

PAPINI GOVORI

Biblioteka: IZVOR ŽIVOTA Knjiga 4

Priredila: s. Svjetlana Rezo FDC

Korektura: Anto i Štefica Protrka

Tekst pregledali: Fra Branko Neimarević i don Jakov Kainić

Sponzor: Obitelj Bože i Dragane Skravar

Tiskara: 2B multimediaPrint, Nova Bila

Predgovor

Dragi čitaooče, u ruci ti je knjiga koja je neizmjerne vrijednosti. Na jednom mjestu naći ćeš ono što je sv. Otac Benedikt XI izrekao u različitim situacijama i kroz jednu liturgijsku godinu u kojoj su zahvaćena sva vremena u kojima obnavljamo našu povijest Spasenja. Sveti Otac, kao pravi Otac, brine se za sve narode, suosjeća sa pogođenima u raznim nedaćama. I kad je krivo shvaćen i kad su mu geste i riječi izokrenute, On se ne pravda i ne ispravlja, nego se ispričava što je nekima nanio bol. Zaista, to je Evanđelje na konkretnom djelu u životu. Slušajući svetoga Oca na Radio Vatikan i gledajući ga na TV. Telepace i Eternal World uživala sam i divila se tako snažnim i tako lijepim govorima pa se mislim: «Bože moj, kad će moj narod doći do ovoga blaga koje mu ostaje negdje skriveno i nedohvatljivo.» Kažu mudri: «Narod propada kad znanja nema». Hranu se baruštinom koja mu truže duh i uništava dušu. Čitati ove fascinantne Papine govore koji kriju silno bogatstvo u svakom pogledu, bilo teološki, filozofski, sociološki ili bolje rečeno karizmatsko – mistično, zaista je prava sreća! Vidjela sam svetoga Oca u Jeruzalemu na TV-Telepace na susretu religioznih lidera. Bili su pozdravni govori i sv. Otac je izgledao umoran, ali kad je nastupio Rabin i pozvao da se mole za MIR Jeruzalema i započeo molitvu pjesmom: Dona nobis pacem... selam... selam... na arapskom, shalom...shalom... na židovskom kao i njemački: gibe uns friden..., Papa je sav radostan ustao i pružio ruke svojima oko sebe radosno držeći se za ruke u pjesmi molio sa svima vjerskim vođama Bliskog Istoka; muslimanima, židovima, i svim kršćanskim predstavnicima. To je bila tako dirljiva gesta vidjeti te sve vjerske vođe kako se drže za ruke i mole za mir, a vjerujem i dragom Bogu mila!

U današnje vrijeme vladaju pošasti svakojakih riječi i poganskih filozofija kojima smo svakodnevno zasuti po našim medijima. Samo čitamo prazne riječi bez sadržaja i dubine a pogotovo zavodničke riječi koje

upućuju osobu protiv same sebe i svih drugih oko sebe. Kao molitvena zajednica «Božje ljubavi» odlučili smo objaviti ovu knjigu i podijeliti je po molitvenim grupama i župama na kojima sam imala duhovnu obnovu kako bi ona mogla doći do što većega broja osoba, pogotovo onih za koje sam na neki način i odgovorna, koje godinama duhovno pratim, djelujući u duhovnoj obnovi po župama i misijama kao i molitvenim zajednicama, među onima koji su duhovno probuđeni i koji znaju cijeliti pravu duhovnu hranu. Znam da je to kap u moru današnjih potreba, ali i more bi bilo siromašnije bez te kapi. Zahvaljujući dragom Bogu i suradnicima biblioteke Božje providnosti »Izvor života« a posebno obitelji Skravar za sponzoriranje ovog izdanja, možemo uživati u Papinoj riječi koja je preliveno Evanđelje u našoj današnjoj svakidašnjici i pravi izvor sretnoga života na zemlji, a koji će se zatim samo prelitati u vječnost, kako nam i sam Isus kaže: «Kraljevstvo je Božje među vama, obratite se i vjerujte Evanđelju». Knjiga neće ići u trgovine, nego će se dijeliti. Dakako, vjerujem da ju nitko neće ostaviti na policu nego je nekome preporučiti da bi ušla u što više obitelji i što više srdaca osvjetlila kršćanskim, katoličkim naukom.

Knjiga Papa nam govori, nastala je pod poticajem Duha Svetoga kao i toliko toga u mom životu. Preko naše Tiskovne agencije i IKA došla sam do dobrih prijevoda tih govora, počela sam ih skidati s interneta od blagdana Svih Svetih pa do Presvetog Trojstva. Tako je obuhvaćena cijela liturgijska godina: Advent, božićno vrijeme, pa nešto kroz godinu da bi opet došlo korizmeno vrijeme, zatim uskrsno vrijeme pa sve do Duhova i Presvetog Trojstva. Sv. Otac je tu dotaknuo i obradio mnogo različitih tema i zahvatio sve segmente ljudskog života, kao i vremenske situacije kroz koje smo prolazili. Prošla godina je bila posvećena sv. Pavlu, tom najvećem misionaru Katoličke Crkve, pa su tako mnogi nagovori bili o sv. Pavlu što će nam pomoći da upoznamo što bolje toga velikana svete Crkve.

Od Svih Svetih, kad se povezuje zemaljska i nebeska Crkva, citiram sv. Oca: «Svetkovina Svih Svetih dala nam je konteplirati (promatrati) nebeski grad, nebeski Jeruzalem koji je naša Majka.» Svetom Ocu nisu strane ni naše patnje i bolesti, posebno kad su djeca u pitanju i pogođene obitelji. Za sve ima riječ: «Crkva je, naime, kao što je pisano u enciklici *Deus caritas est*, Božja obitelj i u toj obitelji nikome ne smije nedostajati ono što je nužno za život» (25, b). Želja mi je, zato, da i Svjetski dan bolesnika pruži mogućnost župnim i dijecezanskim zajednicama da postanu sve više svjesne da su «Božja Obitelj», te da ih potakne da po njima u selima i u gradskim četvrtima bude primjetljiva ljubav Gospodnja, koja traži da u Crkvi, kao i u obitelji, ni jedan njezin član ne smije trpjeti oskudicu kao što čitamo u Djelima apostolskim». Dalje sv. Otac kaže: »Poseban pozdrav upućen je vama, draga djeco, koja ste bolesni i trpite. Papa vas i vaše roditelje i članove obitelji grli očinskom ljubavlju i jamči vam poseban spomen u molitvi, pozivajući vas da se pouzdate u majčinski zagovor Blažene Djevice Marije, koju smo za Božić promatrali kako s radošću na svoje grudi privija Božjeg Sina koji je postao djetetom. Zazivam na vas i na sve bolesnike majčinsku zaštitu svete Djevice i svima od srca udjeljujem apostolski blagoslov.«

Za sam Uskrs Papa nam kaže: «U ove uskrsne dane slušamo kako ponovno odjekuju Isusove riječi: «Uskrsnuo sam i uvijek sam s tobom». Raspeti sin čovječji, kamen koji odbaciše graditelji, postao je sada čvrsti temelj novoga duhovnog zdanja, kojemu je Crkva njegovo mistično tijelo. Božji narod, koji ima Krista za svoga nevidljivog vođu, rast će tokom stoljeća sve do ispunjenja plana spasenja. Tada će čitavo čovječanstvo biti njemu pritjelovljeno i svaka će postojeća stvarnost biti proniknuta tom njegovom pobjedom. Tada, kao što piše sveti Pavao, on će biti «punina svega»! (usp. Ef 1,23) i «Bog će biti sve u svima» (1 Kor 15,28). I dalje kaže Papa: «Raduje se stoga kršćanska zajednica, jer nam Gospodinovo uskrsnuće jamči da će se naum spasenja

sigurno ostvariti.“

Za Duhove kaže Sveti Otac: «Crkva diljem svijeta danas, na svetkovinu Duhova, iznova proživljava otajstvo svoga rođenja, vlastitog «krštenja» u Duhu Svetom (usp. Dj 1,5)... To se zbilo u dvorani posljednje večere, dok su svi bili okupljeni u molitvi s Marijom... Duh Sveti je sišao na Crkvu i učinio je misionarskom, pozvavši je da naviješta svim narodima pobjedu Božje Ljubavi nad grijehom i smrću. Na osobit način kaže sveti Otac: «Neka osjete utješnu prisutnost Tješitelja crkvene zajednice koje trpe progone poradi Kristova Imena (u Kini Idiji, Iraku itd), kako bi sudjelovanjem u njegovu trpljenju, primile u obilju Duha Slave (usp. 1 Pt 4, 13-14). Papi su svi važni i dragocjeni - Aleluja! Ovdje je vidljiva Božja Ljubav, a što bi Vam drugo i mogla ponuditi - Kći Božje Ljubavi.

Sestra Svjetlana Rezo FDC

Travnik, 29.6. 2009. Sveti Petar i Pavao

Papin nagovor uz molitvu Andeo Gospodnji na Dušni dan 2.11.2008

"Uskrsnuo sam i sada sam s tobom uvijek"

Draga braćo i sestre!

Jučerašnja svetkovina Svih svetih dala nam je kontemplirati "nebeski grad, nebeski Jeruzalem koji je naša majka" (Predslovlje Svih svetih). Danas, dušom još uvijek okrenutom tim posljednjim stvarima, spominjemo se svih pokojnih vjernika "koji otiđoše pred nama obilježeni znakom vjere" (Prva euharistijska molitva). Vrlo je važno da mi kršćani živimo odnos s pokojnicima u istini vjere i da smrt i vječnost promatramo u svjetlu uskrsnuća. Već je apostol Pavao, pišući prvim zajednicama, pozivao vjernike "da ne tuguju kao drugi koji nemaju nade". "Doista, ako vjerujemo" – pisao je – "da je Isus umro i uskrsnuo, onda će Bog i one koji usnuše u Isusu, privesti zajedno s njime". Nužno je i danas evangelizirati stvarnosti smrti i vječnoga života, koje su osobito podložne praznovjerjima i sinkretizmima, kako kršćanska istina ne bi bila izložena opasnosti da se pomiješa s raznoraznim mitologijama. U svojoj enciklici o kršćanskoj nadi propitkivao sam se o misteriju vječnog života (usp. Spe salvi, 10-12). Zapitao sam se: Je li kršćanska vjera i za današnje ljude nada koja preobražava i oslonac im u životu (usp. ondje, 10)? Postavlja se još i dublje pitanje: Žele li muškarci i žene ovoga našeg doba još uvijek vječni život? Ili ne umiju izdići svoj pogled iznad ovozemaljske egzistencije koja je tako postala jedini njihov obzor? Zapravo, kao što je primijetio već sveti Augustin, svi želimo "blaženi život", sreću. Ne znamo dobro što je i kakav je, ali osjećamo da nas nešto k njemu vuče. To je sveopća nada, zajednička ljudima svih vremena i svih mjesta. Izrazom "vječni život" htjelo bi se izraziti tu neugasivu težnju; to nije nekakav beskrajni slijed, već uranjanje u beskrajni ocean ljubavi, u kojem vrijeme prije i poslije više ne postoje. To je punina života i radosti, to je ono čemu se nadamo i što očekujemo od svoga življenja s Kristom (usp. ondje, 12).

Obnavljamo danas ovu nadu vječnoga života utemeljenu na Kristovoj smrti i uskrsnuću. "Uskrsnuo sam i sada sam uvijek s tobom", kaže nam Gospodin, "i moja te ruka drži. Gdjegod da si posrnuo, past ćeš u moje ruke i bit ću prisutan čak i na vratima smrti. Tamo gdje te nitko ne može pratiti i gdje ti ne možeš ništa ponijeti, ondje ću te ja čekati da pretvorim za tebe tminu u svjetlost." Kršćanska nada ipak nije samo individualna, već je uvijek također nada za sve. Naši su životi duboko međusobno povezani i dobro i zlo koje svaki od nas čini dotiče uvijek i drugoga. Tako molitva jedne duše putnice na svijetu može pomoći drugoj koja se čisti nakon smrti. Eto zašto nas danas Crkva poziva moliti za naše drage pokojnike i zastati kod njihova groba na grobljima. Neka Marija, zvijezda nade, ojača i učini iskrenijom našu vjeru u vječni život i podupre našu molitvu za pokoj duše pokojne braće. (kta/ika).

Papina kateheza na općoj audijenciji u srijedu 5. studenoga 2008.

Uskrsnuće – ključ i os Pavlove kristologije

Draga braćo i sestre!

"Ako Krist nije uskrsnuo, uzalud je doista propovijedanje naše, uzalud i vjera vaša... još ste u grijesima" (1 Kor 15,14.17). Tim snažnim riječima iz Prve poslanice Korinćanima sveti Pavao daje shvatiti koju je presudnu važnost pridavao Isusovu uskrsnuću. U tome događaju, naime, krije se rješenje problema koji je predstavljala drama križa. Križ sam po sebi ne bi mogao objasniti kršćansku vjeru. Uskrsno se otajstvo sastoji u činjenici da "bi... uskrišen treći dan po Pismima" (1 Kor 15,4) – tako svjedoči prva kršćanska tradicija. Tu se krije ključ Pavlove kristologije: sve se vrti oko te osi. Čitav Pavlov nauk ima svoje ishodište i vrhunac u otajstvu Onoga koga je Otac uskrsnuo od mrtvih. Uskrsnuće je temeljna činjenica: gotovo prapočelo (usp. 1 Kor 15,12), na temelju kojeg Pavao može izložiti svoj kratki navještaj (kerygma) (usp. 1 Kor 15,12): Onaj koji je raspet i koji je tako očitovao beskrajnu ljubav prema čovjeku, uskrsnuo je i živ je među nama.

Važno je uvidjeti vezu između navještaja uskrsnuća, u obliku u kojem ga Pavao izlaže, i navještaja kakav susrećemo u prvim kršćanskim zajednicama. Tu se uistinu može vidjeti važnost tradicije koja je postojala prije Apostola i koju on, s velikim poštovanjem i pozornošću, želi i sam dalje prenositi. Tekst o uskrsnuću, sadržan u pog. 15,1-11 Prve poslanice Korinćanima, dobro ističe povezanost između onoga "primiti" i onoga "prenositi". Sveti Pavao pridaje veliku važnost doslovnog prenošenja tradicije; na kraju tog ulomka ističe: "tako propovijedamo, tako vjerujete" (1 Kor 15,11), ističući time jedinstvo kerigme za sve vjernike i za sve one koji će naviještati Kristovo uskrsnuće. Tradicija na koju se nadovezuje je izvor iz kojeg treba crpiti naviještanje. Originalnost njegove kristologije

nije nikada nauštrb vjernosti tradicije. Kerigma koju su izložili apostoli uvijek prethodi osobnoj Pavlovoj preradi; on u svakom svom tumačenju i obrazlaganju polazi od zajedničke tradicije, u kojoj se izražava vjera svih Crkava.

Uputno je ovdje pojasniti kako sveti Pavao, u naviještanju uskrsnuća, nije zaokupljen time da predstavi cjelovito doktrinarno izlaganje o uskrsnuću, već se te teme dotiče odgovarajući na sumnje i pitanja koja mu postavljaju vjernici; riječ je dakle o prigodnom govoru, ali punom življene teologije. Tu se susreće usredotočenost na ono bitno: mi smo "opravdani" po Kristu, to jest Krist koji je umro i uskrsnuo učinio nas je pravednicima i dionicima spasenja. Na vidjelo izbija prije svega činjenica uskrsnuća, bez kojega bi kršćanski život bio naprosto apsurdan. Toga uskrsnog jutra se dogodilo nešto izvanredno i, istodobno, vrlo konkretno, praćeno točno određenim znacima, koje su zamijetili brojni svjedoci. I za Pavla, kao i za druge novozavjetne pisce, uskrsnuće je vezano uz svjedočenje onih koji su imali izravno iskustvo susreta s Uskrsnim. Riječ je o gledanju i slušanju ne samo očima, odnosno osjetilima, nego nutarnjim svjetlom koje potiče prepoznati ono što vanjska osjetila potvrđuju kao objektivnu datost. Pavao – kao i sva četiri Evanđelja – stoga pridaje temeljnu važnost ukazanjima, koja su uvjeti za vjeru u Uskrsloga koji je ostavio grob prazan. Stvara se tako onaj lanac tradicije koji će se, preko svjedočanstva apostola i prvih učenika, protezati do budućih pokoljenja. On podsjeća da se Uskrsli ukazao Kefi, Dvanaestorici, braći kojih je bilo pet stotina zajedno, Jakovu, svim apostolima (usp. 1 Kor 15,5-7), i na kraju i njemu, uključujući ga tako u prvu skupinu izravnih svjedoka: "Najposlije, kao nedonoščetu, ukaza se i meni" (r. 8).

Prva posljedica, ili prvi način izražavanja toga svjedočanstva, je naviještanje Kristova uskrsnuća kao sažetka evanđeoskog navještaja i kao vrhunca puta spasenja. Sve to Pavao čini u raznim prigodama: u

Antiohiji Pizidijskoj (usp. Dj 13,29 sl.), u Ateni (usp. Dj 17,31), pred sinedrijem (usp. Dj 23,6), pred upraviteljem Feliksom (usp. Dj 24,21), kraljem Agripom (usp. Dj 26,6-8) kao i, implicitno, rimskim Židovima (usp. Dj 17,32). I kada ga je rimski sudac dao izvesti pred sinedrij kaže: "Sudi mi se zbog nade, uskrsnuća mrtvih" (Dj 23,6). Pavao to opetovano ponavlja u svojim poslanicama (usp. 1 Sol 1,9 sl.; 4,13-18; 5,10), u kojima se poziva također na svoje osobno iskustvo (usp. Gal 1,15-16; 1 Kor 9,1). Taj veliki misionar naviješta Isusovo uskrsnuće ne samo podozrivim Židovima, već i Grcima koji su se snažno opirali prihvatiti njegov navještaj zbog svoga dualističkog mentaliteta koji, premda prihvaća da je duša besmrtna, ipak spasenje vidi u oslobađanju od tijela, a ne u njegovu ponovnom preuzimanju nakon smrti.

No, možemo se zapitati: Koji je, prema Pavlu, duboki smisao događaja Isusova uskrsnuća? Zašto je uskrsnuće za njega tako presudna tema? Pavao daje svečani odgovor na to pitanje na početku Poslanice Rimljanima, koju započinje pozivanjem na "evanđelje Božje... o Sinu svome, potomku Davidovu po tijelu, postavljenom Sinom Božjim, u snazi, po Duhu posvetitelju uskrsnućem od mrtvih" (Rim 1,1.3-4). Pavao zna dobro, i to mnogo put ističe, da je Isus bio Sin Božji oduvijek, od trenutka svoga utjelovljenja. Novost uskrsnuća sastoji se u činjenici da je Isus, uzdignut iz poniženja svoga zemaljskog života, postao Sin Božji "u snazi". Isus, ponižen sve do smrti na križu, može sada reći jedanaestorici: "Dana mi je sva vlast na nebu i na zemlji" (Mt 28,18). Ostvarilo se ono što kaže Psalam 2.: "Zatraži samo, i dat ću ti puke u baštinu, i u posjed krajeve zemaljske" (r. 8). Zato s uskrsnućem započinje naviještanje Kristova evanđelja svim narodima – započinje Kristovo Kraljevstvo, to novo Kraljevstvo koje ne pozna druge vlasti osim vladavine istine i ljubavi. Uskrsnuće stoga definitivno otkriva pravi identitet i izvanrednu veličinu Raspetoga. To je uzvišeno dostojanstvo, tome dostojanstvu nema premca: Isus je Bog! Za

svetoga Pavla tajni Isusov identitet, bar s metodološkog gledišta, više se otkriva u otajstvu uskrsnuća, no u utjelovljenju. Dok naslov Krist, to jest "Pomazanik", kod Pavla teži postati pravo ime Isusa, naziv Gospodin poblize određuje njegov osobni odnos s vjernicima, sada naslov Sin Božji ilustrira duboki Isusov odnos s Bogom, koji se u punini otkriva u događaju uskrsnuća. Može se stoga reći da je Isus uskrsnuo da bude Gospodar živima i mrtvima (usp. Rim 14,9; i 2 Kor 5,15), ili, drugim riječima, da nas opravda (usp. Rim 4,25). Sve to ima važne posljedice za naš vjernički život; pozvani smo čitavim svojim bićem biti dionici cjelokupnog događaja Kristove smrti i uskrsnuća. "Umrli smo s Kristom" i "vjerujemo da ćemo i živjeti zajedno s njime. Znamo doista: Krist ,uskrišen od mrtvih, više ne umire, smrt njime više ne gospodari" (Rim 6,8-9). To prelazi u dioništvo u Kristovim patnjama, koje uvodi u puno suobličenje s Njim putem uskrsnuća kojem stremimo u nadi. To se dogodilo i svetom Pavlu, čije je osobno iskustvo opisano u poslanicama koliko bolnim toliko i realističnim tonovima: "da upoznam njega i snagu uskrsnuća njegova i zajedništvo u patnjama njegovim, ne bih li kako, suobličen smrti njegovoj, prispio k uskrsnuću od mrtvih" (Fil 3,10-11; usp. 2 Tim 2,8-12). Teologija križa nije teorija – to je zbilja kršćanskog života. Živjeti u vjeri u Isusa Krista, živjeti istinu i ljubav za sobom povlači svakodnevna odricanja i trpljenja. Kršćanstvo nije lagodan put, to je prije zahtjevan uspon, obasjan svjetlom Krista i njegove velike nade. Kršćanin se nalazi između dviju krajnosti: na jednom je kraju uskrsnuće koje se već na neki način dogodilo ili je zajamčeno (usp. Kol 3,1-4; Ef 2,6), a na drugom žurnost uključivanja u onaj proces koji sve vodi prema punini, opisan u Poslanici Rimljanima živopisnom slikom: kao što čitavo stvorenje uzdiše i muči se gotovo kao u porođajnim bolima, tako i mi uzdišemo iščekujući otkupljenje svoga tijela (usp. Rim 8,18-23). Možemo, ukratko, sa svetim Pavlom reći da pravi vjernik postiže spasenje ispovijedajući ustima da je Isus Gospodin i vjerujući svojim srcem da ga je Bog uskrisio od

mrtvih (usp. Rim 10,9). Na taj se način uključuje u onaj proces po kojem se prvi Adam, zemljani i podložan raspadljivosti i smrti, preobražava u posljednjeg Adama, nebeskog i neraspadljivog (usp. 1 Kor 15,20-22.42-49). Taj je proces započeo Kristovim uskrsnućem, na kojem se stoga temelji nada da ćemo i mi jednoga dana moći s Kristom ući u svoju pravu domovinu koja je na nebu. Nošeni tom nadom nastavimo svoj put očima srca uprta u nebo, odakle – da se poslužimo Pavlovim riječima – iščekujemo "Gospodina, našega Isusa Krista: snagom kojom ima moć sve sebi podložiti on će preobraziti ovo naše bijedno tijelo i suobličiti ga tijelu svomu slavnomu" (Fil 3,20-21). (kta/ika)

Papin nagovor uz molitvu Andeo Gospodnji u nedjelju 9. studenoga 2008.

Draga braćo i sestre!

Liturgija nam danas daje slaviti Posvetu lateranske bazilike, zvane još i "majkom i glavom svih Crkava grada i svijeta". To je prva bazilika izgrađena nakon edikta cara Konstantina kojim je 313. godine kršćanima dana sloboda prakticiranja vlastite vjeroispovijesti. Isti je car darovao papi Miltijadu drevni posjed obitelji Lateran i na tome mjestu dao izgraditi baziliku, krstionicu i patrijarsko sjedište, to jest sjedište rimskog biskupa, gdje su Pape stanovale sve do avignonskog doba. Posvećena je oko 324. u doba pape Silvestra i dobila je ime Presvetog Spasitelja; tek su nakon 6. stoljeća dodana imena svetoga Ivana Krstitelja i Ivana Evanđeliste, od čega potječe njezin današnji zajednički naslov. Taj se blagdan slavio najprije samo u Rimu, da bi se kasnije, počevši od 1565., proširio na čitavu Crkvu rimskog obreda. Na taj način, čašćenjem toga svetog zdanja, ona želi izraziti ljubav i štovanje prema Rimskoj Crkvi koja, kao što kaže sveti Ignacije Antiohijski, "predsjeda u ljubavi" čitavom katoličkom zajednicom (Poslanica Rimljanima, 1,1).

Božja riječ na ovu svetkovinu doziva u svijest osnovnu istinu: hram od cigle je simbol žive Crkve, kršćanske zajednice, koju su već apostoli Petar i Pavao, u svojim poslanicama, doživljavali kao "duhovnu građevinu", koju je Bog sagradio od "živih opeka" koje su kršćani, na jedinom temelju koji je Isus Krist, kojega se uspoređuje s "kamenom ugaonim" (usp. 1 Kor 3,9-11.16-17; 1 Pt 2,4-8; Ef 2,20-22). Braćo "Božja [ste] građevina", piše sveti Pavao i dodaje: "hram je Božji svet, a to ste vi" (1 Kor 3,9c.17). Ljepota i sklad crkava, kojima se odaje pohvalu Bogu, poziva i nas ograničena i grešna ljudska bića da se obratimo kako bi tvorili "kozmos", lijepo uređenu građevinu, u tijesnom jedinstvu s Isusom, koji je pravi svetac nad svecima. Vrhunac toga zajedništva je u euharistijskom bogoslužju, na koji se

"ecclesia", to jest zajednica krštenika, redovno okuplja da sluša Božju riječ i hrani se Kristovom Tijelom i Krvlju. Oko toga dvostrukoga stola Crkva sazidana od živog kamenja izgrađuje se u istini i ljubavi i biva neprestano oblikovana Duhom Svetim preobražavajući se u ono što prima, suobličavajući se sve više svojem Gospodinu Isusu Kristu. Tako i ona sama, ako živi u iskrenom i bratskom jedinstvu, postaje Bogu ugodnim duhovnim zdanjem.

Dragi prijatelji, današnja proslava slavi uvijek aktualni misterij, da Bog želi u svijetu izgraditi duhovni hram, zajednicu koja mu se klanja u duhu i istini (usp. Iv 4,23-24). Ali taj nam blagdan doziva u pamet također važnost materijalnih građevina, u kojima se zajednice okupljaju da slave i hvale Boga. Svaka zajednica stoga ima dužnost brižno čuvati vlastita duhovna zdanja, koja sačinjavaju dragocjenu vjersku i povijesnu baštinu. Zazovimo stoga zagovor Presvete Marije, da nam pomogne postati, poput Nje, "Božji dom", živi hram njegove ljubavi.

Nakon Angelusa

Danas se obilježava 70. godišnjica onog žalosnog događaja, koji se zbio u noći između 9. i 10. studenoga 1938., kada se u Njemačkoj nacistički bijes obrušio na Židove. U toj su noći napadnute i uništene trgovine, uredi, kuće i sinagoge, ubijeno je mnogo ljudi čime je označen početak sustavnog i nasilnog progona njemačkih Židova, koji je zaključen sa Šoahom. I danas osjećam bol zbog toga što se dogodilo u tim tragičnim okolnostima, čiji spomen mora učiniti da se slični užasi nikada više ne ponove i potaknuti na zauzetost, na svim razinama, protiv svakog oblika antisemitizma i diskriminacije, učeći, prije svega, mlade naraštaje uzajamnom poštivanju i prihvaćanju. Pozivam, uz to, da molite za tadašnje žrtve i da mi se pridružite u dubokom iskazivanju solidarnosti sa židovskim svijetom. I dalje pristizu uznemirujuće vijesti iz regije Sjeverni Kivu u Demokratskoj Republici Kongu. Krvavi oružani

sukobi i sustavne okrutnosti ostavili su i nastavljaju ostavljati za sobom brojne žrtve među nevinima; razaranja, grabež i svakovrsna nasilja prisilili su na desetke tisuća ljudi da napuste i ono malo što su imali za preživljavanje. Procjenjuje se da je samo do sada više od milijun i pol ljudi izbjeglo iz svojih domova. Svima i svakom od njih ponaosob želim izraziti svoju posebnu blizinu, dok potičem i blagoslivljam one koji rade na ublažavanju njihovih trpljenja, među kojima posebno pastoralne djelatnike te mjesne Crkve. Neka do obitelji koje su ostale bez svojih najdražih dopru moji izrazi sućuti i jamstva da ću moliti za pokoj njihovih duša. Na kraju, ponavljam svoj gorljivi apel da svi surađuju u povratku mira u tu zemlju koja je već predugo mučena, u poštivanju zakona i prije svega dostojanstva svake osobe.

Danas se u Italiji slavi Dan zahvalnosti, koji ove godine ima za temu "Bio sam gladan i nahraniste me". Pridružujem svoj glas talijanskim biskupima koji, polazeći od tih Isusovih riječi, skreću pozornost na ozbiljan i složen problem gladi, koji još dramatičnijim čini porast cijena nekih osnovnih namirnica. Crkva, dok ponovno predlaže temeljno etičko načelo univerzalne određenosti dobara, po Isusovu ga primjeru provodi u djelo brojnim inicijativama dijeljenja dobara s potrebnima. Molim za seljake, napose male zemljoradnike u zemljama u razvoju. Potičem i blagoslivljam sve one koji se zalažu da nikome ne nedostaje zdrave hrane u dovoljnim količinama: onaj tko pomaže siromahu pomaže samom Kristu. (kta/ika)

Papina kateheza na općoj audijenciji u srijedu 12. studenoga 2008.

Draga braćo i sestre,

Tema uskrsnuća, o kojoj smo govorili prošli tjedan, otvara novu perspektivu očekivanja Gospodinova ponovnog dolaska, te nas stoga navodi na razmišljanje o odnosu između sadašnjeg vremena, koje je u utjelovljenju i uskrsnom događaju našlo svoju puninu, i budućnosti (éschaton) koja nas čeka u konačnom susretu kada će Krist predati Kraljevstvo Ocu (usp. 1 Kor 15,24). Uvijek kada se govori o eshatologiji polazi se od događaja uskrsnuća. U njemu, i u križu koji mu je prethodio, sadržan je sav smisao našega spasenja. Kasniji odjek Pavlova učenja o temi eshatologije nalazi se u Poslanici Titu: "Pojavila se doista milost Božja, spasiteljica svih ljudi; odgojila nas da se odrekemo bezbožnosti i svjetovnih požuda te razumno, pravedno i pobožno živimo u sadašnjem svijetu, iščekujući blaženu nadu i pojavu slave velikoga Boga i Spasitelja našega Isusa Krista" (2,11-13). Pisac ovdje povezuje pojavljenje Božje slave, donositeljice spasenja, sa iščekivanjem blažene nade očitovanjem (epifáneia, r. 13) velikoga Boga i spasitelja Isusa Krista. Taj ulomak, čije riječi prodiru do dna čovjekove duše, smješten je u kontekst moralne pouke i u njemu se ponovno osjeća bliski odjek važnog ulomka iz Poslanice Solunjanima u kojem je sveti Pavao sažeo za stanovnike toga grada svoje prvobitno shvaćanje paruzije (usp. 4,13-18). Apostol ne želi ostaviti solunske kršćane u neznanju o onima koji su umrli. To bi moglo dovesti do toga da klonu duhom; stoga im želi dati razlog čvrste nade, koju on ovako opisuje: "Doista, ako vjerujemo da je Isus umro i uskrsnuo, onda će Bog i one koji usnuše u Isusu, privesti zajedno s njime" (4,14). Na kraju će se svi, kaže on, okupiti na jednome mjestu u neposrednom iščekivanju Krista (usp. 1 Sol 1,10). Pavao opisuje sve to vrlo živopisnim izrazima i simboličnim slikama koji, ipak, prenose jednu jednostavnu i duboku poruku: na kraju će se pojaviti Gospodin, mrtvi u Kristu

će uskrsnuti i "tako ćemo uvijek biti s Gospodinom" (4,17). Upravo će vječni život, kao "bivstvo s Gospodinom" označavati čitavo kršćansko eshatološko učenje.

To međutim nije jedino Pavlovo viđenje iščekivanja paruzije. On kasnije mijenja perspektivu, govoreći o negativnim događajima koji će morati prethoditi tom konačnom i završnom događaju. Ne treba nasjedati na obmane da dan Gospodnji, vremenski gledano, samo što nije došao. U Drugoj poslanici Solunjanima govori se još o Gospodinovu dolasku i onomu što će mu prethoditi: "A što se tiče Dolaska Gospodina našega Isusa Krista i našeg okupljanja oko njega, molimo vas, braćo: ne dajte se brzo pokolebati u svom shvaćanju niti uznemiriti ni nekim duhom, ni nekom riječju, ni nekim tobože našim pismom, kao da će sad-na Dan Gospodnji" (2,1-2). U nastavku teksta se govori da će prvo doći do apostazije i morat će se otkriti čovjek kojega Pavao opisuje kao 'Čovjeka bezakonja', 'Sina propasti' (2,3). To raspirivanje zla i zloga zadržat će neka stvarnost ili osobe koje nisu ništa bolje opisane (usp. 2,6-7). No vjernik se ne bi trebao izravno upuštati u istraživanje tih simboličkih likova, nego treba iz toga steći sigurnost da, prije konačnog događaja, Krist treba kraljevati sve dok ne podloži sve pod svoje noge i sve dok ne bude pobijeđen posljednji neprijatelj – smrt (usp. 1 Kor 15,25-26).

Premda Pavlove tvrdnje o budućim i konačnim događajima ponekad mogu izgledati nejasne, mnogo su precizniji i doradeniji zaključci o napetosti u kojoj se nalazi vjernikov život. Te tvrdnje o budućim događajima, ipak, ne treba tumačiti samo s kronološke točke gledišta. Činjenica da su prvi kršćani, u zanosu iskustva uskrsloga Isusa, mogli smatrati da je dovršetak svega blizu, ne umanjuje svijest da je u sadašnjem trenutku, to jest sada, za nas izvršeno spasenje: "Koliko li ćemo se više sada, pošto smo opravdani krvlju njegovom, spasiti po njemu od srdžbe? Doista, ako se s Bogom pomirismo po smrti Sina njegova dok još bijasmo neprijatelji, mnogo ćemo se više, pomireni, spasiti

životom njegovim" (Rim 5,9-10). Kada se u nekim prvim zajednicama bilo raširilo uvjerenje da se konačno uskrsnuće već dogodilo, tako da se ne treba više ništa čekati, sam Pavao reagira protiv takvog zanesenjačkog načina razmišljanja (usp. 1 Kor 15,12 sl.; 2 Tim 2,18). Isusovim je uskrsnućem oblikovan novi čovjek, koji, istina, treba rasti u mjeri Krista, ali je već neka oblikovana stvarnost. Sada je vrijeme milosno, pred našima je očima "vrijeme spasa" (2 Kor 6,2) i mi rastemo sve dok se Krist ne oblikuje u nama (usp. Gal 4,19). Iz cjelokupnog učenja svetog Pavla o temi očekivanja Gospodinove paruzije, mogu se izdvojiti neke uporišne točke. Prije svega zaključujemo da je Krist postojao prije svakog stvarjenja (usp. Kol 1,17) i da je prvorođenac onih koji uskrsavaju od mrtvih (ondje 1,18). On stoga postaje središte jedinstva i pomirenja (ondje 1,15-20). Snažni Pavlov kristocentrizam ne narušava ravnotežu niti konačnog eshatološkog događaja, koji se dogodio jednom zauvijek, niti ispunjenja koja će se dogoditi prema Božjem naumu. Situaciju 'u međuvremenu', u kojoj se mi nalazimo, moramo živjeti u Kristu, označeni Duhom, kao "zalogom" naše baštine, u iščekivanju potpunog otkupljenja onih koje je Bog posvojio (usp. Ef 1,14). To iščekivanje izlazi na vidjelo, između ostalog, u zajedničkim sastancima na kojima se blaguje isti kruh i pije iz iste čaše, "dok on ne dođe" (1 Kor 11,20.26). Nadalje, preobrazba za koju Pavao u Prvoj poslanici Solunjanima kaže da je blizu (usp. 4,15-17) odigrava se u životu punom nevolja (usp. 2 Kor 4,11), u kojem kršćanin gleda smrti u oči, ali sa sviješću o uskrsnuću (ondje 4,14). Očekuje stoga, da parafraziramo Pavla, vječno boravište i zaodijevanje nebeskim tijelom: "Znamo doista: ako se razruši naš zemaljski dom, šator, imamo zdanje od Boga, dom nerukotvoren, vječan na nebesima. U ovome doista stenjemo i čeznemo da se povrh njega zaodjenemo svojim nebeskim obitavalištem" (5,1-2). Sadašnjost se sada živi u znaku očekivanja da se pojavimo pred Gospodnjim sudom (usp. 2 Kor 5,10). Ta perspektiva mora da je pobudila pokoju teškoću navodeći na zaključak kako se preferira duži boravak

na zemlji. Smisao je, međutim, da taj boravak mora biti na korist drugih, kao što je to bilo u Pavlovu slučaju u odnosu prema Filipljanima (usp. Fil 1,21-26). Kako god bilo, kršćanina ne smije minuti želja hitati prema budućoj nagradi (usp. ondje 3,12-14). Prava domovina uvijek ostaje ona nebeska (usp. ondje 3,20-21).

Iz Pavlova učenja o eshatologiji nadalje proizlazi činjenica o univerzalnosti poziva na vjeru, koji je zajednički i Židovima i poganima, kao znak i predokus budućih stvarnosti, zbog čega možemo reći da već sada sjedimo na nebesima s Isusom Kristom, ali kako bi pokazali u budućim vjekovima bogatstvo milosti (usp. Ef 2,6 sl.): tu 'poslije' postaje neko 'prije' čime se želi jasno pokazati da je u stanju u kojem živimo već unaprijed ostvareno ono buduće. To nevolje sadašnjega časa čini podnošljivijima, jer se ne mogu usporediti s budućom slavom (usp. Rim 8,18). Kročimo u vjeri a ne u gledanju, i premda bismo više voljeli iseliti se iz tijela i naseliti se kod Gospodina, ono što se u konačnici jedino računa jest to da omilimo Njemu (usp. 2 Kor 5,7-9).

Sveukupno uzevši, možemo reći da bogato učenje svetoga Pavla u vezi očekivanja Gospodinove paruzije teži prikazati i udariti temelje 'evanđelju milosti' o kojem u ovim katehezama razmišljamo. Apostol je isključivo zaokupljen time da navijesti kako je naše spasenje vezano uz uskrsni događaj i eshatološku budućnost. On je u Poslanici Rimljanima domišljato stopio zajedno dva vidika (uskrs i budućnost koja nas očekuje): "Ta u nadi smo spašeni!" (8,24). Odmah se nameće pitanje: nije li kršćaninu na prvome mjestu vjera? Nije li možda vjera u Boga, koji se objavio u Kristu, žarište čitavoga života? Sigurno da je tako, ali budući da je vjera odgovor i zajedništvo s Bogom u Sinovljevom Duhu, naša se nada ne temelji na nekoj utopiji, već na stvarnoj i sve većoj 'novosti života'. Upravo polazeći od izraza svetog Pavla: "u nadi smo spašeni" (Rim 18,24), u svojoj sam drugoj enciklici *Spe salvi* želio pokazati kako je spasenje/otkupljenje vezano uz nadu koja naše korake

vodi prema pouzdanom cilju: "Prepoznatljiva je odlika kršćana da su oni ljudi koji imaju nadu: ne znaju do u tančine što ih čeka, ali znaju, općenito uzevši, da njihov život ne skončava u ispraznosti. Samo kada se sa sigurnošću zna da će budućnost imati pozitivan ishod i sadašnji se trenutak nekako lakše podnosi i živi" (Spe salvi, 2). "Nada je, kao nada, otkupljenje" (ondje, 3) i sama je vjera na neki način nada (ondje, 2). "Kršćanska [je] vjera i za nas danas nada koja preobražava i ima glavnu riječ u našem životu...Vjera je supstancija nade" (ondje, 10).

Sveti Pavao u zaključku Prve poslanice Korinćanima donosi zaziv prvih kršćanskih zajednica iz sirsko-palrestinskih krajeva: Maranà, thà!, što doslovno znači: "Dođi, Gospodine naš" (16,22). Trebamo se naviknuti da i mi sami ponavljamo u molitvi taj časni zaziv. On u sebi krije okus izvorne kršćanske duhovnosti, dobro izražava svijest o spasenju koje se već dogodilo u Uskrsu kao i radosno i vedro iščekivanje vjernika koji, poduprt nadom, ide ususret Gospodinu. (kta/ika)

Papin nagovor uz molitvu Andeo Gospodnji u nedjelju 16. studenoga 2008

Draga braćo i sestre!

Božja riječ ove pretposljednje nedjelje liturgijske godine poziva da budemo budni i radišni u očekivanju povratka Gospodina Isusa Krista na kraju vremena. U evanđelju smo čuli poznatu prisposobu o talentima, koju donosi sveti Matej (25,14-30). „Talent“ je bila jedina drevna rimska moneta velike vrijednosti i upravo zbog popularnosti te prisposobe postala je sinonim za osobne darove, na kojima je svatko pozvan raditi kako bi donijeli svoj rod. Tekst govori o čovjeku koji „polazeći na put, dozva sluge i dade im svoj imetak“ (Mt 25,14). Čovjek iz prisposobe predstavlja samoga Krista, sluge su učenici a talenti su darovi koje im Isus povjerava. Zato ti darovi, osim svojih prirodnih osobina, predstavljaju i bogatstva koja nam je Gospodin Isus ostavio u baštinu, kako bismo ih mi umnožili: njegovu riječ, koja je poput sjemena položena u svetome evanđelju; krštenje, koje nas obnavlja u Duhu Svetom; molitvu – „Oče naš“ – koju uzdižemo Bogu kao sinovi ujedinjeni u Sinu; njegovo oprostjenje, koje nam je zapovjedio nositi svima; sakrament Njegova žrtvovanog Tijela i njegove prolivene Krvi. Riječju: Božje kraljevstvo, koje je On sam, prisutan i živ među nama.

To je blago koje je Isus povjerio svojim prijateljima, na kraju svoga kratkog zemaljskog života. Današnja prisposoba insistira na nutarnjem stavu kojim treba prihvatiti i vrednovati taj dar. Pogrešan stav je strah: sluga koji se boji svoga gospodara i plaši njegova povratka skriva novac pod zemlju i ovaj ne daje nikakvog roda. To se događa, primjerice, s onima koji nakon što su primili krštenje, pričest i potvrdu te darove pokapaju ispod pokrova predrasuda, ispod lažne slike Boga koja čovjeka onesposobljava za vjeru i djela, tako da ovaj na kraju iznevjeri Gospodinova očekivanja. Ali ta usporedba još više ističe dobre plodove koje su donijeli učenici koji, sretni zbog primljenog dara, nisu ga sakrili sa strahom i ljubomorom, već su ga oplodili dijeleći

ga i dajući ga drugima. Da, ono što nam je Krist dao umnaža se darivanjem! To je blago stvoreno zato da se potroši, uloži, dijeli sa svima, kao što nas uči onaj veliki upravitelj Isusovih darova – apostol Pavao.

Evandeosko učenje, koje nam današnja liturgija nudi, imalo je utjecaja također na povijesno-društvenom planu, potičući u kršćanskim narodima aktivni i poduzetnički mentalitet. Ali središnja se poruka odnosi na duh odgovornosti kojim treba prihvatiti Božje kraljevstvo: odgovornosti prema Bogu i prema čovjeku. Taj stav srca savršeno utjelovljuje Djevica Marija koja, primivši najdragocjeniji od svih darova, samoga Isusa, ponudila ga je svijetu beskrajnom ljubavlju. Nju molimo da nam pomogne da budemo „sluge dobre i vjerne“, kako bismo mogli jednoga dana postati dionici „radosti našega Gospodina“.

Nakon Angelusa

Idući petak, 21. studenoga, na liturgijski spomen Prikazanja Blažene Djevice Marije u hramu, obilježava se Dan pro Orantibus, za klauzurne redovničke zajednice. Zahvaljujemo Gospodinu za sestre i braću koji su prigrlili to poslanje posvećujući se potpuno molitvi i žive od onoga što primaju od providnosti. Molimo za njih i za nova zvanja i trudimo se pomagati samostane u materijalnim potrebama. Draga braćo i sestre, vaša prisutnost u Crkvi i svijetu je nužna. Blizu sam vam i od srca vas blagoslivljam!

U Milanskoj nadbiskupiji i drugim zajednicama ambrozijskog obreda na ovu nedjelju počinje vrijeme došašća. Upućujući im poseban pozdrav, želim podsjetiti kako upravo danas stupa na snagu Novi ambrozijski lekcionar, to jest zbirka biblijskih čitanja toga drevnog i časnog liturgijskog obreda, obnovljena u svjetlu Drugoga vatikanskog koncila. Znakovito je da se to događa nakon biskupske sinode posvećene Božjoj riječi. Neka ambrozijska Crkva, okrijepljena mudrošću i izobilnim bogatstvom Svetoga pisma, uzmogne uvijek hoditi u istini i ljubavi i pružati valjano svjedočanstvo za Krista, Riječ spasenja za ljude svih vremena. (kta/ika)

Papina kateheza na općoj audijenciji u srijedu 19. studenoga 2008.

Draga braćo i sestre,

Na našem putu kojim nas vodi sveti Pavao, želimo se sada zadržati na složenom nauku o opravdanju, koji zauzima središnje mjestu u apostolovim poslanicama: govorit ćemo najprije o odnosu između djelâ i vjere a zatim o odnosu između vjere i djelâ.

Kada je Pavao susreo Uskrsloga na putu za Damask, bio je potpun čovjek: besprijekoran po pravednosti koja proizlazi iz zakona (usp. Fil 3,6), nadmašio je mnoge svoje vršnjake u obdržavanju Mojsijevih zakona i revno je zastupao otačke predaje (usp. Gal 1,14). Prosvjetljenje koje je doživio na putu za Damask potpuno mu je promijenilo život. Sve zasluge, koje je stekao u svojoj besprijekornoj vjerskoj karijeri, počeo je smatrati „otpadom“ pred uzvišenošću spoznanja Isusa Krista (usp. Fil 3,8). Poslanica Filipljanima nam pruža dirljivo svjedočanstvo Pavlova prijelaza s pravednosti utemeljene na zakonu i stečene poštovanjem propisanih djela, na pravednosti utemeljenu na vjeri u Krista: on je shvatio da je sve ono što se do tada činilo dobitkom zapravo pred Bogom bio gubitak, te je odlučio sav svoj život staviti na jednu kartu: na Isusa Krista (usp. Fil 3,7). Skriveno blago u polju i dragocjeni biser u čije stjecanje je uložio sve drugo nisu više predstavljala djela zakona, već Isusa Krista, njegovu Gospodina. Odnos između Pavla i Uskrsloga postao je tako dubok da on tvrdi kako Krist nije samo njegov život, već sav njegov život, u tolikoj mjeri da čak i smrt postaje dobitak samo da se do njega vine (usp. Fil 1,21). To ne znači da je prezirao život, već da je shvatio da za njega život nema druge svrhe i nije stoga imao druge želje osim da, kao na nekom atletskom natjecanju, dođe do Krista i ostane zauvijek s Njim: Uskrsli je postao početak i svršetak njegova života, razlog i cilj njegova trčanja. Samo briga za sazrijevanje vjere onih kojima je navijestio evanđelje i skrb za sve Crkve koje je osnovao (usp. 2 Kor 11,28)

naveli su ga da sporije trči prema svome jedinom Gospodinu kako bi pričekao učenike da zajedno trče prema cilju. Ako u prethodnom poštovanju zakona nije ništa imao sebi spočitavati s gledišta moralne neporočnosti, sada kada je zahvaćen Kristom više voli ne iznositi sudove o samome sebi (usp. 1 Kor 4,3-4), već trči kako bi dohvatio Onoga od kojega je zahvaćen (usp. Fil 3,12). Upravo je to osobno iskustvo odnosa s Isusom Kristom razlog zbog kojeg Pavao smješta u središte svojega navještaja evanđelja nepomirljivu oprečnost između dva različita puta prema pravednosti: jednom izgrađenom na djelima zakona, drugom utemeljenom na vjeri u Krista. Alternativa između opravdanja po djelima zakona i opravdanja po vjeri u Krista postaje tako jedna od prevladavajućih tema koje se provlače kroz njegove poslanice: „Mi smo podrijetlom Židovi, a ne 'grešnici iz poganstva'. Ali znamo: čovjek se ne opravdava po djelima Zakona, nego vjerom u Isusa Krista. Zato i mi u Krista Isusa povjerovasmo da se opravdamo po vjeri u Krista, a ne po djelima Zakona jer se po djelima Zakona nitko neće opravdati" (Gal 2,15-16). Kršćanima u Rimu pak poručuje da „svi su zaista sagriješili i potrebna im je slava Božja; opravdani su besplatno, njegovom milošću po otkupljenju u Kristu Isusu" (Rim 3,22-24). Opravdanje u Kristu je besplatni čin koji Bog čini bez ikakve čovjekove pomoći i koji nalazi u daru pomirenja svoj najviši izraz: „Doista, ako se s Bogom pomirismo po smrti Sina njegova dok još bijasmo neprijatelji, mnogo ćemo se više, pomireni, spasiti životom njegovim" (Rim 5,10). Neiscrpní izvor opravdanja jest i ostaje Kristov križ, jer u njemu On „postá mudrost od Boga, i pravednost, i posvećenje, i otkupljenje" (1 Kor 1,30) i mi, jednom pomireni po vjeri, postali smo u Njemu „pravednost Božja" (2 Kor 5,21). U tome zakon i njegova djela, kao i svako drugo ljudsko djelo, nisu ni od kakve koristi. Štoviše, čini se kako upravo iz zakon proizlazi jedan dokaz protiv besplatnog opravdanja u Kristu: „obješeni [je] prokletstvo Božje", kaže se u jednom retku Ponovljenog zakona (21,23). I upravo je zbog toga „djela zakona" Pavao, prije susreta

s Kristom, bio uvjeren da je bilo dobro i hvalevrijedno progoniti one koji su počeli vjerovati u rassetog Mesiju i Sina Božjega. Prodor milosti, dok mu je zatvorio tjelesne oči, otvorio mu je oči srca da otkrije jedini put opravdanja: vjeru u Krista koji mu je, viseći na križu, dao novi život po Duhu (usp. Gal 3,13-14).

Pavao će tako moći jasno izraziti prosvjetljenje koje je primio na putu za Damask: zakon je u sebi svet, dobra, pravedna je i sveta zapovijed, dolazi naime od Boga (usp. Rim 7,7-13); međutim, po zakonu se ne stiže do opravdanja; štoviše, s toga stanovišta, zakon ostaje nepremostiva prepreka za onoga koji je smatra nužnom za opravdanje. Kada je, prilikom incidenta u Antiohiji o kojem smo govorili u jednoj od prethodnih kateheza, Pavao ušao u oštar spor s Petrom, to se dogodilo zato jer je ponašanje ovog potonjeg moglo izroditi ideju da su, za napredovanje na putu opravdanja, bili nužni obrezanje i pridržavanje određenim pravilima prehrane i židovskom kalendaru. Takva jedna dopuna učinila bi križ uzaludnim (usp. Gal 5,2) i relativizirala put opravdanja, koji je Bog otvorio u Kristu po Duhu: „Ne dokidam milosti Božje! Doista, ako je opravdanje po Zakonu, onda je Krist uzalud umro" (Gal 2,21).

Stoga, Pavao Mojsijev zakon, kao Božji dar, ne smatra nikako dokinutim, jer se ubraja među neopozive darove (usp. Rim 11,29) kojima Gospodin obasipa svoj izabrani narod: „Oni su Izraelci, njihovo je posinstvo, i slava, i savezi, i zakonodavstvo, i bogoštovlje, i obećanja; njihovi su i oci, od njih je, po tijelu, i Krist, koji je iznad svega, Bog blagoslovljen u vjekove. Amen" (Rim 9,4-5). Ukidanjem toga zakona ugrozio bi se identitet Izraela. Ipak zakon ne može dati život: taj se dar ostvaruje samo ispunjavanjem obećanja danih Abrahamu. A prvo obećanje, iz kojeg proizlazi opravdanje vjernika, je obećanje Duha (usp. Gal 3,14). Sada je pak s opravdanjem u Kristu zakon relativiziran, postao je nevažan, i, kao takav, ne može ponuditi nikakav put opravdanja. Zakon, uči Pavao, ima svoj dovršetak u Kristu (usp. Rim 10,4) i nalazi svoje ispunjenje u

zapovijedi ljubavi (usp. Gal 5,13-14; Rim 13,8-10). Prije sola fides, u središtu Pavlova navještaja evanđelja je solus Christus: on je jedini spasitelj svijeta, koji relativizira sve drugo, uključujući i zakon: „Opravdani dakle vjerom u miru smo s Bogom po Gospodinu našem Isusu Kristu. Po njemu imamo u vjeri i pristup u ovu milost u kojoj stojimo i dičimo se nadom slave Božje" (Rim 5,1-2). Zato je jedino čime se možemo ponositi Kristov križ (usp. Gal 6,14). Sa svetim Pavlom moramo priznati da nam je samo Gospodinova milost omogućila da postanemo di-onici njegova Tijela koji je Crkva. (kta/ika)

Papin nagovor uz molitvu Andeo Gospodnji u nedjelju 23. studenoga 2008.

Draga braćo i sestre!

Danas, posljednje nedjelje liturgijske godine, slavimo svetkovinu Našega Gospodina Isusa Krista Kralja svega stvorenja. Znamo iz evanđelja da je Isus branio da ga se oslovljava kao kralja kada se pod time mislilo na vladara u političkom smislu, na "narodnog vladara" (usp. Mt 20,24). Međutim, tijekom svoje muke, on je branio svoje jedinstveno kraljevstvo pred Pilatom, koji ga je izričito upitao: "Ti si dakle kralj?", a Isus mu odgovara: "Ti kažeš: ja sam kralj" (Iv 18,37); malo prije toga je izjavio: "Kraljevstvo moje nije od ovoga svijeta" (Iv 18,36). Kristovo kraljevstvo je, naime, objava i ostvarenje Kraljevstva Boga Oca, koji vlada svime s ljubavlju i pravednošću. Otac je povjerio Sinu poslanje da donese ljudima vječni život ljubeći ih do te mjere da je žrtvovao za njih vlastiti život i istodobno mu je podao moć da ih sudi, jer je postao Sin čovječji, u svemu sličan nama (usp. Iv 5,21-22.26-27). Današnje evanđelje ustraje upravo na sveopćem kraljevstvu Krista suca, s divnom usporedbom o Posljednjem sudu, koji je sveti Matej stavio neposredno prije izviješća o mucu (25,31-46). Slike su jednostavne, jezik je pučki, ali je poruka krajnje važna: to je istina o našem krajnjem određenju i mjerilu po kojem ćemo biti suđeni. "Jer ogladnjih i dadoste mi jesti; ožednjih i napojiste me; stranac bijah i primiste me" (Mt 25,35) i tako dalje. Ima li tko da nije čuo za tu stranicu? Ona je sastavni dio naše civilizacije. Ostavila je duboki trag na povijest naroda kršćanske kulture: ljestvicu vrijednosti, institucije, bezbrojna dobrotvorna djela i socijalne pothvate. Kristovo Kraljevstvo, istina, nije od ovoga svijeta, ali, zahvaljujući Bogu, privodi punini sve ono što postoji kod ljudi i u povijesti. Prema evanđelju, ako ljubav prema našim bližnjima provodimo u djelo, tada otvaramo prostor Božjoj vladavini i njegovo se kraljevstvo ostvaruje u našoj sredini. Ako, međutim, svatko misli samo na sebe i vlastitu korist, svijet neumitno srlja u propast.

Dragi prijatelji, Božje kraljevstvo nije pitanje časti i privida, već, kao što piše sveti Pavao, "pravednost, mir i radost u Duhu Svetome" (Rim 14,17). Gospodinu je na srcu naše dobro, to jest da svaki čovjek ima život i da navlastito njegova "najmanja" djeca mogu pristupiti gozbi koju je za sve pripravio. Stoga se moramo kloniti dvoličnosti i govoriti "Gospodine, Gospodine" a potom zanemarivati njegove zapovijedi (usp. Mt 7,21). U svoje vječno kraljevstvo Bog prihvaća sve one koji se iz dana u dan trude provoditi u djelo njegovu riječ. Zato je Djevica Marija, najponiznija od svih stvorenja, najveća u njegovim očima i sjedi kao kraljica s desna Kristu kralju. Njezinu se nebeskom zagovoru želimo još jednom povjeriti sinovskim pouzdanjem, kako bismo mogli ostvariti svoje kršćansko poslanje u svijetu.

Nakon Angelusa

Sutra će se u Japanu, u gradu Nagasakiju, održati beatifikacija 188 mučenika, Japanaca, muškaraca i žena, koji su ubijeni u prvoj polovici 17. stoljeća. U toj prigodi, tako značajnoj za katoličku zajednicu i za čitavu Zemlju Izlazećeg Sunca, jamčim svoju duhovnu blizinu. Iduće subote u Kubi će blaženim biti proglašen brat Jose Olallo Valdes, iz Bolničkog reda svetoga Ivana od Boga (Fate Bene Fratelli). Njegovu nebeskom zagovoru povjeravam kubanski narod, osobito bolesnike i zdravstvene djelatnike. (kta/ika)

Papina kateheza na općoj audijenciji u srijedu, 26. studenoga 2008.

Draga braćo i sestre,

Ako su vjernici besplatno opravdani i ako u tome djela – djela Zakona a još manje općenito ljudska djela – nemaju nikakvog udjela, da bi bili opravdani potrebno je da se na njihov život izlije živa voda Duha i da bude bogat njegovim „plodom“ (usp. Gal 5,22). U prethodnoj smo se katehezi zadržali na apsolutnoj besplatnosti spasenja, koje je Bog ostvario u Kristu, po Duhu Svetom. Danas svoju pažnju upravljamo na posljedice koje proizlaze iz činjenice da smo opravdani po vjeri i iz djelovanja Duha u kršćanskom životu.

Moramo priznati da su u povijesti kršćanstva dvije razine – nevažnost djela za postizanje spasenja i opravdanje koje daje plodove Duha – često miješane što je imalo za posljedicu brojna kriva tumačenja. Zapravo, nije nimalo slučajno da sveti Pavao, u istoj Poslanici Galaćanima, u kojoj stavlja krajnje snažan naglasak na besplatnost opravdanja, ističe također odnos između vjere i djela: „Uistinu, u Kristu Isusu ništa ne vrijedi ni obrezanje ni neobrezanje, nego - vjera ljubavlju djelotvorna“ (Gal 5,6). Zato postoje, s jedne strane, „djela tijela“, a to su „bludnost, nečistoća, razvratnost...“ (Gal 5,19-21); a s druge, kršćanski je život jačan djelovanjem Duha koji daje „ljubav, radost, mir, velikodušnost, uslužnost, dobrotu, vjernost“ (Gal 5,22): to su plodovi Duha.

Prva u tom nizu kreposti je ljubav a posljednja uzdržljivost. Zaista, Duh, koji je Ljubav Oca i Sina, izlivena svoj prvi dar – ljubav, u naša srca (usp. Rim 5,5); a ljubav da bi se u punini izrazila zahtijeva uzdržljivost. O ljubavi Oca i Sina koja nas zahvaća i stubokom preobražava naš život govorio sam u svojoj prvoj enciklici *Deus caritas est*. Vjernici znaju da se u međusobnoj ljubavi u nama, po Duhu, nastanjuje Božja i Kristova ljubav. U istoj Poslanici Galaćanima Pavao će reći da, noseći teret jedni drugih, vjernici ispunjavaju zapovi-

jed ljubavi (usp. Gal 6,2). Opravdani po daru vjere u Kristu, pozvani smo živjeti u Kristovoj ljubavi prema bližnjemu, jer ćemo na temelju toga na kraju svoga života biti suđeni. Da međusobna ljubav predstavlja izraz i glavnu posljedicu opravdanosti, pokazuje glasovita pohvala ljubavi u Pavlovu hvalospjevu ljubavi: „Kad bih sve jezike ljudske govorio i anđeoske, a ljubavi ne bih imao, bio bih mjed što ječi ili cimbal što zveči... Ljubav je velikodušna, dobrotiva je ljubav, ne zavidi, ljubav se ne hvasta, ne nadima se; nije nepristojna, ne traži svoje..." (1 Kor 13,1.4-5). Kršćanska je ljubav itekako zahtjevna jer proizlazi iz potpune Kristove ljubavi prema nama: ta nas ljubav privlači sebi, prihvaća, grli, podupire, pa čak u neku ruku i muči, jer prisiljava svakoga od nas da ne živi više za samoga sebe, zatvoren u vlastiti egoizam, već za „Onoga koji za nas umrije i uskrsnu" (usp. 2 Kor 5,15). Kristova nas ljubavi čini u Njemu novim stvorenjem (usp. 2 Kor 5,17) koje postaje dio njegovog mističnoga Tijela koji je Crkva.

Promatrana u toj perspektivi, središnji položaj opravdanja bez djela, koje u Pavlovu zauzima prvo mjesto, nije u proturječju s vjerom djelatnom u ljubavi; štoviše zahtijeva da svoju vjeru pokazujemo životom po Duhu. Često se znalo vidjeti neutemeljeno proturječje između teologije svetoga Pavla i one svetoga Jakova, koji u svojoj poslanici piše: „Kao što je tijelo bez duha mrtvo, tako je i vjera bez djela mrtva" (2,26). Zapravo se tu radi o tome da, dok je Pavao zaokupljen prije svega time da pokaže da je vjera u Krista nužna i dovoljna, Jakov stavlja naglasak na posljedične odnose između vjere i djela (usp. Jak 2,2-4). Zato, kako za Pavla tako i za Jakova, vjera djelatna u ljubavi potvrđuje besplatni dar opravdanja u Kristu. Spasenje, primljeno u Kristu, treba čuvati i svjedočiti „sa strahom i trepetom. Da, Bog u svojoj dobrohotnosti izvodi u vama i htjeti i djelovati. Sve činite bez mrmljanja i oklijevanja... držeći riječ Života", reći će nadalje sveti Pavao kršćanima u Filipima (usp. Fil 2,12-14.16).

Često smo skloni podleći istim onim krivim tumačenjima kojima je podlegla korintska zajednica: budući da smo opravdani po vjeri u Krista „sve je dopušteno“. Dopušteno nam je stvarati podjele u Crkvi, Tijelu Kristovu, slaviti euharistiju ne posvećujući brigu za one koji su u potrebi, težiti višim darovima ne vodeći računa o tome da smo čvrsto međusobno povezani kao udovi istoga tijela, i tako redom. Pogubne su posljedice vjere koja nije ukorijenjena u ljubavi, jer se svodi na samovolju i subjektivizam koji nanose silnu štetu nama samima i našoj braći. Naprotiv, moramo si ponovno dozvati u svijest da, upravo zato jer smo opravdani u Kristu, ne pripadamo više samima sebi, već smo postali hram Duha i zato smo pozvani proslaviti Boga u našem tijelu (usp. 1 Kor 6,19). Silno bismo obezvrijedili neprocjenjivu vrijednost opravdanja ako ne bismo Krista proslavili svojim tijelom, budući da smo otkupljeni visokom cijenom njegove krvi. Zapravo, upravo je to naše bogoslužje „umom“ i „duhom“, zbog kojeg nas Pavao zaklinje „prikazati svoja tijela za žrtvu živu, svetu, Bogu milu“ (Rim 12,1). Na što bi se svela liturgija upućena samo Gospodinu, kada ne bi, istodobno, bila služba za našu braću, na što bi se svela vjera koju se ne bi pokazalo djelima ljubavi? Apostol često svoje zajednice podsjeća na posljednji sud, kada ćemo se svi „pojavit pred sudištem Kristovim da svaki dobije što je kroz tijelo zaradio, bilo dobro, bilo zlo“ (2 Kor 5,10; usp. također Rim 2,16).

To što etika koju Pavao predlaže vjernicima ne zastranjuje u oblike moralizma i pokazuje se aktualnom za nas danas, to je zato jer, svaki put, polazi uvijek od osobnog i komunitarnog odnosa s Kristovim opravdanjem, da bi se zatim odjelotvorila u životu po Duhu. Zato se svako etičko nazadovanje ne ograničava na individualnu sferu ili na subjektivni ambijent, već je istodobno obezvrjeđivanje osobne i zajedničke vjere: iz nje proistječe i na nju ima presudan utjecaj. Pustimo da do nas dopre pomirenje, koje je Bog u Kristu jednom

zauvijek izvršio, da do nas dopre „luda“ ljubav Boga prema nama: nitko i nikada nas neće moći odijeliti od njegove ljubavi (usp. Rim 8,39), koja nas osposobljava da možemo davati prave plodove Duha. (kta/ika)

Papin nagovor uz molitvu Andeo Gospodnji u nedjelju, 30. studenoga 2008.

Draga braćo i sestre!

Započinjemo danas, s prvom nedjeljom došašća, novu liturgijsku godinu. Ta nas činjenica poziva na promišljanje o dimenziji vremena koja nam je uvijek izuzetno privlačna. Po uzoru na ono što je Isus volio činiti, htio bih ipak poći od vrlo konkretnog primjera: svi kažemo da nam "nedostaje vremena", jer je ritam svakodnevnog života za sve postao frenetičan. I u tom smislu Crkva donosi "radosnu vijest": Bog nam daruje svoje vrijeme. Uvijek imamo malo vremena; posebice ga za Gospodina ne znam ili, ponekad, ne želimo naći. Pa ipak, Bog ima vremena za nas! To je prva stvar koju nam na početku liturgijske godine daje da je otkrijemo s novim oduševljenjem. Da, Bog nam daruje svoje vrijeme, jer je ušao u povijest sa svojom riječju i sa svojim djelima spasenja, kako bi je otvorio vječnosti, da od nje načini povijest saveza. U tom vidu, vrijeme je već u sebi znak temeljne Božje ljubavi: dar što ga je čovjek, kao i svaku drugu stvar, sposoban vrednovati ili, naprotiv, rasipati; prihvatiti ga u njegovu punu značenju ili ga zanemariti tupom površnošću.

Tri su velika "stožera" vremena, koji određuju ritam povijesti spasenja: na početku je stvaranje, u središtu je utjelovljenje-otkupljenje, a na koncu je "parusia", konačni dolazak koji podrazumijeva i sveopći sud. Ova tri momenta međutim ne smiju se shvatiti jednostavno u kronološkom slijedu. Doista, stvaranje je u izvoru svega, ali je i trajno te se ostvaruje kroz cijeli luk kozmičkoga nastajanja, sve do konca vremena. Tako je i s utjelovljenjem-otkupljenjem. Ako se dogodilo u određenom povijesnom trenutku, u vrijeme Isusova prolaska zemljom, ono ipak širi svoj učinak na sve prethodno i potonje vrijeme. Pa i posljednji dolazak i konačni sud, koji su upravo na Kristovu križu imali svoju odlučujuću najavu, ostvaruju svoj utjecaj na ponašanje ljudi svakoga vremena.

Liturgijsko vrijeme došašća slavi dolazak Božji kroz dva koraka: najprije nas poziva da probudimo iščekivanje slavnog Kristova povratka; potom nas, kako se približavamo Božiću, poziva da prihvatimo Riječ koja se utjelovila radi našega spasenja. No Gospodin neprestano dolazi u naš život. Stoga je doista potreban Isusov poziv što nam ga ove nedjelje snažno upravlja: "Bdijte!" (Mk 13,33.35.37). Upravljen je učenicima, ali i "svima", jer će svatko, u čas koji samo Bog zna, biti pozvan da položi račun za svoj život. To znači i ispravnu distancu od zemaljskih dobara, iskreno kajanje za svoje pogreške, djelatnu ljubav prema bližnjemu i iznad svega ponizno i pouzdano predanje u ruke Boga, našega blagog i milosrdnog Oca. Slika došašća vidljiva je u Djevici Mariji, Majci Isusovoj. Zazovimo je kako bi pomogla i nama da postanemo bolje čovječanstvo za Gospodina koji dolazi.

Nakon molitve Anđeo Gospodnji:

30. studenoga slavi se blagdan svetog apostola Andrije, brata Šimuna Petra. Obojica su isprva bili sljedbenici Ivana Krstitelja, a nakon Isusova krštenja na Jordanu postali su njegovi učenici, prepoznajući u njemu Mesiju. Sveti Andrija zaštitnik je Carigradskog patrijarhata, tako da se rimska Crkva osjeća povezanom s onom carigradskom naročitim bratskim vezama. Stoga se, prema tradiciji, ovom radosnom prigodom izaslanstvo Svete Stolice, predvođeno kardinalom Walterom Kasperom, predsjednikom Papinskoga vijeća za promicanje jedinstva kršćana, uputilo u posjet ekumenskom patrijarhu Bartolomeju I. Od srca upućujem svoj pozdrav i najbolje želje njemu i vjernicima toga patrijarhata, zazivajući na sve obilje nebeskih blagoslova.

Htio bih vas pozvati na molitvu za brojne žrtve kako brutalnih terorističkih napada na Mumbai u Indiji, tako i sukoba koji su izbili u Josu u Nigeriji, ali i za sve ranjene i koji su, na bilo koji način, bili pogođeni. Različiti su uzroci i okolnosti ovih tragičnih događaja, ali su isto užasavanje i osuda toliko okrutnog i bezum-

nog nasilja. Molimo Gospodina da dotakne srce onih koji su lažno uvjereni da je to put rješavanja lokalnih i međunarodnih problema, te se svi osjetimo potaknuti da damo primjer blagosti i ljubavi u izgradnji društva dostojna Boga i čovjeka. (kta/ika)

Papina kateheza na općoj audijenciji u srijedu 3. prosinca 2008.

Draga braćo i sestre!

U današnjoj katehezi zadržat ćemo se na odnosima između Adama i Krista, koje je sv. Pavao zacrtao u glasovitom odlomku Poslanice Rimljanima (5, 12-21), u kojima daje Crkvi bitne obrise nauka o istočnome grijehu. Zapravo, već je u Prvoj poslanici Korinćanima Pavao usporedio praroditelja i Krista: "Jer kao što u Adamu svi umiru, tako će u Kristu svi biti oživljeni... Prvi čovjek, Adam, postade živa duša, posljednji Adam – duh životvorni" (1 Kor 15, 22. 45). U Rim 5, 12-21 usporedba između Krista i Adama je bolje razložena i kaže više. Pavao prolazi poviješću spasenja od Adama do Zakona te od Zakona do Krista. U središtu toga prizora nije toliko Adam s posljedicama koje je grijeh imao po čovječanstvo, nego više Krist s milošću koja je, po njemu, obilato na čovječanstvo izlivena. Ponavljanjem riječi "toliko više" (u hrv. prijevodu Duda-Fučak to se značenje zapravo prenosi pomoću izraza "mnogo obilatije", "mnogo će više", op. prev.) kad se govori o Kristu, on ističe kako dar u njemu primljen daleko nadilazi Adamov grijeh i posljedice koje je on prouzročio po čovječanstvo, tako da Pavao može doći do zaključka: "Ali gdje se umnožio grijeh, nadmoćno izobilova milost" (Rim 5, 20). Stoga usporedba koju Pavao uspostavlja između Adama i Krista jasno ističe inferiornost prvoga u odnosu na premoć drugoga.

S druge strane, Pavao spominje Adamov grijeh upravo zato da bi ukazao na neizmjeran dar milosti u Kristu. Moglo bi se reći kako se ne bi, da nije želio ukazati na središnje mjesto milosti, zadržavao govoreći o grijehu koji "po jednom čovjeku uđe u svijet, i po grijehu smrt" (Rim 5, 12). Stoga, ako je u vjeri Crkve sazrela svijest za dogmu o istočnome grijehu, onda je to zato što je ona povezana s drugom dogmom, onom o spasenju i slobodi u Kristu. Posljedica toga jest da ne bismo nikada smjeli izdvojeno govoriti o Adamovu

grijehu i o grijehu čovječanstva, a da ih ne shvaćamo u svjetlu opravdanja u Kristu. U suprotnome, dovodimo se u opasnost da upadnemo u iste poteškoće koje su pratile teški put sv. Augustina u traženju Istine. U početku je čitao Pismo te mu se činilo, već na prvim stranicama, da malo vrijedi u odnosu na filozofske traktate koji su ga odgajali. Kad se obratio, uzeo je u ruke knjige Staroga i Novoga zavjeta i stekao je posve nov dojam. O tome nam je ostavio stranice od neprocjenjive vrijednosti u svojim Ispovijestima. Glasovit je odlomak u kojemu izvještava o toj unutarnoj promjeni: "Tako se vratih na mjesto gdje je sjedio Alpije i gdje sam ostavio Apostolovu knjigu kad sam ustao. Uzeo sam je, otvorio i pročitao, šutke, prvi redak na koji mi bijahu pale oči. Pisalo je: Ne u pijankama i pijančevanjima, ne u prilježnostima i razvratnostima, ne u svađi i ljubomori, nego zaodjenite se Gospodinom Isusom Kristom i... ne pogodujte požudama (Rim 13, 13-14). Ne htjedoh dalje čitati, niti mi je trebalo. Uistinu, čim pročitah tu rečenicu, u srce mi uđe svjetlost, gotovo sigurnost, i raspre se sve tmine sumnje" (VIII, 12, 19).

Druga zabuna, danas vrlo raširena zbog različitih evolucionističkih teorija o početku ljudske vrste, odnosi se na obezvrjeđivanje Adamova grijeha, svedenog na puki mit kojega bi se bilo dobro osloboditi. Zapravo, židovska literatura u Pavlovo doba često se bavila trima prvim poglavljima Knjige Postanka, ne da bi istraživala početke svijeta, nego vlastitu sadašnjost te pronašla tumačenja za negativne aspekte ljudskoga i političkoga stanja. Prvu struju, koju ćemo nazvati "fatalističkom", predstavlja pisac apokrifa Četvrta knjiga o Ezdri: "Zbog svog je zlog srca Adam, prvi čovjek, sagriješio - i bi pobijeden, on i oni što su od njega rođeni" (3, 20-26). Prema tome, sadašnje je ljudsko bivstvovanje nesretno zbog Adama i njegovoga grijeha: on je odgovoran za stanje u koje je upalo čovječanstvo. Na drugoj je strani pisac apokrifa Druge knjige Baruhove: "Nije dakle uzrok Adam, osim za sebe samoga. Svi mi, svaki od nas postao je Adam samome sebi" (54, 15-19). Ta druga

perspektiva otvorena je za odgovornost svake ljudske osobe: svatko je graditelj svoje povijesti. Ako dakle ta dvojica autora prilaze Adamu na različite načine, onda je to zato što s jedne strane žele objasniti ljudsku sudbinu koja je pritisnuta grijehom, a s druge slobodu svakoga čovjeka dok čini grijeh. Rekli bismo da su opće ljudsko stanje i stanje pojedinca međusobno duboko povezani.

Istim se pitanjima Pavao bavio u prvim poglavljima Poslanice Rimljanima, koji prethode odlomku Rim 5, 12-21. S jedne strane Apostol pokazuje da su "svi sagriješili i potrebna im je slava Božja" (Rim 3, 23), a s druge da je "po jednome čovjeku ušao u svijet grijeh" (Rim 5, 12). Kao što se vidi, Pavao je bio svjestan obaju tumačenja unutar kojih su se kretali pisci njegovoga vremena, kako onoga koje se odnosi na katastrofalni Adamov učinak tako i onog drugog, pozornog na moralnu odgovornost pojedinih ljudskih bića. No, Apostol ne razrješuje konflikt opredjeljujući se za jedno ili za drugo stajalište, nego tako što se utječe milosnome opravdanju u Kristu: "Opravdani dakle vjerom, u miru smo s Bogom" (Rim 5, 1). Jedino Krist, novi Adam, oslobađa čovječanstvo od grijeha smrti, darivajući nam milost opravdanja.

U toj je perspektivi razumljivo da krštenje, na koje Pavao upućuje u Rim 6, 1-14, osim što oslobađa od istočnoga Adamova grijeha koji prati svaku ljudsku osobu, ujedno uvodi u novi odnos s Bogom, čineći da stvorenje bude sin: "Krštenjem smo dakle zajedno s njime ukopani u smrt da kao što Krist slavom Očevom bi uskrišen od mrtvih i mi tako hodimo u novosti života" (Rim 6, 4). Dionišтво u Kristovu križu uvodi u posve novi život u odnosu na život staroga čovjeka, u život koji je plod Duha što je izliven u naša srca (usp. Rim 5, 5). Tako se oslobođenje od Adamova i od svakoga drugoga grijeha preobražava u osobnu slobodu za služenje Gospodinu u braći. Iz tog novog života proizlazi velika odgovornost vjernika prema onima koji nisu u Kristu. Zato će se Pavao ponovno vratiti na prve stranice Kn-

jige Postanka, kako bi istaknuo da je "stvorenje uistinu podvrgnuto ispraznosti – ne svojom voljom, nego zbog onoga koji ga podvrgnu – ali u nadi. Jer i stvorenje će se osloboditi robovanja pokvarljivosti da sudjeluje u slobodi i slavi djece Božje" (Rim 8, 19-20).

Dar milosti, primljen u Kristu, stavlja vjernike u novo stanje, da preuzmu na sebe jauke čovječanstva i svega stvorenja, kako bi njihovo iščekivanje usmjerili prema konačnom ostvarenju one nade u kojoj smo spašeni. Toj sam nadi, koja se rađa iz Kristove ljubavi i vjere u njega, posvetio encikliku *Spe salvi* ("U nadi spašeni"), pozabavivši se stranicama Poslanice Rimljanima: vjernici ne polažu svoju nadu u neizrečeno ili u nepredvidljivo, nego u Krista, "nadu slave" (Kol 1, 27). Upravo su svjedocima te nade postali veliki mučenici vjere. Nada u Krista ne razočarava jer ne dolazi od nas samih, nego iz Božje ljubavi koja je obilato razlivena u našim srcima, po Duhu koji nam je dan (usp. Rim 5, 5). Unatoč patnjama koje proživljavamo u sadašnjem životu, možemo na sebe preuzeti jauke čovječanstva i stvorenja kako bismo s Pavlom posvjedočili da je Krist više od našega života: on je za nas naprosto "život", koji u konačnici potpuno obeskrjepljuje žalac smrti (usp. 1 Kor 15, 56), kojemu su sada podložna sva Adamova djeca. (kta/ika)

Papin nagovor uz molitvu Anđeo Gospodnji u nedjelju 7. prosinca 2008.

Draga braćo i sestre!

Već tjedan dana proživljavamo liturgijsko vrijeme došašća: vrijeme otvaranja za Božju budućnost, vrijeme pripreme za svetkovinu Božića, dana kad je on, Gospodin, što je potpuna novost, došao prebivati posred ovog palog čovječanstva da bi ga iznutra obnovio. U liturgiji došašća odjekuje poruka puna nade, koja poziva da podignemo pogled prema krajnjem obzorju, ali u isto vrijeme i da u sadašnjosti prepoznamo znakove Boga s nama. Ove druge nedjelje došašća Riječ Božja sadrži dojmljive naglaske takozvanog Drugog Izaije koji je Izraelcima kušanima desetljećima gorkog progonstva u Babiloniji konačno navijestio oslobođenje: "Tješite, tješite moj narod", kaže prorok u ime Božje. "Govorite srcu Jeruzalema, podvikujte mu da mu se ropstvo dokonča" (Iz 40,1-2). To Gospodin želi učiniti u došašću: govoriti srcu svoga naroda i, po njemu, čitavom čovječanstvu, kako bi navijestio spasenje. I danas se podiže glas Crkve: "Pripravite put Gospodnji u pustinji" (Iz 40,3). Za narode izmorene bijedom i glađu, za mnoštvo prognanika, za sve koji trpe teška i sustavna kršenja svojih prava, Crkva se postavlja kao stražar na visoku brdu vjere i naviješta: "Evo Boga vašega! Gle, Gospodin Bog dolazi u moći" (Iz 40,11). Ovaj proročki navještaj ostvaren je u Isusu Kristu. On je svojim propovijedanjem i potom svojom smrću i uskrsnućem, ispunio drevna obećanja, otkrivajući još dublju i sveopću dimenziju. Započeo je izlazak, ne više samo zemaljski, povijesni, pa tako i privremen, nego korjenit i konačan: prelazak iz kraljevstva zla u kraljevstvo Božje, iz vlasti grijeha i smrti u vlast ljubavi i života. Stoga kršćanska nada ide dalje od zakonitog iščekivanja socijalnog i političkog oslobođenja, jer je ono što je Isus započeo novo čovječanstvo koje dolazi "od Boga", ali u isto vrijeme i niče u ovoj našoj zemlji, koliko se već ona dade oploditi Duhom Gospodnjim. Riječ je dakle o tome da se u potpunosti uđe u logiku

vjere: vjerovati u Boga, u njegov naum spasenja, a istovremeno se i zauzeti za izgradnju njegova Kraljevstva. Pravednost i mir doista su dar Božji, ali zahtijevaju muškarce i žene koji će biti "nova zemlja", spremna prihvatiti dobro sjeme njegove Riječi.

Prvina toga novoga čovječanstva jest Isus, Sin Božji i sin Marijin. Ona, Djevica Majka, "put" je što si ga je sam Bog pripremio da bi došao na svijet. Sa svom svojom poniznošću, Marija hodi na čelu novoga Izraela u izlasku iz svakoga progonstva, iz svake potlačenosti, iz svakoga ropstva moralnoga i materijalnoga, prema "novim nebesima i zemlji novoj, gdje pravednost prebiva" (2Pt 3,13). Njezinom majčinskom zagovoru povjeravamo želje za mirom i spasenjem ljudi našega doba.

Nakon molitve Anđeo Gospodnji:

Proteklih dana umro je patrijarh Moskve i cijele Rusije, njegova svetost Aleksej II. Združujemo se u molitvi s našom pravoslavnom braćom, preporučujući njegovu dušu Gospodinovoj dobroti, da bi ga primio u svoje Kraljevstvo svjetla i mira. (kta/ika)

Papin nagovor uz molitvu Anđeo Gospodnji na svetkovinu Bezgrešnog začeća 8 prosinca 2008.

*U Bezgrešnoj Mariji motrimo odsjaj Ljepote
koja spašava svijet*

Draga braćo i sestre!

Otajstvo Bezgrešnog začeća Marijina, što ga danas svečano slavimo, podsjeća nas na dvije temeljne istine naše vjere: ponajprije na istočni grijeh, a potom na pobjedu nad njim milosti Kristove, pobjedu koja na uzvišeni način sjaji u Blaženoj Djevici Mariji. Postojanje onoga što Crkva naziva "istočnim grijehom" nažalost je očito, pogledamo li samo oko sebe i prije svega u sebe. Iskustvo zla doista je tako ustrajno da se samo nameće i u nama potiče pitanje: odakle dolazi? Posebice je za jednoga vjernika to pitanje još dublje: ako je Bog, koji je apsolutno Dobro, stvorio sve, odakle dolazi zlo? Prve stranice Biblije (Post 1-3) odgovaraju upravo na to temeljno pitanje koje se postavlja svakom ljudskom naraštaju, sa svojim navještajem o stvaranju i padu praroditelja: Bog je stvorio sve za život, posebice je stvorio ljudsko biće na svoju sliku; nije stvorio smrt, no ona je ušla u svijet zavišću đavlovom (usp. Mudr 1,13-14; 2,23-24) koji je, pobunivši se protiv Boga, u zabludu povukao i ljude, uvodeći ih u pobunu. To je drama slobode koju Bog do kraja prihvaća iz ljubavi, obećavajući međutim da će doći sin žene koji će satirati glavu drevne zmije (Post 3,15).

Od početaka, dakle, "vječni savjet" - kako bi rekao Dante - ima "određen kraj" (Raj, XXXIII, 3): Ženu predodređenu da postane majkom Otkupiteljevom, majku onoga koji se ponizio do krajnje granice kako bi nas priveo našem izvornom dostojanstvu. Ova Žena, u očima Božjim, oduvijek ima lik i ime: "milosti puna" (Lk 1,28), kako ju je nazvao Anđeo koji ju je posjetio u Nazaretu. To je nova Eva, zaručnica Adamova, određena da bude majkom svih otkupljenih. Tako je pisao sveti Andrija Kretski: "Bogorodica Marija, zajedničko utočište svih kršćana, bila je prva oslobođena od pr-

votnoga pada naših praroditelja" (Propovijed IV. o Božiću, PG 97, 880 A). A današnja liturgija potvrđuje da je Bog "pripravio dostojan stan svome Sinu te ga je, predviđevši smrt Njegovu, sačuvao od svake ljage grijeha" (Zborna molitva).

Predragi, u Bezgrešnoj Mariji motrimo odsjaj Ljepote koja spašava svijet: ljepotu Božju koja isijava s Kristova lica. U Mariji je ta ljepota potpuno čista, ponizna, slobodna od svake oholosti i preuzetnosti. Tako se Djevičica pokazala svetoj Bernardici prije točno 150 godina u Lurdu, i tako je čašćena u tolikim svetištima. Danas popodne, prema tradiciji, i ja ću je častiti uz spomenik koji joj je posvećen na Pizza di Spagna. Zazovimo sada s povjerenjem Bezgrešnu Djevicu, preuzimajući u molitvi Anđeo Gospodnji riječi Evanđelja što ih današnja liturgija predlaže za razmatranje. (kta/ika)

Papina kateheza na općoj audijenciji u srijedu 10. prosinca 2008.

Draga braćo i sestre,

Slijedeći sv. Pavla, u katehezi od protekle srijede vidjeli smo dvoje. Prvo, da je naša ljudska povijest od samih početaka zagađena zloporabom stvorene slobode, da se želi emancipirati u odnosu na božansku volju. No, tako ne nalazi pravu slobodu, nego se opire istini te, sukladno tome, izvrće naše ljudske stvarnosti. Izvrće nadasve temeljne odnose: prema Bogu, između muškarca i žene te između čovjeka i zemlje. Rekli smo da se ta zagađenost naše povijesti širi čitavim njezinim tkivom te da se ta naslijeđena mana povećavala te je sada posvuda vidljiva. A druga stvar je sljedeća: Od sv. Pavla saznajemo da postoji novi početak povijesti, i u povijesti, po Isusu Kristu, po Onomu koji je čovjek i Bog. S Isusom, koji od Boga dolazi, započinje nova povijest koja se oblikuje na temelju njegovoga 'da' Ocu te je stoga utemeljena ne na oholosti lažne emancipacije, nego na ljubavi i istini.

No, sada se postavlja jedno pitanje: kako mi možemo ući u taj novi početak, u tu novu povijest? Kako ta nova povijest dopire do mene? Po prvoj, zagađenoj povijesti, neizbježno smo povezani po svojem biološkom porijeklu, budući da pripadamo jedinstvenome korpusu čovječanstva. No, kako se ostvaruje zajedništvo s Isusom, to novo rođenje kojim stječemo pripadnost novome čovječanstvu? Kako Isus ulazi u moj život, u moje biće? Osnovni odgovor sv. Pavla, i čitavoga Novoga zavjeta glasi: ulazi po djelovanju Duha Svetoga. Ako prvu povijest pokreće - da se tako izrazimo - biologija, drugu pokreće Duh Sveti, Duh uskrsloga Isusa. Taj je Duh na Pedeseticu udario početak novoga čovječanstva, nove zajednice, Crkve, Kristova Tijela.

Moramo biti još konkretniji: kako taj Kristov Duh, Duh Sveti, može postati mojim Duhom? Odgovor glasi da se to događa na tri načina koji su uzajamno usko povezani. Prvi je ovaj: Duh Sveti kuca na vrata

mojega srca, dotiče me u nutrini. No, budući da novo čovječanstvo mora biti pravo tijelo, budući da nas Duh mora ujediniti te stvarno stvoriti zajednicu, budući da je novome početku svojstveno nadilaženje podjela i okupljanje raspršenih, taj se Kristov Duh služi dvama elementima vidljivog okupljanja: riječju naviještanja te sakramentima, osobito krštenjem i euharistijom. U Poslanici Rimljanima sv. Pavao kaže: "Jer ako ustima ispovijedaš da je Isus Gospodin, i srcem vjeruješ da ga je Bog uskrisio od mrtvih, bit ćeš spašen" (10, 9), tj. uči ćeš u novu povijest, povijest života a ne smrti. Sv. Pavao nastavlja: "Ali kako da prizovu onoga u koga ne povjerovaše? A kako da povjeruju u onoga koga nisu čuli? Kako pak da čuju bez propovjednika? A kako propovijedati bez poslanja?" (Rim 10, 14-15). U sljedećem odlomku još kaže: "Vjera po poruci" (Rim 10, 17). Vjera nije proizvod naše misli, našega razmatranja, ona je nešto novo što ne možemo izumiti, nego je samo možemo primiti kao dar, kao novinu koja je proizvod Božji. Vjera ne dolazi po čitanju, nego po posluhu. Nije samo unutarnja stvar, nego je odnos s Nekim. Pretpostavlja susret s navještajem, pretpostavlja postojanje drugoga koji naviješta i stvara zajedništvo.

I naposljetku navještaj: onaj koji naviješta ne govori od sebe, nego je poslan. Nalazi se unutar misijskog ustroja koji započinje s Kristom kojega je poslao Otac, prelazi na apostole - riječ apostoli znači "poslani" - i nastavlja se u službi, u poslanju koje prenose apostoli. Novo tkivo povijesti očituje se u tom misijskom ustroju, preko kojega u konačnici govori sam Bog, njegova osobna Riječ, Sin, govori s nama i dolazi k nama. Riječ je tijelom postala, u Isusu, kako bi doista stvorila novo čovječanstvo. Stoga riječ navještaja postaje sakramentom u krštenju, koje je novo rođenje iz vode i Duha, kao što će reći Ivan. U šestom poglavlju Poslanice Rimljanima sv. Pavao kazuje duboke riječi o krštenju. Čuli smo taj tekst, ali možda ga je dobro ponoviti: "Ili zar ne znate: Koji smo god kršteni u Krista Isusa, u smrt smo njegovu kršteni. Krštenjem smo dakle zajedno s njime

ukopani u smrt da kao što Krist slavom Očevom bi uskrišen od mrtvih, i mi tako hodimo u novosti života" (6, 3-4).

U ovoj katehezi, dakako, ne možemo ulaziti u iscrpno tumačenje toga teksta koji nije lagan. Samo bih tri stvari želio ukratko napomenuti: prvo, "kršteni smo" je pasivni oblik. Nitko ne može krstiti samoga sebe, potreban je drugi. Nitko sam sebe ne može učiniti kršćaninom. Postati kršćaninom jest pasivni proces. Samo nas drugi može učiniti kršćanima. A taj "drugi" koji nas čini kršćanima, koji nam daje dar vjere, na prvoy je razini zajednica vjernika, Crkva. Od Crkve dobivamo vjeru, krštenje. Ako ne dopustimo toj zajednici da nas oblikuje, ne postajemo kršćanima. Autonomno, samoprodučeno kršćanstvo jest proturjeđe u sebi. Na prvoy razini taj drugi jest zajednica vjernika, Crkva, no na drugoy razini ta zajednica ne djeluje sama od sebe, prema vlastitim zamislama i željama. I zajednica živi u istom pasivnom procesu: samo Krist može konstituirati Crkvu. Krist je pravi darovatelj sakramenata. To je prva točka: nitko sama sebe ne krsti, nitko sam sebe ne čini kršćaninom. Kršćanima postajemo.

Druga stvar je ovo: krštenje je više od pranja. Ono je smrt i uskrsnuće. Sam Pavao, govoreći u Poslanici Galaćanima o preokretu u svojem životu, opisuje ga riječima: umro sam. U onome času doista započinje novi život. Postati kršćanima više je od kozmetičkog zahvata koji bi više manje potpunome postojanju dodao neto više. Riječ je o novome početku, o novome rođenju, o smrti i uskrsnuću. Dakako, u uskrsnuću na novi način blista ono što je u prijašnjem životu bilo dobro.

I treće: materija je dio sakramenta. Kršćanstvo nije posve duhovno. Ono uključuje tijelo. Uključuje kozmos. Proteže se do novih nebesa i nove zemlje. Vratimo se na posljednje riječi u Pavlovome tekstu: tako - kaže "hodimo u novosti života". To je pitanje za ispit savjesti za svakoga od nas, hoditi u novosti života. To je krštenje.

Sada dolazimo do sakramenta euharistije. Već sam u drugim katehezama pokazao s koliko dubokog poštovanja sv. Pavao doslovno prenosi predaju o euharistiji koju je primio od samih svjedoka posljednje noći. Prenosi te riječi kao dragocjeno blago povjereno njegovoj odanosti. Tako u tim riječima doista čujemo svjedoke te noći. Poslušajmo Apostolove riječi: "Doista, ja od Gospodina primih što vama predadoh: Gospodin Isus one noći kad bijaše predan uze kruh, zahvalivši razlomi i reče: 'Ovo je tijelo moje - za vas. Ovo činite meni na spomen.' Tako i čašu po večeri govoreći: 'Ova čaša novi je Savez u mojoj krvi. Ovo činite kad god pijete, meni na spomen.'" (1 Kor 11, 23-25). Taj je tekst neiscrpan. I glede njega, u ovoj katehezi, tek dva zapažanja. Pavao ovako prenosi Gospodnje riječi o kaležu: ovaj je kalež "novi Savez u mojoj krvi". U tim se riječima krije aluzija na dva temeljna teksta iz Staroga zavjeta. Prva se aluzija odnosi na obećanje novoga saveza u Knjizi proroka Jeremije. Isus kaže učenicima i kaže nama: sada, u ovome času, sa mnom i s mojom smrću ostvaruje se novi savez; s mojom krvlju u svijetu započinje ta nova povijest čovječanstva. No, u tim je riječima prisutna i aluzija na savez na Sinaju, kad je Mojsije rekao: "Ovo je krv Saveza koji je Gospodin s vama uspostavio na temelju svih ovih riječi" (Izl 24, 8). U onom se slučaju radilo o krvi životinja. Krv životinja mogla je biti samo izraz želje, iščekivanja prave žrtve, istinskog bogoštovlja. Darom kaleža Gospodin nam daruje istinsku žrtvu. Jedina prava žrtva jest Sinova ljubav. Po daru te ljubavi, vječne ljubavi, svijet ulazi u novi savez. Slaviti euharistiju znači da nam Krist dariva samoga sebe, svoju ljubav, kako bi nas suobličio samome sebi te na taj način stvorio novi svijet.

Drugi važan vid nauka o euharistiji javlja se u istoj Prvoj poslanici Korinćanima gdje sv. Pavao kaže: "Čaša blagoslovna koju blagoslivljemo nije li zajedništvo krvi Kristove? Kruh koji lomimo nije li zajedništvo tijela Kristova? Budući da smo jedan kruh, jedno smo tijelo mi mnogi; ta svi smo dionici jednoga kruha" (10, 16-

17). U tim riječima također se vidi kako osobni tako i društveni značaj sakramenta euharistije. Krist se sjedinjuje sa svakim od nas ponaosob, no isti se Krist sjedinjuje i s muškarcem i sa ženom pored mene. A kruh je i za mene i za drugoga. U pričesti primamo Krista. No, Krist se jednako tako sjedinjuje s mojim bližnjim: Krist i bližnji u pričesti su nerazdvojni. I tako smo svi mi jedan kruh, jedno tijelo. Euharistija bez solidarnosti s drugima jest zlorabljena euharistija. Nalazimo se na korijenu te istovremeno u središtu nauka o Crkvi kao Tijelu Kristovu, Tijelu uskrsloga Krista.

Ujedno vidimo i sav realizam toga nauka. Krist nam u euharistiji daje svoje tijelo, daje samoga sebe u svojem tijelu te nas na taj način čini svojim tijelom, ujedinjuje nas sa svojim uskrslim tijelom. Ako čovjek jede običan kruh, taj kruh u probavnome procesu postaje dio njegovoga tijela, preobražen u supstancu ljudskoga života. No, u svetoj se pričesti događa suprotan proces. Krist Gospodin nas suobličuje sebi, uvodi nas u svoje slavno tijelo te svi zajedno postajemo Tijelom njegovim. Tko pročita samo 12. poglavlje Prve poslanice Korinćanima te 12. poglavlje Poslanice Rimljanima mogao bi pomisliti kako su riječi o Kristovu Tijelu kao organizmu karizmi tek neka vrsta sociološko-teološke usporedbe. Doista se u rimskoj politologiji ta usporedba tijela i različitih udova koji čine jedinstvo koristila za samu državu, kako bi se istaknulo da je država organizam u kojemu svatko ima svoju ulogu, dok mnoštvo i različitost uloga tvore tijelo, a svatko opet ima svoje mjesto. Čitajući samo 12. poglavlje Prve poslanice Korinćanima moglo bi se pomisliti kako je Pavlu dovoljno da jedino to primijeni na Crkvu, da je i ovdje riječ samo o sociologiji Crkve. Ali, imajući na umu ovo, 10. poglavlje, vidimo da je stvarnost Crkve bitno drugačija, mnogo dublja i istinitija od slike države kao organizma. Jer Krist stvarno daje svoje tijelo i čini nas svojim tijelom. Postajemo uistinu sjedinjeni s Kristovim tijelom te smo na taj način sjedinjeni i jedni s drugima. Crkva nije tek korporacija poput države, ona jest tijelo.

Nije puka organizacija, nego je pravi organizam.

I na kraju, ukratko ćemo reći nešto o sakramentu ženidbe. U Poslanici Korinćanima nalaze se tek neke naznake, dok je Poslanica Efežanima uistinu razvija duboku teologiju ženidbe. Pavao ovdje definira ženidbu kao "veliko otajstvo". Kaže to smjerajući "na Krista i na Crkvu" (5, 32). U tom odlomku valja istaknuti uzajamni odnos koji se oblikuje u vertikalnu dimenziju. Uzajamna pokornost mora usvojiti govor ljubavi, čiji se uzor nalazi u ljubavi Krista prema Crkvi. Taj odnos Krist-Crkva daje prvenstvo teološkom aspektu bračne ljubavi, te ujedno afektivni odnos među supružnicima uzdiže na višu razinu. Istinski brak dobro će se ostvarivati u životu ako u trajnom ljudskom i afektivnom rastu bude nastojao uvijek ostati vezanim uz djelotvornost riječi i uz značenje krštenja. Krist je posvetio Crkvu, očistivši je u kupelji vode popraćenoj riječju. Osim što je očituje, dioništvo u Gospodnjem tijelu i krvi ne može drugo doli trajno zapečatiti vezu koja je po milosti nerazrješiva.

I na kraju poslušajmo riječ sv. Pavla Filipljanima: "Gospodin je blizu" (Fil 4, 5). Čini mi se da smo shvatili da je, po riječi i po sakramentima, Gospodin blizak u čitavom našem životu. Molimo da nas u dubini našeg bića sve više dotiče ta njegova blizina, kako bi se rodila radost - radost koja se rađa kad je Gospodin stvarno blizu. (kta/ika)

Papin nagovor uz molitvu Anđeo Gospodnji u nedjelju 14. prosinca 2008.

Draga braćo i sestre!

Ova se nedjelja, treća u vremenu došašća, naziva "nedjelja gaudete", "radujte se", jer ulazna antifona svete mise preuzima izraz sv. Pavla iz Poslanice Filipljanima koji kaže: "Radujte se u Gospodinu uvijek! Ponavljam: radujte se". I odmah potom dodaje povod za to: "Gospodin je blizu!" (Fil 4, 4-5). Eto razloga za radost. No, što znači da je "Gospodin blizu"? U kojem smislu trebamo shvatiti tu Božju "blizinu"? Apostol Pavao, pišući kršćanima u Filipima, očito misli na Kristov ponovni dolazak, te ih poziva da se raduju jer je to sigurno. Ipak, sam sv. Pavao u Poslanici Solunjanima opominje kako nitko ne može znati trenutak Gospodnjega dolaska (usp. 1 Sol 5, 1-2) te kaže kako se treba čuvati svakog alarmantnog stanja, gotovo kao da neposredno predstoji Kristov dolazak (usp. 2 Sol 2, 1-2). Tako je Crkva, već tada, prosvijetljena Duhom Svetim, sve bolje shvaćala da Božja "blizina" nije pitanje prostora i vremena, nego pitanje ljubavi. Ljubav zbližava! Predstojeći će nas Božić podsjetiti na tu temeljnu istinu naše vjere te ćemo, pred jaslicama, moći okusiti kršćansku radost, promatrajući u novorođenome Isusu lice Boga koji nam je iz ljubavi postao blizak.

U tom svjetlu, pravo mi je zadovoljstvo obnoviti lijepu tradiciju blagoslova "Djetešća" ("Bambinelli"), kipića Djeteta Isusa koji će se stavljati u jaslice. Osobito se obraćam vama, dragi dječaci i djevojčice u Rimu, koji ste jutros došli s "Djetešćima" koje sada blagoslivljam. Pozivam vas da mi se pridružite pozorno prateći ovu molitvu:

**Bože, naš Oče,
ti si toliko ljubio ljude
da si nam poslao svojeg jedinog Sina Isusa,
koji se rodio od Djevice Marije
kako bi nas spasio i ponovo doveo k tebi.
Molimo te da s tvojim blagoslovom**

**ovi likovi Isusa, koji ima doći među nas,
budu, u našim domovima,
znak tvoje nazočnosti i tvoje ljubavi.
Oče dobri,
podari svoj blagoslov i nama,
našim roditeljima, našim obiteljima
i našim prijateljima.
Otvori naše srce,
kako bismo znali primati Isusa u radosti,
uvijek činiti ono što on želi
i vidjeti ga u svima
kojima je potrebna naša ljubav.
To te molimo u Isusovo ime,
koji je tvoj ljubljani Sin i dolazi svijetu dati mir.
On živi i kraljuje u vijeke vjekova.
Amen.**

A sada zajedno molimo molitvu Anđeo Gospodnji, zazivajući Marijin zagovor da Isus, koji svojim rođenjem ljudima donosi Božji blagoslov, bude prihvaćen s ljubavlju u svim domovima u Rimu i u svijetu. (kta/ika)

**Papina kateheza na općoj audijenciji
17. prosinca 2008.**

Draga braćo i sestre,

Upravo danas započinju dani došašća koji nas neposredno pripravljaaju na Gospodinov Božić: ušli smo u Božićnu devetnicu tijekom koje se u mnogim kršćanskim zajednicama slave liturgijska slavlja koja resi obilje biblijskih tekstova kojima je cilj snažnije pobuditi iščekivanje Spasiteljeva rođenja. Cijela Crkva, naime, upire svoj pogled vjere u tu svetkovinu koja je sada već tako blizu pripremajući se, kao i svake godine, pridružiti radosnoj pjesmi anđela, koji su usred noći najavili pastirima čudesni događaj Otkupiteljeva rođenja, pozivajući ih da se zapute u betlehemsku spilju. Ondje leži Emanuel, Stvoritelj koji je postao stvorenje, povijen u pelene i položen u skromne jaslje (usp. Lk 2,13-14).

Po ozračju koje ga čini prepoznatljivim, Božić je svetkovina svega svijeta. I oni koji se ne priznaju vjernicima, naime, mogu u tom kršćanskom blagdanu kojeg se slavi svake godine opaziti nešto čudesno i nadnaravno, nešto duboko što govori srcu. To je blagdan koji pjeva o daru života. Rođenje djeteta uvijek bi morao biti događaj koji donosi radost; zagrljaj novorođenčeta redovito budi u čovjeku osjećaje pažnje i brižnosti, ganuća i nježnosti. Božić je susret s novorođenim djetetom koje plače u siromašnoj spilji. Dok ga promatramo u jaslicama, kako ne pomisliti na mnogu djecu koja i danas, u mnogim dijelovima svijeta, dolaze na svijet u velikom siromaštvu? Kako ne pomisliti na neprihvaćenu i odbačenu novorođenčad, na onu koja ne uspije preživjeti zbog oskudice lijekova i nedovoljne brige? Kako ne pomisliti i na obitelji koje bi htjele iskusiti radost rođenja vlastitog djeteta ali im se ta želja nije ispunila? Pod utjecajem hedonističkog konsumerizma, nažalost, Božiću prijeti opasnost da izgubi svoj duhovni smisao i pretvori se u prigodu za kupnju i razmjenu darova zbog koje trgovci zadovoljno trljaju

ruke! Poteškoće, nesigurnosti i sama ekonomska kriza kroz koju ovih mjeseci prolaze mnogobrojne obitelji, i kojom je pogođen čitav svijet, mogu biti poticaj na ponovno otkrivanje topline jednostavnosti, prijateljstva i solidarnosti, tih tipičnih božićnih vrijednosti. Nakon što se s njega skinu sve naslage konzumerizma i materijalizma, Božić može postati prigoda za prihvaćanje, kao osobnoga dara, poruke nade koja proizlazi iz otajstva Kristova rođenja.

Sve to, međutim, nije dovoljno da se shvati puna vrijednost svetkovine za koju se pripravljamo. Mi znamo da se o njoj slavi središnji događaj povijesti: utjelovljenje božanske riječi za otkupljenje ljudskog roda. Sveti Leon Veliki, u jednoj od svojih brojnih božićnih homilija, ova-ko kliče: "Kličimo u Gospodinu, dragi moji, i otvorimo svoje srce najčišćoj radosti. Jer je svanuo dan, za koji se svijet još od davnih vremena pripravljao, koji za nas znači novo otkupljenje i vječnu radost. Pred našim se očima, kao i svake godine, ponavlja neprolazno veliko otajstvo našega spasenja koje je obećano od početaka i koje se ispunilo na kraju vremena" (Homilija XXII.). Na tu se temeljnu istinu u svojim poslanicama više put vraća sveti Pavao. Galaćanima, primjerice, piše: "A kada dođe punina vremena, odasla Bog Sina svoga: od žene bi rođen, Zakonu podložan da... primimo posinstvo" (4,4). U Poslanici Rimljanima ističe logike i zahtjevne posljedice toga spasonosnog događaja: "ako pak djeca (Božja), onda i baštinici, baštinici Božji, a subaštinici Kristovi, kada doista s njime zajedno trpimo, da se zajedno s njime i proslavimo" (8,17). Ali poglavito sveti Ivan u Proslovu četvrtoga Evanđelja duboko razmišlja o otajstvu utjelovljenja. Zato je Proslov već davno ušao u božićnu liturgiju: u njemu se naime nalazi izraz koji označava uzrok naše radosti i sažima istinski sadržaj te svetkovine: "Et Verbum caro factum est et habitavit in nobis / I Riječ tijelom postade i nastani se među nama" (Iv 1,14).

Na Božić, dakle, ne obilježavamo tek obljetnicu rođenja velike osobe; ne slavimo jednostavno i na

apstraktan način tajnu rođenja jednog čovjeka ili općenito tajnu života; još manje slavimo početak novog godišnjeg doba. Naprotiv, na Božić se spominjemo nečega vrlo konkretnog i važnog za ljude, nečega bitnog za kršćansku vjeru, spominjemo se istine koju sveti Ivan sažima u svega nekoliko riječi: "Riječ tijelom postade". Riječ je o povijesnom događaju kojeg se evanđelist Luka trudi smjestiti u točno određeni kontekst: zbilo se u dane kada je izašla odredba o prvom popisu cara Augusta, kada je Kvirinije bio upravitelj Sirije (usp. Lk 2,1-7). Događaj spasenja koji je Izrael vjekovima iščekivao dogodio se u noći koja je povijesno datirana. U mrkloj noći koja se nadvila nad Betlehemom upalilo se veliko svjetlo: Stvoritelj svega svijeta se utjelovio sjedinivši se nerazdruživo s ljudskom naravi, tako da je postao stvarno "Bog od Boga, svjetlo od svjetla" i istodobno čovjek, pravi čovjek. Ono što Ivan na grčkom naziva "ho logos" – prevedeno na latinski "Verbum" a na hrvatski "Riječ" – znači također "Smisao". Mogli bismo zato Ivanov izraz shvatiti ovako: "vječni Smisao" svijeta postao je opipljiv našim osjetilima i dokučiv našim umom: sada ga možemo rukom dotaknuti i promatrati (usp. 1 Iv 1,1). "Smisao" koji se utjelovio nije neka opća ideja utisnuta u svijet; to je "Riječ" upućena nama. Logos nas poznaje, poziva nas, vodi nas. Nije neki opći zakon, u sklopu kojeg mi vršimo neku ulogu, već je Osoba koja se zanima za svakog pojedinog čovjeka; to je živi Božji Sin, koji se utjelovio u Betlehemu.

Mnogim ljudima, i na neki način svima nama, sve se to čini previše lijepim da bi bilo istinito. No, bez ikakve sumnje nam je potvrđeno: da, postoji smisao, i smisao nije neki nemoćni prosvjed protiv apsurdna. Smisao ima moć: to je Bog, dobri Bog, kojega se ne smije miješati s nekim uzvišenim i dalekim bićem, kojeg nećemo nikada doseći, već je Bog koji je postao naš bližnji i vrlo nam je blizak, koji ima vremena za svakoga od nas i koji je došao da ostane s nama. Samo se od sebe, dakle, nameće pitanje: "Je li takvo nešto moguće? Priliči li Bogu da postane djetetom?" Da bismo pokušali otvoriti

srce toj istini koja prosvjetljuje čitavu ljudsku egzistenciju, treba prignuti um i priznati ograničenost našega razuma. U betlehenskoj štatici Bog nam se pokazuje kao ponizno "dijete" da pobijedi našu oholost. Možda bi se lakše predali da je pred nas izašao sa svojom moći i mudrošću. Ali, on ne želi našu predaju, već radije apelira na naše srce i na našu slobodnu odluku da prihvatimo njegovu ljubav. Učinio se malenim da nas oslobodi one ljudske težnje za veličinom koja proizlazi iz oholosti; slobodno se utjelovio da nas učini uistinu slobodnima, slobodnima da ga ljubimo.

Draga braćo i sestre, Božić je povlaštena prilika za razmišljanje o smislu i vrijednosti naše egzistencije. Približavanje te svetkovine nam pomaže razmišljati, s jedne strane, o dramatičnosti povijesti u kojoj ljudi, ranjeni grijehom, vječno tragaju za srećom i zadovoljavajućim smislom života i smrti; s druge nas potiče razmišljati o milosrdnoj dobroti Boga, koji je došao ususret čovjeku da mu izravno saopći Istinu koja spašava, i prijateljuje s njim i učini ga dionikom svojega života. Pripremimo se, stoga, za Božić s poniznošću i jednostavnošću, oraspoložimo se za primanje dara svjetla, radosti i mira, kojim to otajstvo zrači. Prihvatimo Kristov Božić kao događaj koji je kadar obnoviti danas naš život. Susret s Djetetšcem Isusom pretvara nas u ljude koji ne misle samo na sebe, već se otvaraju očekivanjima i potrebama braće. Na taj ćemo način i mi postati svjedoci svjetla koje Božić prosipa na čovječanstvo trećeg tisućljeća. Molimo Presvetu Mariju, svetohranište utjelovljene Riječi, i svetog Josipa, tihog svjedoka događaja spasenja, da u sebi osjetimo one osjećaje koji su njih prožimali dok su iščekivali da se Isus rodi, tako da i mi uzmognemo sveto proslaviti predstojeći Božić, u radosti vjere i nošeni zauzetošću za iskrenim obraćenjem.

Svima sretan Božić! (kta/ika)

Papin nagovor uz molitvu Anđeo Gospodnji u nedjelju, 21. prosinca 2008.

Draga braćo i sestre!

U evanđelju ove četvrte nedjelje došašća ponovno slušamo izvješće o Naviještenju (Lk 1,26-38), otajstvu kojeg se spominjemo svakoga dana moleći Angelus. Ta nam molitva daje ponovno doživjeti odlučujući trenutak u kojem je Bog zakucao na Marijino srce i, dobivši njezin pristanak, počeo uzimati ljudsko tijelo u njoj i od nje. Zborna molitva današnje mise je ista ona koja se moli na kraju molitve Anđeo Gospodnji i glasi ovako: „Milost svoju, molimo te, Gospodine, ulij u duše naše, da mi, koji smo po anđelovu naviještenju spoznali utjelovljenje Krista, Sina tvoga, po mucu njegovoj i križu k slavi uskrsnuća privedeni budemo". Svega par dana od svetkovine Božića, pozvani smo upraviti pogled na neizrecivo otajstvo koje je Marija čuvala devet mjeseci u svojem djevičanskom krilu: otajstvo Boga koji je postao čovjekom. To je prvi stožer otkupljenja. Drugi je Isusova smrt i uskrsnuće. Ta dva nerazdvojna stožera očituju jedan jedini Božji naum: spasiti čitavo čovječanstvo i cijelu njegovu povijest, sve do kraja, preuzimanjem na sebe tereta svega zla koje ga pritišće.

To otajstvo spasenja, pored povijesne, ima i jednu kozmičku dimenziju: Krist je sunce milosti koje, svojim svjetlom, „preobražava i užije svemir u očekivanju" (liturgija). Sâma proslava Božića vezana je uz zimski solsticij, kada dani, na sjevernoj polutci, počinju biti duži. Kada smo već kod toga, možda nije svima poznato da je Trg Svetog Petra također jedan sunčani sat: sjena velikog obeliska, naime, pada na pločnik i spušta se prema fontani pod ovim prozorom te tako tvori svojevrsnu „kazaljku". Ovih je dana ta sjena najduža u godini. To nas podsjeća da su se znanja iz astronomije koristila za određivanje vremenâ za molitvu. Angelus se, primjerice, moli ujutro, u podne i navečer, a satovi su se namještali prema sunčanom satu, koji je u prošlosti služio upravo zato da bi se znalo kada je

točno podne.

Činjenica da upravo danas, 21. prosinca, upravo u ovaj sat, pada zimski solsticij, pruža mi mogućnost pozdraviti sve one koji s različitog naslova sudjeluju u inicijativama koje će biti upriličene iduće 2009. godine koja je proglašena godinom astronomije povodom 400. obljetnice prvih teleskopskih promatranja Galilea Galileja. Među mojih prethodnicima časne uspomene bilo je i onih koji su njegovali tu znanost, poput Silvestra II., koji je astronomiju predavao, Grgura XIII., kojem dugujemo naš kalendar, i svetog Pija X., koji je znao graditi sunčane satove. Ako nebesa, prema divnim riječima psalmiste, „slavu Božju kazuju" (Ps 19[18],2), prirodni zakoni, koje su nam tijekom stoljećâ mnogi znanstvenici i znanstvenice pomogli sve bolje razumjeti, također su veliki poticaj na razmatranje sa zahvalnošću Gospodinovih djela.

Svrnimo sada ponovno svoj pogled na Mariju i Josipa, koji očekuju Isusovo rođenje, i naučimo od njih tajnu sabranosti kako bismo iskusili radost Božića. Pripravimo se prigrliti s vjerom Otkupitelja koji dolazi boraviti s nama, tu Riječ Božje ljubavi za ljude svih vremenâ. (kta/ika)

Papin nagovor uz blagoslov Urbi et Orbi na Božić 2008.

Pojavila se milost Božja, spasiteljica svih ljudi!

*Apparuit gratia Salvatoris nostri omnibus hominibus
(Tit 2,11)*

Draga braćo i sestre, riječima apostola Pavla ponavljam radostan navještaj Kristova rođenja: "pojavila se milost Božja, spasiteljica svih ljudi!"

Pojavila se! To je ono što danas Crkva slavi. Milost Božja, bogata dobrotom i blagošću, nije više sakrivena, nego se "pojavila", očitovala se u tijelu, pokazala je svoje lice. Gdje? U Betlehemu. Kada? Pod carem Augustom, za prvoga popisa, o kojemu govori evanđelist Luka. A tko je objavitelj? Jedno novorođenče, Sin Djevice Marije. U njemu se pojavila milost Boga našega Spasitelja. Stoga se to Dijete naziva Jehošua, Isus, što znači "Bog spasava". Milost Božja se pojavila: evo zašto je Božić blagdan svjetlosti. Ne potpune svjetlosti koja sve obuhvaća za punoga dana, nego sjaja koji zablista u noći te se širi počevši od jedne točno određene točke svemira: iz betlehemske spilje, gdje je božansko Djetešće ugledalo svjetlo dana. Zapravo je on samo svjetlo koje se širi, kako je to dobro oslikano u tolikim prikazima njegova rođenja. On je svjetlost koje, pojavivši se, kida maglu, razgoni tmine te nam dozvoljava da razumijemo smisao i vrijednost našega života i povijesti. Svake jaslice jednostavan su i rječit poziv na otvaranje srca i uma otajstvu života. Susret je to s besmrtnim Životom, koji je postao smrtnim u otajstvenom božićnom prizoru; prizoru kojem se možemo diviti i ovdje, na ovom trgu, kao i u bezbrojnim crkvama i kapelama čitavoga svijeta, ali i u svakoj kući u kojoj se časti ime Isusovo.

Milost Božja pojavila se za sve ljude. Da, Isus, lik Boga koji spašava, nije se objavio samo nekima i malo-brojnima, nego svima. Istina, u poniznom i neuglednom prebivalištu u Betlehemu susrela ga je tek nekolicina osoba, no on je došao za sve: Židove i pogane, bogate i

siromašne, bliske i daleke, vjernike i nevjernike... sve. Nadnaravna milost, po Božjoj volji, određena je za svako stvorenje. Potrebno je međutim da je ljudsko biće prihvati, da izgovori svoje "da" poput Marije, da mu tako srce bude rasvijetljenom zrakom toga božanskoga svjetla. Utjelovljenu Riječ te su noći primili Marija i Josip koji su ga s ljubavlju iščekivali, te pastiri koji su bdjeli uz svoja stada (usp. Lk 2,1-20). Malena zajednica, dakle, koja je pohitala pokloniti se Djetecu Isusu; malena zajednica koja predstavlja Crkvu i sve ljude dobre volje. I danas, oni koji ga u svome životu iščekuju i traže, susreću Boga koji je iz ljubavi postao našim bratom; svi kojima je srce upravljeno prema njemu žele upoznati njegov lik i pridonijeti dolasku njegova Kraljevstva. Sam Isus to će reći u svojoj propovijedi: siromašni duhom, ožalošćeni, krotki, gladni pravednosti, milosrdni, čisti srcem, djelatnici mira, progonjeni zbog pravednosti (usp. Mt 5,3-10). Oni prepoznaju u Isusu lik Božji i odlaze, poput betlehemske pastira, srca obnovljena radošću i ljubavlju.

Braći i sestre koji me slušate, svim ljudima upravljen je navještaj nade koja predstavlja srž božićne poruke. Za sve se rodio Isus i, kao što ga je Marija u Betlehemu pokazala pastirima, tako ga danas Crkva pokazuje čitavom čovječanstvu, da svaka osoba, svaka ljudska situacija iskusi moć spasiteljske milosti Božje, koja jedino može preoblikovati zlo u dobro, koja jedina može promijeniti srce čovjekovo i učiniti ga oazom mira. Neka iskuse moć spasiteljske milosti Božje brojni narodi koji još žive u tminama i sjenama smrti (usp. Lk 1,79). Betlehemske božanske svjetlo neka se proširi Svetom zemljom, gdje za Izraelci i Palestince izgledi ponovno postaju mračni; neka se proširi Libanom, Irakom i posvuda Bliskim istokom. Neka oplodi napore svih koji se ne predaju pokvarenoj logici sukoba i nasilja, nego tome nasuprot daju prednost putu dijaloga i pregovora, da bi nadišli napetosti unutar pojedinih zemalja i našli pravedna i trajna rješenja sukoba koji muče to područje. To Svjetlo koje preoblikuje i obnavlja

traže stanovnici Zimbabvea, u Africi, predugo vremena u zagrljaju političke i socijalne krize koja se, nažalost, pogoršava, kao i muškarci i žene Demokratske Republike Kongo, posebice u izmučenom području Kivu, stanovnici Darfura, u Sudanu, te u Somaliji, čije su beskrajne patnje posljedica nedostatka stabilnosti i mira. Ovo Svjetlo iščekuju ponajprije djeca tih zemalja i svih zemalja u teškoćama, da se povrati nada njihovoj budućnosti.

Gdje su povrijeđeni dostojanstvo i prava osobe; gdje osobni ili grupni egoizmi nadjačavaju opće dobro; gdje se riskira podlijevanje bratoubilačkoj mržnji i izrabljivanju čovjeka; gdje borbe dijele skupine i narode, onemogućavajući suživot; gdje nastavlja pogađati terorizam; gdje nedostaje potrebno za preživljavanje; gdje se s brigom gleda prema budućnosti koja postaje sve nesigurnija, pa i u zemljama blagostanja: ondje neka zasvijetli Svjetlost Božića i ohrabri sve da poduzmu koliko je do njih, u duhu istinske solidarnosti. Ako svatko misli samo na svoje interese, svijet mora propasti.

Draga braćo i sestre, danas se "pojavila milost Božja, spasiteljica svih ljudi" (usp. Tit 2,11), u ovom našem svijetu, s njegovim mogućnostima i njegovim slabostima, s njegovim napretcima i njegovim krizama, s njegovim nadama i njegovim tjeskobama. Danas sjaji svjetlost Isusa Krista, Sina Svevišnjega i sina Djevice Marije: "Boga od Boga, Svjetla od Svjetla, pravoga Boga od pravoga Boga, koji je radi nas ljudi i radi našega spasenja sišao s nebesa." Klanjamo mu se danas, u svakom kraju svijeta, povijenom u pelene i položenom u siromašne jaslje. Klanjamo mu se u tišini dok on, još nejak, kao da nas tješi riječima: Ne bojte se, "Ja sam Bog, nema drugoga" (Iz 45,22). Dođite k meni, muškarci i žene, narodi i države, dođite k meni, ne bojte se: došao sam da vam donesem ljubav Očevu, da vam pokažem put mira.

Pođimo dakle, braćo! Pohitajmo, poput pastira u betlehenskoj noći. Bog nam je došao ususret i poka-

zao nam je svoje lice, bogato milošću i milosrđem! Neka nam ne bude uzaludan njegov dolazak! Tražimo Isusa, dozvolimo da budemo privučeni njegovim svjetlom koje iz čovjekova srca razgони žalost i strah; približimo se s povjerenjem; s poniznošću padnimo ničice da mu se poklonimo. Sretan Božić svima! (kta/ik

Papin nagovor uz molitvu Anđeo Gospodnji 26. prosinca 2008.

Draga braćo i sestre!

Današnji blagdan svetog Stjepana, prvog mučenika Crkve, smješta se unutar duhovnog svjetla Kristova rođenja. Stjepan, mladić "pun vjere i Duha Svetoga", kako nam ga opisuju Djela apostolska (6,5), zajedno s drugom šestoricom bio je zaređen za đakona u prvoj jeruzalemskoj zajednici te je zbog svoga gorljivoga i hrabroga propovijedanja uhićen i kamenovan. Ima jedna pojedinost u izvješću o njegovu mučeništvu, koju u ovoj Pavlovoj godini valja osobito istaknuti, a riječ je o bilješci da su "svjedoci odložili svoje haljine do nogu mladića koji se zvao Savao" (Dj 7,58). Ovdje se po prvi puta pojavljuje sveti Pavao, pod svojim hebrejskim imenom Savao, u liku revnog progonitelja Crkve (usp. Fil 3,6), što je on tada osjećao svojom obvezom i razlogom s kojega se mogao ponositi. Kasnije će se moći reći da je upravo Stjepanovo svjedočanstvo bilo odlučujuće za njegovo obraćenje. Pogledajmo kako.

Ubrzo nakon Stjepanova mučeništva, Savao, i dalje potaknut revnovanjem protiv kršćana, zaputio se u Damask kako bi uhitio one koje bi ondje našao. I dok se približavao tome gradu dogodilo se njegovo prosvjetljenje, ono jedinstveno iskustvo u kojem mu se ukazao uskrsli Krist koji mu je progovorio i promijenio njegov život (usp. Dj 9,1-9). Kad je Savao, pavši na zemlju, čuo kako ga tajanstveni glas poziva imenom, upitao je: "Tko

si, Gospodine?" a odgovor je bio: "Ja sam Isus kojega ti progoniš!" (Dj 9,5). Savao je progonio Crkvu i sudjelovao je i u Stjepanovu kamenovanju; vidio je kako je umirao pod udarcima kamenja, a osobito je vidio način na koje je Stjepan umro: u svemu poput Krista, to jest moleći za svoje ubojice i praštajući im (usp. Dj 7,59,60). Na putu za Damask Savao je shvatio da je progoneći Crkvu progonio Isusa koji je umro i doista uskrsnuo; Isusa koji živi u svojoj Crkvi, koji živi i u Stjepanu, kojega je on vidio kako umire, ali koji zasigurno već živi zajedno sa svojim uskrslim Gospodinom. Mogli bismo gotovo reći da je u glasu Kristovu prepoznao onaj Stjepanov te je, i po njegovu zagovoru, božanska milost dotakla njegovo srce. Tako se Pavlov život korjenito promijenio. Od toga trenutka Isus je postao njegova pravednost, njegova svetost, njegovo spasenje (usp. 1Kor 1,30), njegovo sve. Jednog će dana i on sam slijediti Isusa istim Stjepanovim putem, prolijevajući svoju krv u svjedočanstvo za evanđelje, ovdje u Rimu.

Draga braćo i sestre, u svetom Stjepanu vidimo kako se ostvaruju prvi plodovi spasenja što ga je Kristovo rođenje donijelo čovječanstvu: pobjedu života nad smrću, ljubavi nad mržnjom, svjetlosti istine nad tamom laži. Hvalimo Boga jer ta pobjeda i danas omogućava tolikim kršćanima da na zlo ne odgovore zlom, nego snagom istine i ljubavi. Djevica Marija, Kraljica mučenika, neka svim vjernicima postigne da hrabro slijede taj isti put.

Nakon molitve Anđeo Gospodnji:

U božićnom ozračju snažnije se osjeća briga za sve koji trpe ili su u velikim teškoćama. Moja misao upravlja se, između ostalih, i prema dvije Talijanke posvećene Bogu: Mariji Teresi Olivero i Caterini Girauda, pripadnicama kontemplativnog misionarskog pokreta "Padre de Foucauld", koje su prije više od mjesec i pol otete, zajedno sa skupinom svojih lokalnih suradnika, u selu El Waq u Keniji. Htio bih da u ovom trenutku osjete solidarnost Pape i cijele Crkve. Gospodin, koji je rodivši se došao

darovati svoju ljubav, neka dotakne srca otmičara te što prije dade da ove naše sestre budu oslobođene da bi se ponovno posvetile nesebičnom služenju siromašne braće. Stoga vas, draga braćo i sestre, sve pozivam da molite, ne zaboravljajući brojne otmice u ostalim krajevima svijeta o kojima često nemamo jasnih vijesti: mislim pritom na otete kako iz političkih tako i iz drugih razloga, u Latinskoj Americi, na Bliskom istoku, u Africi. Naša solidarna molitva neka u ovom trenutku bude za sve njih duboka, duhovna pomoć. (kta/ika)

Poruka pape Benedikta XVI. za Svjetski dan mira, 1. siječnja 2009.

Suzbijati siromaštvo, graditi mir

1. I na početku ove nove godine svima želim uputiti svoje želje za mirom i ovom porukom pozvati na razmišljanje o temi: Suzbijati siromaštvo, graditi mir. Već je moj časni predšasnik Ivan Pavao II. u poruci za Svjetski dan mira 1993. istaknuo negativne posljedice što ih za mir ima siromaštvo cijelih naroda. Zapravo, siromaštvo je često među onim čimbenicima koji potiču ili otežavaju i oružane sukobe. A oni, pak, pojačavaju tragična stanja siromaštva. „Potvrđuje se... i postaje sve težom u svijetu – pisao je Ivan Pavao II. – jedna druga ozbiljna prijetnja miru: mnoge osobe, dapače, cijeli narodi danas žive u uvjetima krajnjega siromaštva. Nejednakost između bogatih i siromašnih još je očitijom, pa i u ekonomski razvijenim državama. Riječ je o problemu koji se nameće savjesti čovječanstva budući da su uvjeti u kojima se nalazi velik broj osoba takvi da vrijeđaju njihovo urođeno dostojanstvo i zbog toga pogibelji izlažu istinski i skladan napredak svjetske zajednice".(1)

2. U tom kontekstu, suzbijati siromaštvo uključuje pažljivo promatranje složene pojave globalizacije. Tak-

vo je promatranje važno već i s metodološkoga gledišta jer savjetuje korištenje ploda istraživanja što su ih poduzeli ekonomisti i sociolozi o brojnim aspektima siromaštva. Podsjećanje na globalizaciju ipak bi moralo poprimiti i duhovno i moralno značenje, potičući na promatranje siromaha u osviještenoj perspektivi da su svi sudionici jedinstvenoga božanskoga nauma, to jest poziva na izgradnju jedine obitelji u kojoj svi – pojedinci, narodi i države – uređuju svoja ponašanja prožimajući ih načelima bratstva i odgovornosti.

U takvoj se perspektivi o siromaštvu treba imati široko i jasno viđenje. Kada bi siromaštvo bilo samo materijalno, društvene znanosti - koje nam pomažu u mjerenju pojava na temelju podataka koji su nadasve kvantitativne vrste – bile bi dovoljne za tumačenje njegovih glavnih značajki. No, znamo da postoje nematerijalne siromaštva koja nisu izravna i automatska posljedica materijalnih oskudica. Na primjer, u bogatim i naprednim društvima postoje pojave marginalizacije, siromaštva u odnosima, moralnoga i duhovnoga siromaštva: riječ je o osobama koje su dezorijentirane u nutrini, koje proživljavaju neki oblik nelagode unatoč ekonomskom blagostanju. S jedne strane mislim na ono što se naziva „moralna nerazvijenost”(2), a s druge na negativne posljedice „pretjeranog razvoja”.(3) Pri tome ne zaboravljam da je u takozvanim „siromašnim” društvima gospodarski rast često zaustavljen kulturnih zaprekama koji ne dopuštaju prikladno korištenje privrednih izvora. No, istina je i dalje da svaki oblik nametnutoga siromaštva u svom korijenu ima zanijekano poštivanje transcendentnoga dostojanstva ljudske osobe. Kada se na čovjeka ne gleda u cjelovitosti njegova poziva i kada se ne poštuju potrebe istinske „ljudske ekologije”,(4) onda se razbuktaju i izopačene snage siromaštva, kao što je vidljivo na nekim područjima na koja ću kratko svratiti svoju pozornost.

Siromaštvo i moralne implikacije

3. Siromaštvo se često povezuje – kao da mu je on

uzrok – s demografskim razvojem. Zbog toga su na djelu kampanje za smanjenje broja rođenja, koje se vode na međunarodnoj razini pa i s metodama koje ne poštuju niti dostojanstvo žene niti pravo supružnika da odgovorno odluče o broju djece(5) a često, što je još teža stvar, ne poštuju niti pravo na život. Uništenje milijuna nerođene djece, u ime borbe protiv siromaštva, zapravo predstavlja uklanjanje najsiromašnijih među ljudskim bićima. Nasuprot tome ostaje činjenica da je 1981. godine oko 40% svjetskoga pučanstva bilo ispod praga apsolutnoga siromaštva, dok je danas taj postotak znatno smanjen, a iz siromaštva su se izvukli oni narodi koje, među ostalim, obilježava osjetan demografski prirast. Upravo naveden podatak pokazuje da bi bilo dovoljno privrednih sredstava za rješavanje problema siromaštva, pa i uz rast broja stanovnika. Ne smije se jednako tako zaboraviti da je od završetka Drugoga svjetskoga rata do danas broj stanovnika zemlje porastao za četiri milijarde, te da se ta pojava u velikoj mjeri tiče zemalja koje su odnedavno stupile na međunarodnu pozornicu kao nove gospodarske snage, te su brzi razvoj doživjele upravo zbog velikoga broja svojih stanovnika. Osim toga, one najrazvijenije države koje imaju najviši indeks rađanja u prednosti su zbog većih mogućnosti razvoja. Drugim riječima, stanovništvo se sve više potvrđuje kao bogatstvo a ne kao čimbenik siromaštva.

4. Drugo područje za zabrinutost su pandemijske bolesti kao što su na primjer malarija, tuberkuloza i sida koje, u mjeri u kojoj pogađaju proizvodne sektore stanovništva, uvelike utječu na pogoršanje općega stanja države. Pokušaji zaustavljanja posljedica tih bolesti na pučanstvo ne postižu uvijek značajne rezultate. Osim toga, događa se da zemlje žrtve nekih od tih pandemija, kako bi ih spriječile, moraju trpjeti ucjene onih koji uvjetuju gospodarsku pomoć provođenjem politika koje su suprotne životu. Nadasve je teško suzbiti sidu, dramatičan uzrok siromaštva, ako se ne suoči s moralnim problemima s kojima je povezano širenje virusa.

Nadasve je potrebno preuzeti teret za kampanje koje će odgojiti osobito mlade na spolnost koja u potpunosti odgovara dostojanstvu osobe; takvi pothvati koji već traju dali su značajne plodove te su doveli do smanjenja širenja side. Isto je tako potrebno siromašnim narodima na raspolaganje dati lijekove i potrebnu skrb; a to pretpostavlja odlučno promicanje medicinskog istraživanja i terapijskih otkrića kao i – kada je to potrebno – fleksibilnu primjenu međunarodnih pravila za zaštitu intelektualnoga vlasništva, tako da se svima zajamči osnovna zdravstvena skrb.

5. Treće područje koje je predmet pozornosti u programima borbe protiv siromaštva, a koje pokazuje njezinu unutarnju moralnu dimenziju, siromaštvo je djece. Kada siromaštvo pogađa obitelji, djeca su najranjivije žrtve: gotovo polovica onih koji žive u apsolutnom siromaštvu danas su djeca. Razmišljati o siromaštvu stavljajući se na stranu djece dovodi do toga da se primarnim ciljevima moraju smatrati oni koji ih se tiču izravnije, kao što su skrb za majke, odgojne obveze, pristup cjepivima, medicinskoj skrbi i pitkoj vodi, zaštita okoliša i nadasve zauzimanje za zaštitu obitelji i stabilnosti odnosa u njoj. Kada se oslabi obitelj, štete neizbježno padaju na leđa djeci. Tamo gdje nije zaštićeno dostojanstvo žene i majke, posljedice još jednom najvećma osjećaju djeca.

6. Četvrto područje koje s moralnoga stajališta zavređuje posebnu pozornost odnos je između razoružanja i razvoja. Sadašnja razina globalnoga vojnog troška pobuđuje zabrinutost. Kao što sam već ranije isticao, događa se da se „ogromna materijalna i ljudska sredstva što se ulažu u vojne troškove i za naoružanje zapravo oduzimaju od projekata za razvoj naroda, osobito onih najsiromašnijih i kojima je potrebna pomoć. A to se protivi onome što tvrdi sama Povelja Ujedinjenih naroda, koja od međunarodne zajednice a posebno od država traži da 'promiču uspostavljanje i održavanje međunarodnog mira i sigurnosti uz što manje odvajanje ljudskih i ekonomskih izvora svijeta

za naoružanje" (čl. 26)".(6)

Takvo stanje stvari ne olakšava nego štoviše ozbiljno sprječava postizanje velikih ciljeva razvoja međunarodne zajednice. Osim toga, pretjerano povećanje vojnih troškova moglo bi dovesti do ubrzanja utrke u naoružanju koja prouzrokuje područja nerazvijenosti i očaja, paradoksalno se pretvarajući u čimbenik nestabilnosti, napetosti i sukoba. Kao što je mudro ustvrdio moj časni prethodnik Pavao VI. „razvoj je novo ime mira”.(7) Stoga su države pozvane na ozbiljno razmišljanje o dubljim razlozima sukoba, do kojih često dolazi zbog nepravde, te ih spriječiti hrabrom samokritikom. Ako bi se došlo do poboljšanja odnosa, to bi moralo omogućiti smanjenje troškova za naoružanje. Uštedena sredstva moći će se namijeniti za razvojne projekte za najsiromašnije i najpotrebnije osobe i narode: uloženi trud u tome smislu trud je za mir u ljudskoj obitelji.

7. Peto područje koje se odnosi na borbu protiv materijalnoga siromaštva tiče se sadašnje prehrambene krize koja u opasnost dovodi zadovoljavanje osnovnih potreba. Takva je kriza obilježena ne toliko nedostatkom hrane, već više poteškoćom da se do nje dođe i spekulacijskim pojavama, te zato pomanjkanjem ustrojstva političkih i gospodarskih institucija koje bi bile kadre suočiti se s potrebama i izvanrednim stanjima. Neishranjenost može prouzrokovati i teške psihofizičke štete stanovništvima, lišavajući mnoge osobe potrebnih snaga da se bez posebnih pomoći izvuku iz svoga stanja siromaštva. A to pridonosi širenju krakova nejednakosti, uzrokujući reakcije koje se mogu pretvoriti u nasilje. Svi podaci o stanju relativnog siromaštva posljednjih desetljeća pokazuju povećanje jaza između bogatih i siromašnih. Glavni uzroci te pojave nesumnjivo su, s jedne strane, tehnološke promjene čije se blagodati usredotočuju u najvišem sloju podjele zarada i s druge, dinamika cijena industrijskih proizvoda, koje rastu daleko brže od cijena poljoprivrednih proizvoda i sirovina koje posjeduju najsiromašnije zemlje. Tako

se događa da najveći dio stanovništva najsiromašnijih zemalja trpi zbog dvostrukoga odbacivanja, i to zbog najnižih primanja i najviših cijena.

Borba protiv siromaštva i globalna solidarnost

8. Jedan od najboljih putova za izgradnju mira globalizacija je namijenjena interesima velike ljudske obitelji.(8) No, da bi se upravljalo globalizacijom potrebna je snažna globalna solidarnost(9) između bogatih zemalja i siromašnih zemalja, kao i unutar pojedinih zemalja premda su bogate. Potreban je „zajednički etički kodeks”,(10) čije norme neće imati samo konvencionalno obilježje, već će biti ukorijenjene u naravni zakon što ga je Stvoritelj upisao u savjest svakoga ljudskog bića (usp. Rim 2,14-15). Ne primjećuje li svatko od nas u nutrini savjesti poziv da dadne vlastiti doprinos općem dobru i društvenome miru? Globalizacija uklanja određene prepreke, no to ne znači da ne može stvoriti nove; približava narode, ali prostorna i vremenska blizina po sebi ne stvara uvjete za pravo zajedništvo i istinski mir. Odbacivanje siromaha planete valjana sredstva za iskupljenje može naći u globalizaciji samo ako će se svaki čovjek osobno osjećati pogođenim postojećim nepravdama u svijetu i kršenjem ljudskih prava koja su s njima povezana. Crkva, koja je „znak i sredstvo najprisnijega sjedinjenja s Bogom i jedinstva cijeloga ljudskog roda”,(11) i dalje će nuditi svoj doprinos kako bi se nadvladale nepravde i nesporazumi, te se dospjelo do izgradnje mirnijega i solidarnijega svijeta.

9. Na području međunarodne trgovine i financijskih transakcija danas su na djelu procesi koji omogućuju pozitivno integriranje ekonomija, pridonoseći poboljšanju općih uvjeta; ali, tu su i procesi koji idu u suprotnome smjeru koji dijele i odbacuju narode, stvarajući opasne pretpostavke za ratove i sukobe. U desetljećima koja su uslijedila nakon Drugoga svjetskog rata međunarodna trgovina dobara i usluga porasla je na izvanredno brz način, dinamikom bez

premca u povijesti. Veliki dio svjetske trgovine ticao se zemalja stare industrijalizacije, sa značajnim dodatkom mnogih novih zemalja koje su postale važnima. No, tu su i druge zemlje sa niskim prihodima koje su još uvijek teško marginalizirane u odnosu na trgovinske tijekove. Njihov je rast negativno osjetio posljedice brzoga pada cijena osnovnih proizvoda, zabilježenoga proteklih desetljeća, a koji predstavljaju gotovo ukupnost njihova izvoza. U tim zemljama, koje su većinom afričke, ovisnost o izvozu osnovnih proizvoda i dalje predstavlja snažan čimbenik rizika. Na ovome bih mjestu htio ponoviti svoj apel da se svim zemljama dadne ista mogućnost pristupa svjetskome tržištu, izbjegavajući isključivanja i odbacivanja.

10. Slično se razmišljanje može povesti i glede novčanog poslovanja, koje se tiče jednoga od prvotnih aspekata pojave globalizacije, zahvaljujući razvoju elektronike i politika liberalizacije tijekomova novca između raznih zemalja. Objektivno najvažnija zadaća novčanoga poslovanja, to jest zadaća dugoročnoga podupiranja mogućnosti ulaganja te stoga i razvoja, danas se pokazala više nego slaba: trpi od negativnih protudara sustava novčanih razmjena – na nacionalnoj i globalnoj razini – zasnovanih na izuzetno kratkoročnoj logici koja ide za povećanjem vrijednosti novčanih aktivnosti i usredotočuje se u tehničkome upravljanju različitih oblika rizika. I nedavna kriza pokazuje da je novčano djelovanje ponekad vođeno logikama koje su potpuno okrenute sebi samima i lišene dugoročnoga razmišljanja o općem dobru. Svođenje („uravnilovka“, op. prev.) ciljeva globalnih financijskih operatera na izuzetno kratki rok smanjuje mogućnost novčanoga poslovanja da ostvari svoju funkciju mosta između sadašnjosti i budućnosti za podupiranje stvaranja novih prigoda za proizvodnju i rad na dugo razdoblje. Novčano poslovanje svedeno na kratki i izuzetno kratki rok postaje opasno za sve, pa i za one koji uspiju izvući dobit u tijeku faza financijske euforije.(12)

11. Iz svega toga proistječe da borba protiv siromaštva zahtijeva suradnju kako na gospodarskom tako i na pravnome planu koji će međunarodnoj zajednici, a osobito siromašnim zemljama, omogućiti pronalaženje i primjenjivanje usklađenih rješenja za suočavanje s gore navedenim problemima, provodeći u djelo učinkovit pravni okvir za ekonomiju. Osim toga, zahtijeva poticaje za osnivanje djelotvornih i suradničkih institucija, kao i potpore za borbu protiv kriminala i za promicanje kulture zakonitosti. S druge strane, ne može se zanijekati da su politike koje očigledno pružaju tek puku pomoć uzrok mnogih slomova u pomaganju siromašnim zemljama. Pravim se kratkoročnim i dugoročnim projektom danas čini ulaganje u obrazovanje osoba i cjelovito razvijanje specifične kulture poduzetništva. Ako ekonomske aktivnosti za svoj razvoj trebaju povoljan kontekst to ne znači da se pozornost ne mora obratiti na probleme prihoda. Premda je prikladno istaknuto da povećanje prihoda pro capite ne može predstavljati cilj političko-gospodarskog djelovanja na apsolutan način, ipak se ne može zaboraviti da ono predstavlja važno sredstvo za postizanje cilja borbe protiv gladi i apsolutnoga siromaštva. S toga stajališta, potrebno je ukloniti iluziju da politika puke redistribucije postojećeg bogatstva može do kraja riješiti problem. U modernoj ekonomiji, naime, vrijednost bogatstva na odlučujući način ovisi o sposobnosti stvaranja sadašnjega i budućega prihoda. Stoga stvaranje vrijednosti postaje neizbježna veza o kojoj se mora voditi računa ukoliko se na učinkovit i trajan način želi boriti protiv materijalnoga siromaštva.

12. Na kraju, staviti siromahe na prvo mjesto znači da bi protagonisti međunarodne trgovine sačuvali prikladan prostor za poštnu ekonomsku logiku, da bi institucionalni protagonisti sačuvali prikladan prostor za poštnu političku logiku i za poštnu logiku sudioništva koja će znati cijeniti mjesno i međunarodno civilno društvo. Sama međunarodna tijela danas priznaju veliku vrijednost i prednost ekonomskih inici-

jativa civilnoga društva ili mjesnih uprava za promicanje spašavanja i uključivanja u društvo onih slojeva stanovništva koji su često ispod praga krajnjega siromaštva, a istodobno do njih teško dopire službena pomoć. Povijest ekonomskog razvoja XX. stoljeća uči da su dobre razvojne politike povjerene odgovornosti ljudi i stvaranju pozitivnih sinergija između tržišta, civilnoga društva i država. Civilno društvo na poseban način zadobiva ključnu ulogu u svakome razvojnom procesu, jer je razvoj u biti kulturna pojava a kultura nastaje i razvija se na mjestima civilnoga prostora.(13)

13. Kao što je ustvrdio moj časni prethodnik Ivan Pavao II, globalizacija se „javno pokazuje sa snažnom značajkom dvoznačnosti“(14) i zato njome treba upravljati opreznom mudrošću. U taj oblik mudrosti spada u prvome redu voditi računa o potrebama siromaha zemlje, nadvladavajući skandal sadašnjega nesrazmjera između problema siromaštva i mjera koje ljudi pripremaju da bi se s njime suočili. Nesrazmjer je kako kulturnoga i političkoga, tako i duhovnoga i moralnoga reda. Naime, često se staje na površnim i funkcionalnim razlozima siromaštva, ne dopirući do razloga koji se nalaze u ljudskome srcu kao što su pohlepa i ograničenost širokoga pogleda. S problemima razvoja, pomoći i međunarodne suradnje ponekad se suočava bez pravoga uključivanja osoba, te im se pristupa kao tehničkim pitanjima koja završavaju u predlaganju struktura, u sklapanju tarifnih sporazuma, u odobravanju anonimnih financiranja. Međutim, borba protiv siromaštva treba muškarce i žene koji najiskrenije žive bratstvo i koji su sposobni pratiti osobe, obitelji i zajednice na putovima istinskoga ljudskoga razvoja.

Zaključak

14. U enciklici *Centesimus annus* Ivan Pavao II. upozoravao je na potrebu „napuštanja mentaliteta koji siromašne – osobe i narode – smatra teretom i nezahvalnim nametnicima koji žele potrošiti što su drugi

proizveli". „Siromašni – napisao je – zahtijevaju pravo da mogu sudjelovati u uživanju materijalnih dobara i da plodonosno ulože svoju sposobnost za rad, te da tako učine sav svijet pravednijim i bogatijim za sve".(15) U sadašnjem globalnom svijetu sve je očiglednije da se mir gradi samo ako se svima zajamči mogućnost razboritog rasta: naime, iskrivljenja nepravednih sustava, prije ili kasnije, dolaze svima na naplatu. Zato samo ludost može navesti na gradnju pozlaćene kuće oko koje je pustinja ili pustoš. Sama globalizacija nije u stanju graditi mir i, štoviše, u mnogim slučajevima stvara podjele i sukobe. Ona daleko više otkriva jednu nužnost: da bude usmjerena prema cilju duboke solidarnosti koja ide za dobrom svakoga i svijetu. U tom smislu, globalizaciju treba gledati kao povoljnu priliku za ostvarenje nečega važnoga u borbi protiv siromaštva i za stavljanje na raspolaganje pravdi i miru do sada nezamislivih sredstava.

15. Socijalni nauk Crkve oduvijek se zanima za siromahe. U doba enciklike *Rerum novarum* siromasi su bili ponajviše radnici novoga industrijskog društva; u socijalnome učenju Pia XI, Pia XII, Ivana XXIII, Pavla VI. i Ivana Pavla II. na vidjelo su stavljena nova siromaštva, kako se malo pomalo širio pogled na socijalno pitanje, sve dok nije poprimilo svjetske razmjere. (16) To širenje socijalnoga pitanja na globalnost treba shvatiti ne samo u smislu kvantitativnoga širenja, već i u smislu kvalitativnoga produblјivanja o čovjeku i potrebama ljudske obitelji. Zato Crkva, dok pažljivo prati sadašnje pojave globalizacije i njihov utjecaj na ljudska siromaštva, ukazuje na nove aspekte socijalnoga pitanja i to ne samo u širinu nego i u dubinu, jer se tiču čovjekovog identiteta i njegovog odnosa s Bogom. Načela socijalnoga nauka nastoje pojasniti veze između siromaštva i globalizacije te djelovanje usmjeriti prema izgradnji mira. Među tim načelima ovdje je prigoda na poseban način podsjetiti na „povlaštenu ljubav za siromašne",(17) u svjetlu primata ljubavi što ga svjedoči cjelokupna kršćanska predaja od samih početaka prve Crkve (usp. Dj 4,32-36; 1 Kor 16, 1; 2

Kor 8-9; Gal 2,10).

„Svatko se treba prihvatiti svoga dijela posla i to što prije“, napisao je 1891. godine Lav XIII, dodajući: „Što se Crkve tiče, ona svoju pomoć neće uskratiti ni u koje vrijeme ni na koji način“. (18) Ta svijest i danas prati djelovanje Crkve prema siromasima u kojima vidi Krista, (19) trajno u svome srcu slušajući odjek naloga Kneza mira apostolima: „Vos date illis manducare – podajte im vi jesti“ (Lk 9,13). Vjerna tome pozivu svoga Gospodina, kršćanska zajednica neće zato malaksati u jamčenju cijeloj ljudskoj obitelji svoje potpore u zamahu kreativne solidarnosti ne samo da se podijeli suvišak, nego da se nadasve promijeni „stilove života, modele proizvodnje i potrošnje, ustaljene strukture moći koje danas vladaju društvom“. (20) Zato svakome Kristovom učeniku, kao i svakoj osobi dobre volje, na početku nove godine upućujem topli poziv da raširi srce za potrebe siromaha i da učini ono što je konkretno moguće da im se pritekne u pomoć. Naime, i dalje je neprijeporno istinito osnovno načelo prema kojemu je „suzbijanje siromaštva izgradnja mira“. (kta/ika)

Papin nagovor uz molitvu Andeo Gospodnji, 1. siječnja 2009.

U novoj godini budimo malo bolji i odgovorniji

Draga braćo i sestre!

Na ovaj prvi dan godine, sretan samo što mogu svima vama, okupljenima na Trgu Svetog Petra i svima onima koji su s nama povezani posredstvom radija i televizije uputiti najtoplije želje za mir i svako dobro. To su želje kojima kršćanska vjera daje, tako reći, stanovitu "pouzdanost", usidravajući ih u događaj koji ovih dana slavimo: utjelovljenje Božje riječi, rođene od Djevice Marije. Gospodinovom se milošću, i samo s njom, možemo uvijek iznova nadati da će budućnost biti bolja od prošlosti. Nije riječ o tome da se pouzdajemo u to da će nam sudbina biti više naklonjena, niti o tome da svoje pouzdanje stavljamo u moderne spone tržišta i financija, već o nastojanju da mi sami budemo malo bolji i odgovorniji, kako bi mogli računati na Gospodinovu dobrohotnost. A to se uvijek može, jer Bog "progovori nama u Sinu" (Heb 1,2) i nastavlja nam govoriti, po propovijedanju evanđelja i po glasu naše savjesti. U Isusu Kristu je svim ljudima pokazano spasenje, koje je prije svega duhovno otkupljenje, ali koje zahvaća čitava čovjeka, obuhvaćajući također društveni i povijesni vidik.

Zato Crkva, dok slavi božansko majčinstvo Presvete Marije, na ovaj dan na koji se, već više od 40 godina, slavi Svjetski dan mira, svima pokazuje Isusa Krista kao Kneza mira. Prema tradiciji koju je pokrenuo sluga Božji papa Pavao VI., napisao sam za tu prigodu posebnu poruku, izabравši kao temu: "Suzbijati siromaštvo, graditi mir". Na taj način želim još jednom zapodjenuti dijalog s onima na kojima leži odgovornost za narode i međunarodne organizacije, nudeći doprinos Katoličke crkve za promicanje svjetskog poretka dostojnog čovjeka. Na početku jedne nove godine, moj je prvi cilj upravo pozvati sve, upravitelje naroda i obične građane, da se ne obeshrabre pred teškoćama i neuspjesima,

već da obnove svoje napore. U drugoj polovici 2008. izbila je ekonomska kriza golemih razmjera. Tu krizu treba sagledati u njezinoj dubini, kao ozbiljni pokazatelj koji zahtijeva da se intervenira na uzrocima. Nije dovoljno – kao što bi rekao Isus – staviti nove zakrpe na staro odijelo (usp. Mk 2,21). Staviti siromašne na prvo mjesto znači odlučno prijeći na onu globalnu solidarnost za koju je već Ivan Pavao II. govorio da je nešto nužno, dovodeći u sinergiju tržišne potencijale i potencijale civilnoga društva (usp. Poruka, 12), u stalnom poštivanju zakonitosti i težeci uvijek općem dobru.

Isus Krist nije organizirao kampanje protiv siromaštva, već je naviještao siromašnima evanđelje, za cjelovito izbavljenje iz moralne i materijalne bijede. Isto to čini i Crkva, svojim neprestanim radom na evangelizaciji i promicanju čovjeka. Zazovimo Djevicu Mariju, Majku Božju, da pomogne svim ljudima da zajedno kroče putom mira. (kta/ika)

Papin nagovor uz molitvu Anđeo Gospodnji u nedjelju 4. siječnja 2009.

Liturgija danas ponovno predlaže razmišljati o istom onom evanđelju koje se čitalo na Božić, to jest Proslav svetog Ivana. Nakon buke koja je vladala proteklih dana i trčanja za darovima, Crkva nas ponovno poziva razmatrati otajstvo Kristova rođenja, da bismo još bolje shvatili njegovo duboko značenje i važnost za naš život. Riječ je o divnom tekstu, koji upravo na zapanjujući način nudi sažetak čitave kršćanske vjere. Polazi odozgor, "U početku bijaše Riječ, i Riječ bijaše u Boga i Riječ bijaše Bog" (Iv 1,1); i evo nezamislive i čovjeku neshvatljive novosti: "I Riječ tijelom postade i nastani se među nama" (Iv 1,14a). Nije to retorička figura, već doživljeno iskustvo! Prenosi nam ga Ivan, očevidac: "i vidjesmo slavu njegovu – slavu koju ima kao Jedinorođenac od Oca – pun milosti i istine" (Iv 1,14b). Nisu to učene riječi rabina ili pismoznanca, već je to duboko iskustvo skromnog ribara kojega je još kao mladića privukao Isus Nazarećanin i koji je u tri godine zajedničkog života s njim i drugim apostolima iskusio njegovu ljubav – tako da samoga sebe naziva "učenikom kojega je Isus ljubio" – vidio je kako umire na križu i bio svjedokom njegovih ukazanja nakon uskrsnuća, te je zajedno s drugima primio njegov Duh. Iz cjelokupnog toga iskustva, o kojem je razmišljao u svojem srcu, Ivan je stekao jednu duboku sigurnost: Isus je utjelovljena Božja Mudrost, on je njegova vječna riječ koja je postala smrtnim čovjekom. Za pravog Izraelca, koji poznaje sveta Pisma, to ne protuslovi već je štoviše ispunjenje čitavoga Starog saveza: u Isusu Kristu prispijeva k punini otajstvo Boga koji govori ljudima kao prijateljima, koji se objavljuje Mojsiju u Zakonu, mudracima i prorocima. Upoznavši Isusa, boraveći s njim, slušajući njegovo propovijedanje i vidjevši znakove koje je činio, učenici su prepoznali da su se u Njemu ispunila sva Pisma. Kao što će kasnije ustvrditi jedan kršćanski pisac: "Čitavo božansko Pismo sačinjava jednu jedinu knjigu i ta jedina knjiga je

Krist, ona govori o Kristu i nalazi u Kristu svoje ispunjenje (Hugo iz Svetog Viktora, De arca Noe, 2,8). Svaki muškarac i svaka žena trebaju pronaći puni smisao za vlastiti život. A za to nisu dovoljne knjige, pa ni sveta Pisma. Betlehemske Dječe otkrit će nam i obznaniti pravo "lice" dobrog i vjernog Boga, koji nas ljubi i ne napušta nas čak ni u smrti: "Boga nitko nikada ne vidi", zaključuje Ivanov Proslov, "Jedinorođenac – Bog – koji je u krilu Očevu, on ga obznani" (Iv 1,18). Prva koja je otvorila srce i razmišljala o "Riječi koja tijelom postade" bila je Marija, Isusova Majka. Ponizna djevojka iz Galileje je postala tako "prijestolje Mudrosti"! Poput apostola Ivana, svaki je od nas pozvan "uzeti je k sebi" (Iv 19,27) da bismo duboko upoznali Isusa i iskusili njegovu vjernu i neiscrpnu ljubav. To je moja želja koju upućujem svakom od vas, draga braćo i sestre, na početku ove nove godine.

Nakon Angelusa

Patrijarsi i poglavari kršćanskih Crkava u Jeruzalemu pozivaju danas u svim Crkvama Svete zemlje vjernike da mole za okončanje sukoba u pojasu Gaze i upućuju molitvene zazive da u njihovoj zemlji zavladaju pravda i mir. Pridružujem im se i tražim također od vas da činite isto, spominjući se, kako oni kažu, "žrtava, ranjenih, svih onih čija su srca slomljena, koji žive u tjeskobi i strahu, da ih Bog blagoslovi utjehom, strpljivošću i mirom koji dolaze od njega". Dramatične vijesti koje stižu iz Gaze pokazuju u kolikoj mjeri odbacivanje dijaloga dovodi do situacija koje poput neopisivo teškog tereta tište pučanstva koja su ponovno žrtve mržnje i rata. Rat i mržnja nisu rješenje problema. Potvrđuje to i nedavna povijest. Molimo, dakle, da "Dječe u štalici... nadahne vlasti i odgovorne s obaju strana, Izraelce i Palestine, da odmah poduzmu sve kako bi se privelo kraju sadašnje tragično stanje". (kta/ika)

Papin nagovor uz molitvu Anđeo Gospodnji na Bogojavljenje, 6. siječnja 2009.

Draga braćo i sestre!

Danas slavimo svetkovinu Bogojavljenja, Gospodino novo "očitovanje". Evanđelje izvješćuje da je Isus došao na svijet u velikoj poniznosti i skrovitosti. Sveti Matej, pak, donosi epizodu s Mudracima, koji su došli s Istoka, vođeni zvijezdom, da bi se poklonili novorođenom židovskom kralju. Svaki put kada slušamo to izvješće, pogađa nas jasna oprečnost između stava Mudraca, s jedne strane, i držanja Heroda i Židova. Evanđelje naime kaže kako, čuvši riječi Mudraca, "kralj Herod, uznemiri se on i sav Jeruzalem s njime" (Mt 2,3). Tu se reakciju može objasniti na različite načine: Herod je uznemiren, jer vidi u onome kojega Mudraci traže takmaca sebi ali i svojoj djeci. Glavari i stanovnici Jeruzalema, međutim, čini se da su prije svega našli u čudu, kao da su se probudili iz neke obamrlosti i natjerani razmišljati. Izaija je, naime, bio nagovijestio: "Jer, dijete nam se rodilo, / sina dobismo; / na plećima mu je vlast. Ime mu je: / Savjetnik divni, / Bog silni, / Otac vječni, / Knez mironosni" (Iz 9,5).

Zašto je dakle Jeruzalem bio uznemiren? Čini se da evanđelist time želi gotovo anticipirati stav velikih svećenika i sinedrija, ali i jednog dijela naroda, prema Isusu tijekom njegova javnog života. Na vidjelo, nema sumnje, izbija činjenica da poznavanje Pisama i mesijanskih proroštava ne navodi sve da se otvore Njemu i njegovoj riječi. U misli nam se vraća prizor, neposredno prije muke, Isusova plača nad Jeruzalemom, jer nije prepoznao vrijeme u kojem je pohođen (usp. Lk 19,44). Dotičemo ovdje jednu od ključnih točki teologije povijesti: dramu vjerne ljubavi Boga u Isusovoj osobi, koji "k svojim dođe, / i njegovi ga ne primiše" (Iv 1,11). U svjetlu čitave Biblije, taj stav neprijateljstva, ili dvoznačnosti, odnosno površnosti predstavlja stav svakog čovjeka od "svijeta" – u duhovnom smislu –, kada se zatvara otajstvu pravoga Boga, koji nam dola-

zi ususret u golorukoj krotkosti ljubavi. Isus, "kralj židovski" (usp. Iv 18,37), je Bog milosrđa i vjernosti; On želi kraljevati u ljubavi i istini i traži od nas da se obratimo, da odbacimo zla djela i odlučno koračamo putom dobra.

Jeruzalem smo, dakle, u tome smislu svi mi! Neka nam Djevica Marija, koja je prihvatila s vjerom Isusa, pomogne da ne zatvorimo svoje srce njegovu evanđelju spasenja. Pustimo radije da nas osvoji i preobrazi On, "Emanuel", Bog koji je došao među nas da nas podari svojim mirom i ljubavlju.

Nakon Angelusa

Upućujem svoj tople želje braći i sestrama istočnih Crkava koji, budući da se ravnaju po julijanskom kalendaru, sutra slave sveti Božić. Neka spomen Spasiteljeva rođenja sve više u njihovim srcima rasplamsa radost da ih Bog ljubi. Spomen te naše braće u vjeri u duhu me vodi u Svetu zemlju i na Bliski istok. Nastavljam pratiti s velikom zebnjom silovite oružane sukobe u pojasu Gaze. Dok ponovno podsjećam da mržnja i odbacivanje dijaloga ne mogu dovesti ni do čega drugog osim rata, želio bih danas ohrabriti inicijative i napore svih onih koji, budući da im je mir na srcu, pokušavaju pomoći Izraelcima i Palestincima da prihvate sjesti za stol i razgovarati. Neka Bog podupre napore tih hrabrih "graditelja mira"!

Svetkovina Bogojavljenja, u mnogim zemljama, je također praznik djece. Posebno sam stoga u mislima s djecom, koja su bogatstvo i blagoslov svijeta, a prije svega s mnoštvom djece kojoj je oduzeto bezbrižno djetinjstvo. Želim, na poseban način, skrenuti pozornost na desetke djece i mladih koju su, ovih posljednjih mjeseci, uključujući i božićno vrijeme, u istočnim krajevima Demokratske Republike Kongo zatočile oružane bande, koje su izvršile napade na sela ostavivši za sobom brojne žrtve i ranjene. Apeliram na počinitelje tih neljudskih okrutnosti da vrate djecu njihovim obiteljima i njihovoj budućnosti sigurnosti i razvoja,

na koje imaju pravo isto kao i ta draga pučanstva. Izražavam istodobno svoju duhovnu blizinu mjesnim Crkvama, koje su također pogođene tim napadima, bilo da su u njima stradali njihovi članovi bilo da im je zbog onemogućen neometan rad, i istodobno potičem pastire i vjernike da budu snažni i čvrsti u nadi.

Nasilja prema djeci, koja su nažalost zabilježena također u drugim dijelovima svijeta, još su za veću osudu ako se uzme u obzir da 2009. godine pada 20. obljetnica Konvencije o pravima djeteta: to je zadaća kojoj je međunarodna zajednica pozvana ponovno prionuti kako bi branila, štitila i pomagala djecu čitavoga svijeta. Neka Gospodin pomogne svima onima – a njih je bezbroj! – koji svakodnevno rade u službi novih naraštaja, pomažući im da budu protagonisti svoje budućnosti. K tomu, Dan misijskog djetinjstva, koji se slavi na današnju svetkovinu Bogojavljenja, je prava prilika da se istakne kako djeca i mladi mogu izvršiti važnu ulogu u širenju evanđelja i u djelima solidarnosti prema svojim vršnjacima koji su u najvećoj potrebi. Platilo im Gospodin! (kta/ika)

Papina kateheza na općoj audijenciji u srijedu 7. siječnja 2009.

Pavlovo učenje o duhovnom bogoslužju

Draga braćo i sestre, na ovoj prvoj općoj audijenciji u 2009. godini želim uputi svima vama srdačne želje za novu godinu koja je upravo započela. Oživimo u sebi zauzetost da otvorimo Kristu um i srce, da budemo i živimo kao njegovi pravi prijatelji. Njegovo će društvo dati da ove godine, usprkos neizbježnim nevoljama, bude hod ispunjen radošću i mirom. Naime, samo ako ostanemo sjedinjeni s Isusom, nova će godina biti dobra i sretna.

Zadaća sjedinjenja s Kristom je primjer koji nam pruža također sveti Pavao. Nastavljajući kateheze koje su njemu posvećene, zadržat ćemo se danas u razmišljanju o jednom od važnih aspekata njegove misli: bogoslužja koji su kršćani pozvani vršiti. U prošlosti se znalo govoriti o Pavlovoj malne protuobrednoj tendenciji, o jednoj njegovoj "spiritualizaciji" ideje bogoslužja. Danas se bolje shvaća da je Pavao vidio u Kristovu križu povijesni preokret, koji preobražava i obnavlja zbilju bogoslužja. Taj se novi pogled na bogoslužje javlja prije svega u tri teksta iz Poslanice Rimljanima.

1. U Rim 3,25, nakon što je govorio o "otkupljenju u Kristu Isusu", Pavao nastavlja s jednom za nas misterioznom formulacijom: Bog ga je "izložio da krvlju svojom bude Pomirilište po vjeri". Izrazom "Pomirilište", koji nama zvuči dosta čudno, sveti Pavao aludira na takozvano "pomirilište" u drevnome hramu, to jest na pokrov kovčega saveza, kojeg se shvaćalo kao dodirnu točku između Boga i čovjeka, kao točku Njegove tajanstvene prisutnosti u ljudskom svijetu. To se "pomirilište", na veliki dan pomirenja – "yom kippur" – škropilo krvlju žrtvovanih životinja – krvlju koja je na simboličan način donosila grijeh od protekle godine pred Boga i tako bi grijesi bačeni u bezdan božanske dobrote, kako se vjerovalo, bili malne upijeni snažnim Božjim zahvatom, zaboravljeni, oprošteni. Život je započinjao iznova.

Sveti Pavao, podsjećajući na taj obred kaže: tim se obredom izražavalo želju da se svi naši grijesi stvarno predaju bezdanu božanskog milosrđa i na taj način učini da nestanu. Ali krvlju životinja to se ne ostvaruje. Bio je nužan stvarniji doticaj između ljudskoga grijeha i božanske ljubavi. Taj se doticaj zbio u Kristovu križu. Krist, pravi Božji Sin, koji je postao pravi čovjek, preuzeo je na sebe sav naš grijeh. On sâm je dodirna točka između ljudske bijede i božanskog milosrđa; u njegovu se srcu raspršuje i nestaje žalosno mnoštvo zala koje je čovjek počinio i obnavlja se život.

Otkrivajući tu promjenu, sveti Pavao nam kaže: Kristovim križem – najvišim činom božanske ljubavi koja je postala ljudskom ljubavlju – stari je obred sa životinjskim žrtvama u jeruzalemskom hramu dokućnut. Taj simbolični obred, obred želje sada je zamijenio stvarni obred: Božja ljubav utjelovljena u Kristu je privedena svojoj punini u smrti na križu. To nije spiritualizacija stvarnoga obreda, već stvarni obred zamjenjuje simbolični i privremeni obred. Kristov križ, njegova ljubav s tijelom i krvlju je stvarni obred, potpuno odgovara stvarnosti Boga i čovjeka. Za Pavla je era hrama i njegova obreda završila već prije izvanjskog uništenja hrama: Pavlove se riječi ovdje savršeno podudaraju s riječima koje je izrekao Isus, koji je najavio kraj hrama i nagovijestio drugi "nerukotvoreni" hram – hram svoga uskrsloga tijela (usp. Mk 14,58; Iv 2,19 sl.).

2. Drugi tekst o kojem bih ovdje htio govoriti nalazi se u prvom retku 12. poglavlja Poslanice Rimljanima. Tu čitamo: "Zaklinjem vas, braćo, milosrđem Božjim: prikažite svoja tijela za žrtvu živu, svetu, Bogu milu - kao svoje duhovno bogoslužje". U tim je riječima prisutan prividni paradoks: dok žrtvovanje u pravilu podrazumijeva smrt žrtve, Pavao ga naprotiv dovodi u vezu s kršćaninovima životom. Izraz "prikažite svoja tijela", zbog kasnijeg shvaćanja žrtve, poprima obredni obris i znači "žrtvovati, prinijeti" (kao što se čita u vezi djeteta Isusa u Lk 2,22: "poniješe ga u Jeruzalem da ga prikažu Gospodinu"). Poziv na "prikazivanje tijelâ" odnosi se na

čitavu osobu; naime, u Rim 6,13 on poziva: "predajte sebe". Uostalom, izričito spominjanje tjelesne dimenzije kršćanina koincidira s pozivom "proslavite dakle Boga u tijelu svojem" (1 Kor 6,20): riječ je naime o čašćenju Boga u najkonkretnijem svakodnevnom životu, satkanom od vidljivih i opipljivih odnosâ.

Takvo je vladanje opisano kao "žrtva živa, sveta, Bogu mila". Upravo tu susrećemo imenicu "žrtva" (na grčkom *thysía*). U običnom govoru taj je izraz pripadao sakralnom kontekstu i koristio se za označavanje klanja životinje, čiji bi se jedan dio spalio u čast bogova dok bi drugi dio pojeli oni koji su prinosili žrtvu. Pavao taj izraz primjenjuje na kršćaninov život. Naime, on se u opisu te žrtve služi s tri pridjeva. Prvi – "živa" – izražava ideju životnosti, tako da Krizostom komentira: "Pred sobom imamo novo pravilo o žrtvi i čudnovatu vatru u kojoj ova gori: naime za nju nisu potrebna drva ili neka druga materija, jer ta vatra gori u svakome od nas, ta vatra isto tako ne spaljuje žrtvu, već je naprotiv oživljava" (PG 670,596). Drugi pridjev – "sveta" – podsjeća na Pavlovo poimanje svetosti koje nije vezano uz mjestâ ili predmete, već uz samu kršćaninovu osobu. Treći pridjev – "Bogu mila" – doziva možda u svijest česti biblijski izraz žrtve koja se prinosu Bogu "na ugodan miris" (usp Lev 1,13.17; 23,18; 26,31; itd.).

Odmah potom, Pavao definira taj novi način života: to je "duhovno bogoslužje". Komentatori teksta znaju dobro da grčki izraz (*tēn logikēn latreían*) nije lako prevesti. Latinska Biblija prevodi taj izraz s "*rationabile obsequium*". Ista riječ "*rationabile*" (kojom je prevedena grčka riječ *logikē*) javlja se u Prvoj euharistijskoj molitvi Rimskog kanona u kojoj se moli da Bog primi taj prinos kao "*rationabile*". Uvriježen talijanski prijevod (jednako i na hrvatskom, pr.) "duhovno bogoslužje" ne odražava sve nijanse grčkog teksta (odnosno latinskog). U svakom slučaju nije riječ o nekom manje stvarnom obredu, ili čak samo slikovitom, već o konkretnijem i realističnijem obredu – obredu u kojem sâm čovjek u svojoj cjelini kao biće obdareno razumom, postaje klanjanje, proslava Boga živoga.

Taj je Pavlov izraz, koji se zatim ponovno javlja u rimskoj euharistijskoj molitvi, plod dugog razvoja vjerskog iskustva u stoljećima prije Krista. U tome se iskustvu susreću teološki razvoji Staroga zavjeta i tekovine grčke misli. Bacimo pogled bar na neke sastavnice toga razvojnog puta koji će dovesti do novog shvaćanja obreda koji se javlja kod svetoga Pavla. Proroci i mnogi psalmi snažno kritiziraju okrutne žrtve. Kaže primjerice Psalam 50(49): "Kad bih ogladnio, ne bih ti rekao, jer moja je zemlja i sve što je ispunja. Zar da ja jedem meso bikova ili da pijem krv jaraca? Prinesi Bogu žrtvu zahvalnu..." (rr. 12-14). U istome smislu kaže slijedeći psalam, 51(50): "Žrtve ti se ne mile, kad bih dao paljenicu, ti je ne bi primio. Žrtva Bogu duh je raskajan, srce raskajano, ponizno, Bože, nećeš prezreti" (r. 18 sl.). U Danielovoj knjizi, pisanoj u doba novog razorenja hrama za vrijeme helenističke vladavine (2. st. pr. Kr.) nalazimo novi ulomak u istom pravcu. Sred vatre Azarja ovako pjeva: "Nemamo sada vojvode, proroka, kneza, paljenice, klanice, prinosa, kada, ni mjesta gdje da prinesemo prvence tebi i da nađemo milosrđe. No primi nas slomljene duše, duha ponizna! Kao paljenice ovnova i bikova... takva nek' bude žrtva naša pred tobom danas da nas pomiri s tobom" (Dan 3,38 sl.). Pri uništenju svetišta i obreda, u toj situaciji u kojoj je lišen svakog znaka Božje prisutnosti, vjernik prinosi kao pravu žrtvu srce slomljeno – svoju želju za Bogom.

U helenističkom svijetu nalazimo slične razvoje. Kaže se da se Boga ne može častiti krvlju životinja, pravo klanjanje je onda kada je čovjek sjedinjen s Božjom voljom. Izraz "klanjanje" – logiké – treba također tumačiti u smislu da je "riječ", odnosno molitva istinsko klanjanje – riječ je o molitvi u kojoj se čovjekov duh uzdiže k Bogu, postaje suobličen Bogu (usp. O. Casel, E. Käsemann). No tu se javlja problem koji pokreće taj u sebi tako lijep razvoj: on naime povlači za sobom opasnost spiritualizacije religije koja više ne bi obuhvaćala također tijelo i ne bi stvarala zajedništvo

među vjernicima. I tako se objašnjava zašto i Psalam 51 i Daniel 3 priželjkuju, usprkos kritikama na koje su naišli, povratak hrama, njegovih žrtava u novom i pročišćenom obliku u smislu duhovnog bogoštovlja, u još uvijek nevidljivoj sintezi.

Stižemo tako do svetoga Pavla. On je baštinik tih razvoja, želje za istinskim bogoslužjem, u kojem sam čovjek postaje slava Božja, živo klanjanje sa čitavim svojim bićem. U tome smislu on poručuje Rimljanima: "prikažite svoja tijela za žrtvu živu, svetu, Bogu milu - kao svoje duhovno bogoslužje" (Rim 12,1). Pavao tako ponavlja ono što je natuknuo u 3. poglavlju: hramu u kojoj su se žrtvovala životinje, hramu zamjenskih žrtava, došao je kraj. Došlo je vrijeme pravog bogoslužja. No ovdje se javlja i opasnost pogrešnog shvaćanja: to se novo bogoslužje može tumačiti u moralističkom smislu, naime da prinoseći svoj život mi vršimo istinsko bogoslužje. Na taj bi način žrtvovanje životinja zamijenio moralizam: sâm čovjek bi činio sve sam svojim duhovnim naporom. A to sigurno nije bila namjera svetoga Pavla. Kako bismo dakle trebali tumačiti to "duhovno bogoslužje"? Pavao uvijek pretpostavlja da smo postali "Jedan u Kristu Isusu" (Gal 3,28), da smo umrli u krštenju (usp. Rim 1) i sada živimo s Kristom, po Kristu, u Kristu. U tome jedinstvu – i samo tako – možemo postati u Njemu i s Njim "živa žrtva", prinositi "duhovno bogoslužje". Žrtvovane su životinje trebale zamijeniti čovjeka, služile su kao "zamjena", ali nisu mogle zamijeniti čovjekovo darivanje samoga sebe. Isus Krist, u svojem darivanju Ocu i nama, ne postavlja se na naše mjesto, već nosi u sebi čovjeka, naše grijehe i našu želju; predstavlja nas, preuzima na sebe. U zajedništvu s Kristom, ostvarenom u vjeri i u sakramentima, postajemo, unatoč svim svojim nedostacima, živa žrtva: zbiva se "duhovno bogoslužje".

Ta je sinteza u pozadini Rimskog kanona u kojem se moli da taj prinos postane "rationabile" – da se ostvaruje duhovno bogoslužje. Crkva zna da se u Presvetoj Euharistiji posadašnjuje Kristovo samodarivanje,

njegova istinska žrtva. Ali ona moli da zajednica koja slavi bude stvarno sjedinjena s Kristom, preobražena; moli da mi sami postanemo ono što ne možemo postati vlastitim silama: "rationabile" prinos koji je Bogu ugodan, koji je slava Božja. Tako ta euharistijska molitva tumači na pravilan način riječi svetoga Pavla. Sveti Augustin je to divno pojasnio u 10. knjizi svoga djela O državi Božjoj. Citirat ću samo nekoliko rečenice. "Ovo je žrtva kršćanâ: mnogi i jedan u Kristu"... "Čitava otkupljena zajednica (civitas), to jest zbor i društvo svetih, biva prinesena Bogu po Velikom Svećeniku koji je predao samoga sebe"... "Prave žrtve su djela ljubavi" (10,6: CCL 47, 27 sl.).

3. Na kraju još samo kratko o trećem tekstu iz poslanice Rimljanima koji se odnosi na novo bogoslužje. Sveti Pavao kaže tako u 15. poglavlju: "...poradi milosti koja mi je dana od Boga - da budem bogoslužnik Krista Isusa među poganima, svećenik evanđelja Božjega te prinos pogana postane ugodan, posvećen Duhom Svetim" (15,15 sl.). Htio bih istaknuti samo dva vidika toga divnog teksta i jedinstvene terminologije u Pavlovim poslanicama. Prvo, sveti Pavao tumači svoje misijsko djelovanje među narodima svijeta za izgrađivanje sveopće Crkve kao svećenički čin. Naviještati evanđelje radi ujedinjavanja narodâ u jedno tijelo Krista uskrsloga je "svećenički" čin: pripravlja naime pravu žrtvu. Drugo: cilj misijskog djelovanja je – možemo tako reći – kozmička liturgija: da narodi ujedinjeni u Kristu, svijet kao takav postane Božja slava, da "postane ugodan [prinos], posvećen Duhom Svetim". Ovdje na vidjelo izlazi dinamični aspekt, aspekt nade u Pavlovu shvaćanju bogoslužja: Kristovo samodarivanje uključuje težnju da sve privuče zajedništvu njegova Tijela, da ujedini svijet. Samo u zajedništvu s Kristom, Čovjekom-uzorom, koji je jedno s Bogom, svijet postaje kakvim ga svi mi želimo: zrcalo Božje ljubavi. Taj dinamizam je uvijek prisutan u Euharistiji – taj dinamizam mora nadahnjivati i oblikovati naš život. (kta/ika)

Papin nagovor uz molitvu Andeo Gospodnji u nedjelju, 11. siječnja 2009.

Draga braćo i sestre!

Na današnju nedjelju koja slijedi svetkovinu Bogojavljenja, slavimo Krštenje Gospodinovo. Bio je to prvi čin njegova javnog života, koji opisuju sva četiri Evanđelja. Napunivši tridesetu godinu života, Isus je napustio Nazaret, otišao na rijeku Jordan i, sred mnoštva, dao se krstiti od Ivana. Piše evanđelist Marko: „I odmah, čim izađe iz vode, ugleda otvorena nebesa i Duha poput goluba gdje silazi na nj, a glas se zaori s nebesa: Ti si Sin moj, Ljubljeni! U tebi mi sva milina!" (Mk 1,10-11). U tim riječima „Ti si Sin moj, Ljubljeni!" otkriva se što je vječni život: to je sinovski odnos s Bogom, onaj odnos koji je Isus živio i objavio ga i podario nama.

Jutros sam, prema tradiciji, u Sikstinskoj kapeli, podijelio sakrament krštenja trinaest novorođenčadi. Roditelje, kumove i kume predvoditelj slavlja pita: „Što tražite od Crkve Božje za svoje dijete?"; na njihov odgovor: „Krštenje", on uzvraća: „Što nam daje krštenje?"; „Vječni život", oni odgovaraju. Čudesne li stvarnosti: osoba, po krštenju, biva pridružena jedincatom i jedinstvenom Isusovu odnosu s Ocem, tako da se riječi koje su zaorile s neba o Sinu Jedinorođenom obistinjuju na svakom muškarcu i svakoj ženi koji se ponovno rađaju iz vode i Duha Svetoga: Ti si sin moj, ljubljeni!

Dragi prijatelji, kako je samo velik dar krštenja! Kada bismo postali toga potpuno svjesni, naš bi život postao trajno zahvaljivanje. Kolika je samo radost za kršćanske roditelje, koji su doživjeli da je iz njihove ljubavi rođeno jedno novo stvorenje, donijeti to dijete na krsni zdenac i vidjeti ga kako se ponovno rađa iz krila Crkve, za život koji neće imati kraja! Dar je to i radost, ali i odgovornost! Roditelji, naime, zajedno s kumovima moraju odgajati djecu prema evanđelju. To mi doziva u pamet temu VI. Svjetskog susreta obitelji, koji će se slijedećih dana održavati u Ciudad de Mex-

icu: „Obitelj odgajateljica u ljudskim i kršćanskim vrijednostima“. Taj veliki obiteljski susret, koji je organiziralo Papinsko vijeće za obitelj, bit će podijeljen u tri dijela: najprije će biti održan teološko pastoralni kongres, na kojem će se produbljivati spomenuta tematika, također putem razmjene dubokih iskustava; slijedit će zatim slavlje i svjedočenje, iz kojeg će izbiti na vidjelo ljepota susreta obitelji iz svih dijelova svijeta, koje ujedinjuje ista vjera i ista zadaća; na kraju će biti održano svečano euharistijsko slavlje, kao zahvala Gospodinu za darove ženidbe, obitelji i života. Zadužio sam kardinala državnog tajnika Tarcisija Bertonea da me predstavlja na tome skupu, ali i osobno ću sa živim zanimanjem pratiti taj izvanredni događaj, pratiti ga molitvom i obratiti se na videokonferenciji. Pozivam vas, draga braćo i sestre, da već od sada molite da se na taj važni svjetski susret obitelji izlije obilje božanskih milosti. Činimo to zazivajući majčinski zagovor Djevice Marije, Kraljice obitelji. (kta/ika)

**Papina kateheza na općoj audijenciji
u srijedu 14. siječnja 2009.**

Istovjetnost poslanica Kološanima i Efežanima

Draga braćo i sestre,

Među Pavlovim poslanicama nalazimo dvije, Kološanima i Efežanima, koje se u određenoj mjeri mogu smatrati istovjetnima. Naime, i u jednoj i u drugoj je prisutan način izražavanja koji se susreće samo u njima, i izračunalo se da se više od trećine riječi Poslanice Kološanima nalazi također u Poslanici Efežanima. Na primjer, dok se u Kološanima doslovno čita poziv: "Psalmima, hvalospjevima, pjesmama duhovnim od srca pjevajte hvalu Bogu" (Kol 3,16), u Efežanima se preporučuje isto to: "Razgovarajte među sobom psalmima, hvalospjevima i duhovnim pjesmama! Pjevajte i slavite Gospodina u svom srcu!" (Ef 5,19). Pored toga, u obje se poslanice nalazi takozvani "obiteljski zakonik", kojeg nema u drugim Pavlovim poslanicama, to jest niz preporukâ upućenih muževima i ženama, roditeljima i djeci, gospodarima i robovima (usp. Kol 3,18-4,1 odnosno Ef 5,22-6,9), premda Poslanica Efežanima više razvija temu odnosa između muža i žena s glasovitom temom odnosa između zaručničkog Krista i Crkve.

Još je važnije konstatirati da se jedino u tim dvjema poslanicama spominje naslov "glava", kefalé, koji se pridaje Isusu Kristu. I on se upotrebljava na dvije semantičke razine. U prvom značenju, Krist je shvaćen kao glava Crkve (usp. Kol 2,18-19 i Ef 4,15-16). To znači dvoje: prije svega da je on vladar, upravitelj, te glavni i odgovorni koji vodi kršćansku zajednicu kao njezin vođa i njezin Gospodin (usp. Kol 1,18: "On je Glava Tijela, Crkve"; Ef 5,23: "Jer muž je glava žene kao i Krist Glava Crkve"); a zatim da je on poput glave koja čvrsto povezuje i oživljava sve udove tijela nad kojima je postavljena (prema Kol 2,19 treba držat se "Glave, Njega od kojeg [je] sve Tijelo, zglobovima i svezama zbrinuto i povezano"). I u jednom i u drugom

slučaju, Crkvu se smatra podređenom Njemu, bilo zato da slijedi njegovo uzvišeno vodstvo, bilo također zbog toga da primi sve životne snage koje od njega dolaze. Ta je ideja posebno razrađena u Poslanici Efežanima, gdje čak i crkvene službe, namjesto da ih se (kao u 1 Kor 12) dovodi u vezu s Duhom Svetim, dijeli uskrslu Krist: on je onaj koji "dade" jedne za apostole, druge za proroke, jedne opet za evanđeliste, a druge za pastire i učitelje" (4,11). Od Njega "sve Tijelo, usklađeno i povezano svakovrsnim zglobom zbrinjavanja po djelotvornosti primjerenoj svakomu pojedinom dijelu, promiče svoj rast na saziđivanje u ljubavi" (4,16). Krist je naime potpuno predan tome da "sebi predvede Crkvu slavnu, bez ljage i nabora ili čega takva, nego da bude sveta i bez mane" (Ef 5,27).

Ali, u jednom drugom značenju i na jednoj više izvanjskoj razini, Krista se smatra također glavom nebeskih sila i cijeloga svemira. Tako u Kološanima čitamo da Krist "skinu Vrhovništva i Vlasti, javno to pokaza: u pobjedničkoj ih povorci s njime vodi" (2,15). Slično tome u Efežanima nalazimo napisano da, njegovim uskrsnućem, Bog postavi Krista "iznad svakog Vrhovništva i Vlasti i Moći i Gospodstva i svakog imena imenovana ne samo na ovom svijetu nego i u budućemu" (1,21). Tim riječima dvije poslanice nam predaju veoma pozitivnu i plodonosnu poruku. Ona glasi: Krist se ne boji eventualnog takmaca, jer je viši od bilo koje vlasti koja misli poniziti čovjeka. Jedino je On "ljubio vas i sebe predao za nas" (Ef 5,2). Zato, ako smo sjedinjeni s Kristom, ne smijemo se bojati nijednog neprijatelja i nikakve protivštine; ali to dakle znači da se moramo čvrsto držati njega i da ne smijemo popustiti ni na tren!

Čak je i cio svemir podložen njemu i njemu stremiti kao svojoj glavi. Glasovite su riječi Poslanice Efežanima, koja govori o Božjem naumu "uglaviti u Kristu sve - na nebesima i na zemlji" (1,10). Slično tome u Poslanici Kološanima se čita da "u njemu je sve stvoreno na nebesima i na zemlji, vidljivo i nevidljivo"

(1,16) i "uspostavivši mir krvlju križa njegova - izmiriti sa sobom sve, bilo na zemlji, bilo na nebesima" (1,20). Više univerzalističku viziju od te nije moguće zamisliti, i ona priliči samo Kristu uskrsnom. Krist je Pantokrator, kojem je sve podloženo: u mislima nam se odmah javlja Krist Svevladar, koji ispunjava udubljeni apsidalni prostor bizantskih crkava, kojeg se ponekad prikazuje kako sjedi visoko nad čitavim svijetom ili čak poviše duge čime se označava njegova jednakost samome Bogu, koji ga je posjeo zdesna sebi (usp. Ef 1,20; Kol 3,1) te dakle njegova neusporediva služba onoga u čijoj su ruci ljudske sudbine.

Takvu jednu viziju može pojmiti samo Crkva, ne u smislu da bi si ona htjela bespravno prisvojiti ono što joj ne pripada, već u drugom, dvojakom smislu: bilo zato što Crkva priznaje da je Krist na neki način veći od nje, jer se njegovo gospodstvo prostire također izvan njezinih granica, bilo zato jer je jedino Crkva prozvana Kristovim Tijelom, a ne cio svemir. Sve to znači da moramo pozitivno shvaćati zemaljske zbilje, jer ih Krist u sebi uglavljuje, i istodobno moramo živjeti u punini naš specifični crkveni identitet, koji je najrodniji identitetu samoga Krista.

Postoji nadalje također jedan poseban pojam, koji je tipičan za te dvije poslanice: riječ je o pojmu "otajstva". Jednom se govori o "otajstvu njegove volje" (Ef 1,9) a na drugim mjestima pak o "otajstvu Kristovu" (Ef 3,4; Kol 4,3) ili čak o "otajstvu Božjem - Kristu, u kojem su sva bogatstva mudrosti i spoznaje skrivena" (Kol 3,2-3). Ono označava nedokučivi Božji naum o određenju čovjeka, narodâ i svijeta, o kojem se govori također u apokaliptičkoj literaturi toga doba; primjerice u svicima iz Kumrana piše: "Sve što je Bog odredio dogodit će se u svoje vrijeme, kako on odluči u otajstvima svoje mudrosti" (1QpHab 7,14). Tim jezikom dvije poslanice nam kažu da se u Kristu nalazi punina toga otajstva. On u cjelini, a ne samo u nekom aspektu svoje osobe ili u nekom trenutku svojeg postojanja, nosi u sebi neistraživu dubinu božanskog nauma spasenja. U

njemu poprima svoj oblik ono što se naziva "mnogolika mudrost Božja" (Ef 3,10), jer u njemu "tjelesno prebiva sva punina božanstva" (Kol 2,9). Od sada pa nadalje, nije moguće razmišljati i klanjati se Božjoj dobrohotnosti, njegovoj suverenoj eudokía, a ne susresti se osobno s Kristom u osobi, u kojem se to "otajstvo" tako reći utjelovljuje i postaje vidljivo i opipljivo. Prispijeva se tako promatranju "neistraživog bogatstva Kristova" (Ef 3,8), koje nadilazi svako ljudsko shvaćanje. Nije da Bog nije ostavio iza sebe stope, jer je sam Krist Božji trag, njegov najveći otisak; međutim postaje se svjesno "što je Dužina i Širina i Visina i Dubina" toga otajstva koje je "nadspoznatljivo" (Ef 3,18-19). Čiste intelektualne kategorije tu nisu dostatne i, nakon što priznamo da mnoge stvari nadilaze naše umne sposobnosti, moramo se pouzdati u poniznu i radosnu kontemplaciju ne samo umom, već i srcem.

Na kraju nešto o, već ranije spomenutom, pojmu koji se tiče Crkve kao Kristove životne družice. U Drugoj poslanici Korinćanima apostol Pavao je usporedio kršćansku zajednicu sa zaručnicom, te ovako piše: "Ljubomorani sam doista na vas Božjim ljubomorom: ta zaručih vas s jednim mužem, kao čistu djevicu privedoh vas Kristu" (2 Kor 11,2). Poslanica Efežanima produbljuje tu sliku, pojašnjavajući da Crkva nije samo obećana, već je stvarna Kristova zaručnica. On ju je, tako reći, osvojio za sebe i to je platio životom: kao što kaže tekst te poslanice, "sebe [je] predao za nju" (Ef 5,25). Postoji li veći dokaz ljubavi od toga? No on se i brine za njezinu ljepotu i to ne samo za onu koju se stječe krštenjem, već i za onu koja se mora povećavati iz dana u dan po besprijekornom životu, "bez ljage i nabora", u njezinu čudorednom vladanju (usp. Ef 5,26-27). Odatle do općeg iskustva kršćanske ženidbe je mali korak; štoviše, nije niti sasvim jasno koja je početna referentna točka za pisca te poslanice: treba li u svjetlu odnosa između Krista i Crkve promatrati vezu muškarca i žene, ili pak u svjetlu iskustvene dastosti bračne zajednice promatrati odnos između Krista

i Crkve. U svakom slučaju, naša je poslanica gotovo na pola puta između proroka Hošee, koji je opisivao odnos između Boga i njegova naroda kao već sklopljenu ženidbu (usp. Hoš 2,4.16.21), i vidioca iz Otkrivenja, koji će predočiti eshatološki susret između Crkve i Jaganjca kao radosnu i neprolaznu svadbu (usp. Otk 19,7-9; 21,9). Neka nam Gospodin pomogne ponovno otkriti svu važnost tih pojmova za naš, pojedinačni i zajednički, kršćanski život! (kta/ika)

Papin nagovor uz molitvu Anđeo Gospodnji u nedjelju, 18. siječnja 2009.

Draga braćo i sestre!

Danas se slavi Svjetski dan selilaca i izbjeglica. Budući da se ove godine slavi Pavlova godina, upravo sam svetoga Pavla, tog velikog pronositelja evanđelja putovima svijeta, imao pred očima pri izboru teme za taj dan koja glasi: "Sveti Pavao selilac, Apostol naroda". Saul – tako je glasilo njegovo židovsko ime – rođen je u obitelji Židova doseljenika u Tarzu, važnom gradu Cilicije i stasao je u tri kulture – židovskoj, helenističkoj i rimskoj – i kozmopolitskom mentalitetu. Kada se obratio od progonitelja kršćana u apostola evanđelja, Pavao je postao "poslanik" Krista uskrsloga kako bi ga svi upoznali, u uvjerenju da su u njemu svi narodi pozvani tvoriti veliku obitelj djece Božje.

To je također poslanje Crkve, više no ikad u ovom našem dobu globalizacije. Kao kršćani, ne možemo ne zamijetiti potrebu prenošenja Isusove poruke ljubavi napose onima koji ga ne poznaju ili se nalaze u teškim i bolnim situacijama. Danas osobito mislim na selioce. Njihova je stvarnost različita: za neke je ona, hvala Bogu, lijepa i dobro su se uklopili; za druge je, nažalost, ona bolna, teška a ponekad i dramatična. Želim zajamčiti da kršćanska zajednica gleda na svaku osobu i svaku obitelj s pozornošću, i moli od svetog Pavla snagu za novi polet kako bi u svim dijelovima svijeta pridonijela mirnom suživotu među muškarcima i ženama različitih naroda, kultura i religija. Apostol nam govori koja je bila tajna njegova novog života: "Zahvaćen sam", piše on, "od Krista" (Fil 3,12); te dodaje "Nasljedovatelji moji budite" (Fil 3,17). Da, svaki od nas, u skladu s vlastitim pozivom i ondje gdje živi i radi, pozvan je svjedočiti evanđelje, s većom pozornošću prema onoj braći i sestrama koji su, iz različitih razloga, došli iz drugih zemalja živjeti među nama i tako prepoznati vrijednost pojave selilaštva kao prilike za susret među kulturama. Molimo i radimo da se to uvijek zbiva na

miran i konstruktivan način, u poštivanju i u dijalogu, sprječavajući svaku napast sukoba i nasilja.

Želim dodati još posebnu riječ za pomorce i ribare, koje su u posljednje vrijeme snašle velike nevolje. Pored uobičajenih teškoća, ograničava im se boravak na kopnu i brani da prime kapelana na brod, a suočeni su i s opasnostima piratstva i štetama nezakonitog ribarenja. Izražavam im svoju blizinu i želju da se njihova velikodušnost, u radu na moru, nagradi većim poštovanjem. Mislim na kraju na Svjetski susret obitelji, koji se zaključuje u Ciudad de Mexicu i na Tjedan molitve za jedinstvo kršćana koji započinje upravo danas. Draga braćo i sestre, pozivam vas da molite na sve te nakane, zazivajući majčinski zagovor Djevice Marije.

Nakon Angelusa

Nastavljam s velikom strepnjom pratiti sukob u pojasu Gaze. Spomenimo se i danas pred Gospodinom stotine djece, starijih osoba i žena koji su pali kao žrtve nečuvenog nasilje, ranjenih, svih onih koji oplakuju svoje drage i onih koji su izgubili svoja dobra.

Pozivam vas istodobno da pratite molitvom napore koje brojne osobe dobre volje čine kako bi zaustavili tu tragediju. Živo se nadam da će se znati mudro iskoristiti otvorene prostore za povratak primirja i poduzeti korake koji vode prema mirnim i trajnim rješenjima.

U tome smislu ponovno ohrabrujem sve one, i s jedne i s druge strane, koji vjeruju da u Svetoj zemlji ima mjesta za sve, da pomognu svome narodu da se izdigne iz ruševina i užasa i ponovno se, odvažno, vrati putu dijaloga u pravdi i istini. To je jedini put koji može stvarno odškrinuti vrata budućnosti mira za sinove tih dragih krajeva! Danas započinje Tjedan molitve za jedinstvo kršćana, koji završava iduće nedjelje 25. siječnja. Na južnoj polutci, nakon devetnice koju je proglasio papa Lav XIII. krajem 19. stoljeća, molitva za jedinstvo kršćana će se

održati između Uzašašća i Duhova. Biblijska je tema, međutim, jednaka za sve. Ove godine ju je predložila ekumenska skupina iz Koreje i preuzeta je iz knjige proroka Ezekijela: "Da budu kao jedno u tvojoj ruci" (Ez 37,17). Prihvatimo i mi taj poziv i više molimo da kršćani odlučno kroče prema punom međusobnom zajedništvu. Obraćam se na poseban način katolicima diljem svijeta da, ujedinjeni u molitvi, neumorno rade na prevladavanju prepreka koje još uvijek onemogućuju puno jedinstvo među svim Kristovim učenicima. Ekumenska zauzetost je danas još urgentnija, kako bi se našem društvu, označenom tragičnim sukobima i bolnim podjelama, dalo znak i poticaj prema pomirenju i miru. Zaključit ćemo ovaj molitveni tjedan u papinskoj bazilici Svetoga Pavla izvan zidina svečanom Večernjom iduće nedjelje, na spomen Obraćanja svetog Pavla, koji je jedinstvo Kristova tijela učinio jezgrom svojega propovijedanja.

Rimska biskupija danas slavi Dijecezanski dan katoličke škole. Pozdravljam ovdje okupljene odgovorne, ravnatelje, profesore, roditelje i učenike. Dragi prijatelji, odgojna služba katoličke škole danas je dragocjenija no ikad prije, jer djeca i mladi trebaju primiti valjan odgoj u dosljednom pogledu na čovjeka i život. Blizak sam molitvom sa svima onima koji predaju i uče u rimskim katoličkim školama i potičem ih da se sve više zalažu oblikovati odgojne zajednice bogate ljudskim i kršćanskim vrijednostima. (kta/ika)

Papina kateheza na općoj audijenciji u srijedu 21. siječnja 2009.

Draga braćo i sestre!

Prošle je nedjelje započela "Molitvena osmina za jedinstvo kršćana", koja će se zaključiti iduće nedjelje, na blagdan Obraćanja svetog Pavla apostola. Riječ je o veoma dragocjenoj duhovnoj inicijativi, koja je sve više raširena među kršćanima, u skladu i, mogli bismo reći, kao odgovor na ožalošćeni poziv kojeg je Isus uputio Ocu na Posljednjoj večeri, prije svoje Muke: "da svi budu jedno... da svijet uzvjeruje da si me ti poslao" (Iv 17,21). Puno jedinstvo, za koje je Isus molio i kojemu svi njegovi učenici moraju neumorno težiti, povezano je sa samim životom i poslanjem Crkve u svijetu. Zato je važno da svaka kršćanska zajednica postane svjesna koliko je prijeko potrebno raditi na sve moguće načine na postizanju toga nezaobilaznog cilja. Ali, znajući da je jedinstvo prije svega Gospodinov "dar", potrebno ga je istodobno moliti neumornom i pouzdanom molitvom. To je poziv koji se, ovom "osminom", upućuje vjernicima u Kristu svih Crkava i crkvenih zajednica; odgovorimo, draga braćo i sestre, na nj spremno i velikodušno.

Ove godine "Molitvena osmina za jedinstvo" predlaže našoj meditaciji i molitvi riječi preuzete iz knjige proroka Ezekiel: "Da budu kao jedno u tvojoj ruci" (37,17). Temu je izabrala ekumenska skupina iz Koreje a potom ju je potvrdilo za proslavu na međunarodnoj razini Mješovito povjerenstvo za molitvu u čijem su sastavu predstavnici Papinskog vijeća za promicanje jedinstva kršćana i Ekumenskog vijeća Crkava u Ženevi. Sama priprava je bila plodna i poticajna vježba u pravom ekumenizmu.

U ulomku iz knjige proroka Ezekiel, iz kojeg je uzeta tema, Gospodin zapovijeda proroku da uzme dva drveta, jedno kao simbol Jude i njegovih plemena a drugo kao simbol Josipa i ujedinjenih izraelskih plemena, te traži od njega da ih "sastavi u jedno", tako da tvore samo jedno drvo, "da budu kao jedno" u nje-

govoj ruci. U tome se jasno nazire slika jedinstva. "Sinovima naroda", koji će tražiti objašnjenje, Ezekiel, prosvijetljen odozgo, reći će da sam Gospodin uzima dva drveta i sastavlja ih, tako da dva kraljevstva sa svojim, međusobno podijeljenim, plemenima postanu "kao jedno u tvojoj ruci". Prorokovu ruku, koja sastavlja dva drveta, shvaća se kao samu Božju ruku koja sabire i ujedinjuje njegov narod i čitavo čovječanstvo. Te prorokove riječi možemo primijeniti na kršćane, u smislu poziva na molitvu i djelovanje kako bi se učinilo sve što se može da se postigne jedinstvo svih Kristovih učenika. Taj će poziv postati osobito dirljiv i tužan u Isusovim riječima nakon Posljednje večere. Gospodin želi da sav njegov narod kroči strpljivo i ustrajno prema cilju punog zajedništva. Ta zadaća podrazumijeva poniznu i poučljivu poslušnost Gospodinovoj zapovijedi, koji je blagoslivlja i čini plodnom. Prorok Ezekiel nam jamči da će nas upravo on, naš jedini Gospodin, sabrati u "svojoj ruci".

U drugom dijelu biblijskog čitanja produbljuje se značenje i uvjeti jedinstva različitih plemena u jednom kraljevstvu. U susretu s drugim narodima, Izraelci su upoznali krive kultove, stekli su zrelo shvaćanje o pogrešnom načinu života, preuzeli su običaje koji se kose s božanskim zakonima. Sada Gospodin izjavljuje da se neće više kaljati idolima poganskih naroda, svojim grozotama i svim opačinama (usp. Ez 37,23). Podsjeća na nužnost da ih oslobodi od grijeha i očisti njihovo srce. "Izbavit ću ih – kaže – od svih njihovih nevjera kojima zgriješiše i očistit ću ih". Jedino će tako oni "biti moj narod, a ja njihov Bog" (isto). U tome stanju unutarnje obnovljenosti, oni će "živjeti po mojim zakonima, čuvajući i vršeći moje naredbe". Tekst se zaključuje konačnim obećanjem punog spasenja: "Sklopit ću s njima savez mira... postaviti ću Svetište svoje zauvijek među njih" (Ez 37,26).

Ezekielova vizija postaje osobito rječita za čitavi ekumenski pokret jer ističe nezaobilazan zahtjev istinske nutarnje obnove u svim članovima Božjeg naroda kojeg

samo Gospodin može izvesti: "Budući da se svaka obnova Crkve – čitamo u Dekretu o ekumenizmu Drugoga vatikanskog koncila – bitno sastoji u povećanoj vjernosti njezinu pozivu, bez sumnje je upravo to razlogom zašto ovaj pokret teži prema jedinstvu" (UR, 6). Dekret zatim ističe unutrašnji vidik obraćenja srca: "Nema ekumenizma u pravom smislu riječi – dodaje – bez unutrašnjeg obraćenja. Naime, iz novosti duha te iz samozataje i posve slobodnoga iskazivanja ljubavi nastaju i sazrijevaju želje za jedinstvom" (UR, 7). "Molitvena osmina za jedinstvo" postaje, na taj način, za sve poticaj na iskreno obraćenje i sve poučljivije slušanje Božje riječi.

"Osmina" je također povlaštena prigoda da zahvalimo Gospodinu za sve ono što nam je do sada dao učiniti "da približimo", jedne drugima, podijeljene kršćane i same Crkve i crkvene zajednice. Taj je duh nadahnjivao Katoličku crkvu koja je, u netom završenoj godini, nastavila, sa čvrstim uvjerenjem i dubokom nadom, uspostavljati bratske odnose prožete poštivanjem sa svim Crkvama i crkvenim zajednicama Istoka i Zapada. U raznim situacijama, katkad pozitivnim a katkad označenim većim poteškoćama, ona se trudila ne posustati u zadaći da poduzme napore kojima je cilj ponovna uspostava punog jedinstva. Odnosi među Crkvama i teološki dijalozi su nastavili davati ohrabrujuće znakove da svi u duhu težimo istom cilju. I sam sâm imao radosnu priliku susresti, ovdje u Vatikanu i tijekom mojih apostolskih putovanja, kršćane iz svih krajeva svijeta. Tri put sam primio s velikom radošću ekumenskog patrijarha Njegovu Svetost Barolomeja I. te smo, a to je bilo doista nešto izvanredno, imali priliku čuti njegovu riječ, izrečenu s bratskom crkvenom ljubavlju i dubokim pouzdanjem u budućnost, tijekom nedavne biskupske sinode. Imao sam zadovoljstvo primiti dvojicu katolikosa Armenske apostolske Crkve: Njegovu Svetost Karekina II. iz Ečmiadzina i Njegovu Svetost Arama I. iz Anteliasa. Podijelio sam bol moskovskog patrijarha zbog smrti ljubljenog brata u Kristu,

Njegove Svetosti patrijarha Aleksija II., i nastavljam biti u molitvenom zajedništvu s onom našom braćom koja se pripremaju izabrati novog patrijarha svoje časne i velike Pravoslavne crkve. Isto tako sam imao priliku susresti predstavnike različitih kršćanskih zajednica Zapada, s kojima nastavljam sučeljavanje o važnom svjedočanstvu koje su kršćani pozvani danas složno pružiti u svijetu koji je sve više podijeljen i suočen s tolikim kulturnim, društvenim i ekonomskim izazovima. Za to kao i za mnoge druge susrete, dijaloge i geste bratstva koje nam je Gospodin dao da možemo ostvariti, zajedno mu radosno zahvalimo.

Draga braćo i sestre, iskoristimo priliku koju nam "Molitvena osmina za jedinstvo kršćana" pruža da molimo Gospodina da se nastavi i, po mogućnosti, intenzivira ekumenska zadaća i dijalog. U sklopu Pavlove godine, kojom se obilježava dvije tisućita obljetnica rođenja svetog Pavla, moramo podsjetiti također na ono što nam je taj apostol ostavio napisano u vezi jedinstva Crkve. Svake srijede posvećujem svoje razmišljanje njegovim poslanicama i njegovu dragocjenom nauku. Ovdje podsjećam samo na ono što on piše obraćajući se zajednici u Efezu: "Jedno tijelo i jedan Duh - kao što ste i pozvani na jednu nadu svog poziva! Jedan Gospodin! Jedna vjera! Jedan krst!" (Ef 4,4-5). Očutimo i mi u sebi istu tu čežnju što ju je u svom srcu gajio Pavao, koji je utrošio sav svoj život za jednoga Gospodina i za jedinstvo njegova mističnog Tijela, pruživši, mučeništvom, najviše svjedočanstvo vjernosti i ljubavi prema Kristu.

Slijedeći njegov primjer i računajući na njegov zagovor, neka se svaka zajednica sve više trudi oko jedinstva, zahvaljujući različitim duhovnim i pastoralnim inicijativama i zajedničkim molitvama, koje su obično brojnije i intenzivnije u ovoj "osmini", dajući nam, na određeni način, već unaprijed iskusiti dan jedinstva. Molimo da Crkve i crkvene zajednice nastave dijalog istine, nužan za ukidanje različitosti, kao i dijalog ljubavi koji uvjetuje sam teološki dijalog i pomaže živjeti zajed-

no i pružati zajedničko svjedočanstvo. Želja koja nam leži na srcu je da što prije svane dan punog zajedništva, kada će svi učenici našega Gospodina moći konačno zajedno slaviti euharistiju, božansku žrtvu za život i spasenje svijeta. Zazovimo majčinski zagovor Marije da ona pomogne svim kršćanima njegovati pozornije slušanje Božje riječi i intenzivniju molitvu za jedinstvo. (kta/ika)

Papin nagovor uz molitvu Anđeo Gospodnji u nedjelju, 25. siječnja 2009.

Draga braćo i sestre!

U evanđelju ove nedjelje odjekuju riječi iz prve Isus-ove propovijed u Galileji: "Ispunilo se vrijeme, približilo se kraljevstvo Božje! Obratite se i vjerujte evanđelju!" (Mk 1,15). Upravo danas, 25. siječnja, slavi se blagdan Obraćanja svetog Pavla. Sretna je to podudarnost, posebno u ovoj Pavlovoj godini, zahvaljujući kojoj možemo shvatiti pravo značenje evanđeoskog obraćenja – metanoje – promatrajući Apostolovo iskustvo. Istini za volju, u Pavlovu slučaju, neki radije ne vole koristiti izraz obraćenje, jer, kako kažu, on je već bio vjernik, štoviše revni Židov, i zato nije prešao iz nevjere u vjeru, od idola k Bogu, niti je morao napustiti židovsku vjeru da prione uz Krista. U stvarnosti, Apostolovo iskustvo može biti model svakog istinskog kršćanskog obraćenja. Pavlovo obraćenje je sazrelo u susretu s Kristom uskrsnim; taj mu je susret stubokom promijenio život. Na putu za Damask dogodilo mu se ono što Isus traži u današnjem evanđelju: Savao se obratio jer, zahvaljujući božanskom svjetlu, "povjerova u evanđelje". U ovom se sastoji njegovo i naše obraćenje: u vjeri u Isusa mrtvog i uskrslog i u otvaranju prosvjetljenju njegove božanske milosti. U tome trenutku Savao je shvatio da njegovo spasenje nije ovisilo o dobrim djelima izvršenim ispunjavanjem zakona, već o činjenici da je Isus umro također za njega – progonitelja – i da je bio, i jest, uskrsnuo. Ta istina, koja zahvaljujući krštenju prosvjetljuje život svakog kršćanina, iz korijena mijenja naš način života. Obratiti se znači, za svakog od nas, povjerovati da je Isus "predao samoga sebe za mene", umrijevši na križu (usp. Gal 2,20) i, uskrsnuvši, živi sa mnom i u meni. Pouzdavajući se u moć njegova oprostjenja, dopuštajući da me on uzme za ruku, mogu se iskobeljati iz živog pijeska oholosti i grijeha, laži i žalosti, sebičnosti i svake lažne sigurnosti, kako bih upoznao i živio bogatstvo njegove ljubavi. Dragi prijatelji, poziv na obraćenje, potkrijepljen

svjedočanstvom svetoga Pavla, danas, na završetku Molitvene osmine za jedinstvo kršćana, zadobiva posebnu važnost i na ekumenskom planu. Apostol nam pokazuje prikladni duhovni stav da možemo napredovati na putu obraćenja: "Ne kao da sam već postigao ili dopro do savršenstva – piše on Filipljanima –, nego - hitim ne bih li kako dohvatio jer sam i zahvaćen od Krista" (Fil 3,12). Mi, kršćani, zacijelo, nismo još uvijek postigli cilj punog jedinstva, ali ako dopustimo da nas Gospodin Isus stalno obraća, sigurno ćemo ga postići. Blažena Djevica Marija, Majka jedne i svete Crkve, neka nam izmoli dar pravog obraćenje, kako bi se što prije ostvarila Kristova žarka želja: "Ut unum sint", "Da budu jedno". Njoj povjerimo molitveni susret kojim ću danas popodne predsjedati u bazilici Svetog Pavla izvan zidina i na kojem će, kao i svake godine, sudjelovati predstavnici Crkava i crkvenih zajednica prisutnih u Rimu.

Nakon Angelusa

Danas se slavi Svjetski dan oboljelih od gube, čije je slavljenje prije 55 godina potaknuo Raoul Follereau. Crkva, Isusovim tragom, posvećuje uvijek posebnu pažnju oboljelima od te bolesti, kao što to potvrđuje također poruka Papinskog vijeća za pastoral zdravstvenih djelatnika objavljena prije nekoliko dana. Radujem se što su Ujedinjeni narodi, nedavnom Deklaracijom Visokog povjerenstva za ljudska prava, potaknuli države na brigu za oboljele od gube i njihove obitelji. Jamčim im svoju molitvu i ponovno bodrim one koji se bore s njima za ozdravljenje i uspješno uključivanje u društvo.

Razni se narodi Istočne Azije pripremaju za proslavu mjeseca Nove godine. Želim im da tu proslavu prožive radosno. Radost je izraz sklada sa samim sobom, a ta radost može proizaći iz sklada s Bogom i s njegovim stvaranjem. Neka radost bude sve više živa u srcu svih građana tih, meni toliko dragih, naroda i proširi se na cio svijet! Srdačno pozdravljam djecu i mlade Katoličke akcije

Rima i nekih gradskih župa i škola, koji su pokrenuli tradicionalnu "Karavanu mira". Pozdravljam kardinala vikara koji je s njima. Draga mladeži, zahvaljujem vam za vašu vjernost zauzimanju za mir. To nije zauzetost toliko riječima, već odlukama i gestama, kao što će reći jedan vaš predstavnik, kojem sada prepuštam riječ.
(kta/ika)

Papina kateheza na općoj audijenciji u srijedu 28. siječnja 2009.

Draga braćo i sestre,

Posljednje Pavlove poslanice, o kojima bih želio govoriti, zovu se pastoralne poslanice, jer su upućene pojedinim pastirima Crkve: dvije Timoteju i jedna Titu, inače uskim suradnicima svetog Pavla. U Timoteju Apostol je vidio gotovo alter ego; naime povjerio mu je važne misije (u Makedoniji: usp. Dj 19,22; u Solunu: 1 Sol 3,6-7; te u Korintu: usp 1 Kor 4,17; 16,10-11), a kasnije se o njemu pohvalno izrazio: „Nikoga doista nemam tako srodne duše tko bi se kao on svojski za vas pobrinuo" (Fil 2,20). Prema Crkvenoj povijesti Euzebija Cezarejskog, iz 4. stoljeća, Timotej je zatim postao prvi efeški biskup (usp. 3,4). Što se tiče Tita, mora da je i on bio vrlo drag Apostolu, koji izričito kaže za njega da je „vrlo revan... moj drug i suradnik" (2 Kor 8,17.23), štoviše „pravi sin po zajedničkoj vjeri" (Tit 1,4). Bio je zadužen za nekoliko vrlo osjetljivih misija u korintskoj Crkvi, čiji rezultati utješiše Pavla (usp. 2 Kor 7,6-7.13; 8,6). Kasnije, prema onome što nam je preneseno, Tito se pridružio Pavlu u Nikopolu u Epiru, u Grčkoj (usp. Tit 3,12), koji ga šalje u Dalmaciju (usp. 2 Tim 4,10). Prema poslanici koju je Pavao uputio Titu, ovaj je kasnije postao biskup Krete (usp. Tit 1,5).

Poslanice upućene toj dvojici pastira zauzimaju posebno mjesto u Novom zavjetu. Većina egzegetâ danas su mišljenja da te poslanice nije pisao Pavao osobno, već da su nastale u „Pavlovoj školi", te da odražavaju njegovu ostavštinu za novi naraštaj, no da ipak možda uključuju poneki kratki spis ili riječ samoga Pavla. Primjerice, neke riječi Druge poslanice Timoteju zvuče toliko autentično da mora da ih je izgovorio sam Apostol.

Nema sumnje da su crkvene prilike koje izlaze na vidjelo iz tih poslanica različite od onih iz središnjih godina Pavlova života. On, sada, osvrćući se na prošlost, naziva samoga sebe „propovjednikom, apostolom

i učiteljem" poganâ u vjeri i u istini (usp. 1 Tim 2,7; 2 Tim 1,11); predstavlja se kao onaj koji je zadobio milosrđe, jer – kako piše – „na meni Isus Krist prvome pokaza svu strpljivost i pruži primjer svima koji će povjerovati u njega za život vječni" (usp. 1 Tim 1,16). Dakle bitno je to da se stvarno u Pavlu, progonitelju obraćenom prisutnošću Uskrsloga, očituje Gospodina velikodušnost na ohrabrenje nama, da bi nas to potaklo nadati se i pouzdati u Gospodinovo milosrđe koji, usprkos našoj malenosti, može učiniti velike stvari. Pored toga u njihovoj se pozadini naziru i nova kulturna okruženja. Naime u tim se poslanicama spominju učenja koja treba smatrati potpuno iskrivljenim i lažnima (usp. 1 Tim 4,1-2; 2 Tim 3,1-5), poput onih koja uče da ženidba nije dobra (usp. 1 Tim 4,3a). Vidimo kako je suvremena ta briga, jer se i danas Sveto pismo ponekad čita zbog povijesne znatiželje a ne kao riječ Duha Svetoga, u kojoj možemo čuti sâm Gospodinov glas i upoznati njegovu prisutnost u povijesti. Mogli bismo reći da je, u tome kratkom popisu zablude prisutnih u te tri poslanice, već unaprijed moguće razabrati neka obilježja onog kasnijeg zastranjenja koje je nazvano gnosticizam (usp. 1 Tim 2,5-6; 2 Tim 3,6-8).

Na ta učenja pisac daje dva osnovna odgovora. S jedne strane on upućuje na duhovno čitanje Svetog pisma (usp. 2 Tim 3,14-17), to jest na čitanje koje Sveto pismo promatra kao „nadahnuto" i plod Duha Svetoga, tako da čovjek zahvaljujući tome može biti „spasonosno poučen". Sveto se pismo čita ispravno kada se uđe u dijalog s Duhom Svetim, tako da se iz toga izvuče svjetlo „za poučavanje, uvjeravanje, popravljanje, odgajanje u pravednosti" (2 Tim 3,16). U tome smislu ta poslanica dodaje: „da čovjek Božji bude vrstan, za svako dobro djelo podoban" (2 Tim 3,17). Drugi odgovor se sastoji u stavljanju naglaska na dobar „polog" (parathéke): to je jedan poseban izraz koji susrećemo u pastoralnim poslanicama kojim se označava apostolska vjera koju treba čuvati uz pomoć Duha Svetoga

koji prebiva u nama. Taj takozvani „polog“ treba dakle promatrati kao apostolsku tradiciju u njezinoj cjelini i kao mjerilo vjernosti naviještanju evanđelja. A ovdje moramo imati pred očima da u pastoralnim poslanicama kao i u čitavom Novom zavjetu, izraz „Pisma“ izričito znači Stari zavjet, jer novozavjetni spisi tada još nisu niti postojali ili nisu još uvijek bili sastavni dio kanona Svetog pisma. Zato je tradicija apostolskog navještaja, toga „pologa“, ključna za shvaćanje Svetog pisma, Novog zavjeta. U tome su smislu Pismo i predaja, Pismo i apostolski navještaj kao ključ za njegovo tumačenje, veoma bliski te se gotovo stapaju, tvoreći zajedno „čvrsti temelj Božji“ (2 Tim 2,19). Apostolski navještaj, to jest predaje, je nužna da bi se shvatilo Sveto pismo i dokućilo ondje Kristov glas. Trebamo naime biti „priljubljen[i] uz vjerodostojnu riječ nauka da može[mo] i hrabriti u zdravom nauku i uvjeravati protivnike“ (Tit 1,9). U pozadini svega toga je vjera u povijesnu objavu Božje dobrote, koja je u Isusu Kristu na konkretan način očitovala svoju „ljubav prema ljudima“, ljubav za koju se u grčkom izvorniku na znakovit način koristi izraz *filanthropía* (Tit 3,4; usp. 2 Tim 1,9-10) - čovjekoljublje.

U cjelini uzevši, vidi se dobro da se kršćansku zajednicu opisuje vrlo jasnim izrazima, prema identitetu koji ne samo da se distancira od neprikladnih tumačenja, već prije svega potvrđuje vlastitu usidrenost u bitne odrednice vjere, koja je ovdje istoznačnica za „istinu“ (1 Tim 2,4.7; 4,3; 6,5; 2 Tim 2,15.18.25; 3,7.8; 4,4; Tit 1,1.14). U vjeri na vidjelo izlazi bitna istina o tome tko smo mi, tko je Bog, kako trebamo živjeti. A Crkvu se naziva „stupom i uporištem“ (1 Tim 3,15) te istine (istine vjere). U svakom slučaju, ona ostaje otvorena zajednica, koja odiše univerzalizmom, moli za sve ljude svih meridijana i položaja, da prispiju spoznaji istine: Bog „hoće da se svi ljudi spase i dođu do spoznanja istine“, zato što „Krist Isus... sebe samoga dade kao otkup za sve“ (1 Tim 2,4-5). Zato je osjećaj univerzalnosti, premda je još uvijek riječ o malim zajednicama,

snažno presudan i ima presudnu važnost za te poslanice. Uz to oni koji pripadaju toj kršćanskoj zajednici „nikoga... ne pogrđuju" i „očituju svaku blagost prema svim ljudima" (Tit 3,2). To je prva važna sastavnica tih poslanica: univerzalnost i vjera kao istina, kao ključ za tumačenje Svetog pisma, Staroga zavjeta te tako na vidjelo izbija jedinstvo navještaja i Pisma i živa vjera otvorena svima i svjedok Božje ljubavi prema svima.

Druga tipična sastavnica tih poslanica je njihovo razmišljanje o ministerijalnoj strukturi Crkve. Upravo je u njima po prvi put predstavljena trostruka podjela na biskupe, prezbitere i đakone (usp. 1 Tim 3,1-13; 4,13; 2 Tim 1,6; Tit 1,5-9). Možemo zapaziti u pastoralnim poslanicama pojavu dviju ministerijalnih struktura te tako nastanak definitivnog oblika Crkvene službe. U Pavlovim poslanicama koje su nastale sredinom njegova života, Pavao govori o „nadglednicima" (Fil 1,1) i „poslužiteljima" to je tipična struktura Crkve koja se oblikovala u epohi poganskog svijeta. Ostaje međutim dominantan lik samoga apostola te se stoga ostale službe razvijaju tek postupno. Dok, kao što sam rekao, u Crkvi koja se oblikovala u poganskom svijetu imamo biskupe i đakone, a ne prezbitere, u Crkvama koje su nastale u židovsko-kršćanskom svijetu prezbiteri su dominantna struktura. Na kraju pastoralnih poslanica, dvije strukture se ujedinjuju: sada se pojavljuje izraz „nadglednik" (biskup) (usp. 1 Tim 3,2; Tit 1,7), uvijek u jednini, uz kojeg uvijek ide određeni član. A pored „nadglednika" nalazimo prezbitere i đakone. I nadalje je presudan lik Apostola, ali tri poslanice, kao što sam već rekao, nisu više upućene zajednici, već osobama: Timoteju i Titu, koji su s jedne strane pojavljuju kao biskupi, a s druge počinju zauzimati Apostolovo mjesto. Zapažaju se tako počeci stvarnosti koja će se kasnije nazvati „apostolsko nasljeđe". Pavao vrlo svečanim tonom kaže Timoteju: „Ne zanemari milosnog dara koji je u tebi, koji ti je dan po proroštvu zajedno s polaganjem ruku starješinstva" (1 Tim 4,14). Možemo reći

da se u tim riječima naziru također prvi obrisi sakramentskog karaktera te službe. I tako imamo jezgru katoličke strukture: Sveto pismo i predaja, Sveto pismo i navještaj, tvore cjelinu, ali se toj, tako reći doktrinarnoj, strukturi mora pridodati osobna struktura, nasljednici apostolâ, kao svjedoci apostolskog navještaja.

Važno je na kraju zapaziti da u tim poslanicama Crkva promatra samu sebe kao nešto ljudsko, nalik kući i obitelji. Osobito u 1 Tim 3,2-7 čitaju se vrlo detaljni napuci o biskupu, poput ovih: on mora biti „besprijekoran, jedne žene muž, trijezan, razuman, sređen, gostoljubiv, sposoban poučavati, ne vinu sklon, ne nasilan nego popustljiv, ne ratoboran, ne srebroljubac; da svojom kućom dobro upravlja i sinove drži u pokornosti sa svom ozbiljnošću - a ne zna li netko svojom kućom upravljati, kako će se brinuti za Crkvu Božju?... A treba da ima i lijepo svjedočanstvo od onih vani". Tu se moraju prije svega primijetiti važna sposobnost poučavanja (usp. također 1 Tim 5,17), koju se spominje i u drugim ulomcima (usp. 1 Tim 6,2c; 2 Tim 3,10; Tit 2,1), a zatim jedna posebna osobna karakteristika „očinstva". Biskupa se naime smatra ocem kršćanske zajednice (usp. također 1 Tim 3,15). Uostalom shvaćanje Crkve kao „Božje kuće" vuče svoje korijene iz Staroga zavjeta (usp. Br 12,7) i ponovno je formulirana u Heb 3,2.6, dok se na jednom drugom mjestu čita da kršćani nisu više stranci ni gosti, već sugrađani svetih i ukućani Božji (usp. Ef 2,19). Molimo Gospodina i svetog Pavla da i mi, kao kršćani, uzmognemo sve više, u društvu u kojem živimo, biti prepoznatljivi kao članovi „Božje kuće". Molimo također da crkveni pastiri sve više steknu očinske, u isti mah nježne i snažne, osjećaje u oblikovanju Božje kuće, zajednice i Crkve.

Izjave Svetog Oca

Nakon pozdrava na poljskom Papa je dodao:

Prije pozdrava talijanskim hodočasniciima želim još reći tri stvari.

Prvo: S velikom sam radošću primio vijest o izboru mitropolita Kirila za novog patrijarha Moskve i čitave Rusije. Zazivam na njega svjetlo Duha Svetoga da velikodušno služi Ruskoj pravoslavnoj crkvi i povjeravam ga posebnoj zaštiti Majke Božje.

Drugo: U homiliji izgovorenoj prigodom svečane inauguracije moga pontifikata rekao sam da je „izričita“ zadaća pastira „poziv na jedinstvo“, i komentirajući riječi iz evanđelja o čudesnom ribolovu rekao sam: „premda je bilo mnoštvo riba, mreža se nije raskinula“. Nadovezao sam se zatim na te riječi: „Ajme, Gospodine, ona – mreža – sada se raskinula, htjeli bismo reći ožalošćeni“. I nastavio sam: „Ali ne – ne trebamo biti žalosni! Veselimo se zbog tvojega obećanja koje nas neće iznevjeriti i činimo sve što je u našoj moći da idemo putom koji vodi k jedinstvu koje si ti obećao... Ne dopusti, Gospodine, da se tvoja mreža raskine i pomozite nam da budemo poslužitelji jedinstva“.

Upravo da bi ispunio tu službu jedinstvu, koja na osobit način označava službu Petrova nasljednika, odlučio sam proteklih dana dopustiti da se ukine izopćenje u koje su upala četvorica biskupa koju je 1988. mons. Lefebvre zaredio bez papina dopuštenja. Učinio sam taj čin milosrđa jer su mi ti biskupi u više navrata očitovali svoje duboko trpljenje zbog situacije u kojoj su se našli. Želim da taj moj čin bude praćen gorljivim zalaganjem s njihove strane da učine daljnje nužne korake za ostvarivanje punog jedinstva s Crkvom, svjedočeći tako pravu vjernost i pravo priznavanje učiteljstva Pape i Drugoga vatikanskog koncila.

Treća izjava. U ovim danima u kojima se spominjemo Shoaha, u sjećanje mi se vraćaju slike s mojih

posjetâ Auschwitzu, jednom od logora u kojem je izvršen okrutni pokolj nad milijunima Židova, nevinih žrtava slijepe rasne i vjerske mržnje. Dok s ljubavlju ponavljam izraz svoje pune i neosporne solidarnosti s našom braćom prvoga saveza, želim da spomen na Shoah potakne čovječanstvo na razmišljanje o nepredvidivoj moći zla kada osvoji ljudsko srce. Neka Shoah bude za sve opomena protiv zaborava, protiv poricanja ili umanjivanja, jer je nasilje počinjeno protiv samo jednog čovjeka nasilje protiv svih ljudi. Nijedan čovjek nije otok, napisao je jedan poznati pjesnik. Neka Shoah bude osobito pouka kako starijim tako i novim naraštajima da samo naporni put slušanja i dijaloga, ljubavi i opraštanje vodi narode, kulture i religije svijeta k željenom cilju bratstva i mira u istini. Neka nikada nasilje ne ponizi čovjekovo dostojanstvo! (kta/ika)

Papin nagovor uz molitvu Anđeo Gospodnji u nedjelju 1. veljače 2009.

Draga braćo i sestre!

Ove godine, na nedjeljnim slavljinama, liturgija nam predlaže meditirati nad tekstovima iz Evanđelja svetog Marka, čija je jedinstvena karakteristika takozvana „mesijanska tajna“, to jest da Isus ne želi da za sada itko osim uske skupine učenika zna da je on Krist, Sin Božji. On tako u više navrata opominje kako apostole, tako i bolesne koje ozdravlja da nikome ne otkrivaju njegov identitet. Na primjer, evanđeoski ulomak ove nedjelje (Mk 1,21-28) izvješćuje o čovjeku opsjednutom zloduhom, koji iznenada počne urlati: „Što ti imaš s nama, Isuse Nazarećanine? Došao si da nas uništiš? Znam tko si: Svetac Božji“. A Isus mu zaprijeti: „Umukni i izadi iz njega“. I odmah, bilježi evanđelist, zao duh, uz zaglušujuće urlike, iziđe iz toga čovjeka. Isus ne izgoni zloduhe iz osoba, izbavljajući ih iz najgorega ropstva, već priječi samim zlodusima da otkriju tko je on. I insistira na toj „tajni“ jer je u igri uspjeh samog njegovo poslanja, o kojem ovisi naše spasenje. Zna naime da će, da bi oslobodio čovječanstvo od vlasti grijeha, morati biti žrtvovan na križu kao pravi pashalni Jaganjac. Đavao ga, pak, pokušava ga od toga odvratiti i nagovoriti ga da postupi prema ljudskoj logici i bude moćni i uspješni Mesija. Kristov križ bit će đavlova propast i to je razlog zbog kojeg Isus ne prestaje učiti svoje učenike da će prije no što će ući u svoju slavu morati mnogo trpjeti, biti odbačen, osuđen i raspet (usp. Lk 24,26), budući je trpljenje sastavni dio njegova poslanja.

Isus trpi i umire na križu iz ljubavi. Na taj način, ako se dobro pogleda, dao je smisao našem trpljenju, smisao koji su mnogi muškarci i žene kroz povijest shvatili i ostvarili u vlastitom životu, tako da su i sred gorčina tjelesnih i duhovnih kušnji osjećali nepomućeni mir. Upravo je „snaga života u trpljenju“ tema koju su talijanski biskupi izabrali za uobičajenu poruku povodom današnjeg Dana života. Od srca se pridružujem njihovo-

vim riječima, u kojima se osjeća ljubav pastirâ prema puku, i hrabrost naviještanja istine, odvažnost da se jasno, primjerice, kaže da je eutanazija lažni odgovor na dramu trpljenja, odgovor koji nije vrijedan čovjeka. Pravi odgovor ne može naime biti da se čovjeka usmrti, koliko god da ta smrt „slatka“ bila, već da se svjedoči ljubav koja pomaže ljudski se uhvatiti u koštac s bolom i agonijom. U jedno budimo sigurni: nijedna suza, ni onoga koji trpi, ni onoga koji je uz njega, neće biti izgubljena pred Bogom.

Djevica Marija je čuvala u svom majčinskom srcu tajnu svoga Sina, s njim je podijelila bolni čas muke i raspeća, poduprta nadom u uskrsnuće. Njoj povjeravamo osobe koje trpe i one koji im svakodnevno pomažu, služeći životu u svakoj njegovoj fazi: roditelje, zdravstvene djelatnike, svećenike, redovnice, znanstvenike, dragovoljce i mnoge druge. Za sve njih molimo.

Nakon Angelusa

Sutra ćemo slaviti liturgijski spomen Isusova prikazanja u hramu. Četrdeset dana nakon Isusova rođenja, Marija i Josip su ga povelili u Jeruzalem, držeći se propisa Mojsijeva zakona. Svaki je prvorođenac, naime, prema Pismima, pripadao Gospodinu te je bivao otkupljen jednom žrtvom. U tome se događaju očituje Isusovo posvećenje Bogu Ocu i, vezano uza nj, posvećenje Marije Djevice. Zato je moj ljubljani prethodnik Ivan Pavao II. htio da taj blagdan, na koji mnoge posvećene osobe polažu ili obnavljaju svoje zavjete, postane Dan posvećenog života. Stoga ću se sutra popodne, na završetku mise kojom će predsjedati pročelnik Kongregacije za ustanove posvećenog života i družbe apostolskog života, susresti u bazilici sv. Petra s posvećenim muškarcima i ženama prisutnima u Rimu. Pozivam sve da zahvale Gospodinu za dragocjeni dar te braće i sestara, i moliti od njega, po Gospinu zagovoru, mnoga nova zvanja, u različitosti karizmâ kojima Crkva obiluje. (kta/ika)

Papinu kateheza na općoj audijenciji u srijedu 4. veljače 2009.

Draga braćo i sestre,

Zaključujemo niz naših kateheza o svetom Pavlu: danas želimo govoriti o završetku njegova zemaljskog života. Drevna kršćanska tradicija jednodušno svjedoči da je Pavao umro mučeničkom smrću te da je mučeništvo podnio ovdje u Rimu. Novozavjetni spisi nam ne donose izvješće o tome. Djela Apostolska završavaju svoja izvješća spominjući uzništvo apostola Pavla, koji je ipak mogao primati sve one koji bi mu dolazili (usp. Dj 28,30-31). Samo u drugoj Poslanici Timoteju nalazimo ove njegove proročanske riječi: "Jer ja se već prinosim za žrtvu ljevanicu, prispjelo je vrijeme moga odlaska" (2 Tim 4,6; usp. Fil 2,17). Ovdje se koriste dvije slike – obredna slika žrtve te slika, iz svijeta pomorstva, popuštanja priveza pri isplavljanju – koje na diskretan način aludiraju na događaj smrti i to okrutne smrti (to se možda jasnije vidi iz talijanskog prijevoda Biblije gdje spomenuti citat u slobodnom prijevodu glasi: "Što se pak tiče mene, samo što nisam prinio žrtvu ljevanicu, prispio je trenutak da razvijem jedra", pr.).

Prvo svjedočanstvo o svršetku svetoga Pavla dolazi nam iz prve polovice 90-ih godina prvog stoljeća, dakle nešto manje od tri desetljeća nakon njegove stvarne smrti. Riječ je, da budemo precizniji, o Pismu koje je Crkva u Rimu, sa svojim biskupom Klementom, napisala Crkvi u Korintu. U tekstu toga pisma poziva se vjernike da imaju pred očima primjer apostola i, neposredno nakon što se spominje Petrovo mučeništvo, navodi se sljedeće: "Zbog ljubomore i nesloge Pavao je bio prisiljen pokazati nam kako se postiže nagrada strpljivosti. Uhićen sedam puta, prognan, kamenovan, bio je Kristov glasnik na Istoku i na Zapadu, te je zbog svoje vjere stekao čistu slavu. Nakon što je propovijedao pravednost čitavom svijetu, i nakon što se otisnuo i do najudaljenijih krajeva na Zapadu, podnio

je mučeništvo pred vladarima; tako je otišao s ovoga svijeta i prispio na sveto mjesto, postavši time najveći uzor strpljivosti" (1 Klem 5,2). Strpljivost o kojoj se ovdje govori nije sinonim za rezignaciju, već se odnosi na ono što je Pavao "pretrpio" za Krista. Diskutabilna je informacija, prema kojoj se pod izrazom "krajnji zapad" misli na Španjolsku, u koju je Pavao svakako kanio ići (usp. Rim 15,24).

Veoma je zanimljiv, međutim, red kojim se spominju dva imena: Petrovo i Pavlovo, premda je ovaj obratan u svjedočanstvu Euzebija Cezarejskog iz 4. stoljeća, koji je, govoreći o caru Neronu, bio pisao: "Tijekom njegove vladavine upravo je u Rimu Pavlu odrubljena glava a Petar je bio raspet. To izvješće potvrđuju imena Petar i Pavao, koja su i danas ostala sačuvana na njihovim grobovima u tome gradu" (Hist. eccl. 2,25,5). Euzebije zatim u nastavku prenosi raniju izjavu nekog rimskog prezbitera koji se zvao Gajo, koja potječe s početka drugoga stoljeća: "Ja ti mogu pokazati trofeje apostola: ako odeš u Vatikan ili na Via Ostiense, ondje ćeš naći trofeje utemeljitelja Crkve" (isto, 2,25,6-7). "Trofeji" su nadgrobni spomenici, a radi se o samim grobovima Petra i Pavla, koje mi i dan danas nakon dva tisućljeća častimo na istome mjestu: ovdje u Vatikanu kada je riječ o svetome Petru, u bazilici Svetog Pavla izvan zidina na Via Ostiense kada je riječ o Apostolu naroda. Zanimljivo je primijetiti da se dvojicu apostola spominje zajedno. Premda nijedan drevni izvor ne govori o tome da su oni istodobno obnašali svoje poslanje u Rimu, kasnija će kršćanska tradicija, na temelju povijesnih svjedočanstava i prije svega činjenice da su obojica pokopani u glavnom gradu carstva, obojicu smatrati utemeljiteljima Crkve u Rimu. Tako se, krajem 2. stoljeća, kod Ireneja Lyonskog u vezi apostolskog nasljeđa u različitim Crkvama čita sljedeće: "Budući da bi bilo predugo nabrajati nasljeđe svih Crkava, ograničit ćemo se na Crkvu koja je najveća i najdrevnija i svima poznata, Crkvu koju su u Rimu utemeljila i utvrdila dvojica najslavnijih apostola – Petar i Pavao" (Adv. haer. 3,3,2).

Ostavimo ipak sada po strani Petra i usredotočimo se na Pavla. Prvo izvješće o njegovu mučeništvu nalazimo u Pavlovim djelima, pisanim krajem 2. stoljeća. Ona spominju da ga je Neron osudio na smrt odrublivanjem glave i da je kazna odmah potom izvršena (usp. 9,5). Datum smrti varira već u najstarijim izvorima, koji je smještaju između progona koje je pokrenuo Neron nakon požara u Rimu u srpnju 64. i posljednje godine njegove vladavine, to jest 68. (usp. Jeronim, *De viris ill.* 5,8). To računanje uvelike ovisi o kronologiji Pavlova dolaska u Rim, kojeg neki znanstvenici smještaju ranije, već u 56. godinu. Kasnije će tradicije precizirati dva druga elementa. Jedan, kojeg se najčešće drži legendom, je da se mučenništvo zbilo na *Acquae Salviae*, na *Via Laurentina*. Prema tome izvješću, nakon odrublivanja glava je tri put odskočila a svaki je put iz zemlje potekao mlaz vode, zbog čega se to mjesto i danas naziva "Tri fontane" (Petrova i Pavlova djela *Pseudo-Marcela*, iz 4. stoljeća). Drugi, u skladu s drevnom, već spomenutom, tradicijom prezbitera Gaja, je da je pokopan "izvan grada... na drugoj milji *Via Ostiense*", ili preciznije "na imanju *Lucine*", koja je bila ugledna kršćanka (Pavlova muka *Pseudo-Abdije*, iz 4. stoljeća). Tu je, u 4. stoljeću, car Konstantin bio podigao prvu crkvu, koju su zatim između 4. i 6. stoljeća znatno proširivali carevi Valentin II., Teodozije i Arkadije.

Bilo kako bilo, lik svetog Pavla umnogome natkriljuje njegov zemaljski život i njegovu smrt; on je naime ostavio za sobom veličanstvenu duhovnu baštinu. Prvi patristički komentar, koji je do nas došao, o nekom novozavjetnom spisu je komentar velikog Aleksandrijca Origena, vezan uz Pavlovu Poslasticu Rimljanima. Sveti Ivan Krizostom, osim komentara na njegove poslanice, napisat će o njemu sedam nezaboravnih panegirika. Sveti Augustin upravo njemu duguje odlučujući korak u svojem obraćenju. Sveti Toma Akvinski ostavit će nam lijep komentar na njegove poslanice, koji predstavlja najzreliji pod srednjovjekovnih egzegeza. Pravi preokret se zbilo u 16. stoljeću s protestantskom re-

formom, koja je potaknula ponovno javljanje studija o njemu. Luther će, koliko god da to paradoksalno zvučalo, reći: "Od kada sam shvatio Pavla, nisam više moga cijeliti nijednog drugog naučitelja" (Tischreden br. 347), ali je njegovo sveukupno tumačenje Apostola na doličan način ispravio Tridentski sabor.

U 19. stoljeću, prikupljanjem najvrsnije baštine prosvjetiteljstva, dolazi do ponovnog oživljavanja pavlinizma na planu istraživanja koje je bilo više znanstveno. Do novih proučavanja Apostola dolazi prije svega u Njemačkoj i u tim je studijima u cijelosti osvjetljen povijesni vidik njegova lika, Crkava koje je ustanovio i samoga evanđelja koje je propovijedao. Na poseban su način izbile na vidjelo osobitosti njegova evangelizacijskog djelovanja, pridonijevši tako ocrtavanju njegove snažne osobnosti velikodušnog apostola i originalnog mislioca. U posljednje su vrijeme studije o Pavlu dobile novi zamah zbog rasprava vezanih uz središte njegove teologije, koje čak i neki protestantski autori nastoje odvojiti od Lutherova klasičnog stanovišta, dajući, u vezi kršćanskog identiteta, više prednost kategorijama sudjelovanja a manje pravnim kategorijama.

No, ne možemo šutke prijeći preko nekih vjerskih pokreta, koji su se javili u moderno doba u Katoličkoj Crkvi, a koji nose njegovo ime. Tako se u 16. stoljeću javila "Kongregacija svetoga Pavla" nazvana barnabiti, u 19. stoljeću "Misionari svetog Pavla" ili pavlisti, te u 20. stoljeću mnogostruka "Famiglia Paolina" ("Pavlova obitelj") koju je ustanovio blaženi Giacomo Alberione, a da ne spominjemo svjetovni institut "Družba svetog Pavla". U dobroj mjeri, pred nama ostaje lik jednoga apostola i veoma plodnog kršćanskog mislioca: svakom onom tko mu se približi to će biti na korist. U jednom od svojih panegirika, sveti Ivan Krizostom povukao je originalnu usporedbu između Pavla i Noe, te je ovako govorio: Pavao "nije povezivao drvene daske da bi sagradio arku; radije, namjesto da povezuje drvene ploče, sastavio je pisma i tako je istrgnuo od valova ne dvoje, troje ili petoro članova svoje obitelji, već cio

svijet kojem je prijetila pogibao (Paneg. 1,5). Upravo to može i nadalje i uvijek činiti Pavao. Nadahnjivati se na njemu, kako na njegovu apostolskom primjeru tako i na njegovu nauku, bit će stoga poticaj, ako ne jamstvo, za učvršćivanje kršćanskog identiteta svakog od nas kao i za pomlađivanje čitave Crkve. (kta/ika)

Papin nagovor uz molitvu Andeo Gospodnji u nedjelju 8. veljače 2009.

Isusova su ozdravljenja znakovi snage njegove ljubavi

Draga braćo i sestre, današnje nam evanđelje (usp. Mk 1,29-39) – u uskom kontinuitetu s prethodnom nedjeljom – predstavlja Isusa koji, nakon što je propovijedao u subotu u sinagogi u Kafarnaumu, ozdravlja mnoge bolesnike, počev od Šimunove punice. Ušavši u njezinu kuću, našao ju je gdje leži u krevetu u ognjici i nakon što je uze za ruku ona odmah ozdravi i ustade iz postelje. Nakon zalaska sunca, ozdravljao je mnoštvo osoba koje su bolovale od svakovrsnih bolesti. Ozdravljenje bolesnih zauzimalo je dobar dio javnoga Kristova djelovanja i poziva nas još jednom razmišljati o smislu i vrijednosti bolesti u svakoj situaciji u kojoj se čovjek može naći. Tu nam priliku pruža i Svjetski dan bolesnika, koji ćemo slaviti iduće srijede, 11. veljače, na liturgijski spomen Blažene Djevice Marije Lurdske. Usprkos tome što je bolest sastavni dio ljudskog iskustva, na nju se ne uspijevamo naviknuti, ne samo zato što je ponekad doista teška i ozbiljna, već u suštini zato jer smo stvoreni za život u punini. S pravom nam naš "unutarnji instinkt" dočarava Boga kao puninu života, štoviše kao vječni i savršeni život. Kada smo kušani zlom i naše se molitve čine uzaludnima, tada se u nama rađa sumnja i tjeskobno se pitamo: koja je Božja volja? Upravo na to pitanje nalazimo odgovor u evanđelju. Primjerice, u današnjem ulomku čitamo da "on (Isus) ozdravi bolesnike - a bijahu mnogi i razne im bolesti - i zloduhe mnoge izagna" (Mk 1,34); drugi ulomak svetog Mateja nam pak kaže da "obilazio je Isus svom Galilejom naučavajući po njihovim sinagogama, propovijedajući Evanđelje o Kraljevstvu i liječeći svaku bolest i svaku nemoć u narodu" (Mt 4,23). Isus ne ostavlja prostora sumnji: Bog – kojega nam je on sam objavio – je Bog života, koji nas oslobađa od svakoga zla. Znakovi te njegove snage ljubavi su ozdravljenja koja čini: pokazuje tako da je Božje kraljevstvo blizu vraćajući muškarcima i ženama njihov puni integritet

duha i tijela. Kada kažem da su ta ozdravljenja znaci, time mislim da ona vode prema Kristovoj poruci, da nas vode prema Bogu i daju nam shvatiti da je prava i najdublja čovjekova bolest odsutnost Boga, izvora istine i ljubavi. A jedino nam pomirenje s Bogom može dati istinsko ozdravljenje, pravi život, jer život bez ljubavi i bez istine ne bi bio život. Božje je kraljevstvo upravo prisutnost istine i ljubav i tako tim ozdravljenjem bivamo zahvaćeni do dna našeg bića.

Zahvaljujući djelovanju Duha Svetoga, Isusovo se djelo nastavlja u poslanju Crkve. Po sakramentima Krist prenosi svoj život mnoštvu braće i sestara, dok ozdravlja i tješi bezbrojne bolesnike kroz mnoge oblike zdravstvene pomoći koje kršćanske zajednice promiču s bratskom ljubavlju i tako pokazuju Božje lice, njegovu ljubav. Istina je: koliki samo kršćani – svećenici, redovnici i laici – pružaju i nastavljaju pružati u svim dijelovima svijeta svoje ruke, svoje oči i svoja srca Kristu, pravom liječniku tijela i duša! Molimo za sve bolesnike, osobito za one najteže, koji se uopće ne mogu brinuti za sebe, već potpuno ovise o brizi drugih: neka svatko od njih osjeti, u skrbi onih koji su uz njih, snagu Božje ljubavi i bogatstvo njegove milosti koja nas spašava. Marijo, zdravlje bolesnih, moli za nas!

Nakon Angelusa

Ovih se tjedana u Madagaskaru bilježe velike političke napetosti koje su također izazvale društvene nemire. Zbog toga su biskupi s toga otoka proglasili današnju nedjelju danom molitve za nacionalno pomirenje i društvenu pravednost. Duboko zabrinut za osobito kritično razdoblje kroz koje ta zemlja prolazi, pozivam vas da se pridružite madagaskarskim katolicima i povjerite Gospodinu poginule u prosvjedima i zazovete od njega, po zagovoru Presvete Marije, povratak slozi duša, društvenom miru i građanskom suživotu.

Kao što sam maločas spomenuo, 11. veljače, na spomendan Blažene Djevice Marije Lurdske, slavi se Svjetski dan bolesnika. Popodne toga dana ću se sus-

resti s bolesnicima i drugim hodočasticima u bazilici Svetog Petra, nakon mise kojom će predsjedati predsjednik Papinskog vijeća za pastoral selilaca kardinal Lozano Barragan. Već od sada jamčim svoj posebni blagoslov svim bolesnicima, zdravstvenim djelatnicima i volonterima u svim dijelovima svijeta. (kta/ika)

Poruka pape Benedikta XVI. za Svjetski dan bolesnika 2009.

Pomozimo bolesnoj i napaćenoj djeci

Draga braćo i sestre!

Na Svjetski dan bolesnika, koji se slavi 11. veljače, na liturgijski spomen Blažene Djevice Marije Lurdske, dijecezanske će se zajednice okupiti sa svojim biskupima na molitvi da bi razmišljale i odlučile koje inicijative poduzeti kako bi se kod ljudi probudila svijest o stvarnosti trpljenja. Pavlova godina koju slavimo pruža povlaštenu prigodu da se zajedno s apostolom Pavlom zadržimo u razmišljanju nad činjenicom da, "kao što su obilate patnje Kristove u nama, tako je po Kristu obilata i utjeha naša" (2 Kor 1,5). Duhovna povezanost s Lurdom doziva k tomu u svijest majčinsku brigu Isusove majke za braću svojega Sina "koja još putuju te se nalaze u pogiblima i tjeskobama, dok ne budu dovedena u sretnu domovinu" (Lumen gentium, 62).

Ove godine svoju pozornost posvećujemo osobito djeci, tim najslabijim i najranjivijim stvorenjima, i onoj od njih koja su bolesna i trpe. Ima malih ljudskih bića koja nose na tijelu posljedice bolesti zbog koje su ostala nepokretna, a ima i onih koja se bore s bolestima koje su još uvijek neizlječive usprkos napretku medicine i pomoći vrijednih i sposobnih znanstvenika i medicinskih stručnjaka. Ima djece na čijem su tijelu i duši rane ostavili sukobi i ratovi, kao i nevinih žrtava mržnje bezumnih odraslih osoba. Ima djece "s ulice", koja su lišena topline obitelji i prepuštena samima sebi, kao i malenih koje su obešćastili odurni ljudi koji vrše nasilje nad njihovom nevinošću, nanoseći im duševne rane kojima će biti obilježeni ostatak života. Ne možemo zatim zaboraviti nebrojenu djecu koja umiru zbog žeđi, gladi, oskudne zdravstvene pomoći, kao i malene koji su sa svojim roditeljima protjerani ili izbjegli iz vlastite zemlje u potrazi za boljim uvjetima života. Iz grudi sve te djece prolama se tihi krik boli na koji se kao ljudi i vjernici ne smijemo oglušiti.

Kršćanska zajednica, koja ne može ostati ravnodušna na tako dramatične situacije, osjeća hitnu dužnost intervenirati. Crkva je, naime, kao što sam pisao u enciklici *Deus caritas est*, "Božja obitelj u svijetu. U toj obitelji nikomu ne smije nedostajati ono što je nužno za život" (25, b). Želja mi je, zato, da i Svjetski dan bolesnika pruži mogućnost župnim i dijecezanskim zajednicama da postanu sve više svjesne da su "Božja obitelj", te ih potakne da po njima u selima, četvrtima i gradovima bude primjetljiva ljubav Gospodina, koji traži da "u Crkvi, kao obitelji, niti jedan njezin član ne smije trpjeti oskudicu" (isto). Svjedočenje ljubavi sastavni je dio samoga života svake kršćanske zajednice. Crkva je od samog početka pretakala u konkretne geste evanđeoska načela, kao što to čitamo u Djelima apostolskim. Danas se, zbog promijenjenih okolnosti u kojima se zdravstvena pomoć pruža, osjeća potreba za tješnjom suradnjom među medicinskim stručnjacima koji rade u različitim zdravstvenim ustanovama i crkvenim zajednicama prisutnim na određenom teritoriju. U toj se perspektivi potvrđuje puna vrijednost institucije povezane sa Svetom Stolicom kao što je to pedijatrijska bolnica Bambino Gesù, koja ove godine slavi 140 godina postojanja.

Ali i više od toga. Budući da bolesno dijete pripada nekoj obitelji koja, često s velikim mukama i poteškoćama, dijeli njihovu patnju, kršćanske zajednice moraju preuzeti na sebe obavezu pomoći obitelji-ma pogođenim bolešću sina ili kćeri. Po primjeru "dobrog Samaritanca" potrebno se prignuti nad osobe koje su tako teško kušane i pružiti im potporu u obliku konkretne solidarnosti. Na taj se način prihvaćanje i dioništvo u patnji pretvara u korisnu potporu obitelji-ma bolesne djece, stvarajući u njima ozračje vedrine i nade i dajući im da osjete uza se veliku obitelj braće i sestara u Kristu. Isusovo suosjećanje zbog plača udovice iz Naina (usp. Lk 7,12-17) i zbog usrdne Jairove molitve (usp. Lk 8,41-56) samo su neki od korisnih primjera koji pomažu naučiti kako dijeliti trenutke tje-

lesne i duhovne boli tolikih kušanih obitelji. Sve to pretpostavlja nesebičnu i velikodušnu ljubav, koja je odraz i znak milosrdne ljubavi Boga, koji nikada ne napušta svoju djecu u kušnji, već ih uvijek obdaruje čudesnim bogatstvima srca i uma da bi se mogli na primjeren način uhvatiti u koštac sa životnim nevoljama. Svakodnevno posvećivanje i neprestana zauzetost u službi bolesne djece predstavljaju rječito svjedočanstvo ljubavi prema ljudskom životu, na poseban način prema životu onoga koji je slab te u svemu i zbog svega ovisan o drugima. Potrebno je, naime, snažno potvrditi apsolutno i najviše dostojanstvo svakog ljudskog života. Vremena se mijenjaju ali nauk koji Crkva neprestano naviješta ostaje uvijek isti: ljudski je život lijep i treba ga živjeti u punini i onda kada je slab i obavijen misterijem trpljenja. Svoj pogled trebamo upraviti na Isusa raspetog: umirući na križu htio je biti dionikom boli čitava čovječanstva. U njegovu trpljenju iz ljubavi vidimo najviše sudioništvo u mukama malenih bolesnika i njihovih roditelja. Moj časni prethodnik Ivan Pavao II., koji je, osobito pred kraj svojega života, pokazao svijetli primjer strpljivog prihvaćanja trpljenja, napisao je: "Na križu je raspet 'Otkupitelj čovjeka', Čovjek boli, koji je na sebe preuzeo tjelesne i duševne boli ljudi svih vremena, kako bi u ljubavi mogli pronaći spasenjski smisao svoje boli i odgovore na sva svoja pitanja" (Salvifici doloris, 31).

Želim ovdje izraziti moje divljenje i ohrabrenje međunarodnim i nacionalnim organizacijama koje se brinu za bolesnu djecu, osobito u siromašnim zemljama, i s velikodušnošću i samoprijegom pružaju svoj doprinos kako bi im s ljubavlju osigurali prikladnu skrb. Upućujem istodobno snažni apel vođama naroda da se podupru zakoni i uredbe u korist bolesne djece i njihovih obitelji. Crkva je uvijek, a još više kada je u pitanju život djece, spremna otvoreno surađivati u nastojanju da se čitava ljudska civilizacija pretvori u "civilizaciju ljubavi" (usp. Salvifici doloris, 30). Na kraju, želim izraziti svoju duhovnu blizinu svi-

ma vama, draga braćo i sestre, koji bolujete od neke bolesti. Upućujem srdačan pozdrav svima onima koji vam pomažu: biskupima, svećenicima, posvećenim osobama, zdravstvenim djelatnicima, volonterima i svima onima koji se s ljubavlju posvećuju liječenju i ublažavanju patnji onih koji se bore s nekom bolešću. Poseban pozdrav upućen je vama, draga djeco, koja ste bolesni ili trpite: Papa vas i vaše roditelje i članove obitelji grli očinskom ljubavlju i jamči vam poseban spomen u molitvi, pozivajući vas da se pouzdajete u majčinsku pomoć Bezgrešne Djevice Marije, koju smo prošlog Božića ponovno promatrali kako s radošću na svoje grudi privija Božjeg Sina koji je postao djetetom. Zazivajući na vas i na sve bolesnike majčinsku zaštitu Svete Djevice, Zdravlje bolesnih, svima od srca udjeljujem posebni apostolski blagoslov.

Papina kateheza na općoj audijenciji u srijedu 11. veljače 2009

Ivan Klimak i Rajske ljestve

Draga braćo i sestre, nakon dvadeset kateheza posvećenih apostolu Pavlu, htio bih se ponovno vratiti predstavljanju velikih srednjovjekovnih pisaca Istoka i Zapada. Danas vam predstavljam lik Ivana Klimaka, što je transliteracija grčkog izraza klimakos na latinski a znači "od ljestava" (klimax). Riječ je o naslovu njegova glavnog djela u kojem opisuje uspon ljudskog života prema Bogu. Ivan se rodio oko 575. Živio je dakle u godinama u kojima je Bizant, glavni grad Istočnog Rimskog Carstva, prolazio kroz najveću krizu u svojoj povijesti. Iznenada su se zemljopisni okviri carstva promijenili i sve su se njegove strukture urušile pod nezadrživim naletom barbara. Ostala je samo struktura Crkve, koja je nastavila svoje misijsko i društvenokulturno djelovanje, napose putem mreže manastira, u kojima su radile velike vjerske ličnosti kao što je, upravo, Ivan Klimak.

U sinajskom gorju, gdje je Mojsije susreo Boga a Ilija začuo njegov glas, Ivan je živio i opisivao svoja duhovna iskustva. Informacije o njemu sačuvane su nam u kratkom Životu (PG 88, 596-608), koji je napisao monah Danijel iz Raita. Sa šesnaest godina Ivan, prigrlivši monaški život na gori Sinaj, postao je učenikom opata Martirija, jednog "starca". Negdje s dvadeset godina odlučio je živjeti kao pustinjač u spilji podno te gore, u kraju Toli, udaljenom osam kilometara od današnjeg samostana svete Katarine. No samoća ga nije priječila da se susreće s osobama koje su bile željne duhovnog vodstva, kao i da posjeti neke samostane u Aleksandriji. Njegovo povlačenje u pustinjaštvo ne samo da nije bilo bijeg od svijeta i ljudske stvarnosti, već je urodilo gorljivom ljubavlju prema drugima (Život 5) i prema Bogu (Život 7). Nakon četrdeset godina pustinjačkog života, tijekom kojih je plakao, molio i borio se protiv zloduha, imenovan je igumanom velikog manastira

na gori Sinaj te se tako vratio monaškom životu. No, nekoliko godina prije smrti, zbog čežnje za pustinjačkim životom, vođenje zajednice prepustio je jednom bratu, monahu u istom manastiru. Umro je nakon 650. Ivanov život odvija se između dviju gora, Sinaja i Tabora, i doista se može reći da je iz njega zračilo svjetlo koje je Mojsije vidio na Sinaju a trojica apostola promatrala na Taboru!

Postao je poznat po djelu Ljestve (klimax), koje je na Zapadu nazvano Rajske ljestve (PG 88,632-1164). Sastavio ga je na uporno traženje bliskoga igumana manastira Raito pored Sinaja. Ljestve predstavljaju cjelovitu raspravu o duhovnom životu, u kojem Ivan opisuje monaški put od odricanja od svijeta pa sve do savršene ljubavi. To je put koji se – prema toj knjizi – odvija kroz trideset stupnjeva/stepenica, od kojih je svaki povezan s prethodnim. Taj se put može sažeti u tri uzastopne faze: prva se sastoji u raskidu sa svijetom s ciljem povratka stanje evanđeoskih početaka. Bit se, dakle, ne sastoji u prekidu, već u povezanosti s onim što je Isus rekao, povratak dakle u djetinjstvo u duhovnom smislu, u kojem čovjek postaje poput djeteta. Ivan to komentira ovako: "Dobar temelj čine tri uporišta ili tri stupa: nevinost, post i čistoća. Sva nejačad u Kristu (usp. 1 Kor 3,1) počinju od tih stvari, po primjeru onih koji su novorođeni na tjelesan način" (1,20; 636). Dragovoljno odvajanje od dragih osoba i mjesta omogućuje duši da uđe u dublje zajedništvo s Bogom. Odricanje vodi u poslušnost, koja je put k poniznosti putem poniznog pokoravanja braće. Ivan to ovako tumači: "Blažen onaj koji je potpuno umrtvio vlastitu volju i koji je povjerio brigu za vlastitu osobu svojem učitelju u Gospodinu: bit će naime postavljen zdesna Raspetom!" (4,37; 704).

Drugu fazu toga puta predstavlja duhovna borba protiv strasti. Svaka stepenica ljestava vezana je uz neku od glavnih strasti, koja je u djelu opisana i za koju je postavljena "dijagnoza", naznačen lijek i predložena odgovarajuća krepost. Te stepenice kada

se uzmu u cjelini predstavljaju bez sumnje najvažniju raspravu o duhovnoj strategiji koju poznajemo. Borba protiv strasti, ipak, dobiva pozitivni predznak – ne ostaje dakle nešto negativno – zahvaljujući slici "vatre" Duha Svetoga: "Neka svi oni koji se upuste u taj dobar boj (usp. 1 Tim 6,12), težak i naporan, (...), znaju da se moraju baciti u vatru, ako uistinu žele da duhovna vatra prebiva u njima" (1,18; 636). Vatra je to Duha Svetoga koja je vatra ljubavi i istine. Samo snaga Duha Svetoga jamči pobjedu. Strasti, uz to, prema Ivanu, nisu u sebi zle; one to postaju zbog zla načina na koji ih čovjek u svojoj slobodi koristi. Kada su pročišćene, strasti čovjeku otvaraju put prema Bogu ujedinjenim snagama isposništva i milosti i, "dok je ovima Stvoritelj odredio poredak i početak..., krepost nema granica" (26/2,37; 1068).

Posljednja faza puta je kršćansko savršenstvo, koje se opisuje u posljednjih sedam stepenica Ljestava. To su najviši stadiji duhovnog života, koje mogu iskusiti "hesihisti", samotnjaci, oni koji su došli do nutarnjeg mira i spokoja; ali se do tih stadija mogu vinuti i najgorljiviji samostanci. Od prvih triju – jednostavnosti, poniznosti i prosuđivanja – Ivan, zajedno s pustinjским ocima, smatra najvažnijim prvi. Svako svoje vladanje treba prosuditi; sve naime ovisi o dubokim motivacijama, koje treba propitkivati. Pritom se dopire do same žile kucavice osobe. Cilj je kod pustinjaka ponovno probuditi duhovnu osjetljivost i "čulo srca", koji predstavljaju Božje darove: "Kao vodilja i pravilo u svemu moramo, nakon Boga, slijediti svoju savjest" (26/1,5;1013). Na taj se način postiže mir u srcu, hesihija, zahvaljujući kojoj duša može zaviriti u bezdan Božjih misterija.

To stanje mira i spokoja priprema hesihistu na molitvu, koja je kod Ivana dvojak: "tjelesna molitva" i "molitva srca". Prva je svojstvena onome koji se mora pomagati tjelesnim stavovima: pružati ruke, snažno jecati, udarati se u prsa, itd. (15,26; 900); druga je spontana, jer je posljedica ponovno probuđene duhovne

osjetljivosti, Božjeg dara onome koji se posvetio tjelesnoj molitvi. Kod Ivana se ona naziva "Isusova molitva" (Iesou euche) i sastoji se u tome da se zaziva samo Isusovo ime, zaziv mora biti stalan poput disanja: "Neka spominjanje Isusa bude nalik tvojem disanju i tada ćeš upoznati korisnost hesihije" (27/2,26; 1112). Na kraju ta molitva postaje vrlo jednostavna, riječ "Isus" postaje jedno s našim disanjem.

Posljednja stepenica ljestava (trideseta), uronjena u "silnu opijenost Duhom", je posvećena najvećem "trojcu kreposti": vjeri, nadi i prije svega ljubavi. O ljubavi, Ivan govorio također kao o erosu (ljudskoj ljubavi), koja je slika bračne veze duše s Bogom. On još jednom izabire sliku vatre da izrazi gorljivost, svjetlo i pročišćavanje ljubavi prema Bogu. Snaga ljudske ljubavi može se preusmjeriti na Boga, kao što se na divlju maslinu može nacijepiti pitoma maslina (usp. Rim 11,24) (15,66; 893). Ivan je uvjeren da snažno iskustvo toga erosa nosi dušu mnogo dalje no teška borba protiv napasti, toliko je velika njegova moć. Prevladava dakle pozitivnost u našem hođu. Ali ljubav se promatra također u uskoj vezi s nadom: "Snaga ljubavi je nada: zahvaljujući njoj očekujemo nagradu ljubavi... Nada je vrata ljubavi... Gdje nema nade nestaje ljubavi: uz nju su vezani naši napori, ona podupire naš trud i zahvaljujući njoj smo okruženi Božjom ljubavlju" (30,16; 1157). Zaključak Ljestava sadrži sažetak djela riječima koje pisac stavlja u usta samom Bogu: "Ove te ljestve uče kreposnoj duhovnoj raspoloživosti. Ja sam na kraju tih ljestava, kao što je rekao moj veliki sljedbenik (sveti Pavao): A sada: ostaju vjera, ufanje i ljubav - to troje - ali najveća je među njima ljubav (1 Kor 13,13).

Na kraju nam se ostaje zapitati je li opravdano pitanje: mogu li Ljestve, djelo koje je napisao monah pustinjač koji je živio prije tisuću četiristo godina, reći još uvijek nešto nama danas? Može li životni put čovjeka koji je sav svoj život proveo na gori Sinaj u jednom davnom vremenu imati kakvu aktualnost za nas? U prvi mah

činiti može se da bi odgovor mogao biti "ne", jer je Ivan Klimak živio daleko prije od nas. Ali, ako promotrimo malo поближе, vidimo da je taj monaški život samo veliki znak krsnog života, života kojim žive kršćani. Pokazuje, tako reći, velikim slovima ono što mi iz dana u dan pišemo malim slovima. Riječ je o proročkom simbolu koji označuje što je život krštenika, u zajedništvu s Kristom, s njegovom smrću i uskrsnućem. Za mene je posebno važna činjenica da je vrh "ljestava", da su te posljednje stepenice istodobno temeljne, početne i najjednostavnije kreposti: vjera, ufanje i ljubav. To nisu kreposti koje mogu postići samo duhovni junaci, već su Božji dar svim krštenicima: u njima raste također naš život. Početak je ujedno i kraj, polazište je ujedno cilj: čitavo putovanje ide uvijek prema sve dubljem ostvarenju vjere, nade i ljubavi. U tim je krepostima prisutan čitav uspon. Temeljna je vjera, jer ta krepost podrazumijeva da se odrekнем svoje nadutosti, svoje misli; svoje težnje da sam sudim i prosuđujem, ne oslanjajući se na druge. Nužan je taj hod prema poniznosti, prema duhovnom djetinjstvu: treba se izdići iznad nadmenog stava onoga koji govori: ja znam bolje, u ovom dvadesetprvom vijeku u kojem živim, no što su mogli znati oni koji su živjeli nekoć. Treba se naprotiv pouzdati samo u Sveto pismo, u Gospodinovu riječ, ponizno se prikloniti obzoru vjere te tako zakoračiti u beskrajnu širinu univerzalnog svijeta, Božjeg svijeta. Na taj se način širi naša duša, raste osjetljivost srca prema Bogu. S pravom kaže Ivan Klimak da nas samo nada čini sposobnima živjeti ljubavi. U nadi se izdižemo iznad svakodnevnih stvari, ne očekujemo uspjeh na ovoj zemlji, već očekujemo na kraju objavu samoga Boga. Samo u toj širini naše duše, u toj auto-transcendenciji (nadilaženju ili izdizanju iznad samoga sebe), naš život postaje veliki i možemo podnijeti svakodnevne muke i razočaranja, možemo biti dobri s drugim ne očekujući nagradu. Samo ako postoji Bog, ta velika nada kojoj težim, mogu svakoga dana činiti male korake u svome životu i tako naučiti ljubiti. U ljubavi se krije tajna molitve, osobnog poznavanja Isu-

sa: jednostavna molitve, koja želi samo dotaknuti srce božanskog Učitelja. I tako čovjek otvara vlastito srce, uči se od njega njegovoj dobroti, njegovoj ljubavi. Koristimo dakle taj "uspon" vjere, nade i ljubavi; prispjet ćemo tako pravom životu. (kta/ika)

Papin nagovor uz molitvu Anđeo Gospodnji u nedjelju 15. veljače 2009.

Guba kao simbol grijeha

Draga braćo i sestre!

Kroz ove nedjelje evanđelist sveti Marko daje nam razmišljati o nizu čudesnih ozdravljenja. Danas nam predstavlja jednu vrlo osebujnu – o ozdravljenom gubavcu (usp. Mk 1,40-45), koji je prišao Isusu te ga, na koljenima, zamolio: "Ako hoćeš, možeš me očistiti!" On ganut pruži ruku, dotače ga se i reče mu: "Hoću, budi čist!" I čovjek odmah ozdravi, a Isus mu zapovijedi da ne govori nikom o tome, te da se pokaže svećenicima i prinese žrtvu propisanu Mojsijevim zakonom. Taj ozdravljeni gubavac, međutim, nije mogao šutjeti, naprotiv svima je stao razglašavati što mu se dogodilo, tako da su – kako prenosi evanđelist – mnogi drugi bolesnici hitali k Isusu sa svih strana te je on bio prisiljen ostati izvan grada kako ga ljudi ne bi salijetali.

Reče Isus gubavcu: "Budi čist!" Prema židovskom zakonu (usp. Lev 13-14), gubu se smatralo ne samo bolešću, već i najtežim oblikom "nečistoće". Svećenici su bili dužni prepoznati je i bolesnika proglasiti nečistim bolesnika. Ovaj bi morao otići od zajednice i stanovati izvan naselja, sve dok eventualno ne bi ozdravio i dok to ozdravljenje ne bi bilo nedvojbeno potvrđeno. Guba je zato predstavljala neku vrst vjerske i građanske smrti, a ozdravljenje od nje svojevrsnim ustajanjem na novi život. U gubi je moguće nazrijeti simbol grijeha, koji je prava nečistoća srca, koja nas može udaljiti od Boga. Nije tjelesna bolest gube, kao što su to predviđali drevni propisi, ono što nas udaljava od Boga, već grijeh, duhovno i moralno zlo. Zato psalmist kliče: "Blažen onaj kome je grijeh otpušten, / kome je zločin pokriven!" A zatim, obraćajući se Bogu, kaže: "Tad grijeh svoj tebi priznah / i krivnju svoju više ne skrivah. / Rekoh: 'Priznat ću Jahvi prijestup svoj', / i ti si mi krivnju grijeha oprostio" (Ps 32/31,1.5). Grijesi koje činimo

udaljavaju nas od Boga i ako ih ponizno ne priznamo uzdajući se u Božje milosrđe, dovode čak do smrti duše. To čudo ima dakle snažnu simboličnu vrijednost. Isus, kao što je prorokovao Izaija, je Sluga Gospodnji koji "je naše bolesti ponio, / naše... boli na se uzeo" (Iz 53,4). U svojoj mucij postat će poput gubavca, koji je onečišćen našim grijesima, udaljen od Boga: sve će to učiniti iz ljubavi, da bi nam donio pomirenje, oprostjenje i spasenje. U sakramentu pokore raspeti i uskrsli Krist, po svojim službenicima, čisti nas svojim beskrajnim milosrđem, vraća nas u zajedništvo s nebeskim Ocem i braćom, daruje nam svoju ljubav, radost i mir.

Draga braćo i sestre, zazovimo Djevicu Mariju, koju je Bog očuvao od svake ljage grijeha, da nam pomogne izbjegavati grijeh i često pristupati sakramentu ispovijedi, sakramentu oprostjenja, čiju vrijednost i važnost za naš kršćanski život danas treba još više otkrivati. (kta/ika)

Papina kateheza na općoj audijenciji u srijedu 18. veljače 2009.

Beda Časni

Draga braćo i sestre,

Svetac čiji ćemo lik danas malo pobliže upoznati zove se Beda i rođen je na sjeveroistoku Engleske, točnije u Northumberlandu 672. ili 673. godine. Sam je pripovijedao kako su ga njegovi roditelji, u dobi od sedam godina, povjerali opatu obližnjeg benediktinskog samostana da se ondje školuje. "U tome sam samostanu – podsjeća on – od tada trajno živio, intenzivno se posvećujući proučavanju Svetog pisma i, dok sam obdržavao stegu Pravila i svakoga dana pjevao u crkvi, bilo mi je uvijek milo učiti, poučavati ili pisati" (Historia eccl. Anglorum, V, 24). I doista, Beda je izrastao u jednog od najčuvenijih srednjovjekovnih erudita, pročitavši mnoge dragocjene rukopise koje su mu donosili njegovi opati po povratku sa čestih putovanja na kontinent i u Rim. Učenje i glasoviti spisi su mu priskrbili mnoga prijateljstva s najvažnijim ličnostima njegova doba, koji su ga poticali da nastavi sa svojim radom koji je bio na dobrobit mnogima. Nakon što je obolio, nije prestao raditi, sačuvavši uvijek duhovnu radost koja se izražavala u molitvi i pjesmi. Svoje najvažnije djelo Historia ecclesiastica gentis Anglorum zaključuje ovim zazivom: "Molim te, dobri Isuse, koji si mi dobrotivo dopustio da se napajam slatkim riječima tvoje mudrosti, udijeli mi, u svojoj dobrohotnosti, da jednoga dana dođem tebi, izvoru svake mudrosti, i da vječno uživam blizinu lica tvogega". Smrt ga je snašla 26. svibnja 735., na Uzašašće.

Sveto je pismo stalni izvor Bedine teološke misli. Nakon što je prethodno pomno kritički proučio sveto-pisamski tekst (do nas je došao primjerak monumentalnog Codex Amiatinus Vulgate, na kojem je Beda radio), on je komentirao Bibliju, čitajući je u kristološkom ključu, to jest ujedinjuje dvoje: s jedne strane sluša što točno kaže sam tekst, a s druge je uvjeren da je

ključ za shvaćanje Svetog pisma kao jedne Božje riječi Krist i s Kristom se, u njegovu svjetlu, Stari i Novi zavjet shvaćaju kao "jedno" Sveto Pismo. Starozavjetni i novozavjetni događaji složno koračaju, oni su put koji vodi do Krista, premda su izraženi u različitim znakovima i institucijama (on to naziva *concordia sacramentorum*). Na primjer, šator saveza koji je Mojsije podigao u pustinji te prvi i drugi jeruzalemski hram su slike Crkve, novog hrama koji je izgrađen živim kamenjem, povezanim ljubavlju Duha Svetoga, na Kristu i apostolima. I kao što su izgrađivanju drevnoga hrama pridonijeli također poganski narodi, tako što su dali na raspolaganje probrane materijale i tehničko iskustvo svojih najvršnjih graditelja, tako su izgrađivanju Crkve pridonijeli apostoli i učitelji ne samo iz drevnih židovskih, grčkih i latinskih plemena, već također novi narodi, među kojima Beda rado ubraja irsko-keltske i anglosaksonske narode. Sveti Beda vidi kako sve više raste univerzalnost Crkve koja nije sužena na određenu kulturu, već se sastoji od svih svjetskih kultura koje se moraju otvoriti Kristu i naći u njemu svoje ishodište.

Druga Bedina omiljena tema je povijest Crkve. Nakon proučavanja doba opisanog u Djelima apostolskim, on prelazi na povijest otaca i koncila. U *Chronica Maiora* Beda ispisuje kronologiju koja će postati temelj općeg kalendara "ab incarnatione Domini". Do tada se vrijeme računalo od osnutka grada Rima. Beda, uvidjevši da je prava referentna točka i središte povijesti Kristovo rođenje, dao nam je taj kalendar u kojem se povijest računa polazeći od Gospodinova utjelovljenja. Donosi bilješke o prvih šest koncila i njihovu tijeku, vjerno predstavljajući kristološki, mariološki i soteriološki nauk te prokazujući monofizitska i monoteistička, ikonoklastička i neo-pelagijanistička krivovjerja. Na kraju s pomoću točnih dokumenata i u maniri vještog pisca sastavlja već spomenutu Crkvenu povijest engleskih naroda, zbog koje je priznat kao "otac engleske historiografije". Karakteristične crte Crkve koje Beda voli isticati su slijedeće: katolištvo kao vjer-

nost tradiciji i ujedno otvorenost povijesnim razvojem i kao traženje "jedinstva u različitosti", prema smjernicama koje je papa Grgur Veliki bio dao Augustinu Canterburyjskom; zatim apostolicitet i romanstvo: u vezi s tim držao je kako je od presudne važnosti uvjeriti sve irsko-keltske i pitske (Piti su bili savez plemena koja su od 3. do 10. stoljeća živjela na tlu današnje središnje i sjeverne Škotske, pr.) Crkve da zajedno slave Uskrs prema rimskom kalendaru. Djelo Računanje, koje je plod njegovog znanstvenog rada na utvrđivanju točnog datuma slavljenja Uskrsa, a samim tim i čitavoga ciklusa liturgijske godine, postalo je referentni tekst za čitavu Katoličku Crkvu.

Beda je bio također glasoviti učitelj liturgijske teologije. U homilijama uz nedjeljna i blagdanska evanđelja razvio je pravu mistagogiju, poučavajući vjernike radosnom slavljenju otajstva vjere i njihovu dosljednom življenju u vlastitom životu, u iščekivanju punog očitovanja Kristova ponovnog dolaska, kada ćemo, sa svojim proslavljenim tijelima, biti pripušteni u žrtvenu procesiju u vječnoj nebeskoj liturgiji. Povodeći se za "realizmom" Ćirilovih, Ambrozijevih i Augustinovih kateheza, Beda uči da sakramenti inicijacije čine svakog vjernika "ne samo kršćaninom već Kristom". Svaki put, naime, kada neka vjerna duša primi i pohrani s ljubavlju Božju riječ, po uzoru na Mariju ponovno začinje i rađa Krista. A svaki put kada skupina novokrštenika prima uskrsne sakramente, Crkva "rađa samu sebe", ili da se poslužimo još smionijim izrazom, Crkva postaje "Božjom majkom" sudjelujući, po Duhu Svetom, u rađanju svoje djece.

Zahvaljujući tom svom teološkom radu u kojem se isprepliću Biblija, liturgija i povijest, Beda ima aktualnu poruku za različita "stanja života": učenjacima (doctores ac doctrices) doziva u svijest dvije temeljne zadaće: proniknuti u čudesa Božje riječi i predstaviti ih vjernicima na privlačan način, te izlagati dogmatske istine izbjegavajući heretičke komplikacije i držeći se "katoličke jednostavnosti", stavom malenih i poniznih

kojima se Bogu svidjelo otkriti otajstva Kraljevstva; pastiri, pak, moraju dati prioritet propovijedanju, koje se ne sastoji samo u ljeporječivosti i predstavljanju svetačkih likova, već po Bedi u tu svrhu im služe i slike, procesije i hodočašća. Njih Beda podsjeća da se služe narodnim jezikom, kao što on sam čini, tumačeći na northumberlandskom narječju Oče naš, Vjerovanje i radeći sve do posljednjeg dana svojega života na Komentaru na Ivanovo Evanđelje na narodnom jeziku; posvećenim osobama koje predano mole Službu časova, živeći u radosti bratsko zajedništvo i napredujući u duhovnom životu isposničkim životom i kontemplacijom, Beda preporučuje da njeguju apostolat – nitko nema evanđelje samo za sebe, već ga mora doživljavati kao dar također za druge – bilo da surađuju s biskupima u različitim vrstama pastoralnog rada u mladim kršćanskim zajednicama, bilo da pokažu spremnost za evangelizacijsko poslanje među poganima, izvan vlastite zemlje, kao "peregrini pro amore Dei".

U istoj perspektivi, u komentarima na Pjesmu nad pjesmama Beda predstavlja sinagogu i Crkvu kao suradnice u širenju Božje riječi. Krist Zaručnik želi radišnu Crkvu, "preplanulu od napornog rada na poljima evangelizacije" – jasna je aluzija na tekst iz Pjesme nad pjesmama (1,5), gdje zaručnica kaže: "Nigra sum sed formosa" (Crna sam ali lijepa) –, koja se dala na krčenje drugih polja ili vinograda i podizanje među novim pučanstvima "ne privremene kolibe već trajnog boravišta", to jest na ucjepljivanje evanđelja u društveno tkivo i u kulturne institucije. U toj perspektivi taj sveti naučitelj potiče vjernike laike da budu revni u vjerskom nauku te se ugledaju na ona "mnoštva koja su osjećala neutaživu glad za evanđeljem i koja nisu apostolima dala vremena ni da nešto prigrizu". Uči ih kako stalno moliti, "ponavljajući u životu ono što slave u liturgiji", prinoseći sva djela kao duhovnu žrtvu u jedinstvu s Kristom. Roditeljima objašnjava da i u svome malom obiteljskom ozračju mogu vršiti "svećeničku službu pastira i vođa", odgajajući kršćanski djecu te

kaže kako poznaje mnoge vjernike (muškarce i žene, oženjene i neoženjene) koji su "kadri živjeti neporočnim životom te bi, ako bi ih se na pravi način pratilo, mogli mirne duše svakoga dana pristupati euharistijskom zajedništvu" (Epist. ad Ecgberctum, izd. Plummer, str. 419).

Glas o svetosti i mudrosti Beda je uživao već za života, zbog čega je stekao naslov "Časni" (na lat. *Venerabilis*, pr.). Tako ga naziva i papa Sergije I., kada je 701. pisao njegovu opatu tražeći da mu omogući da dođe privremeno u Rimu radi savjetovanja o pitanjima od općeg interesa. Nakon njegove smrti njegovi su spisi naišli na veliki odjek i proširili se po domovini i europskom kontinentu. Veliki misionar Njemačke, biskup sveti Bonifacije (+ 754.), više je put tražio od nadbiskupa Yorka i opata Wearmouth da daju prepisati neka njegova djela te mu ih pošalju tako da on i njegovi drugovi mogu uživati duhovno svjetlo koje je iz njih zračilo. Stotinu godina kasnije Notkero Galbulo, opat u Sankt Gallenu (+ 912.), uzevši na znanje veliki Bedin utjecaj, usporedio ga je s novim suncem koje je Bog dao da grane ne sa istoka već sa zapada da bi prosvijetlilo svijet. Ostavljajući po strani retorički zanos, činjenica je da je Beda, svojim djelima, dao djelotvoran doprinos izgrađivanju kršćanske Europe, u kojoj su se razni narodi i kulturi međusobno stopili, dajući joj jedinstveni izgled, nadahnut na kršćanskoj vjeri. Molimo da i danas bude osoba Bedine veličine da održe čitav kontinent ujedinjenim; molimo da svi mi budemo spremni ponovno otkriti naše zajedničke korijene, da bismo bili graditelji jedne duboko ljudske i istinski kršćanske Europe. (kta/ika)

Papin nagovor uz molitvu Andeo Gospodnji u nedjelju 22. veljače 2009.

Draga braćo i sestre!

Evandeoski tekst, na koji nas liturgija potiče razmišljati ove sedme nedjelje kroz godinu, govori o duhovnom i tjelesnom ozdravljenju uzetog čovjeka (Mk 2,1-12). Dok je Isus propovijedao, među mnogim bolesnicima koji su mu doneseni, evo i uzetog na nosilima. Kada ga ugleda Gospodin reče: „Sinko! Otpuštaju ti se grijesi" (Mk 2,5). A pošto se neki od nazočnih, čuvši te riječi, sablazniše, dodao je: „Ali da znate: vlastan je Sin Čovječji na zemlji otpuštati grijehel. I reče uzetomu: Tebi zapovijedam, ustani, uzmi postelju i pođi kući!" (Mk 2,10-11). I uzeti ode ozdravljen. Ovo evandeosko izvješće pokazuje da Isus ima vlast ne samo ozdravljati bolesno tijelo, već također otpuštati grijeh; štoviše, tjelesno je ozdravljenje znak duhovnog ozdravljenja kojim rađa njegovo opraštanje. Grijeh je svojevrsna duhovna oduzetost od koje nas samo milosrdna Božja ljubav može osloboditi, omogućujući nam da ponovno ustanemo i iznova krenemo putem dobra.

Na današnju nedjelju pada također blagdan Katedre svetog Petra, važno liturgijsko slavlje u kojem u prvi plan izbija služba nasljednika prvaka apostola. Petrova stolica simbolizira autoritet rimskog biskupa, koji je pozvan vršiti posebnu službu prema čitavom Božjem narodu. Neposredno nakon mučeništva svetih Petra i Pavla, Crkvi u Rimu je priznat primat u čitavoj katoličkoj zajednici. To su već u 2. stoljeću potvrdili sveti Ignacije Antiohijski (Poslanica Rimljanima, Proslov: izd. Funk, I, 252) i sveti Irenej Lyonski (Protiv krivovjerja III, 3,2-3). Tu jedinstvenu i osebujnu službu rimskog biskupa potvrdio je Drugi vatikanski koncil: „u crkvenom zajedništvu – čitamo u dogmatskoj konstituciji o Crkvi – zakonito [su] prisutne partikularne Crkve koje raspolažu vlastitim predajama, dok ostaje netaknut primat Petrove Stolice koja predsjeda sveukupnom ljubavlju (usp. Ignacije Antiohijski, Ad Rom.,

Proslov, izd. Funk, I, 252), štiti zakonike različitosti te ujedno bdije nad time da ono što je partikularno ne samo da ne šteti jedinstvu nego mu, štoviše, služi" (Lumen gentium, 13).

Draga braćo i sestre, ovaj mi blagdan pruža prigodu da vas zamolim da me pratite svojim molitvama, da mogu vjerno izvršavati uzvišenu zadaću koju mi je božanska providnost povjerila kao nasljedniku apostola Petra. Zazovimo za to Djevicu Mariju, koju smo jučer ovdje, u Rimu, slavili s lijepim naslovom Gospe od Pouzdanja. Nju zamolimo također da nam pomogne da s dužnim raspoloženjem duše zakoračimo u vrijeme korizme, koja će započeti iduće srijede sugestivnim obredom pepeljenja. Neka nam Marija otvori srce za obraćenje i poučljivo slušanje Božje riječi. (kta/ika)

Papin nagovor uz molitvu Andeo Gospodnji u nedjelju 22. veljače 2009.

Draga braćo i sestre!

Evandeoski tekst, na koji nas liturgija potiče razmišljati ove sedme nedjelje kroz godinu, govori o duhovnom i tjelesnom ozdravljenju uzetog čovjeka (Mk 2,1-12). Dok je Isus propovijedao, među mnogim bolesnicima koji su mu doneseni, evo i uzetog na nosilima. Kada ga ugleda Gospodin reče: „Sinko! Otpuštaju ti se grijesi" (Mk 2,5). A pošto se neki od nazočnih, čuvši te riječi, sablazniše, dodao je: „Ali da znate: vlastan je Sin Čovječji na zemlji otpuštati grijehel. I reče uzetomu: Tebi zapovijedam, ustani, uzmi postelju i pođi kući!" (Mk 2,10-11). I uzeti ode ozdravljen. Ovo evandeosko izvješće pokazuje da Isus ima vlast ne samo ozdravljati bolesno tijelo, već također otpuštati grijeh; štoviše, tjelesno je ozdravljenje znak duhovnog ozdravljenja kojim rađa njegovo opraštanje. Grijeh je svojevrsna duhovna oduzetost od koje nas samo milosrdna Božja ljubav može osloboditi, omogućujući nam da ponovno ustanemo i iznova krenemo putem dobra.

Na današnju nedjelju pada također blagdan Katedre svetog Petra, važno liturgijsko slavlje u kojem u prvi plan izbija služba nasljednika prvaka apostola. Petrova stolica simbolizira autoritet rimskog biskupa, koji je pozvan vršiti posebnu službu prema čitavom Božjem narodu. Neposredno nakon mučeništva svetih Petra i Pavla, Crkvi u Rimu je priznat primat u čitavoj katoličkoj zajednici. To su već u 2. stoljeću potvrdili sveti Ignacije Antiohijski (Poslanica Rimljanima, Proslov: izd. Funk, I, 252) i sveti Irenej Lyonski (Protiv krivovjerja III, 3,2-3). Tu jedinstvenu i osebujnu službu rimskog biskupa potvrdio je Drugi vatikanski koncil: „u crkvenom zajedništvu – čitamo u dogmatskoj konstituciji o Crkvi – zakonito [su] prisutne partikularne Crkve koje raspolažu vlastitim predajama, dok ostaje netaknut primat Petrove Stolice koja predsjeda sveukupnom ljubavlju (usp. Ignacije Antiohijski, Ad Rom.,

Proslov, izd. Funk, I, 252), štiti zakonike različitosti te ujedno bdije nad time da ono što je partikularno ne samo da ne šteti jedinstvu nego mu, štoviše, služi" (Lumen gentium, 13).

Draga braćo i sestre, ovaj mi blagdan pruža prigodu da vas zamolim da me pratite svojim molitvama, da mogu vjerno izvršavati uzvišenu zadaću koju mi je božanska providnost povjerila kao nasljedniku apostola Petra. Zazovimo za to Djevicu Mariju, koju smo jučer ovdje, u Rimu, slavili s lijepim naslovom Gospe od Pouzdanja. Nju zamolimo također da nam pomogne da s dužnim raspoloženjem duše zakoračimo u vrijeme korizme, koja će započeti iduće srijede sugestivnim obredom pepeljenja. Neka nam Marija otvori srce za obraćenje i poučljivo slušanje Božje riječi. (kta/ika)

Poruka pape Benedikta XVI. 22.2. za korizmu 2009.

Draga braćo i sestre!

Na početku ove korizme, koja predstavlja intenzivniju duhovnu pripravu, liturgija nam ponovno predlaže tri pokorničke vježbe vrlo drage biblijskoj i kršćanskoj tradiciji – molitvu, milostinju i post – kako bi nas pripremila bolje proslaviti Uskrs i tako iskusiti Božju moć koja, kako ćemo slušati na vazmenom bdjenju, "goni zločine, pere krivice i nevinost vraća palima, a radost tužnima. Goni mržnje, uspostavlja slogu i sagiba vlasti" (Vazmeni hvalospjev). U svojoj uobičajenoj korizmenoj poruci, htio bih se ove godine zadržati u razmišljanju o vrijednosti i značenju posta. Karizma, naime, doziva u pamet Isusov četrdesetodnevni post u pustinji prije nego će započeti svoje javno djelovanje. Čitamo u Evanđelju: "Duh tada odvede Isusa u pustinju da ga đavao iskuša. I propostivši četrdeset dana i četrdeset noći, napokon ogladnje" (Mt 4,1-2). Poput Mojsija prije nego će primiti ploče Zakona (usp. Izl 34,28), poput Ilije prije susreta s Gospodinom na gori Horebu (usp. 1 Kr 19,8), tako se Isus molitvom i postom pripremao za svoje poslanje, čiji je početak bila teška borba s napasnikom.

Možemo se zapitati koju vrijednost i smisao ima za nas kršćane lišavati se nečega što je po sebi dobro i korisno za naše uzdržavanje. Sveto pismo i čitava kršćanska tradicija uče da je post od velike pomoći za izbjegavanje grijeha i svega što navodi na grijeh. Zato se u povijesti spasenja više put ponavlja poziv na post. Već na prvim stranicama Svetog pisma Gospodin zapovijeda čovjeku da se uzdrži od konzumiranja zabranjenog voća: "Sa svakoga stabla u vrtu slobodno jedi, ali sa stabla spoznajе dobra i zla da nisi jeo! U onaj dan u koji s njega okusiš, zacijelo ćeš umrijeti!" (Post 2,16-17). Komentirajući tu Božju zapovijed, sveti Bazilije primjećuje da je "post zapovjeden u raj" i "prva takva zapovijed je dana Adamu". On zato zaključuje:

"To 'da nisi jeo' je, dakle, zakon posta i uzdržavanja" (usp. Sermo de jejunio: PG 31, 163, 98). Budući da smo svi opterećeni grijehom i njegovim posljedicama, post nam se nudi kao sredstvo za ponovnu uspostavu prijateljstva s Gospodinom. Tako je činio Ezra prije nego će krenuti na put povratka iz progonstva u Obećanu zemlju, pozvavši narod da posti "da bismo se – reče – ponizili pred Bogom svojim" (8,21). Svemogućí je čuo njegovu molitvu i zajamčio mu svoju naklonost i zaštitu. Isto su učinili stanovnici Ninive, koji, odlučivši se odazvati Joninu pozivu na pokoru, proglasiše, kao svjedočanstvo svoje iskrenosti, post govoreći: "Tko zna, možda će se povratiti Bog, smilovati se i odustati od ljutoga svog gnjeva da ne izginemo?" (3,9). I tada Bog vidje njihova djela te ih poštedi.

U Novome zavjetu, Isus objašnjava duboki razlog posta, stigmatizirajući držanja farizeja, koji su strogo održavali propise nametnute zakonom, ali im je srce bilo daleko od Boga. Pravi post, ponavlja i na drugome mjestu božanski Učitelj, je vršiti volju Oca nebeskog, koji "vidi u skrovitosti, uzvratit će ti" (Mt 6,18). On sâm daje primjer za to odgovarajući đavlu, po završetku 40 dana provedenih u pustinji, da "ne živi čovjek samo o kruhu, nego o svakoj riječi što izlazi iz Božjih usta" (Mt 4,4). Pravi post dakle ima za cilj jesti "pravu hranu", koja je vršiti volju Očevu (usp. Iv 4,34). Ako prema tome Adam nije poslušao Gospodinovu zapovijed "da ne jede sa stabla spoznaje dobra i zla", postom se vjernik želi ponizno podložiti Bogu, pouzdavajući se u njegovu dobrotu i milosrđe. Vidimo da je praksa posta bila vrlo raširena u prvoj kršćanskoj zajednici (usp. Dj 13,3; 14,22; 27,21; 2 Kor 6,5). I crkveni oci govore o snazi posta, koji može obuzdati grijeh, ukrotiti požude "staroga Adama" i utrti u vjernikovu srcu put k Bogu. Post je uz to česta praksa koju su preporučivali sveci svih vremena. Petar Križolog piše: "Post je duša molitve a milosrđe život posta, zato neka onaj koji moli posti. Onaj pak koji posti neka bude milosrdan. Onaj koji želi da mu molitva bude

uslišana, neka usliši onoga koji mu se obrati nekom molbom. Onaj koji želi da mu Bog otvori srce neka ne zatvara svoje onome koji ga za nešto zamoli" (Sermo 43; PL 52, 320. 332).

U naše dane, praksa posta kao da je pomalo izgubila na svojoj duhovnoj vrijednosti i, u kulturi obilježenoj traženjem materijalnog blagostanja, nekako više poprimila vrijednost terapijske mjere za brigu o vlastitom tijelu. Post zacijelo koristi tjelesnom zdravlju, ali je za vjernike u prvom redu "terapija" za liječenje sveg onoga što čovjeka sprječava da se prikloni Božjoj volji. U apostolskoj konstituciji Pœnitementi iz 1966. sluga Božji Pavao VI. uočio je potrebu da se post smjesti u kontekst poziva svakog kršćanina da "ne živi više za samoga sebe, već za onoga koji ga je ljubio i dao samoga sebe za nj, i... također živjeti za braću" (usp. Prvo poglavlje). Korizma bi mogla biti zgodna prigoda da se ponovno prisjetimo odredbi sadržanih u spomenutoj apostolskoj konstituciji, valorizirajući istinsko i trajno značenje te drevne pokorničke prakse, koja nam može pomoći uništiti našu sebičnost i otvoriti srce ljubavi prema Bogu i bližnjemu, što je prva i najviša zapovijed novog Zakona i sažetak čitavoga evanđelja (usp. Mt 22,34-40).

Vjerna praksa posta pridonosi k tomu da osoba, tijelo i duša, stekne jedinstvo pomažući joj da se kloni grijeha i raste u prisnosti s Gospodinom. Sveti Augustin, koji je dobro poznao vlastite negativne sklonosti i nazvao ih "vrlo zamršenim i zapletenim čvorom" (Ispovijesti, II., 10.18), u svojem traktatu Korisnost posta, pisao je: "Zadajem si određenu kaznu, ali to činim zato da mi On oprost; samoga sebe kažnjavam da mi On pomogne, da omilim u njegovim očima, da prispijem uživanju njegove miline" (Sermo 400, 3, 3; PL 40, 708). Odricanjem materijalne hrane koja hrani tijelo olakšava se nutarnju raspoloživost za slušanje Krista i hranjenje riječju spasenja. Postom i molitvom omogućujemo Njemu da dođe i utazi onu dublju glad koju osjećamo u srcu: glad i žeđ za Bogom.

Istodobno, post nam pomaže da postanemo svjesni situacije u kojoj žive mnoga naša braća. U svojoj Prvoj poslanici sveti Ivan upozorava: "Tko ima dobra ovoga svijeta i vidi brata svoga u potrebi pa zatvori pred njim srce - kako ljubav Božja ostaje u njemu?" (3,17). Dragovoljni post nam pomaže ugledati se na milosrdnog Samarijanca, koji se saginje i pritječe u pomoć bratu koji trpi (usp. enc. *Deus caritas est*, 15). Kada slobodno odlučimo odreći se nečega kako bismo pomogli drugima, pokazujemo na konkretan način da nam bližnji u nevolji nije tuđinac. Upravo da bi se održao živim taj stav prihvaćanja i pažnje prema braći, potičem župe i sve druge zajednice da osnaže u korizmi praksu osobnog i zajedničkog posta, njegujući također slušanje Božje riječi, molitvu i milostinju. To je, od samih početaka, bilo nešto uobičajeno u kršćanskim zajednicama, u kojoj su organizirane posebne kolekte (usp. 2 Kor 8-9; Rim 15,25-27) i vjernici su pozivani dati siromašnima ono što su, zahvaljujući postu, stavili na stranu (usp. *Didascalia Ap.*, V, 20,18). Danas tu praksu treba ponovno otkriti i na nju poticati, posebno tijekom korizmenog liturgijskog vremena.

Iz navedenog se vrlo jasno vidi kako post predstavlja važnu isposničku praksu, duhovno oružje za borbu protiv neuredne navezanosti na same sebe. Dobrovoljno se odricati uživanja u hrani i drugih materijalnih dobara pomaže Kristovu učeniku obuzdati prohtjeve naravi oslabljene prvim grijehom, čijim je negativnim posljedicama pogođena čitava osoba. Zgodno opominje drevni liturgijski korizmeni himan: "Utamur ergo parcius, / verbis, cibis, et potibus, / somno, iocis et arctius / perstemus in custodia – Budimo umjereniji u riječima, hrani i piću, snu i igrama, a više pažnje posvetimo bdijenju".

Draga braćo i sestre, post, ako dobro pogledamo, ima kao svoj krajnji cilj pomoći svakome od nas, kao što je pisao sluga Božji Ivan Pavao II., učiniti od samoga sebe potpuni dar Bogu (usp. *Veritatis splendor*, 21). Neka zato svaka obitelj i svaka kršćanska zajed-

nica prepoznaju vrijednost korizme kao sredstva koje pomaže udaljiti se od svega onoga što dovodi do rastresenosti duha i čvršće prigrliti ono što hrani dušu otvarajući je ljubavi prema Bogu i bližnjemu. Tu mislim osobito na veću zauzetost u molitvi, u lectio divina, u pristupanju sakramentu pomirenja i u aktivnom sudjelovanju u euharistiji, prije svega na nedjeljnoj misi. S tom unutarnjom raspoloživošću uđimo u pokorničko ozračje korizme. Neka nas prati Blažena Djevica Marija, uzrok naše radosti (causa nostrae laetitiae) i neka nas podupre u nastojanju da oslobodimo svoje srce od robovanja grijehu kako bi ono postalo sve više "živo Božje svetohranište". S tom željom, dok jamčim svoju molitvu da ovo vrijeme korizme bude plodonosno za svakog vjernika i svaku crkvenu zajednicu, od srca svima udjeljujem apostolski blagoslov.

Papin nagovor uz molitvu Anđeo Gospodnji u nedjelju 1. ožujka 2009.

Po anđelima se Bog uprisutnjuje među ljudima

Draga braćo i sestre!

Danas je Prva korizmena nedjelja i evanđelje nas, ozbiljnim i jezgrovitim stilom svetog Marka, uvodi u ozračje toga liturgijskog vremena: "I odmah ga Duh nagna u pustinju. I bijaše u pustinji četrdeset dana, gdje ga je iskušavao Sotona" (Mk 1, 12-13a). U Svetoj zemlji, zapadno od rijeke Jordana i Jerihonske oaze, smještena je Judejska pustinja, koja se preko kamenih dolina, premošćujući visinsku razliku od tisuću metara, uzdiže sve do Jeruzalema. Nakon što je primio krštenje od Ivana, Isus se povlači u osamo vođen samim Duhom Svetim, koji je sišao na nj posvetivši ga i objavivši ga kao Sina Božjega. U pustinji, mjestu kušnje, kao što to pokazuje bolno iskustvo izraelskog naroda, na slikovit i dramatičan način izlazi na vidjelo stvarnost kenosi: Krist oplijeni sama sebe, lišava se bogolikosti (usp. Fil 2, 6-7). On, koji nije počinio ikakva grijeha i ne može sagriješiti, podlaže se kušnji i zato može supatiti u našim slabostima (usp. Heb 4, 15). Dopušta da ga napastuje Sotona, neprijatelj, koji se od početka usprotivio Božjem spasenjskom naumu prema ljudima.

U kratkom izviješću, pored toga mračnog i tamnog lika koji se usuđuje napastovati Gospodina, gotovo se usput spominju anđeli, svijetli i tajanstveni likovi. Anđeli, kaže evanđelje, "služahu" Isusu (Mk 1, 13); oni su sušta suprotnost Sotoni. "Anđeo" znači "poslan". U čitavom Starom zavjetu susrećemo te likove, koji u Božje ime pomažu i vode ljude. Dovoljno se sjetiti Tobijine knjige, u kojoj se pojavljuje lik anđela Rafaela, koji pomaže Tobiji u mnogim nevoljama. Umirujuća prisutnost Gospodinova anđela prati izraelski narod u dobru i zlu. U Novom zavjetu anđeo Gabriel pozvan je navijestiti Zahariji i Mariji radosne događaje kojima započinje naše spasenje; anđeo, čije se ime ne spomin-

je, opominje Josipa, pokazujući mu pravi put u dvojbi koja ga je mučila. Zbor anđela donosi pastirima radosnu vijest o Gospodinovu rođenju; anđeli će biti ti koji će obznaniti ženama radosnu vijest o uskrsnuću. Na svršetku vremena, anđeli će pratiti Isusa u njegovu dolasku u slavi (usp. Mt 25, 31). Anđeli služe Isusa, koji je zacijelo veći od njih, i to je njegovo dostojanstvo ovdje, u evanđelju, proklamirano na jasan, premda diskretan način. Naime, i u stanju krajnjeg siromaštva i poniženosti, kada ga Sotona kuša, on ostaje Sin Božji, Mesija, Gospodin.

Draga braćo i sestre, isjekli bi značajan dio evanđelja, ako bismo ostavili po strani ta bića poslana od Boga, koja naviještaju njegovu prisutnost među nama i njegov su znak. Često ih zazivajmo da nas podupiru u trudu oko nasljedovanja Isusa sve do punog poistovjećivanja s njima. Molimo ih, posebno danas, da bdiju nada mnoom i suradnicima u Rimskoj kuriji koji danas popodne, kao i svake godine, započinjemo tjedan duhovnih vježbi. Marijo, Kraljice anđela, moli za nas! (kta/ika)

Papin nagovor uz molitvu Anđeo Gospodnji u nedjelju, 8. ožujka 2009

Isusovo preobraženje

Draga braćo i sestre!

Proteklih dana, kao što znate, sudjelovao sam, zajedno sa svojim suradnicima u Rimskoj kuriji, na duhovnim vježbama. Bio je to tjedan tišine i molitve: um i srce su se mogli potpuno posvetiti Bogu, slušanju njegove Riječi i razmatranju Kristovih otajstava. Bilo je to pomalo nalik onome što se dogodilo apostolima Petru, Jakovu i Ivanu, kada ih je Isus poveo na visoku goru, na osamu, same i dok je molio „preobrazi se“: lice i osoba mu postadoše sjajni i blistavi. Liturgija ponovno predlaže taj poznati događaj upravo danas, na Drugu korizmenu nedjelju (usp. Mk 9,2-10). Isus je htio da njegovi učenici, posebno oni koji će imati zadatak voditi prvu Crkvu, imaju izravno iskustvo njegove božanske slave, kako bi se mogli nositi sa sablazni križa. Kada bude kucnuo čas izdaje i Isus se bude povukao moliti u Getsemani, povest će sa sobom iste učenike, Petra, Jakova i Ivana, i tražiti od njih da bdiju i mole s njim (usp. Mk 26,38). Oni to neće učiniti, ali će ih Kristova milost poduprijeti i pomoći im da povjeruju u uskrsnuće.

Jako mi je stalo istaknuti da je Isusovo preobraženje u suštini bilo molitveno iskustvo (usp. Lk 9,28-29). Molitva, naime, dostiže svoj vrhunac i zato postaje izvor nutarnjeg svjetla, kada čovjekov duh prioni uz Božji i njihove se volje stope tako da gotovo postanu jedno. Kada se Isus uspeo na goru, uronio je u kontemplaciju nauma ljubavi Oca, koji ga je poslao u svijet da spasi čovječanstvo. Uz Isusa se pojaviše Ilija i Mojsije, da potvrde kako su Sveta pisma složna u naviještanju otajstva njegove Pashe, da naime Krist mora trpjeti i umrijeti da uđe u svoju slavu (usp. Lk 24,26.46). U tome trenutku je Isus znao da mu se približio križ, konačna žrtva koja je nužna da nas oslobodi od vlasti grijeha i smrti. I u svom je srcu, ponovno, dao svoj

pristanak, rekao svoj „Amen“. Reče: „da“, evo me, Oče, neka bude tvoja volja ljubavi. I, kao što se dogodilo i nakon krštenja u Jordanu, s neba se javiše znakovi kojim Bog Otac pokazuje koliko mu je Sin mio: svjetlo, koje preobrazi Krista, i glas koji ga naziva „Sinom ljubljenim“ (Mk 9,7).

Zajedno s postom i djelima ljubavi, molitva tvori oslonac našega duhovnog života. Draga braćo i sestre, pozivam vas da pronađete u ovom korizmenom vremenu više vremena za tišinu, po mogućnosti i za povlačenje u osamu, kako biste preispitali svoj život u svjetlu nauma ljubavi nebeskog Oca. Pustite neka vas u tome intenzivnijem osluškivanju Boga vodi Djevica Marija, učiteljica i uzor molitve. Ona ni u gustom tami Kristove muke nije izgubila svjetlo božanskog Sina, već ga je čuvala u svojoj duši. Zato zazovimo Majku pouzdanja i nada!

Nakon Angelusa

Današnji datum, 8. ožujka, poziva nas razmišljati o položaju žene i ulagati nove snage da uvijek i posvuda svaka žena može živjeti i očitovati u punini vlastite sposobnosti računajući na puno poštivanje njezina dostojanstva. U tome smislu su se izrazili Drugi vatikanski koncil i papinsko učiteljstvo, osobito apostolsko pismo *Mulieris dignitatem* slugе Božjega Ivana Pavla II. od 15. kolovoza 1988. No više od samih dokumenata vrijede svjedočanstva svetaca; i naše je doba imalo svjedočanstvo Majke Terezije iz Calcutte: ponizna albanska kći, postala je, milošću Božjom, primjer cijelom svijetu u vršenju ljubavi i u službi promicanju čovjeka. Kolike druge žene svakoga dana, u skrovitosti, rade za dobro čovječanstva i Božjega kraljevstva! Jamčim danas svoju molitvu za sve žene, da budu uvijek poštivane u njihovu dostojanstvu i vrednovane u svojim pozitivnim potencijalima.

Draga braćo i sestre, u ozračju intenzivnije molitve kojom je označena korizma, povjeravam vašoj molitvi dva apostolska putovanja na koja ću, ako se Bogu

tako svidi, uskoro poći. U tjednu od 17. do 23. ožujka odlazim u Afriku, gdje ću najprije posjetiti Kamerun a zatim Angolu, kako bi izrazio konkretnu blizinu Pape i Crkve kršćanima i stanovnicima toga kontinenta koji mi je osobito drag. Zatim ću od 8. do 15. svibnja poći na hodočašće u Svetu zemlju da zamolim od Gospodina, na svetim mjestima njegova ovozemaljskog putovanja, dragocjeni dar jedinstva i mira za Bliski istok i za čitavo čovječanstvo. Već od sada računam na duhovnu potporu svih vas, da me Bog prati i ispuni svojim milostima sve one koje ću susretati na svojem putovanju. (kta/ika)

Papina kateheza na općoj audijenciji u srijedu 1. travnja 2009.

Draga braćo i sestre!

Kao što sam najavio prošlu nedjelju u tijeku Angelusa, danas ću govoriti o nedavnom putovanju u Afriku, prvom u mojem pontifikatu na taj kontinent. Pohodio sam samo Kamerun i Angolu, ali sam u duhu htio zagrliti sve afričke narode i blagosloviti ih u ime Gospodnje. Doživio sam tradicionalno afričko gostoprimstvo, koje mi je posvuda ukazivano i rado koristim ovu prigodu da ponovno izrazim svoju živu zahvalnost episkopatima dviju zemalja, državnim poglavarima, svim vlastima i svima onima koji su se na bilo koji način potrudili da taj moj pastoralni pohod uspije. Moj boravak na afričkom tlu je započeo 17. ožujka u Yaoundeu, glavnom gradu Kameruna, te sam se tako našao u samom srcu Afrike, i to ne samo zemljopisno. Ta država naime u sebi sažima mnoge značajke toga velikog kontinenta, prije svih njegovu duboku religijsku dušu, koja je zajednička mnogobrojnim etničkim skupinama koje ga nastanjuju. Više od četvrtine stanovnika Kameruna su katolici koji ondje mirno žive zajedno s pripadnicima drugih zajednica. Zbog toga je moj ljubljeni prethodnik 1995. izabrao upravo glavni grad te nacije da proglasi apostolsku pobudnicu Crkva u Africi, nakon prve sinodske skupštine posvećene upravo tome kontinentu. Ovaj put, Papa se ondje vratio da preda Instrumentum laboris Druge sinodske skupštine za Afriku, koja je na programu u Rimu idućeg listopada i koja će imati za temu: "Crkva u Africi u službi pomirenja, pravednosti i mira: 'Vi ste sol zemlje... Vi ste svjetlost svijeta' (Mt 5, 13-14)".

Na susretima koje sam, u razmaku od dva dana, imao s episkopatima Kameruna i Angole i Svetog Tome i Principa, htio sam – napose u ovoj Pavlovoj godini – dozvati u svijest urgentnost evangelizacije, koja u prvom redu leži na biskupima, ističući dimenziju kolegijaliteta, utemeljenog na sakramentalnom zajedništvu. Pozvao

sam ih da budu uvijek primjer za svoje svećenike i za sve vjernike, te pomno prate formaciju sjemeništara, kojih je hvala Bogu veliki broj, i katehista, koji postaju sve više nužni za život Crkve u Africi. Ohrabrio sam biskupe da promiču pastoral ženidbe i obitelji, liturgije i kulture, također zato da bi osposobili laike da se odupru nasrtaju sekta i ezoteričnih skupina. Htio sam ih s ljubavlju potvrditi u vršenju djela ljubavi i u obrani prava siromašnih.

U mislima mi je ponovno i svečano slavlje Večernje koje je održano u Yaoundeu, u crkvi Marije Kraljice apostola, zaštitnice Kameruna, velikom i suvremenom hramu podignutom na mjestu na kojem su djelovali prvi vjerovjesnici Kameruna, misionari spiritanci. Uoči svetkovine svetoga Josipa, brižnog čuvara kojem je Bog povjerio svoja najdragocjenija blaga, Mariju i Josipa, uzdigli smo, zajedno s predstavnicima Crkava i crkvenih zajednica, slavu Ocu koji je na nebesima. Kontemplirajući duhovni lik svetog Josipa, koji je posvetio svoj život Kristu i Djevici Mariji, pozvao sam svećenike, posvećene osobe i članove crkvenih pokreta da ostanu uvijek vjerni svojem pozivu, živeći u Božjoj prisutnosti i u radosnoj poslušnosti njegovoj Riječi.

U Apostolskoj nuncijaturi u Yaoundeu imao sam također priliku susresti predstavnike muslimanske zajednice u Kamerunu, ponovno potvrđujući važnost međureligijskog dijaloga i suradnje kršćana i muslimana na otvaranju svijeta Bogu.

Predaja Instrumentum laboris Druge sinodske skupštine za Afriku 19. ožujka na stadionu u Yaoundeu, na završetku svečanoga euharistijskog slavlja u čast svetom Josipu, sigurno je jedan od najistaknutijih događaja toga putovanja, koji se zbija u zajedništvu s Božjim narodom, "uz radosno klicanje i hvalopojke u povorci svečanosti", kao što kaže Psalam (42, 5). Sinodska će se skupština održati u Rimu, ali je ona na stanoovit način već započela u srcu afričkog kontinenta, u

srcu kršćanske obitelji koja ondje živi, trpi i nada se. Zato mi se učinilo sretnom koincidencijom da se objavljivanje "Radnog instrumenta" poklopilo sa svetkovinom svetoga Josipa, uzora vjere i nade poput prvog patrijarha Abrahama. Vjera u "bliskog Boga", koji nam je u Isusu pokazao svoje lice ljubavi, je jamstvo pouzdane nade, za Afriku i za cio svijet, jamstvo budućnosti pomirenja, pravednosti i mira.

Nakon svečanog liturgijskog slavlja i svečanog predstavljanja radnog dokumenta, u Apostolskoj nuncijaturi u Yaoundeu imao sam priliku zadržati se u razgovoru sa članovima Posebnog vijeća za Afriku Biskupske sinode i doživjeti s njima trenutke snažnog zajedništva, razmišljajući o povijesti Afrike u teološkoj i pastoralnoj perspektivi. Kršćanstvo je, naime, od samih početaka pustilo duboke korijene u afričko tlo, kao što to potvrđuju brojni mučenici i sveci, pastiri, naučitelji i katehisti koji su ponikli najprije na sjeveru a zatim, u kasnijim razdobljima, na ostatku kontinenta: sjetimo se Ciprijana, Augustina, majke Monike, Atanazija, a zatim ugandskih mučenika, Josefina Bakhite i mnogih drugih. Danas, kada se Afrika trudi učvrstiti političku neovisnost i izgraditi nacionalni identitet u sada već globaliziranom svijetu, Crkva prati Afrikance dozivajući u svijest veliku poruku Drugoga vatikanskog koncila, primjenjivane tijekom prve te, sada, druge posebne sinodske skupštine. Usred, nažalost brojnih i dramatičnih sukoba koji još uvijek muče različite krajeve toga kontinenta, Crkva zna da mora biti znak i oruđe jedinstva i pomirenja, kako bi čitava Afrika mogla zajedno graditi budućnost pravednosti, solidarnosti i mira, provodeći u djelo nauk evanđelja.

Snažni znak oplemenjujućeg djelovanja Kristove poruke je bez sumnje Centar kardinala Legera u Yaoundeu za rehabilitaciju osoba s posebnim potrebama. Utemeljio ga je kanadski kardinal Paul Emil Leger, koji se odlučio ondje povući i raditi sa siromašnima. U tome Centru, koji je kasnije predan državi, susreo sam brojnu braću i sestre koji žive u bijednom stanju,

dijeleći s njima – ali također crpeći od njih – nadu koja proizlazi iz vjere.

Drugo odredište – i drugi dio mogega putovanja – bila je Angola, zemlja koja također po mnogo čemu predstavlja svojevrsni simbol: izašavši iz dugotrajnog nutarnjeg sukoba, sada radi na pomirenju i izgradnji zemlje. Ali, zar bi to pomirenje i ta izgradnja mogli biti autentični kada bi bili na štetu siromašnih, koji imaju pravo kao i svi drugi uživati dobra vlastite zemlje? Eto zašto sam, tim svojim posjetom, čiji je prvi cilj, očito, bio potvrditi Crkvu u vjeri, htio također ohrabriti društveni proces koji je u tijeku. U Angoli se doista rukom dotiče ono što su više put moj časni prethodnici ponovili: ratom se sve gubi, mirom sve preporuča. Ali da bi obnovili narod potrebne su velike duhovne snage. I ovdje je, ponovno, važna uloga Crkve, koja je pozvana vršiti odgojnu ulogu, radeći na obnovi i odgajanju savjesti.

Zaštitnik grada Luande, glavnoga grada Angole, je sveti Pavao: zato sam u subotu 21. ožujka, u crkvi posvećenoj Apostolu, odlučio slaviti euharistiju sa svećenicima, sjemeništarcima, redovnicima, katehiztima i drugim pastoralnim djelatnicima. Još jednom je osobno iskustvo svetoga Pavla progovorilo o susretu s Kristom Uskrslim, koji je kadar preobraziti osobe i društvo. Mijenjaju se povijesne okolnosti – i o tome svakako treba voditi računa – ali Krist ostaje prava snaga duboke obnove čovjeka i ljudskih zajednica. Zato vratiti se Bogu, obratiti se Kristu znači ići naprijed, prema punini života.

Da bi izrazio potporu koju Crkva pruža naporima koji se u Angoli i tolikim afričkim krajevima ulažu u obnovu, u Luandi sam posvetio dva odvojena susreta mladima i ženama. Susret s mladima na stadionu bilo je slavlje radosti i nade, nad kojim se nadvila tuga zbog smrti dviju djevojaka, koje su zgažene na ulazu. Afrika je veoma mlad kontinent, ali mnogi njezini sinovi, djeca i mladi već nose teške rane, koje samo Isus Krist, Raspeti i Uskrslj, može ozdraviti ulijevajući u

njih, svojim Duhom, snagu da ljube i zauzimaju se za pravdu i mir. Ženama sam, zatim, zahvalio za službu koje mnoge od njih pružaju vjeri, ljudskom dostojanstvu, životu i obitelji. Potvrdio sam njihovo puno pravo da se zauzimaju u javnom životu; ipak ne smije se umrtviti njihova uloga u obitelji, što je temeljno poslanje koje one trebaju vršiti uvijek u odgovornom zajedništvu s muževima i očevima. To je, dakle, poruka koju sam ostavio novim naraštajima i svijetu žena, uputivši je zatim svima na velikom euharistijskom slavlju u nedjelju 22. ožujka, koje sam koncelebrirao s biskupima zemalja Južne Afrike. Ako afrički narodi – rekao sam im – poput drevnog Izraela, temelje svoju nadu na Božjoj riječi, bogati svojim vjerskim i kulturnim naslijeđem, tada mogu stvarno izgrađivati budućnost pomirenja i čvrstog pomirenja za sve.

Draga braćo i sestre, koliko još misli imam u srcu i kolika mi se sjećanja iznova bude u duši dok razmišljam o tom putovanju! Molim vas da zahvalite Gospodinu za čudesa koja je učinio i koja nastavlja činiti u Africi zahvaljujući velikodušnom djelovanju misionara, redovnika i redovnica, volontera, svećenika, katehista, u mladim zajednicama punim zanosa i vjere. Molite i za afričke narode, koji su mi jako dragi, da se mogu hrabro uhvatiti u koštac s velikim društvenim, ekonomskim i duhovnim izazovima sadašnjeg trenutka. Sve to i sve ljude povjeravamo majčinskom zagovoru Presvete Marije, Kraljice Afrike, te afričkih svetaca i blaženika. (kta/ika)

se sada Djevicu Mariju i zazovimo ju kao Majku Dobrog pastira, da bdije nad novim prezbiterima Rimске biskupije te da u čitavom svijetu procvatu brojna i sveta zvanja posebnog posvećenja Božjem kraljevstvu. (kta/ika)

Poruka pape Benedikta XVI. za 24. svjetski dan mladih 2009.

"Pouzdamo se u Boga živoga" (1 Tim 4,10)

Dragi prijatelji, na iduću Cvjetnicu proslavit ćemo, na dijecezanskoj razini, 24. svjetski dan mladih. Dok se pripremamo za tu godišnju proslavu, s velikom zahvalnošću Gospodinu ponovno razmišljam o susretu koji je održan u Sydneyu u srpnju protekle godine: bio je to nezaboravan susret, na kojem je Duh Sveti obnovio život nebrojenih mladih koji su se sli- li iz svih krajeva svijeta. Veselo blagdansko ozračje i duhovni zanos, koje se iskusilo tih dana, bili su rječiti znak prisutnosti Duha Kristova. A sada smo se zaputili prema međunarodnom skupu na programu u Madridu 2011., koji će imati za temu riječi apostola Pavla: "Uko- rijenjeni i sazidani na Kristu, čvrsti u vjeri" (usp. Kol 2,7). Prije toga svjetskog susreta mladih, želimo zajed- no proći put formacije, razmišljajući 2009. o riječima svetog Pavla: "Pouzdamo se u Boga živoga" (1 Tim 4,10), a 2010. o pitanju mladoga bogataša Isusu: "Učitelju dobri, što mi je činiti da baštinim život vječni?" (Mk 10,17).

Mladost – doba nade

U Sydneyu je naša pozornost bila usredotočena na ono što Sveti Duh govori danas vjernicima, a na poseban način vama, dragi mladi. U tijeku zaključne mise, potaknuo sam vas da dopustite da vas On oblikuje da biste bili vjesnici Božje ljubavi, kadri gra- diti budućnost nade za čitavo čovječanstvo. Pitanje nade je, zapravo, u središtu našega ljudskog života i našega kršćanskog poslanja, poglavito u suvremenom dobu. Svi zamjećujemo potrebu za nadom, ali ne bilo kojom nadom, već čvrstom i pouzdanom nadom, kao što sam istaknuo u enciklici "Spe salvi". Mladost je na osobit način doba nade, jer mladi mnogo očekuju od budućnosti. Kada je čovjek mlad njeguje ideale, snove i planove; mladost je doba u kojem sazrijevaju odluke koje su presudne za ostatak života. Možda je

zato to životno doba u kojem se snažno javljaju temeljna životna pitanja: Zašto sam na zemlji? Kojeg smisla ima živjeti? Što će biti od mogega života? Nadalje: Kako postići sreću? Zašto trpljenje, bolest i smrt? Ima li što poslije smrti? Ta se pitanja još snažnije nameću kada čovjek naiđe na prepreke koje se katkad čine nepremostivima: teškoće u studiju, nezaposlenost, nerazumijevanja u obitelji, krize u odnosima s prijateljima ili u postizanju dogovora s bračnim drugom, bolesti ili nemoć, oskudica kao posljedica trenutačne i raširene ekonomske i društvene krize. Tada se postavlja pitanje: gdje naći i kako održati živim u srcu plamen nade?

U traženju "velike nade"

Iskustvo pokazuje da čovjek ne može vlastitim sposobnostima i materijalnim dobrima osigurati onu nadu za koju ljudsko srce neprestano traži. Kao što sam pisao u spomenutoj enciklici "Spe salvi", politika, znanost, tehnologija, ekonomija i materijalna dobra nisu dostatna da pruže veliku nadu kojoj svi težimo. Ta nada "može biti samo Bog, koji obuhvaća cjelokupnu stvarnost i koji nam može ponuditi i dati ono što, sami svojim silama, ne možemo postići" (31). Eto zašto je jedna od glavnih posljedica zaborava Boga ta da svijet očito luta, što se ogleda u osamljenosti i nasilju, nezadovoljstvu i gubljenju povjerenja, koji se nerijetko pretvaraju u očaj. Božja nas riječ jasno i snažno opominje: "Proklet čovjek koji se uzdaje u čovjeka, i slabo tijelo smatra svojom mišicom, i čije se srce od Jahve odvraća. Jer on je kao drač u pustinji: ne osjeća kad je sreća na domaku" (Jr 17, 5-6). Kriza nade lakše pogađa nove naraštaje koji, u društveno-kulturnim sredinama lišenim sigurnosti, vrijednosti i čvrstih uporišta, nailaze na teškoće koje na prvi pogled nadilaze njihove snage. Mislim, dragi mladi prijatelji, na brojne vaše vršnjake ranjene životom, uvjetovane osobnom nezrelošću koja je često posljedica obiteljske praznine, permisivnih i slobodarskih odgojnih ponuda te negativnih i traumatskih iskustava. Neki – a njih nažalost nije mali broj – gotovo redovito izlaz vide

u otuđujućem bijegu u rizična i nasilna ponašanja, u ovisnost o drogama i alkoholu i u mnoge druge nevolje u koje mladi znaju upasti. Ipak, i u onome koji je zapao u teško stanje jer je slijedio savjete "loših učitelja", ne gasi se želja za pravom ljubavlju i istinskom srećom. Ali, kako navijestiti nadu tim mladim ljudima? Mi znamo da samo u Bogu čovjek nalazi svoje istinsko ostvarenje. Prvi zadatak svih nas je zato nova evangelizacija, koja pomaže novim naraštajima ponovno otkriti pravo lice Boga, koji je ljubav. Vama, dragi mladi, koji ste u potrazi za postojanom nadom, upućujem iste one riječi koje je sveti Pavao uputio progonjenim kršćanima u tadašnjem Rimu: "A Bog nade napunio vas svakom radošću i mirom u vjeri da izobilujete u nadi snagom Duha Svetoga" (Rim 15, 13). U ovoj jubilejskoj godini posvećenju Apostolu narodu, u povodu dvije tisućite obljetnice njegova rođenja, naučimo od njega postati vjerodostojni svjedoci kršćanske nade.

Sveti Pavao, svjedok nade

Izložen svakojakim nevoljama i kušnjama, Pavao je pisao svojem vjernom učeniku Timoteju: "Pouzdamo u Boga živoga" (1 Tim 4, 10). Kako se u njemu rodila ta nada? Da bismo odgovorili na to pitanje moramo poći od njegova susreta s Isusom uskrslim na putu za Damask. Savao je tada bio mlad poput vas, imao je oko dvadeset, dvadeset i pet godina, bio je sljedbenik Mojsijeva zakona i odlučan boriti se svim sredstvima protiv onih koje je smatrao Božjim neprijateljima (usp. Dj 9,1). Dok je putovao za Damask da uhiti Kristove sljedbenike, zabljesnula ga je neka tajanstvena svjetlost i začuo je glas koji ga je nazvao po imenu: "Savle, Savle, zašto me progoniš?" Pavši na zemlju upita: "Tko si, Gospodine?" A isti glas odgovori: "Ja sam Isus kojega ti progoniš!" (usp. Dj 9,3-5). Nakon tog susreta, Pavlov se život stubokom promijenio: dao se krstiti i postao apostol evanđelja. Na putu za Damask, on je bio iznutra preobražen ljubavlju Boga kojega je susreo u osobi Isusa Krista. Jednog će dana napisati: "Živim, ali ne više ja, nego živi u meni Krist. A što sada živim u tijelu,

u vjeri živim u Sina Božjega koji me ljubio i predao samoga sebe za mene" (Gal 2,20). Od progonitelja postao je, dakle, svjedok i misionar; osnovao je kršćanske zajednice u Maloj Aziji i Grčkoj, prevalio tisuće kilometara i prošao kroz sito i rešeto, sve do mučeništva u Rimu. Sveto to za ljubav Kristovu.

Velika nada je u Kristu

Za Pavla nada nije samo neki ideal ili neki osjećaj, već živa osoba: Isus Krist, Sin Božji. Duboko prožet tom sigurnošću, moći će pisati Timoteju: "Pouzdamo se u Boga živoga" (1 Tim 4,10). "Bog živi" je Krist uskrsli i prisutni u svijetu. On je prava nada: Krist koji živi s nama i u nama i koji nas poziva biti dionicima istoga njegova vječnog života. Ako nismo sami, ako je On s nama, štoviše, ako je On naša sadašnjost i naša budućnost, čega da se bojimo? Kršćaninova se nada dakle sastoji u tome da "čeznemo za nebeskim kraljevstvom i vječnim životom kao za svojom srećom, stavljajući svoje pouzdanje u Kristova obećanja i oslanjajući se ne na svoje sile, nego na pomoć milosti Duha Svetoga" (Katekizam Katoličke Crkve, 1817).

Put prema velikoj nadi

Kao što se jednoga dana susreo s mladim Pavlom, Isus se želi također susresti sa svakim od vas, dragi mladi. Da, prije no naša želja, taj susret je živa Kristova želja. Ali, netko od vas bi me mogao upitati: kako ga ja, danas, mogu susresti? Ili, prije, na koji se način On približava meni? Crkva nas uči da je već želja za susretom s Gospodinom plod njegove milosti. Kada u molitvi iskazujemo svoju vjeru, i u tmini ga već susrećemo jer se On nudi nama. Ustrajna molitva otvara srce da ga primi, kao što objašnjava sveti Augustin: "Gospodin Bog želi da se u molitvi ispuni naša želja, tako da postanemo kadri primiti ono što nam on namjerava dati" (Pisma 130,8,17). Molitva je dar Duha, koji nas čini muškarcima i ženama nade, i molitva drži svijet otvoren Bogu (usp. enc. Spe salvi, 34). Stvorite prostor za molitvu u svom životu! Moliti sami

je dobro, no još je ljepše i korisnije moliti zajedno, jer je Gospodin zajamčio da će biti prisutan tamo gdje su dvojica ili trojica sabrana u njegovo ime (usp. Mt 18, 20). Postoje mnogi načini za zblížiti se s Njim; postoje iskustva, skupine i pokreti, susreti i itinerari gdje se uči moliti i na taj način rasti u iskustvu vjere. Sudjelujte u liturgiji u svojim župama i obilno se hranite Božjom riječju i aktivnim sudjelovanjem u sakramentima. Kao što znate, vrhunac i središte života i poslanja svakog vjernika i svake kršćanske zajednice je euharistija, sakrament spasenja u kojem se Krist uprisutnjuje i daruje kao duhovnu hranu samo svoje Tijelo i Krv za vječni život. Doista neizreciv misterij! Oko euharistije se rađa i raste Crkve, velika obitelj kršćana, u koju čovjek ulazi krštenjem i trajno se obnavlja zahvaljujući sakramentu pomirenja. Krštenici zatim, po potvrdi, bivaju potvrđeni Duhom Svetim da žive kao istinski Kristovi prijatelji i svjedoci, dok ih sakramenti reda i ženidbe osposobljavaju ostvariti njihove apostolske zadaće u Crkvi i u svijetu. Bolesničko pomazanje, na kraju, daje nam iskusiti božansku utjehu u bolesti i trpljenju.

Djelovati prema kršćanskoj nadi

Ako se hranite Kristom, draga mladeži, i živite uronjeni u Njemu poput apostola Pavla, govorit ćete o Njemu i poticati mnoge vaše prijatelje i vršnjake da ga upoznaju i ljube. Pošto postanete njegovi vjerni učenici, bit ćete kadri pridonijeti oblikovanju kršćanske zajednice prožete ljubavlju kao što je to bila ona o kojoj govori knjiga Djela Apostolska. Crkva računa na vas za to zahtjevno poslanje: ne dopustite da vas obeshrabre poteškoće i kušnje na koje ćete naići. Budite strpljivi i ustrajni, pobjeđujući prirodenu sklonost mladog čovjeka da sve želi ostvariti na brzinu, da želi sve i odmah.

Dragi prijatelji, poput Pavla, svjedočite Uskrsloga! Učinite da ga upoznaju svi vaši vršnjaci i odrasli koji traže "veliku nadu" koja daje smisao njihovu životu. Ako je Isus postao vaša nada, recite to također odrasli-

ma svojom radošću i svojom duhovnom, apostolskom i društvenom zauzetošću. Nastanjeni Kristom, nakon što ste u njega povjerovali i stavili u njega svoje pouzdanje, širite tu nadu oko sebe. Neka se iz odluka koje donosite vidi da ste vjernici; pokažite da ste shvatili zamke idolatrije novca, materijalnih dobara, karijere i uspjeha i ne dopustite da vas privuku te lažne opsjene. Ne podlegnite logici sebičnog interesa, već njegujte ljubav prema bližnjemu i trudite se staviti same sebe i svoje ljudske i profesionalne sposobnosti u službu općeg dobra i istine, uvijek spremni odgovoriti "svakomu koji od vas zatraži obrazloženje nade koja je u vama" (1 Pt 3, 15). Pravi kršćanin nije nikada žalostan, čak ni onda kada je suočen s raznim kušnjama, jer je Isusova prisutnost tajna njegove radosti i njegova mira.

Marija, Majka nade

Neka uzor toga puta apostolskog života za vas bude sveti Pavao, koji je hranio svoj život stalnom vjerom i nadom slijedeći primjer Abrahama, o kojem je pisao u Poslanici Rimljanima: "U nadi protiv svake nade povjerovala Abraham da postane ocem naroda mnogih" (Rim 4,18). Istim tim stopama naroda nade – kojeg čine proroci i sveci svih vremena – nastavljamo kročiti prema ostvarenju Kraljevstva i na našem nas duhovnom putu prati Djevica Marija, Majka nade. Ona koja je utjelovila nadu Izraela, koja je svijetu darovala Spasitelja i ostala, postojana u nadi, pod križem, za nas je uzor i potpora. Prije svega, Marija zagovara za nas i vodi nas u tami naših nevolja prema blistavoj zori susreta s Uskrslim. Htio bih zaključiti ovu poruku, dragi mladi prijatelji, lijepim nagovorom svetog Bernarda nadahnutu Marijinim naslovom Stella maris, Zvijezda mora: "Ti koji u stalnoj nepostojanosti sadašnjeg života opažaš da si više poput broda kojim se poigravaju bijesni valovi, no lađe privezane u mirnoj luci, čvrsto svoj pogled upri u sjaj one zvijezde, ako ne želiš da te razbije silni vihor. Ako se dignu vjetrovi napasti i nasučeš se na hridi nevolja, gledaj u zvijezdu, zazovi Mariju... U opasnosti-

ma, u tjeskobama, u kolebanjima, misli na Mariju, zazovi Mariju... Slijedeći njezine primjere nećeš zalutati; zazoveš li je nećeš izgubiti nadu; razmišljajući o njoj nećeš pasti u zabludu. Oslonjen na nju nećeš posrnuti; pod njezinom zaštitom nećeš se ničega bojati; uz njezino vodstvo nećeš malaksati; s njezinom zaštitom prispjet ćeš svom cilju" (Omelie in lode della Vergine Madre, 2,17).

Marijo, Zvijezdo mora, ti vodi mlade iz cijeloga svijeta ususret svome božanskom Sinu Isusu i s neba čuvaj njihovu vjernost evanđelju i njihovu nadu.

Dok jamčim svoj svakodnevni spomen u molitvi za svakog od vas, dragi prijatelji, od srca blagoslivljam vas i vama drage osobe.

Papina kateheza na općoj audijenciji u srijedu 11. ožujka 2009.

Draga braćo i sestre,

Danas ćemo se zadržati na velikom misionaru iz 8. stoljeća koji je pronosio kršćanstvo u Srednjoj Europi, svetom Bonifaciju, koji je ušao u povijest kao "apostol Njemačke". Zahvaljujući marljivosti njegovih životopisaca posjedujemo brojne podatke o njegovu životu: rodio se u anglosaksonskoj obitelji u Wessexu oko 675. i na krštenju je dobio ime Winfrid. Vrlo mlad ulazi u samostan, privučen monaškim idealom. Budući da je posjedovao velik intelektualne sposobnosti, činilo se kako ga čeka mirna i briljantna karijera učenjaka: postao je učitelj gramatike, napisao nekoliko rasprava, sastavio i nekoliko pjesama na latinskom. Nakon što je oko tridesete godine života zaređen za svećenika, osjetio se pozvanim na apostolat među poganima toga kontinenta. Velika Britanija, koju su tek stotinu godina ranije evangelizirali benediktinci predvođeni svetim Augustinom, pokazivala je tako čvrstu vjeru i tako gorljivu ljubav da je slala misionare u Srednju Europu da ondje naviještaju evanđelje. Winfrid je godine 716. s nekoliko drugova otišao u Friziju (današnja Nizozemska), ali je naišao na protivljenje tamošnjeg vođe i pokušaj evangelizacije je propao. Vrativši se u domovinu nije klonuo duhom te dvije godine kasnije odlazi u Rim da razgovara s papom Grgurom II. i dobije od njega upute. Papa ga je, prema izvješću nekog životopisca, primio "nasmiješena lica i pogleda puna blagosti" i s njim je narednih dana vodio "važne razgovore" (Willibald, Vita S. Bonifatii, izd. Levison, str. 13-14) te na kraju, nakon što mu je dao novo ime Bonifacije, povjerio mu je službenim pismima poslanje da naviješta evanđelje među germanskim narodima.

Utješen i poduprt Papinom potporom, Bonifacije je naviještao evanđelje u tim krajevima, boreći se protiv poganskih obreda i jačajući temelje ljudske i kršćanske moralnosti. S velikim osjećajem dužnosti u jednom je

od svojih pisama pisao: "Postojani smo u borbi na dan Gospodnji, jer su nadošli dani muke i bijede... Nismo nijemi psi, ni šutljivi promatrači, ni najamnici koji bježe pred vukovima! Mi smo, naprotiv, revni pastiri koji bdiju nad Kristovim stadom, koji naviještaju važnim osobama i običnim ljudima, bogatima i siromašnima Božju volju... u zgodno i nezgodno vrijeme..." (Epistulae, 3,352.354: MGH). Svojim neumornim djelovanjem, svojim organizacijskim sposobnostima, svojom prilagodljivom i ljupkom naravi, Bonifacije je polučio velike rezultate. Papa tada "reče da mu želi udijeliti biskupsko dostojanstvo, jer će tako moći s većom odlučnošću ispravljati i ponovno vraćati na put istine zabludjele, osjetiti se poduprtim najvišim autoritetom apostolskog dostojanstva i biti to više prihvaćan kod svih u službi propovijedanja što više bude bivalo razvidno da ga je upravo zato zaredio apostolski biskup" (Otloho, Vita S. Bonifatii, izd. Levison, sv. I, str. 127).

Sam je Vrhovni svećenik posvetio "pokrajinskog biskupa" – to jest za čitavu Njemačku – Bonifacija, koji se zatim ponovno vratio svojem apostolskom radu na povjerenim mu teritorijima i proširio je svoje djelovanje također na Crkvu u Galiji: s velikom mudrošću obnovio je crkvenu stegu, zakazao je različite sinode da bi se zajamčio autoritet svetih knjiga i učvrstio potrebno jedinstvo s Rimskim prvosvećenikom, što mu je bilo osobito na srcu. I nasljednici pape Grgura II. su ga veoma cijenili: Grgur III. ga je imenovao nadbiskupom svih germanskih plemena, poslao mu palij i dao mu ovlasti da organizira crkvenu hijerarhiju u tim krajevima (usp. Epist. 28: S. Bonifatii Epistulae, izd. Tangl, Berlini 1916.); papa Zaharija potvrdio je njegovu službu i hvalio njegov rad (usp. Epist. 51, 57, 58, 60, 68, 77, 80, 86, 87, 89: nav. dj.); papa Stjepan III., tek što je izabran, primio je od njega pismo, kojim mu izražava svoju sinovsku privrženost (usp. Epist. 108: nav. dj.).

Veliki biskup, pored toga evangelizacijskog djelovanja i organiziranja Crkve osnivanjem biskupija i održavanjem sinoda, nije propustio podupirati ute-

meljivanje raznih samostana, muških i ženskih, da budu poput svjetiljki za širenje vjere i kulture tim područjem. Iz benediktinskih cenobija svoje domovine pozvao je monahe i monahinje koje su mu pružile veoma vrijednu i dragocjenu pomoću u zadaći naviještanja evanđelja i širenja znanosti i umjetnosti među tamošnjim pučanstvima. On je, naime, s pravom smatrao da rad za evanđelje mora također biti rad za pravu kulturu. Prije svega samostan Fulda – osnovan oko 743. – bio je srce i središte iz kojeg se širila duhovnost i vjerska kultura: ondje su se monasi, u molitvi, radu i pokori, trudili težiti svetosti, stjecali naobrazbu iz svetih i profanih disciplina i pripremali se za naviještanje evanđelja, za misije. Dakle, zaslugom Bonifacija, njegovih monaha i njegovih monahinja – i žene su imale veoma važnu ulogu u tome vjerovjesničkom djelovanju – doživjela je procvat također ona kultura koja je nerazdvojna od vjere i otkriva njezinu ljepotu. Sam je Bonifacije ostavio iz sebe značajna intelektualna djela. Tu je prije svega obilje pisama, u kojima se pastoralna pisma izmjenjuju sa službenim pismima i onim privatnog karaktera, koja otkrivaju društvene događaje i nadasve njegov bogati ljudski temperament. Sastavio je također raspravu *Ars grammatica*, u kojoj objašnjava deklinacije, glagole i sintaksu latinskog jezika, ali koja je za njega bila također oruđe za širenje vjere i kulture. Pripisuje mu se također *Ars metrica* i različite pjesme te na kraju zbirka od 15 popovijedi.

Premda već u poodmaklim godinama – bio je blizu 80. godine života – pripremio se za novo evangelizacijsko poslanje: s pedesetak monaha vratio se u Friziju gdje je započeo svoje djelovanje. Gotovo predosjećajući blisku smrt, pisao je učeniku i nasljedniku na biskupskoj stolici u Mainzu biskupu Lullu: "Želim ostvariti cilj ovoga putovanja; ne mogu se nikako odreći želje da pođem. Približio se dan mojega svršetka i bliži se vrijeme moje smrti; nakon što se moje smrtno tijelo položi u grob, zadobit ću vječnu nagradu. Ali ti, dragi sine, bez prestanka odvrćaj narod od šikare zablude,

dovrši izgradnju već započete bazilike u Fuldi i ond-
je položi moje tijelo ostarjelo zbog dugovječna života"
(Willibald, Vita S. Bonifatii, izd. cit., str. 46). Dok je
započinjao slaviti misu u Dokkumu (današnja zapadna
Nizozemska) 5. lipnja 754. napala ga je banda pogana.
Istupivši naprijed ozbiljna čela "zabрани svojima da se
bore govoreći: 'Prestanite se boriti, ne upuštajte se u
boj, jer nas svjedočanstvo Svetog pisma opominje da
ne vraćamo zlo za zlo, već da na zlo uzvratimo dobrom.
Evo dana kojeg smo dugo priželjkivali, kucnuo je čas
našega svršetka; samo hrabro u Gospodinu!" (Isto, str.
49-50). Bile su to posljednje njegove riječi prije nego
će pasti od ruke napadača. Posmrtni ostaci biskupa
mučenika kasnije su preneseni u samostan u Fuldi,
gdje su dostojno pokopani. Već je jedan od njegovih
prvih životopisaca o njemu iznio ovaj sud: "Svetog se
biskupa Bonifacija može nazvati ocem svih stanovnika
Njemačke, jer ih je kao prvo rodio u Kristu riječju svoga
svetog propovijedanja, zatim jer ih je podupirao svojim
primjerom i na kraju zato što je za njih položio život,
iskazavši im time ljubav od koje više nema" (Otloho,
Vita S. Bonifatii, izd. cit., sv. I, str. 158).

Koju poruku u vremenskom razmaku od nekoliko
stoljeća možemo izvući iz učenja i čudesnog djelovanja
toga velikog misionara i mučenika? Onomu tko se malo
poblize upozna s Bonifacijem odmah upada u oči da u
njegovu učenju središnje mjesto ima Božja riječ, koju
je on živio, naviještao i svjedočio sve do najviše žrtve
samoga sebe u mučeništvu. Bio je toliko oduševljen
Božjom riječju da je osjećao urgentnost i dužnost nositi
je drugima, pa ako treba za nju se izložiti i opasnosti.
Na njoj je počivala ona vjera za čije se širenje svečano
obavezao u trenutku svoga biskupskog posvećenja:
"Ispovijedam u cjelini čistoću svete katoličke vjere i uz
Božju pomoć želim ostati u jedinstvu te vjere, u kojoj je
bez ikakve sumnje spas kršćana" (Epist. 12, u S. Boni-
fatii Epistolae, izd. cit., str. 29). Drugo što je očito u
Bonifacijevu životu jest njegovo nepokolebljivo jedinst-
vo s Apostolskom Stolicom, koje je bilo trajno i glavno

uporište njegova misionarskog rada: on je uvijek čuvao to jedinstvo kao pravilo svojega poslanja i ostavio ga gotovo kao svoju oporuku. U jednom pismu papi Zahariji kaže: "Neću prestati pozivati i podlagati poslušnosti Apostolske Stolice one koji žele ostati u katoličkoj vjeri i u jedinstvu Rimske Crkve i sve one koje mi Bog u tome poslanju daje kao slušatelje i učenike" (Epist. 50: u isto. str. 81). Plod te zauzetosti bilo je postojani duh povezanosti oko Petrova nasljednika koji je Bonifacije prenio Crkvama na području na kojem je vršio svoje misijsko poslanje, povezavši s Rimom Englesku, Njemačku i Francusku i pruživši tako presudan doprinos usađivanju onih kršćanskih korijena Europe koji će uroditi bogatim plodovima u narednim stoljećima. Bonifacije našu pozornost privlači i zbog treće osobine: on je promicao susret između rimsko-kršćanske kulture i germanske kulture. Znao je naime da je očovječiti i evangelizirati kulturu bio sastavni dio njegova biskupskog poslanja. Prenoseći drevnu baštinu kršćanskih vrijednosti, on je ucijepio u germanske narode novi, ljudskiji način života, zahvaljujući kojem su se više poštivala neotuđiva prava osobe. Kao pravi sin svetog Benedikta, on je znao združiti molitvu i rad (fizički i intelektualni), pero i plug.

Hrabro Bonifacijevo svjedočanstvo je poziv za sve nas da prihvatimo u svom životu Božju riječ kao bitnu referentnu točku, da svim srcem volimo Crkvu, da se osjećamo odgovornima za njezinu budućnosti i tražimo njezino jedinstvo oko Petrova nasljednika. Istodobno, on nas podsjeća da kršćanstvo, pridonoseći širenju kulture, promiče čovjekov napredak. Na nama sada je biti na visini tako očaravajuće baštine i učiniti je plodnom na korist naraštaja koji će doći.

Uvijek me iznova impresionira ta njegova gorljivost za evanđelje: s četrdeset godina napušta lijep i plodonosan monaški život, život monaha i profesora, da naviješta evanđelje priprostima i barbarima: s osamdeset godina, ponovno, odlazi u kraj gdje predviđa svoje mučeništvo. Uspoređujući tu njegovu gorljivu vjeru,

taj žar za evanđelje s našom vjerom koja je tako često mlaka i birokratizirana, vidimo što možemo učiniti i kako obnoviti svoju vjeru, da bi našem dobu darovali dragocjeni biser evanđelja. (kta/ika)

Papin nagovor uz molitvu Andeo Gospodnji u nedjelju 15. ožujka 2009.

Neka milost evanđelja obnovi Afriku

Draga braćo i sestre!

Od utorka 17. do ponedjeljka 23. ožujka boravit ću na svojem prvom apostolskom putovanju u Afriku. Posjetit ću glavni grad Kameruna Yaounde gdje ću predati "radni dokument" (Instrumentum laboris) Druge posebne sinode za Afriku, koja će se u listopadu održati u Vatikanu; proslijedit ću zatim za Luandu, glavni grad Angole, zemlju koja je, nakon dugotrajnog unutaršnjeg sukoba, ponovno pronašla mir i sada je pozvana izgrađivati se u pravednosti. Tim posjetom namjeravam u duhu zagrliti cijeli afrički kontinent: njegove bezbrojne različitosti i njegovu duboku vjersku dušu; njegove drevne kulture i njegov tegobni put razvoja i pomirenja; njegove teške probleme, njegove bolne rane i njegova golema bogatstva i nade. Namjeravam učvrstiti u vjeri katolike, ohrabriti kršćane u ekumen-skom radu, uputiti svima navještaj mira koji je Uskrsli Gospodin povjerio Crkvi.

Dok se spremam na to misionarsko putovanje, u duši mi odjekuju riječi apostola Pavla koji liturgija predlaže našoj meditaciji na današnju Treću korizmenu nedjelju: "A mi propovijedamo Krista raspetoga – piše Apostol korintskim kršćanima – Židovima sablazan, poganima ludost, pozvanima pak - i Židovima i Grcima - Krista, Božju snagu i Božju mudrost" (1 Kor 1,23-24). Da, draga braćo i sestre! Putujem za Afriku sa sviješću da nemam što drugo ponuditi i darovati onima s kojima ću se susresti osim Krista i Radosne vijesti o njegovu križu, otajstvo njegove najveće ljubavi, božanske ljubavi koja svladava svaki čovjekov otpor i omogućuje opraštati i ljubiti čak i neprijatelje. To je milost evanđelja koja je kadra preobraziti svijet; to je milost koja može obnoviti i Afriku, jer rađa neodoljivom snagom mira i dubokim i radikalnim pomirenjem. Crkva dakle ne ide za ekonomskim, društvenim i političkim ciljevima;

Crkva naviješta Krista, sigurna da evanđelje može dotaknuti srca svih ljudi i obnoviti ih, obnavljajući na taj način iznutra osobu i društvo.

Dana 19. ožujka, upravo u tijeku pastoralnog putovanja u Afriku, proslavit ćemo svetkovinu svetog Josipa, zaštitnika sveopće Crkve i mog osobnog zaštitnika. Sveti Josip, upozoren u snu od anđela, morao je pobjeći s Marijom u Egipat, u Afriku, da spasi upravo rođenog Isusa, kojega je kralj Herod htio ubiti. Ispunila su se tako pisma: Isus je išao stopama drevnih patrijarha i, poput izraelskog naroda, vratio se u Obećanu zemlju nakon izgnanstva u Egiptu. Nebeskom zagovoru toga velikog sveca povjeravam predstojeće hodočašće i narode čitave Afrike, s izazovima s kojima se suočavaju i nadama koje gaje. Na poseban način mislim na žrtve gladi, bolesti, nepravdi, bratoubilačkih sukoba i svih oblika nasilja koji nažalost nastavljaju pogađati odrasle i djecu, ne štedeći ni misionare, svećenike, redovnike, redovnice i dobrovoljce. Braćo i sestre, pratite me na ovom putovanju svojom molitvom, zazivajući Mariju, Majku i Kraljicu Afrike.

Nakon Angelusa

Danas prije podne se u bazilici Sv. Pavla izvan zidina završava Jubilej sveučilištaraca u Pavlovoj godini, koji su potaknuli Kongregacija za katolički odgoj i Papinsko vijeće za kulturu a organizirao Rimski vikarijat na temu "Naviještam vam ono čemu se klanjate a da ne znate što je. Evanđelje i kultura za novi humanizam". Vrlo sam sretan što su u Rimu nazočni ugledni docenti i delegati za sveučilišni pastoral sa svih kontinenata. Taj događaj predstavlja važnu etapu u uvijek živom dijalogu između Crkve i sveučilišta. Želim da se u svim partikularnim Crkvama razvija sveučilišni pastoral, za obrazovanje mladih i za stvaranje kulture nadahnute na evanđelju. Dragi sveučilištarci, bodrim vas i pratim molitvom.

Papin nagovor uz molitvu Anđeo Gospodnji, Luanda, 22. ožujka 2009.

Molimo za mir, pomirenje i napredak u Africi

Draga braćo i sestre, na završetku našega euharistijskog slavlja, dok se moj pastoralni posjet u Africi bliži kraju, obratimo se sada Mariji, Otkupiteljevoj Majci, i molimo njezin ljupki zagovor za nas, za naše obitelji i za naš svijet. U ovoj molitvi Anđeo Gospodnji prisjetimo se bezuvjetnoga Marijina "da" Božjoj volji. Po poslušnosti Djevičine vjere, Sin je došao na svijet da nam donese spasenje i život u izobilju. Postavši čovjekom sličan nama u svemu osim po grijehu, Krist nas je poučio dostojanstvu i vrijednosti svakog člana ljudske obitelji. Umro je za naše grijeha, da nas sve sabere u Božju obitelji.

Naša se molitva danas izdiže iz Angole, iz Afrike, i obuhvaća cio svijet. Neka muškarci i žene iz svih dijelova svijeta koji se pridružuju našoj molitvi, također uprave svoj pogled u Afriku, u taj veliki kontinent tako pun nade, ali i tako žedan pravednosti, mira i zdravog i cjelovitog razvoja koji može osigurati svojem narodu budućnost napretka i mira.

Danas povjeravam vašim molitvama rad na pripravi za predstojeću Drugu posebnu biskupsku sinodu za Afriku, čija je proslava predviđena za kraj ove godine. Nadahnuti vjerom u Boga i uzdajući se u Kristova obećanja, neka katolici ovog kontinenta uzmognu postajati u sve većoj mjeri kvasac evanđeoske nade za sve ljude dobre volje koji vole Afriku i predano rade na materijalnom i duhovnom napretku njezine djece i širenju mira, napretka, pravednosti i solidarnosti na dobro svih.

Neka Djeвица Marija, Kraljica mira, nastavi voditi narod Angole u zadaći nacionalnog pomirenja nakon razornog i neljudskog iskustva građanskoga rata. Neka po njezinim molitvama svi Angolci zadobiju milost istinskog oproštenja, poštovanja prema drugima i suradnje jer se jedino u duhu suradnje može provesti go-

lemo djelo obnove. Neka sveta Majka Božja, koja nam pokazuje svoga Sina, našega brata, podsjeti sve nas kršćane iz svih krajeva na dužnost da ljubimo našega bližnjega, da budemo graditelji mira, da prvi oprostimo onima koji su nam učinili neko zlo, kao što je nama oprošteno.

Ovdje, na jugozapadu Afrike, želimo moliti Našu Gospođu da na poseban način posreduje za mir, obraćenje srdaca i za svršetak sukoba u obližnjem području Velikih jezera. Neka njezin Sin, Knez mira, donese ozdravljenje onima koji trpe, utjehu onima koji mole i snagu svima onima koji vode teški proces dijaloga, pregovara i prekida nasilja. S tim pouzdanjem, obratimo se sada Mariji, našoj Majci, i moleći molitvu Anđeo Gospodnji, molimo za mir i spasenje čitave ljudske obitelji. (kta/ika)

**Papin nagovor uz molitvu Anđeo Gospodnji,
29. ožujka 2009.**

Draga braćo i sestre!

Želim prije svega zahvaliti Bogu i svima onima koji su, na razne načine, pridonijeli tome da moje apostolsko putovanje u Afriku proteklih dana dobro uspije i zazivam na sjeme rasuto po afričkom tlu obilje nebeskih blagoslova. O tome snažnom pastoralnom iskustvu opširnije ću govoriti na općoj audijenciji iduće srijede, ali koristim ovu prigodu da izrazim duboke osjećaje koji su me preplavili u susretima s katoličkim zajednicama i stanovnicima Kameruna i Angole. Na mene su posebno dubok dojam ostavila dva vrlo važna aspekta. Prvi je vidljiva radost ljudi, radost što se osjećaju dijelom jedne Božje obitelji i zahvaljujem Gospodinu što sam mogao podijeliti s mnoštvom te naše braće i sestara trenutke jednostavnog, složnog i vjerom ispunjenog slavlja. Drugi je vidik upravo snažni osjećaj za sveto kojim su odisala liturgijska slavlja, što je tako karakteristično za sve afričke narode i što se, mogao bih reći, vidjelo na svakom koraku tijekom moga boravka među tim pučanstvima. Posjet mi je omogućio vidjeti i shvatiti stvarnost Crkve u Africi u različitosti njezinih iskustava i izazova s kojima se suočava u ovom vremenu.

Razmišljajući upravo o izazovima na koje Crkva nailazi na svome putu na afričkom kontinentu, kao i u svim dijelovima svijeta, opažamo koliko su aktualne riječi evanđelja ove Pete korizmene nedjelje. Isus, neposredno uoči svoje muke, izjavljuje: "Zaista, zaista, kažem vam: ako pšenično zrno, pavši na zemlju, ne umre, ostaje samo; ako li umre, donosi obilat rod" (Iv 12,24). Sada nije više vrijeme za riječi i govore, stigao je presudni trenutak, zbog kojeg je Bog došao na svijet i premda mu je duša potresena, on je spreman do kraja ispuniti Očevu volju. A ovo je Božja volja: dati život vječni nama koji smo ga izgubili. Da bi se to ostvarilo treba da Isus umre, poput

pšeničnog zrna koje je Bog Otac zasijao u svijet. Samo će tako moći niknuti i rasti novo čovječanstvo, oslobođeno vlasti grijeha i kadro živjeti u bratstvu, kao sinovi i kćeri jednoga Oca koji je na nebesima. Na velikom vjerskom slavlju doživljenom zajedno u Africi iskusili smo da je to novo čovječanstvo živo, premda ima svoje ljudske granice. Tamo gdje su misionari, poput Isusa, dali i nastavljaju trošiti život za evanđelje, sabiru se obilni plodovi. Svima njima – redovnicima, redovnicama, laicima i laikinjama – želim uputiti posebnu misao zahvalnosti za dobro koje čine. Bilo mi je lijepo vidjeti plod njihove ljubavi prema Kristu i konstatirati duboku zahvalnost koju kršćani gaje prema njima. Zahvalimo Bogu i molimo Presvetu Mariju da se u čitavom svijetu širi poruka Kristove nade i ljubavi.

Nakon Angelusa

Najtoplije pozdravljam brojne Afrikance koji žive u Rimu, među kojima su mnogi studenti, koji su ovdje došli s mons. Robertom Sarahom, tajnikom Kongregacije za evangelizaciju naroda. Predragi, došli ste pokazati radost i zahvalnost za moje apostolsko putovanje u Afriku. Od srca vam zahvaljujem. Molim za vas, za vaše obitelji i za zemlje iz kojih dolazite. Hvala!

Idući četvrtak u 18 sati predsjedat ću u Svetom Petru misom na četvrtu obljetnicu smrti moga ljubljenog prethodnika sluge Božjega Ivana Pavla II. Pozivam na sudjelovanje osobito mlade iz Rima, kako bismo se zajedno pripravili za Svjetski dan mladih, koji će se slaviti na dijecezanskoj razini na Cvjetnicu. (kta/ika)

Papina kateheza na općoj audijenciji u srijedu, 8. travnja 2009.

Draga braćo i sestre!

Veliki tjedan, koji je za nas kršćane najvažniji tjedan u godini pruža nam priliku uroniti u središnje događaje otkupljenja, ponovno proživjeti uskrsno otajstvo, tu veliku tajnu vjere. Počevši od sutra, s Misom večere Gospodnje, svečani liturgijski obredi će nam pomoći dublje razmatrati muku, smrt i uskrsnuće Gospodinovo u danima Svetog vazmenog trodnevlja, stožera čitave liturgijske godine. Neka božanska milost otvori naša srca shvaćanju neprocjenjivog dara koji predstavlja spasenje koje nam je donijela Kristova žrtva! Taj je neizmjerni dar na divan način opisan u slavnom himnu sadržanom u Poslanici Filipljanima (usp. 2, 6-11), koji smo u korizmi više put razmatrali. Apostol, u osnovnim crtama ali vrlo umješno, opisuje misterij Isusova poniženja u njegovoj mucii i smrti, nakon čega slijedi njegovo uzdignuće u slavu "da se na ime Isusovo – zaključuje sveti Pavao – prigne svako koljeno nebesnika, zemnika i podzemnika. I svaki će jezik priznati: Isus Krist jest Gospodin!" (2, 10-11).

Kako je čudesan, i ujedno iznenađujući, taj misterij! Isus, premda Bog, nije htio svoje božanske prerogative zadržati isključivo za sebe, nije htio svoje božanstvo, svoju božansku slavu i moć koristiti kao sredstvo trijumfa i znak odijeljenosti od nas. Naprotiv, "opljeni sam sebe" preuzevši na sebe bijedno i slabo ljudsko stanje – Pavao, u vezi s tim, koristi veoma sadržajan grčki izraz da označi Isusov kénosis. Božansko obličje (morphé) u Kristu se sakriva pod ljudskim obličjem, odnosno pod našom zbiljnošću označenom trpljenjem, siromaštvom, ljudskom ograničenošću i smrću. U dubokom i stvarnom dioništvu u našoj naravi, dioništvu u svemu osim u grijehu, išao je do one granice koja je znak naše ograničenosti i smrti. Ali sve to nije bilo plod nekog mračnog mehanizma ili slijepog usuda; bio je to radije njegov slobodni izbor i izraz pristanka uz Očev

naum spasenja. A smrt kojoj je išao ususret – dodaje apostol – bila je smrt na križu, od koje ponižavajuću i goru čovjek ne može zamisliti. Sve to je Gospodin svega svijeta učinio iz ljubavi prema nama: iz ljubavi je htio "oplijeniti samoga sebe" i postati naš brat; iz ljubavi je postao dionik našeg stanja, stanja svakog muškarca i svake žene. U vezi toga veliki svjedok istočne tradicije, Teodoret Cirski piše: "Budući da je po svojoj naravi Bog i budući da je bio jednak Bogu, nije to držao nečim velikim, kao što to čine oni koji su primili neku čast koja je iznad njihovih zasluga, već je, skrivajući svoje zasluge, izabrao najdublje poniženje i preuzeo obličje ljudskog bića" (Komentar na Poslanicu Filipljanima, 2, 6-7).

Uvod u Vazmeno trodnevlje, koje će započeti sutra – kao što sam rekao – sugestivnim popodnevnim obredima Velikog četvrtka, je svečana Misa posvete ulja, koju ujutro biskup slavi sa svojim svećenicima i tijekom koje zajednički obnavljaju svećenička obećanja izgovorena na dan ređenja. To je gesta od velike vrijednosti, veoma zgodna prilika u kojoj svećenici ponovno potvrđuju vlastitu vjernost Kristu koji ih je izabrao za svoje poslužitelje. Taj svećenički susret ima uz to posebno značenje, jer je gotovo priprava za Svećeničku godinu, koju sam proglasio u povodu 150. obljetnice smrti svetog Arškog župnika i koja će započeti 19. lipnja. Na Misi posvete ulja bit će također blagoslovljeno ulje za bolesničko pomazanje i katekumensko ulje te posvećeno krizmano ulje. Ti obredi na simboličan način označavaju puninu Kristova svećeništva i onog crkvenog zajedništva koje čini živim tijelom kršćanski puk, okupljen zbog euharistijske žrtve i oživljen u jedinstvu darom Duha Svetoga. Na popodnevnoj Misi večere Gospodnje, Crkva se spominje ustanovljenja euharistije, ministerijalnog svećeništva i nove zapovijedi – mandatum novum – ljubavi, koju je Isus ostavio svojim učenicima. O onome što se dogodilo u dvorani Posljednje večere, uoči Gospodinove muke, sveti Pavao nudi jedno od najdrevnijih svjedočanstava: "Gospodin Isus – piše on pozivajući se na usmenu predaju koja je tada već jamačno bila

veoma raširena – one noći kad bijaše predan uze kruh, zahvalivši razlomi i reče: 'Ovo je tijelo moje - za vas. Ovo činite meni na spomen.' Tako i čašu po večeri govoreći: 'Ova čaša novi je Savez u mojoj krvi. Ovo činite kad god pijete, meni na spomen'" (1 Kor 11, 23-25). Riječi su to bremenite misterijem, koje jasno očituju Kristovu volju: pod prilikama kruha i vina On se uprisutnjuje svojim predanim tijelom i svojom prolivenom krvlju. To je žrtva novog i konačnog saveza ponuđenog svima, bez razlike u rasi i kulturi. I tim svetim obredom, kojeg predaje Crkvi kao najviši dokaz svoje ljubavi, Isus ustanovljuje službenike i svoje učenike i sve one koji će tijekom stoljeća vršiti taj misterij. Veliki četvrtak predstavlja zato novi poziv na zahvaljivanje Bogu za najviši dar euharistije, kojeg treba pobožno primati i kojem se treba klanjati živom vjerom. Zato, Crkva, nakon slavljenja mise, potiče na bdijenje u prisutnosti Presvetog sakramenta, podsjećajući na žalosni čas koji je Isus prošao u samoći i molitvi u Getsemaniju, prije no što će biti uhićen i potom osuđen na smrt.

Došli smo tako do Velikog petka, dana Gospodinove muke i raspeća. Svake godine, uranjajući u šutnju pred Isusom obješenim na drvu križa, primjećujemo koliko su pune ljubavi riječi koje je izgovorio uoči toga, tijekom Posljednje večere. "Ovo je krv moja, krv Saveza, koja je prolivena za mnoge" (usp. Mk 14, 24). Isus je htio prinijeti svoj život kao žrtvu za otpuštenje grijeha čovječanstva. Kao i euharistija, tako i muka i smrt Isusova na križu predstavlja misterij koji je ljudskom razumu nedokučiv. Nalazimo se pred nečim što bi ljudski gledano moglo izgledati apsurdno: Bog ne samo da je postao čovjekom, ne samo da je trpio da bi spasio čovjeka preuzevši na sebe teret čitave tragedije ljudskog roda, već umire za čovjeka.

Kristova smrt doziva u svijest svu bol i sva zla koja opterećuju čovjeka svih vremena: teški teret naše smrti, mržnje i nasilja koji još uvijek ostavljaju na zemlji krvavi trag. Gospodinova muka se nastavlja u trpljenju ljudi. Kao što s pravom piše Blaise Pascal, "Isus će

biti u agoni sve do svršetka svijeta; ne smije se spavati za toga vremena" (Misli, 553). Ako je Veliki petak dan pun žalosti, to je, dakle, istodobno dan vrlo pogodan za ponovno buđenje naše vjere, kako bi naša nada postala čvršća i kako bi stekli hrabrosti da nosimo vlastiti križ s poniznošću, povjerenjem i predanošću u Boga, sigurni u njegovu potporu i njegovu pobjedu. U liturgiji toga dana se pjeva: O Crux, ave, spes unica – Zdravo, križu, nado jedina!

Ta nada jača u velikoj šutnji Velike subote, u očekivanju Isusova uskrsnuća. Na taj dan u crkvama vlada tišina i nisu predviđeni posebni liturgijski obredi. Crkva bdije u molitvi poput Marije i zajedno s Marijom, dijeleći iste osjećaje boli i pouzdanja u Boga. S pravom se preporučuje da se tijekom cijeloga dana sačuva molitveno ozračje, koje pridonosi meditaciji i pomirenju; vjernike se potiče da pristupe sakramentu pokore, kako bi mogli obnovljena duha sudjelovati u uskrsnim slavljima.

Sabranost i šutnja Velike subote uvode nas u noć i svečano Vazmeno bdijenje, "majku svih bdijenja", kada će se u svim crkvama i zajednicama prolomiti pjesma radosti zbog Kristova uskrsnuća. Ponovno će biti proglašena pobjeda svjetla nad tamom, života nad smrću i Crkva će se radovati u susretu sa svojim Gospodinom. Ući ćemo tako u ozračje Uskrsnuća.

Draga braćo i sestre, oraspoložimo se da snažno doživimo Sveto trodnevlje, kako bismo sve dublje bili di-onici Kristova otajstva. Neka nas na tome putu prati Sveta Djevica, koja je u tišini slijedila Sina Isusa sve do Kalvarije, sudjelujući s velikim bolom u njegovoj žrtvi i otajstvu otkupljenja, postavši tako Majkom svih vjernika (usp. Iv 19, 25-27). Zajedno s njom ćemo ući u dvoranu Posljednje večere, ostat ćemo podno križa, bdjeti u duhu uz Krista umrlog očekujući s nadom zoru svjetlom obasjanog dana uskrsnuća. Već unaprijed izražavam svima vama, vašim obiteljima, župama i zajednicama najsrdačnije čestitke za radostan i svet Uskrs. (kta/ika

Papin nagovor uz blagoslov Urbi et Orbi, na Uskrs, 12. travnja 2009.

Draga braćo i sestre iz Rima i cijeloga svijeta!

Svima vam od srca upućujem najljepše uskrsne želje riječima svetog Augustina. "Resurrectio Domini, spes nostra - uskrsnuće Gospodinovo naša je nada" (Augustin, Sermo 261, 1). Ovom izjavom taj veliki biskup protumačio je svojim vjernicima da je Isus uskrsnuo da mi, premda na putu prema smrti, na očajavamo, misleći da je smrću život u potpunosti dovršen; Krist je uskrsnuo da nam dade nadu (usp. ibid.).

Ustvari, jedno od pitanja koje najviše pritišće čovjekovo postojanje upravo je ovo: što ima nakon smrti? Današnja svetkovina dozvoljava nam da na tu enigmu odgovorimo da smrt nema posljednju riječ, jer je na kraju Život taj koji pobjeđuje. A ta naša sigurnost nije utemeljena na običnom ljudskom razmišljanju, nego na povijesnoj činjenici vjere: Isusu Krist, raspet i pokopan, uskrsnuo je svojim slavnim tijelom. Isus je uskrsnuo da i mi, vjerujući Njemu, možemo imati život vječni. Ovaj navještaj u srcu je evanđeoske poruke. Snažno ga ponavlja sveti Pavao: "Ako Krist nije uskrsnuo, uzalud je propovijedanje naše, uzalud je vjera naša", te dodaje: "Ako se samo u ovom životu u Krista ufamo, najbjeđniji smo od svih ljudi" (1Kor 15,14.19). Od uskršnje zore novo proljeće nade obuzima svijet; od tog dana naše je uskrsnuće već započelo, jer Uskrs ne označuje samo jedan povijesni trenutak, nego početak novog stanja: Isus je uskrsnuo, ne da bi njegov spomen ostao živ u srcu njegovih učenika, nego da On sâm živi u nama, te u njemu mognemo iskusiti radost vječnoga života.

Uskrsnuće stoga nije neka teorija, nego povijesna stvarnost koju je objavio Isus Krist po svojoj "pashi", svome "prelasku", koji je otvorio "novi put" između zemlje i Neba (usp. Heb 10,20). Nije to ni mit ni san, nije ni viđenje ni utopija, nije bajka, nego jedinstveni i neponovljivi događaj: Isus iz Nazareta, sin Marijin,

koji je u petak navečer bio skinut s križa i pokopan, pobjedonosno je napustio grob. Doista, u zoru prvoga dana nakon subote, Petar i Ivan našli su prazan grob. Magdalena i ostale žene susrele su Isusa uskrsloga; prepoznali su ga i dvojica učenika iz Emausa u lomljenju kruha; Uskrsli se ukazao apostolima te večeri u Dvorani Posljednje večere, a potom i mnogim drugim učenicima u Galileji.

Navještaj uskrsnuća Gospodinova rasvjetljuje tamna područja svijeta u kojem živimo. Mislim posebice na materijalizam i na nihilizam, na ono viđenje svijeta koje ne zna nadići ono što se može spoznati iskustvom, te se njegova nada ostaje iluzija. No upravo danas snažno se probija navještaj uskrsnuća Gospodinova, koji je odgovor na često pitanje skeptika, što ga donosi i Knjiga Propovjednikova: "Ima li išta o čemu bi se moglo reći: 'Gle, ovo je novo?'" (Pr 1,10). Da, odgovaramo: u uskrsno jutro sve je obnovljeno. "Mors et vita / duello conflixere mirando: dux vitae mortuus / regnat vivus - Sa životom smrt se sasta / i čudesna borba nastala: / Vođa živih pade tada / i živ živcat opet vlada." To je novost! Novost koja mijenja život onomu tko je prihvati, kako se to događa kod svetaca. Tako se, primjerice, dogodilo sa svetim Pavlu.

Više puta u ovoj Pavlovoj godini imali smo prilike razmišljati o iskustvu toga velikoga apostola. Savao iz Tarza, oštar progonitelj kršćana, na putu prema Damasku susreo je uskrsloga Krista koji ga je "osvojio." Ostalo je poznato. U Pavlu se dogodilo ono što će kasnije opisati kršćanima u Korintu: "Je li tko u Kristu, nov je stvor. Staro uminu, novo, gle, nastala!" (2Kor 5,17). Pogledajmo toga velikoga evangelizatora koji je hrabrim poletom svoga apostolskog djelovanja donio Evanđelje tolikim narodima tadašnjega svijeta. Njegov nauk i njegov primjer neka nas potaknu da tražimo Gospodina Isusa. Neke nas ohrabre da se povjerimo Njemu, jer je osjećaj ništavosti koji nastoji zatrovati čovječanstvo, pobijeđen svjetlom i nadom koji proizlaze iz uskrsnuća. Istinite su i stvarne riječi Psalma: "Ni tmina tebi neće

biti tamna: noć sjaji kao dan i tama kao svjetlost" (Ps 139,12). Nije više ništavost to što obuzima sve, nego prisutnost Boga puna ljubavi. Čak i samo kraljevstvo smrti oslobođeno je, jer i u "podzemlje" je stigla Riječ života, potaknuta dahom Duha (r. 8).

Ako je istina da smrt više nema vlasti nad čovjekom i nad svijetom, ipak još ostaju toliki, premnogi znakovi njezine stare vlasti. Ako je svojim Vazmom Krist iščupao korijen zla, potrebni su mu muškarci i žene koji će mu u svakom vremenu i mjestu pomoći da potvrdi svoju pobjedu njihovim vlastitim oružjem: oružjem pravde i istine, milosrđa, praštanja i ljubavi. To je poruka koju sam, za nedavnog apostolskog putovanja u Kamerun i Angolu, nakanio donijeti cijelom afričkom kontinentu koji me primio s velikim entuzijazmom i raspoloživošću u slušanju. Afrika, doista, neizmjereno trpi zbog okrutnih i neprekidnih sukoba - često zaboravljenih - koji ranjavaju i oblijevaju krvlju razne narode, ali i zbog rastućeg broja svoje djece koja završavaju kao žrtve gladi, siromaštine ili bolesti. Istu ću poruku snažno ponoviti u Svetoj zemlji kamo ću se s radošću zaputiti za nekoliko tjedana. Teško ali neizbježno pomirenje, koje je preduvjet za budućnost u zajedničkoj sigurnosti i mirnom suživotu, neće moći postati stvarnošću osim kroz obnovljeni ustrajan i iskren napor oko rješavanja izraelsko-palestinskog sukoba. Od Svete zemlje pogled se širi prema okolnim zemljama, prema Bliskom istoku i prema cijelom svijetu. U vrijeme globalnog nedostatka hrane, financijskog kraha, starih i novih siromaština, zabrinjavajućih klimatskih promjena, nasilja i bijede koji mnoge prisiljavaju da napuste svoju zemlju u potrazi za manje nesigurnim životom, u vrijeme terorizma koji još uvijek prijeti, u vrijeme rastućih strahova pred nesigurnošću sutrašnjice, valja žurno otkriti perspektive koje mogu dati nadu. Nitko se ne smije povlačiti u toj miroljubivoj borbi što ju je započeo Kristov Vazam. Krist - ponavljam - traži muškarce i žene koji će mu pomoći da potvrdi svoju pobjedu svojim vlastitim oružjem, oružjem pravde i istine, milosrđa, praštanja i ljubav.

Resurrectio Domini, spes nostra! Uskrsnuće Kristovo naša je nada! To Crkva danas radosno proglašava: navješćuje nadu koju je Bog učinio čvrstom i nepobjedivom uskrisivši Isusa Krista od mrtvih; donosi nadu koju ona sama u srcu nosi i želi podijeliti sa svima, na svakom mjestu, posebice ondje gdje kršćani trpe progonstvo zbog svoje vjere i svojeg zauzimanja za pravdu i mir; zaziva nadu sposobnu uskrsnuti hrabrost za dobro pa i onda, osobito onda, kad to nije jednostavno. Danas Crkva pjeva o "danu što ga učini Gospodin" i poziva na radost. Danas Crkva moli, zaziva Mariju, Zvijezdu spasenja koje je srce Krista, pashalne žrtve, Jaganjca koji je "svijet otkupio", Nevinoga koji "nas je pomirio s Ocem". Njemu, pobjedničkome Kralju, Njemu raspetome i uskrsnome, mi radosno kličemo svoj Aleluja! (kta/ika)

Papin nagovor prije molitve Kraljice neba na Uskrсни ponedjeljak 2009

*Kristovo je uskrsnuće podiglo most između svijeta
i vječnog života*

Draga braćo i sestre!

U ovim uskrsnim danima slušamo kako ponovno odjekuju Isusove riječi: "Uskrsnuo sam i uvijek sam s tobom". Ponavljajući odjek toga navještaja, Crkava s klicanjem proglašava: "Da, sigurni smo! Gospodin je zaista uskrsnuo, aleluja! Njemu slava i moć u vijek!" Čitava Crkva u slavljeničkom ozračju izražava svoje osjećaje pjevajući: "Ovo je dan Gospodnji". Zapravo, uskrisujući od smrti, Isus je inaugurirao svoj vječni dan: "Neću umrijeti", kaže on, "živjet ću". Raspeti sin čovječji, kamen koji odbaciše graditelji, postao je sada čvrsti temelj novog duhovnog zdanja, koji je Crkva, njegovo mistično Tijelo. Božji narod, koji ima Krista za svog nevidljivog vođu, rast će tijekom stoljeća, sve do punog ispunjenja plana spasenja. Tada će čitavo čovječanstvo biti njemu pritjelovljeno i svaka će postojeća stvarnost biti proniknuta tom njegovom pobjedom. Tada, kao što piše sveti Pavao, on će biti "punina svega" (usp. Ef 1,23) i "Bog će biti sve u svemu" (1 Kor 15,28).

Raduje se stoga kršćanska zajednica jer nam Gospodinovo uskrsnuće jamči da će se naum spasenja sigurno ostvariti. Eto zašto je njegova Pasha doista naša nada. I mi, uskrsli s Kristom po krštenju, moramo ga sada vjerno slijediti u svetosti života, kročeći bez posustajanja prema vječnoj Pashi, nošeni sviješću da nas teškoće, borbe, kušnje i trpljenja ljudskog života, uključujući smrt, neće moći odijeliti od njega i njegove ljubavi. Njegovo uskrsnuće podiglo je most između svijeta i vječnog života, kojim svaki muškarac i žena mogu prijeći i prispjeti tako k pravom cilju našega zemaljskog putovanja.

"Uskrsnuo sam i uvijek sam s tobom." To se Isusovo jamstvo ostvaruje prije svega u euharistiji; u svakom

euharistijskom slavlju, naime, Crkva, i svaki njezin član, osjećaju živu prisutnost i uživaju svo bogatstvo njegove ljubavi. U sakramentu euharistije uskrsli nas Gospodin čisti od naših grijeha; hrani nas duhovnom hranom i ulijeva nam snagu da izdržimo teške životne kušnje i borimo se protiv grijeha i zla. On je sigurni oslonac na našem putovanju prema vječnom boravištu na nebu. Neka nam Djevica Marija, koja je proživjela sa svojim božanskim Sinom sve etape njegova poslanja na zemlji, pomogne s vjerom prihvatiti dar Uskrsa i učini nas vjernim i radosnim svjedocima uskrsloga Gospodina. (kta/ika)

Papina kateheza na općoj audijenciji u srijedu 15. travnja 2009.

Draga braćo i sestre!

Redovita opća audijencija srijedom danas je prožeta onom uskrsnom radošću, koju nijedno trpljenje i bol ne mogu odagnati, jer je to radost koja izvire iz sigurnosti da je Krist, svojom smrću i uskrsnućem, jednom zauvijek trijumfirao nad zlom i smrću: "Krist je uskrsnuo! Aleluja!", pjeva Crkva u veselju. To se slavljeničko ozračje, ti tipični uskrsni osjećaji, produljuju ne samo na ovaj tjedan – uskrsnu osminu – već traju punih pedeset dana, sve do Pedesetnice. Štoviše, uskrsno otajstvo obuhvaća cio tijek našega života.

Ovo nam liturgijsko vrijeme pruža mnoge biblijske tekstove i poticaje na razmišljanje koji pomažu dublje proniknuti značenje i vrijednost Uskrsa. "Via crucis", križni put, koji smo u Svetom trodnevlju ponovno prošli s Isusom sve do Kalvarije, iznova proživjevši njegovu bolnu patnju, na svečanom Vazmenom bdjenju je postao utješna "via lucis", put svjetla i duhovnog preporoda, nutarnjeg mira i nepokolebljive nade. Nakon plača, nakon izgubljenosti Velikog petka, kojeg je slijedila tišina Velike subote bremenita iščekivanjem, u osvit "prvog dana nakon subote" ponovno je snažno odjeknuo navještaj Života koji je pobijedio smrt: "Dux vitae mortuus / regnat vivus – Vođa živih pade tada, / i živ živcat opet vlada!" Potresna novost uskrsnuća je tako važna da je Crkva ne prestaje proglašavati i proteže njezin spomen osobito na svaku nedjelju: svaka je nedjelja, naime, Dan Gospodnji i tjedni Uskrs Božjeg naroda. Naša istočna braća, gotovo u želji da što jasnije naglase to otajstvo spasenja koje zahvaća naš svakodnevni život, na ruskom jeziku taj dan zovu "dan uskrsnuća" (voskresćenje).

Zato je temeljno za našu vjeru i za naše kršćansko svjedočenje naviještati uskrsnuće Isusa iz Nazareta kao stvarni, povijesni događaj o kojem postoje mnoga i vjerodostojna svjedočanstva. Snažno to ističemo jer, i u

ovim našim danima, ima onih koji pokušavaju zaniijekati njegovu povijesnost i tvrde da je evanđeosko izvješće mit te ponavljaju i podastiru stare i već otrcane teorije kao nove i znanstveno potvrđene. Sigurno da uskrsnuće nije za Isusa bilo tek puki povratak u prethodni zemaljski život. U tom slučaju, naime, bilo bi nešto što pripada prošlosti: prije dvije tisuće godina jedan je čovjek uskrsnuo, vratio se u prethodni život, poput, primjerice, Lazara. Uskrsnuće se postavlja u jednu drugu dimenziju: to je prijelaz u sasvim novu i duboku dimenziju života, koja se tiče i nas, koja obuhvaća cijelu ljudsku obitelj, povijest i sav svemir. Taj događaj, koji je uveo novu dimenziju života i raskrilo ovaj naš svijet prema vječnom životu, promijenio je život očevidaca kao što to pokazuju evanđeoska izvješća i drugi novozavjetni spisi; to je navještaj kojeg su cijeli naraštaji muškaraca i žena tijekom stoljeća s vjerom prihvaćali i svjedočili, nerijetko i po cijenu vlastite krvi, znajući da upravo tako ulaze u tu novu dimenziju života. I ove godine, na Uskrs, u svakom kutku zemlje, odzvanja nepromijenjena i uvijek nova radosna vijest: Isus koji je umro na križu uskrsnuo je, živi slavan jer je porazio moć smrti, uveo je čovjeka u novo zajedništvo života s Bogom i u Bogu. To je pobjeda Uskrsa, naše spasenje! I sa svetim Augustinom možemo pjevati: "Kristovo uskrsnuće je naša nada!", jer nas uvodi u novu budućnost.

Isusovo uskrsnuće je temelj naše čvrste nade i baca svjetlo na čitavo naše zemaljsko putovanje, uključujući ljudsku zagonetku boli i smrti. Vjera u Krista raspetoga i uskrsloga je srce cijele evanđeoske poruke, srž našega "Vjerovanja". Te osnovne postavke našega "Vjerovanja" opisane su u poznatom ulomku iz Pavlove Prve poslanice Korinćanima (15, 3-8) gdje Apostol, da bi odgovorio nekima iz korinthske zajednice koji su, paradoksalno, s jedne strane naviještali Isusovo uskrsnuće, a s druge nijekali uskrsnuće mrtvih – našu nadu –, prenosi vjerno ono što je on sam – Pavao – primio od prve apostolske zajednice o Gospodinovoj smrti i uskrsnuću.

On započinje gotovo kategoričnom tvrdnjom: "Dozivljam vam, braćo, u pamet evanđelje koje vam navijestih, koje primiste, u kome stojite, po kojem se spasavate, ako držite što sam vam navijestio; osim ako uzalud povjerovaste" (r. 1-2). Dodaje odmah da im je prenio ono što je sam primio. Slijedi zatim perikopa koju smo čuli na početku ovog našeg susreta. Sveti Pavao predstavlja prije svega Isusovu smrt i stavlja, u jednom tako jezgrovitom tekstu, dva dodatka uz izraz "Krist umrije". Prvi glasi: umrije "za grijehе naše "; drugi "po Pismima" (r. 3). Izraz "po Pismima" dovodi događaj Gospodinova uskrsnuća u vezu s poviješću starozavjetnog Božjeg saveza s njegovim narodom i daje nam shvatiti da je smrt Sina Božjega utkana u povijest spašenja, štoviše da ta povijest prima od nje svoju logiku i svoje pravo značenje. Sve do tada Kristova je smrt bila gotovo zagonetka, na koju još uvijek nije bio dan pouzdan odgovor. U uskrsnom se otajstvu obistinjuju Gospodinove riječi, odnosno to je događa koji nosi u sebi jedan logos, logiku: Kristova smrt potvrđuje da je Božja riječ bila do kraja "tijelo", ljudska "povijest". Kako i zašto se to dogodilo shvaća se iz drugog Pavlova dodatka: Krist umrije "za grijehе naše". Tim riječima Pavlov tekst kao da preuzima Izajino proroštvo sadržano u Četvrtoj pjesmi o sluzi Jahvinu (usp. Iz 53,12). Sin Božji "opljeni samoga sebe do smrti", ponio je "grieh mnogih" i zagovarajući za "grešnike" mogao je donijeti dar pomirenja ljudi jednih s drugima i ljudi s Bogom: njegova je dakle smrt dokrajčila smrt; put križa vodi k uskrsnuću.

U redcima koji slijede Apostol se zatim zaustavlja na Gospodinovom uskrsnuću. On kaže da je Krist "uskrišen treći dan po Pismima". Ponovno: "po Pismima". Brojni egzegete u izrazu "uskrišen treći dan po Pismima" vide značajan podsjetnik na ono što čitamo u Psalmu 16., gdje psalmist kaže: "Jer mi nećeš ostavit' dušu u Podzemlju ni dati da pravednik tvoj truleži ugleda" (r. 10). To je jedan od starozavjetnih tekstova, citiranih u prvom kršćanstvu, kojim se dokazuje Isus-

ov mesijanski karakter. Budući da se po židovskom tumačenju tijelo počinje raspadati nakon tri dana, svetopisamska se riječ ispunjava u Isusu koji uskrisava treći dan, to jest prije nego što započne raspadanje. Sveti Pavao, prenoseći vjerno učenje apostolâ, ističe da se Kristova pobjeda nad smrću događa kroz stvarateljsku moć Božje riječi. Ta božanska moć nosi nadu i radost; to je u konačnici oslobađajući sadržaj uskrsne objave. U uskrsnuću, Bog objavljuje samoga sebe i moć trojstvene ljubavi koja uništava razorne sile zla i smrti.

Draga braćo i sestre, dopustimo da nas prosvijetli Gospodina uskrslog. Prihvatimo ga s vjeron i velikodušno prionimo uz evanđelje, kao što su to učinili povlašteni svjedoci njegova uskrsnuća; kao što je učinio, godinama nakon njih, sveti Pavao koji je imao čudesan susret s božanskim Učiteljem na putu za Damask. Ne smijemo zadržati samo za sebe navještaj te Istine koja mijenja život. I s poniznim povjerenjem molimo: "Isuse, koji si uskrsnućem od mrtvih predoznačio naše uskrsnuće, vjerujemo u Tebe!". Zaključit ću usklikom kojeg je volio ponavljati Silvan od Gore Atos: "Raduj se, dušo moja. Uskrs je uvijek, jer Krist uskrsli je naše uskrsnuće!". Neka nam Djevica Marija pomogne njegovati u nama, i oko nas, to ozračje uskrsne radosti, da bismo bili svjedoci božanske ljubavi u svakoj situaciji našeg života. Svima, još jednom, sretan Uskrs! (kta/ika)

Papin nagovor uz molitvu Kraljice neba u nedjelju 19. travnja 2009.

Draga braćo i sestre!

Vama ovdje nazočnima i svima koji su povezani s nama putem radija i televizije ponovno, na ovu nedjelju kojom završava Vazmena osmina, od srca čestitam Uskrs. U ozračju radosti, koja izvire iz vjere u Krista uskrsloga, želim zatim najtoplije zahvaliti svima onima – a njih je zaista mnogo – koji su mi uputili izraze privrženosti i bratske blizine u ovim danima, bilo za uskrsne blagdane, bilo povodom mogega rođendana, koji sam slavio 16. travnja, kao i za četvrtu obljetnicu mogeg izbora za Petrovu Stolicu, koja pada upravo na današnji dan. Zahvaljujem Gospodinu za tolike izraze ljubavi. Kao što sam imao priliku nedavno reći, nikada se ne osjećam samim. Još više u ovom jedinstvenom tjednu, koja za liturgiju predstavlja samo jedan dan, osjetio sam zajednicu koja me okružuje i podupire: to je duhovna solidarnost, jačana molitvom, koja se očituje na bezbrojne načine. Počevši od mojih suradnika u Rimskoj kuriji, sve do zemljopisno najudaljenijih župa, mi katolici činimo i moramo se osjećati kao jedna jedina obitelj, nadahnuti istim osjećajima koji su prožimali prvu kršćansku zajednicu, o kojoj tekst Djela apostolskih koji se čita na ovu nedjelju kaže: „U mnoštvu onih što prigriše vjeru bijaše jedno srce i jedna duša" (Dj 4, 32).

Zajednica prvih kršćana imala je za pravo središte i temelj Krista uskrsloga. Evanđelje izvješćuje da se, u času muke, kada je božanski Učitelj bio uhićen i osuđen na smrt, učenici raspršiše. Samo Marija i žene, s apostolom Ivanom, ostadoše i slijediše ga do kalvarije. Po uskrsnuću, Isus je darovao svojim novo jedinstvo, jače no prije, nepobjedivo, jer se ne temelji na ljudskim snagama, već na božanskom milosrđu, po kojem su osjetili da ih sve ljubi i da im oprašta. Božja milosrdna ljubav, dakle, čvrsto ujedinjuje, danas kao i jučer, Crkvu i čini od čovječanstva jednu obitelj; ta nam božanska

ljubav po Isusu raspetom i uskrsnom oprašta grijeha i obnavlja nas u duhu. Vođen tim dubokim uvjerenjem, moj ljubljani prethodnik Ivan Pavao II. htio je tu nedjelju, drugu po Uskrsu, proglasiti Nedjeljom božanskog milosrđa i pokazao je svima na Krista uskrsloga kao izvor povjerenja i nade, prihvaćajući duhovnu poruku koju su prenijeli Gospodin i sveta Faustina Kowalska, sažetu u zazivu: „U tebe se uzdam, Gospodin!“.

Kao i prvu zajednicu, tako i nas Marija prati u svakodnevnom životu. Mi je zazivamo kao „Kraljicu neba“, znajući da je njezino kraljevstvo jednako kao i kraljevstvo njezina Sina puno milosrdne ljubavi. Povjerite joj ponovno službu Crkve, dok s povjerenjem govorimo: Mater misericordiae, ora pro nobis (Majko milosrđa, moli za nas).

Nakon "Regina Coeli" Upućujem prije svega srdačan pozdrav i tople želje braći i sestrama Istočnih Crkava koje, slijedeći julijanski kalendar, danas slave sveti Uskrs. Neka uskrsli Gospodin u svima obnovi svjetlo vjere i daruje obitelj radosti i mira.

Sutra će u Ženevi, u organizaciji Ujedinjenih naroda, započeti konferencija posvećena Deklaraciji iz Durbanu iz 2001. protiv rasizma, rasne diskriminacije, ksenofobije i nesnošljivosti. Riječ je o važnoj inicijativi jer se i danas, usprkos povijesnim poukama, bilježe mnoge pojave koje zavrjeđuju svaku osudu. U deklaraciji iz Durbanu priznaje se da „svi narodi i osobe čine jednu ljudsku obitelj, bogatu u različitosti. Oni su pridonijeli napretku civilizacije i kulturâ koje čine zajedničku baštinu čovječanstva... promicanje snošljivosti, pluralizma i poštivanja može dovesti do društva u kojem će vladati manja isključivost“. Polazeći od tih tvrdnji traži se odlučno i konkretno djelovanje, na nacionalnoj i međunarodnoj razini, kako bi se spriječio i otklonio svaki oblik diskriminacije i nesnošljivosti. Potrebno je, prije svega, djelovati u sferi odgoja na najširoj razini, ističući dostojanstvo osobe i štiteći njezina temeljna prava. Crkva, sa svoje strane, tvrdi da samo prizna-

vanje čovjekova dostojanstva, stvorena na Božju sliku i priliku, može sačinjavati sigurno uporište za to djelovanje. Iz toga zajedničkog vrela, naime, izvire zajedničko određenje čovječanstva, koje bi moralo pobuditi u svima i u svakom snažan osjećaj solidarnosti i odgovornosti. Upućujem iskrene želje da delegati prisutni na Konferenciji u Ženevi rade zajedno, u duhu dijaloga i uzajamnog prihvaćanja, kako bi se suzbio svaki oblik rasizma, diskriminacije i nesnošljivosti, označavajući tako temeljni korak prema potvrđivanju općih vrijednosti čovjekova dostojanstva i njegovih prava, na obzoru poštivanja i pravednosti prema svakoj osobi i narodu. (kta/ika)

Papina kateheza na općoj audijenciji u srijedu 22. travnja 2009.

Ambrozije Autpert otkriva pravo lice Crkve

Draga braćo i sestre, Crkva živi u osobama i onaj tko želi upoznati Crkvu, shvatiti njezin misterij, mora promatrati osobe koje su živjele i žive njezinu poruku, njezin misterij. Zato već neko vrijeme govorim u katehezama srijedom o osobama od kojih možemo naučiti što je Crkva. Započeli smo s apostolima i crkvenim ocima i malo po malo smo stigli do 8. stoljeća, doba Karla Velikog. Danas želim govoriti o Ambroziju Autpertu koji je sve donedavno bio podosta nepoznat: njegova su djela, naime, bila pripisivana velikim dijelom drugim poznatijim ličnostima, od svetog Ambrozija iz Milana do sv. Hidelfonsa, a da ne spominjemo ona za koja su monasi iz Montecassina tvrdili da ih je napisao njihov bezimni opat, koji je živio gotovo stotinu godina kasnije. Osim pokoje kratke autobiografske crtice koju nalazimo u njegovu komentaru na Otkrivenje, imamo malo podataka o njegovu životu. Pozorno čitanje djela čije je autorstvo kritika malo po malo priznavala Ambroziju, daje nam otkriti u njegovu učenju teološko i duhovno bogatstvo koje je dragocjeno i za naša vremena.

Rođen u Provansi, u uglednoj obitelji, Ambrozije Autpert – prema njegovu kasnijem životopiscu Giovanniju – živio je na dvoru franačkog kralja Pipina Malog gdje je, osim što je bio dvorski službenik, obnašao na neki način i službu učitelja budućega kralja Karla Velikog. Vjerojatno nakon posjeta pape Stjepana II. franačkom dvoru između 753. i 754., Autpert je došao u Italiju gdje je imao priliku posjetiti glasovitu benediktinsku opatiju sv. Vinka, na izvorima Volturna, u vojvodstvu Benvento. Utemeljena početkom stoljeća od trojice benventske braće Paldonea, Tatonea i Tasonea, opatija je slovila kao oaza klasične i kršćanske kulture. Nedugo nakon svoga posjeta, Ambrozije Autpert odlučio je prigrliti redovnički život i ulazi u taj samostan, gdje

je imao priliku steći primjerenu naobrazbu, prije svega na polju teologije i duhovnosti, prema otačkoj tradiciji. Oko 761. zaređen je za svećenika, a 4. listopada 777. izabran za opata uz potporu franačkih monaha, dok su protiv njegova imenovanja bili longobardski monasi, koji su bili skloniji Longobardu Potoneu. Napetost s nacionalističkom pozadinom nije se smirila u narednim mjesecima, što je imalo za posljedicu da je Autpert godinu dana kasnije (28. prosinca 778.) shvatio da je bolje da podnese ostavku i da se s nekoliko franačkih monaha skloni u Spoleto, gdje je mogao računati na zaštitu Karla Velikog. Time, međutim, razdori u samostanu sv. Vinka nisu prestali, i nekoliko godina kasnije, kada je nakon smrti opata koji je izabran nakon Autperta izabran upravo Potone (oko 782.), spor se ponovno razbuktao zbog čega je Karlo Veliki poništio imenovanje novog opata. On je poslao protivničke strane Papi, koji ih je sazvao u Rim. Pozvao je također za svjedoka Autperta koji je, međutim, tijekom putovanja iznenada umro, možda ubijen, 30. siječnja 784.

Ambrozije Autpert bio je monah i opat u dobu u kojem su vladale snažne političke napetosti, koje su se odrazile i na život u samostanima. On ih često i zabrinutim tonom spominje u svojim spisima. Prokazivao je, naprimjer, proturječnost između blještave vanjštine samostana i mlakosti (*tepiditas*) monaha: sigurno da je ta kritika bila uperena i protiv njegove opatije. Za nju je napisao životopise trojice utemeljitelja s jasnom nakanom da pruži novom naraštaju monaha uzore na koje se mogu ugledati. Sličnu je svrhu imao i kratki asketski traktat *Conflictus vitiorum et virtutum* ("Borbi između porokâ i krepostî"), koji je doživio veliki uspjeh u srednjem vijeku i objavljen je 1473. pod imenom Grigura Velikog, a 1474. u Strasbourgu pod Augustinovim imenom. U njemu pisac želi poučiti monahe na konkretan način kako se suočiti s teškoćama na koje nailaze u svakodnevnom duhovnom životu. Znakovito je da on 2 Tim 3, 12: "A i svi koji hoće živjeti pobožno u Kristu Isusu, bit će progonjeni", primjenjuje ne više

na vanjske progone, već na napade sila zla s kojima se kršćanin mora suočiti u samome sebi. U obliku svojevrsne rasprave predstavljene su 24 borbe između pojedinog poroka i kreposti: svaki porok pokušava pridobiti dušu podmuklim navođenjem na pogubne misli, dok odgovarajuća krepost pobija te insinucije pri čemu se najradije pribjegava Svetom pismu.

U tome djelu o borbi između poroka i kreposta, Autpert suprotstavlja poroku cupiditas (pohlepa) krepost contemptus mundi (prijezir svijeta), što postaje važna slika u monaškoj duhovnosti. Taj prijezir svijeta nije prijezir stvaranja, ljepote i dobrote stvorenja i Stvoritelja, već prijezir lažnog pogleda na svijet koji nam predstavlja i na koji upućuje upravo pohlepa. Ona nam insinuira da je "imati" najviša vrijednost našega bića, našeg življenja u svijetu prikazujući ih kao nešto važno. I tako izobličuje i uništava svijet. Autpert zatim primjećuje da gramzivost za zaradom bogataša i moćnika u društvu njegova doba postoji također u dušama monaha i zato piše traktat naslovljen *De cupiditate*, u kojem, zajedno s apostolom Pavlom, prokazuje od samog početka pohlepu kao korijen svih zala. Piše Ambrozije: "Iz zemljina tla razno trnje niče iz razna korijenja; u čovjekovu srcu, međutim, trnje svih poroka potječe od istoga korijena – pohlepe" (*De cupiditate* 1: CCCM 27B, str. 963). To opažanje, u svjetlu sadašnje svjetske ekonomske krize, pokazuje svu svoju aktualnost. Vidimo da je upravo iz toga korijena pohlepe ta kriza potekla. Ambrozije si predstavlja prigovor koji bi bogataši i moćnici mogli na to uputiti a on glasi: budući da nismo monasi, za nas određeni asketski zahtjevi ne vrijede. I on odgovara: "To je točno, ali i za vas, u skladu s vašim staležom i u okviru vaših vlastitih sila, vrijedi strmi i uski put, jer je Gospodin predložio samo dvojna vrata i dva puta (to jest uska i široka vrata, strmi i lagodni put); nije pokazao treća vrata i treći put" (nav. mj., str. 978). On jasno vidi da postoje vrlo različiti načini života. Ali i za čovjeka na ovom svijetu, i za bogataša vrijedi dužnost

da se bori protiv pohlepe, protiv želje za posjedovanjem, za pokazivanjem, protiv lažnog poimanja slobode kao sposobnosti da se raspolaže svime prema vlastitom nahodaenju. I bogataš mora pronaći istinski put istine, ljubavi i, samim tim, ispravna života. Autpert, kao mudri pastir duša, umije, na kraju svoje pokorničke besjede, reći i koju utješnu riječ: "Nisam govorio protiv pohlepnika, već protiv pohlepe, niti protiv naravi, već protiv poroka" (nav. mj., str. 981).

Najvažnije djelo Ambrozija Autperta zacijelo je njegov komentar u deset knjiga na Otkrivenje: ono, nakon stoljeća i stoljeća, predstavlja prvi opsežni komentar u latinskom svijetu na posljednju knjigu Svetog pisma. To je djelo plod višegodišnjeg rada i nastalo je u dvije etape, između 758. i 767., dakle prije njegova izbora za opata. On u predgovoru jasno naznačuje svoje izvore, što je bilo nešto potpuno neuobičajeno u Srednjem vijeku. Preko svoga možda najznačajnijeg izvora, komentara biskupa Primasija Adrumetana, sastavljenog oko sredine 6. stoljeća, Autpert dolazi u dodir s tumačenjem Otkrivenja koje je ostavio Afrikanac Tikonije, koji je živio jedan naraštaj prije svetog Augustina. Nije bio katolik, već je pripadao donatističkoj shizmatičkoj Crkvi; ipak, bio je veliki teolog. U tom svom komentaru on vidi prije svega u Otkrivenju odraz otajstva Crkve. Tikonije je došao do uvjerenja da je Crkva previše podijeljena: jedan dio, kaže on, pripada Kristu, ali postoji drugi dio Crkve koji pripada đavlu. Augustin je čitao taj komentar i njime se okoristio, ali je snažno istaknuo da je Crkva u Kristovim rukama, da ostaje njegovo Tijelo, tvoreći s njim jedno, te da sudjeluje u njegovu djelu posredovanja milosti. Ističe međutim da se Crkva nikada ne može odijeliti od Isusa Krista. U svojem tumačenju Otkrivenja, koje je nalik Tikonijevu, Autpert se ne zanima toliko za drugi Kristov dolazak na kraju vremena, koliko više za posljedice koje za Crkvu ima njegov prvi dolazak, utjelovljenje u krilu Djevice Marije. On kaže nam jednu vrlo važnu riječ: Krist se zapravo "mora u nama, koji smo njegovo

Tijelo, svakoga dana rađati, umirati i uskrsavati" (In Apoc. III: CCCM 27, str. 205). U kontekstu mistične dimenzije koju ima svaki kršćanin, on u Mariji vidi uzor Crkve, uzor za sve nas, jer se i u nama i među nama mora roditi Krist. Tragom otaca koji su u ženi "odjevenom suncem" iz Otk 12,1 vidjeli sliku Crkve, Autpert pojašnjava: "Blažena i pobožna Djevica... svakoga dana rađa nove narode, od kojih se oblikuje sveopće Tijelo Posrednika. Ne iznenađuje stoga što ona, u čijem je blaženom krilu sama Crkva zavrijedila da bude sjedinjena sa svojom Glavom, predstavlja uzor Crkve". U tome smislu Autpert vidi presudnu ulogu Djevice Marije u djelu otkupljenja (usp. također njegove homilije In purificatione s. Mariae i In adsumptione s. Mariae). Njegovo veliko štovanje i njegova duboka ljubav prema Majci Božjoj nadahnuli su mu ponekad rečenice koje na neki način anticipiraju one svetog Bernarda i franjevačke mistike, ne zastranjujući ipak u sporne oblike sentimentalizma, jer on Mariju nikada ne odvaja od otajstva Crkve. S velikim se pravom zato Ambrozija Autperta smatra prvim velikim mariologom na Zapadu. On smatra da se pobožnosti koja, prema njemu, mora osloboditi dušu od navezanosti na zemaljska i prolazna zadovoljstva, mora pridružiti temeljito proučavanje svetih znanosti, prije svega razmatranje Svetog pisma, u kojem se promatra "nebeski svod i neistraživi bezdan" (In Apoc. IX). U lijepoj molitvi kojom zaključuje svoj komentar na Otkrivenje, ističući prioritet koji u svakom teološkom istraživanju ima ljubav, on se obraća Bogu ovim riječima: "Kada se do tebe svojim umom pokušamo vinuti, ne otkrivamo kakav doista jesi; kada te ljubimo, tada do tebe uspijevamo doći".

Možemo vidjeti danas u Ambroziju Autpertz osobu koja je živjela u dobu snažne političke instrumentalizacije Crkve, u kojem su nacionalizam i tribalizam izobličili lice Crkve. Ali je on, usred svih tih nevolja s kojima se suočavamo i danas, znao otkriti pravo lice Crkve u Mariji i u svecima. I znao je tako shvatiti što znači biti katolik, biti kršćanin, živjeti Božju riječ, ući u taj bez-

dan i tako živjeti otajstvo Majke Božje: dati novi život Božjoj riječi, prinijeti Božjoj riječi samoga sebe, svoje tijelo u sadašnjem trenutku. I sa svim svojim teološkim znanjem i svojom dubokom naobraženošću, Autpert je znao shvatiti da se samim teološkim istraživanjem Boga ne može stvarno spoznati kakav jest. Samo se s ljubavlju do njega dolazi. Poslušajmo tu poruku i molimo Gospodina da nam pomogne živjeti misterij Crkve danas, u ovom našem vremenu. (kta/ika)

Papina kateheza na općoj audijenciji u srijedu 29. travnja 2009.

Draga braćo i sestre,

Patrijarh German Carigradski ne ubraja se među najreprezentativnije likove istočnoga kršćanskog svijeta grčkog jezika. Ipak njegovo se ime pojavljuje na popisu velikih branitelja svetih slika, sastavljenom na Drugom nicejskom saboru, inače sedmom ekumenskom (787.), čime mu je nesumnjivo ukazana čast. Grčka Crkva slavi njegov liturgijski spomen 12. svibnja. Imao je značajnu ulogu u kompleksnoj povijesti borbe za slike, tijekom takozvane ikonoklastičke krize: znao se odlučno oduprijeti pritiscima ikonoklastičkog cara Leona III.

U vrijeme dok je German vršio službu patrijarha (od 715. do 730.) glavni grad bizantskog carstva, Carigrad, bio se našao pod vrlo opasnom opsadom Saracena. Zbog te opasnosti u kojoj se našao grad između 717. i 718. organizirana je svečana procesija gradom u kojoj se nosila slika Majke Božje, Theotokos, i relikvija svetog križa, te je zazivana pomoć s neba u obrani grada. I zaista, Carigrad bi oslobođen opsade! Neprijatelji su odlučili jednom zauvijek odustati od zamisli da podignu svoj glavni grad u gradu simbolu kršćanskog imperija i među narodom je zavladao silna zahvalnost Bogu na pomoći.

Patrijarh se German, nakon toga događaja, uvjerio da se Božji zahvat morao smatrati očitom potvrdom pobožnosti koju je narod iskazivao prema svetim slikama. Potpuno je drukčijeg mišljenja bio Leon III., koji se upravo u to vrijeme (717.) ustoličio za neospornog vladara u glavnom gradu, kojim je vladao sve do 741. Nakon oslobođenja Carigrada i niza drugih pobjeda, kršćanski je car počeo sve otvorenije pokazivati uvjerenje da se u učvršćivanju carstva mora krenuti upravo od preustroja manifestacija vjere, s posebnim naglaskom na opasnost od idolopoklonstva kojoj je, po njegovu mišljenju, puk bio izložen zbog pretjeranog štovanja slika.<

Ništa nisu vrijedila pozivanja patrijarha Germana na tradiciju Crkve i stvarnu moć nekih slika, koje su jednodušno smatrane "čudesnima". Car je postajao sve nepokolebljiviji u primjeni svoga projekta obnove, koji je predviđao uklanjanje slika. A kada je 7. siječnja 730. na jednom javnom skupu otvoreno ustao protiv čašćenja slika, German se nije nipošto htio prikloniti volji cara oko pitanja za koja je smatrao da su presudna za pravovjerje, među koja se, prema njegovu mišljenju, ubraja upravo štovanje, ljubav prema slikama. Kao posljedica toga, bio je prisiljen odreći se službe patrijarha, osudivši samoga sebe na izgon u samostan gdje je umro zaboravljen gotovo od svih. Njegovo se ime ponovno pojavljuje upravo prigodom Drugoga nicejskog sabora (787.), kada su se pravovjerni oci izjasnili u prilog svetim slikama, priznavši njegove zasluge.

Patrijarh German je poklanjao veliku pažnju liturgijskim slavljinama i neko se vrijeme za njega smatralo da je ustanovio blagdan Akatistos. Kao što je poznato, Akatistos je drevni i poznati himan koji potječe iz bizantske tradicije a posvećen je Božjoj Majci (Theotokos). Unatoč tome što se s teološke točke gledišta Germana ne može nazvati velikim misliocem, neka su njegova djela imala stanoviti odjek prije svega zbog nekih njegovih shvaćanja o mariologiji. Od njega su, naime, sačuvane neke homilije u kojoj se obrađuju marijanske teme a neke su od njih ostavile dubok trag na pobožnosti čitavih naraštaja vjernika kako na Istoku tako i na Zapadu. Njegove predivne Homilije o Marijinu prikazanju u hramu dan danas su živa svjedočanstva nepisane tradicije kršćanskih Crkava. Naraštaji monaha, monahinja i pripadnika brojnih ustanova posvećenog života, i danas pronalaze u tim tekstovima vrlo dragocjena blaga duhovnosti.

I danas pobuđuju divljenje također neki Germanovi mariološki tekstovi iz homilija održanih In SS. Deiparae dormitionem, blagdan koji odgovara našoj svetkovini Uznesenja. Papa Pio XII. je odabrao jedan od tih tekstova i umetnuo ga kao biser u apostolsku

konstituciju *Munificentissimus Deus* (1950.), kojim je proglasio vjersku istinu o Marijino Uznesenju. Taj tekst papa Pio XII. citira u spomenutoj konstituciji, predstavljajući ga kao jedan od argumenata u prilog trajne vjere Crkve u Marijino tjelesno uznesenje na nebo. Piše German: "Zar bi se ikako moglo dogoditi, presveta Majko Božja, da nebo i zemlja budu počašćeni tvojom prisutnošću, a da ti, svojim odlaskom, ostaviš ljude bez svoje zaštite? Sigurno da ne. Takvo što je nemoguće i zamisliti. Uistinu, kao što se dok si bila u svijetu nisi odvajala od nebeskih stvarnosti, tako se ni nakon što si napustila ovaj svijet nisi nipošto odrekla mogućnosti da u duhu saobračaš s ljudima... Nisi napustila one kojima si zajamčila spasenje... naime tvoj duh živi vječno i tvoje tijelo nije izloženo propadljivosti groba. Majko, ti si blizu svima i sve štitiš i, premda te naše oči ne mogu vidjeti, ipak znamo, o Presveta, da ti prebivaš među nama i da se uprisutnjuješ na razne načine... Ti (Majko) se objavljuješ sva, kao što je pisano, u svojoj ljepoti. Tvoje je cijelo djevičansko tijelo sveto, čisto, dom Božji tako da se, također zbog toga, ne može pretvoriti u prah. Ono je nepromjenjivo, jer ono što je u njemu ljudsko zaodjenulo se nepropadljivošću, ostavši živo i potpuno slavno, neokaljano i dionikom savršenog života. Nije bilo moguće da ostane zatvorena u tami grobu ona koja je postala Božja posuda i živi hram presvetog božanstva Jedinorođenca. S druge strane mi vjerujemo sa sigurnošću da si ti i dalje naša suputnica na našem zemaljskom putovanju" (PG 98, coll. 344B-346B, passim).

Netko je rekao da je za istočnjake ures retoričke forme u propovijedi, a još više u himnima ili pjesničkim kompozicijama koje oni nazivaju tropari, jednako važan u liturgijskom slavlju koliko i ljepota sakralnog zdanja u kojem se ovo održava. Patrijarh German je bio priznat, u toj tradiciji, kao jedan od onih koji su umnogome pridonijeli da se to uvjerenje očuva živim, to jest da ljepoti riječi i jezika mora odgovarati ljepota zdanja i glazbe.

Na kraju citiram nadahnute riječi kojim German opisuje Crkvu na početku toga svoga malog remek-djela: "Crkva je hram Božji, sveti prostor, kuća molitve, sabrani puk, tijelo Kristovo... Ona je nebo na zemlji, gdje transcendentni Bog prebiva kao u svojoj kući i njome prolazi, ali je također ostavljeni trag (antitypos) raspeća, groba i uskrsnuća... Crkva je kuća Božja u kojoj se slavi živuća mistična žrtva, koja je istodobno najdublji dio svetišta i sveta spilja. Unutra ćeš naime naći i grobnicu i prostrt stol, i hranu za dušu i izvore životne sigurnosti. U njoj se, na posljetku, nalazi ono pravo biserje koje čine božanske dogme nauka što ga je Gospodin izravno prenio svojim učenicima" (PG 98, coll. 384B-385A).

Na kraju ostaje pitanje: što nam ima reći taj svetac, koji je kronološki ali i kulturno nama veoma dalek. Mislim da su to u suštini tri stvari. Prvo: postoji određena vidljivost Boga u svijetu, u Crkvi, koju moramo naučiti zapaziti. Bog je stvorio čovjeka na svoju sliku, ali je tu slika pokrio debeli talog prljavštine grijeha, zbog čega je Bog prestao biti vidljiv. Tako je Sin Božji postao pravi čovjek, savršena slika Boga: u Kristu možemo promatrati također Božje lice i naučiti biti i mi sami pravi ljudi, prave Božje slike. Krist nas poziva da ga nasljedujemo, da postanemo njemu nalik, tako da iz svakog čovjeka ponovno izbija Božje lice, Božja slika. Točno je da je Bog zabranio u dekalogu da se stvaraju slike koje predočavaju Boga, ali to je bilo zbog napasti idolopoklonstva kojoj bi vjernik mogao biti izložen u poganskom okruženju. Kada se, međutim, utjelovljenjem Bog učinio vidljivim u Kristu, postalo je dopušteno stvarati predodžbe Kristova lika. Svete nas slike uče vidjeti Boga u slikama Kristova lica. Nakon utjelovljenja Božjeg Sina, postalo je stoga moguće vidjeti Boga u slikama Krista i u slikama svetaca, u licu svakog čovjeka na kojem blista Božja svetost.

Drugo što nam sveti German može poručiti je ljepota i dostojanstvenost liturgije. Slaviti liturgiju sa sviješću o prisutnosti Boga, s onom dostojanstvenošću

i ljepotom koja omogućuje vidjeti djelić njegove ljepote, zadaća je svakog vjernika zrelog u svojoj vjeri. Treće jest ljubiti Crkvu. Upravo kada je riječ o Crkvi, mi ljudi smo skloni vidjeti prije svega grijeh i negativno; ali uz pomoć vjere, koja nam omogućuje vidjeti njezino pravo lice, možemo također, danas i uvijek, ponovno otkriti u njoj božansku ljepotu. U Crkvi se Bog uprisutnjuje, nudi nam se u svetoj euharistiji i ostaje prisutan da mu se možemo klanjati. U Crkvi Bog govori s nama, u Crkvi "Bog korača s nama", kao što kaže sveti German. U Crkvi primamo oprostenje od Boga i učimo opraštati. Molimo Boga da nas nauči vidjeti u Crkvi njegovu prisutnost, njegovu ljepotu, vidjeti njegovu prisutnost u svijetu i neka nam pomogne da također iz nas izbija njegovo svjetlo. (kta/ika)

Papin nagovor uz molitvu Kraljice neba u nedjelju 03. svibnja 2009.

Draga braćo i sestre!

Maloprije je u bazilici sv. Petra završilo euharistijsko slavlje tijekom kojeg sam zaredio devetnaest novih svećenika Rimske biskupije. Ponovno sam izabrao tu nedjelju, Četvrtu vazmenu, za taj radosni događaj, jer je karakterizira evanđelje o Dobrom pastiru (usp. Iv 10, 1-18) i stoga pruža osobito primjeren kontekst. Iz istoga se razloga danas slavi Svjetski dan molitve za zvanja. U svojoj godišnjoj poruci za tu prigodu pozvao sam vjernike razmišljati o temi Pouzdanje u Božju inicijativu i ljudski odgovor. Naime, pouzdanje u Gospodina, koji bez prestanka sve poziva na svetost a neke napose na posebno posvećenje, izražava se upravo u molitvi. I svaki ponaosob i u zajednici, moramo mnogo moliti za zvanja, jer veličina i ljepota Božje ljubavi privlači mnoge da slijede Krista na putu svećeništva odnosno posvećenog života. Treba također moliti da bude i svetih bračnih drugova, koji će znati, osobito primjermom, pokazati svojoj djeci uzvišene obzore kojima trebaju težiti svojom slobodom. Sveci i svetece, koje Crkva predlaže na čašćenje svim vjernicima, svjedoče zreli plod toga ispreplitanja između božanskog poziva i ljudskog odgovora. Povjerimo njihovu nebeskom zagovoru svoju molitvu za zvanja.

Ima jedna nakana za koju vas danas pozivam moliti: putovanje u Svetu zemlju na kojem ću, ako se Bogu tako svidi, boraviti od petka 8. do petka 15. svibnja. Tragovima mojih časnih prethodnika Pavla VI. i Ivana Pavla II., hodočastit ću na glavna sveta mjesta naše vjere. Svojim posjetom namjeravam utvrditi i ohrabriti kršćane Svete zemlje, koji se moraju svakodnevno suočavati s mnogobrojnim poteškoćama. Kao nasljednik apostola Petra, nastojat ću se da osjete blizinu i potporu čitave Crkve. Uz to ću biti hodočasnik mira, u ime jedinoga Boga koji je Otac svih. Svjedočit ću zauzetost Katoličke Crkve za one koji se trude provesti u

djelo dijalog i pomirenje, kako bi se prispjelo čvrstom i trajnom miru u pravednosti i uzajamnom poštivanju. Ovo će putovanje, na kraju, imati veliku ekumensku i međureligijsku važnost. Jeruzalem je, s te točke gledišta, grad simbol u pravom smislu riječi: ondje je Krist umro da ponovno skupi u jedno svu raspršenu djecu Božju (usp. Iv 11, 52).

Papin nagovor uz molitvu Kraljice neba u nedjelju, 24. svibnja 2009.

Draga braćo i sestre!

Svaki put kada slavimo svetu misu, u srcu nam odjekuju riječi koje je Isus povjerio učenicima na Posljednjoj večeri kao dragocjeni dar: "Mir vam ostavljam, mir vam svoj dajem. Dajem vam ga, ali ne kao što svijet daje. Neka se ne uznemiruje vaše srce i neka se ne straši" (Iv 14,27). Koliko samo kršćanska zajednica i čitavo čovječanstvo imaju potrebu u punini kušati bogatstvo i snagu Kristova mira! Sveti Benedikt je veliki svjedok toga, jer ga je prihvatio u svojem životu i proveo istinsku kulturnu i duhovnu obnovu. Upravo zato na ulazu u opatiju u Montecassinu i svaki benediktinski samostan stavljeno je kao geslo riječ "Pax": monaška zajednica, naime, pozvana je živjeti prema tome miru, koji je uskrsni dar u pravom smislu riječi. Kao što znate, na svojem nedavnom putovanju u Svetu zemlju predstavio sam se kao hodočasnik mira i danas – u ovoj zemlji označenoj benediktinskom karizmom – dana mi je mogućnost istaknuti, još jednom, da je mir u prvom redu Božji dar, te se dakle njegova snaga sastoji u molitvi.

To je dar, međutim, na kojem čovjek treba raditi. A nužna snaga za njegovo ostvarenje može se crpsti iz molitve. Stoga je od temeljne važnosti njegovati istinski molitveni život da bi se zajamčio društveni napredak u miru. Još jednom nas povijest monaštva uči da se veliki razvoj kulture priprema u svakodnevnom slušanju Božje riječi, koja potiče vjernika na osobni i zajednički napor u borbi protiv svakog oblika sebičnosti i nepravde. Samo učeći, uz pomoć Kristove milosti, boriti se i pobijediti zlo u sebi i u odnosima s drugima, postaje se istinski graditelji mira i građanskog napretka. Neka Djeвица Marija, Kraljica mira, pomogne svim kršćanima, u različitim zvanjima i životnim situacijama, da budu svjedoci mira, kojeg nam je Krist dao i ostavio nam kao zahtjevno poslanje koje posvuda treba ostvarivati.

Danas, 24. svibnja, na liturgijski spomen blažene Djevice Marije, pomoćnice kršćana – koju se slavi s velikom pobožnošću u svetištu Sheshan u Šangaju – slavi se Dan molitve za Crkvu u Kini. Moja misao ide čitavom kineskom narodu. Osobito od srca pozdravljam katolike u Kini i pozivam ih da obnove na taj dan svoje zajedništvo vjere u Krista i vjernosti Petrovu nasljedniku. Neka naše molitveno zajedništvo urodi izlivanjem Duha Svetoga, kako bi jedinstvo među kršćanima, katolištvo i univerzalnost Crkve bili uvijek sve dublji i vidljiviji. (kta/ika)

Papina kateheza na općoj audijenciji u srijedu 27. svibnja 2009.

Draga braćo i sestre!

Svetac s kojim ćemo se danas susresti, sveti Teodor Studit, vodi nas u samo središte bizantskog Srednjeg vijeka, u razdoblje koje je s vjerskog i političkog gledišta dosta turbulentno. Sveti Teodor se rodio 759. u plemićkoj i pobožnoj obitelji: njegova majka, Teoctista, i ujak, Platon, opat samostana Sakkudion u Bitiniji, časte se kao sveci. Upravo ga je ujak usmjerio prema monaškom životu, koji je ovaj prigrlio u 22. godini života. Za svećenika ga je zaređio patrijarh Tarasije, ali je kasnije prekinuo zajedništvo s njim zbog slabosti koju je ovaj pokazao u slučaju preljubničke ženidbe cara Konstantina VI. Zbog toga je ga je Teodor 796. prognao u Solun. Do pomirenja sa carskom vlašću došlo je iduće godine pod caricom Irenom, čija je blagonaklonost navela Teodora i Platona da, zajedno s velikim dijelom zajednice redovnika iz samostana Sakkudion, prijeđu u samostan Studios u gradu kako bi se sklonili pred provalama Saracena. Započela je tako važna "studitska reforma".

Teodorov osobni život, ipak, nastavio je biti buran. Svojom velikom energijom prednjačio je u otporu protiv ikonoklazma Leona V. Armenca, koji se ponovno usprotivio postojanju slika i ikona u Crkvi. Procesija s ikonama koju su organizirali monasi iz Studiosa izazvala je reakciju policije. Između 815. i 821. Teodor je bio bičevan, bacan u tamnicu i prognao u različita mjesta Male Azije. Na kraju se mogao vratiti u Carigrad, ali ne u svoj samostan. On se tada doselio svojim monasima s druge strane Bospora. Umro je, koliko se zna, u Prinkipu, 11. studenoga 826. i na taj ga se dan spominje u istočnom kalendaru. Teodor se u povijesti Crkve ističe kako jedan od velikih obnovitelja redovničkog života i kao branitelj svetih slika tijekom drugog razdoblja ikonoklazma, zajedno s carigradskim patrijarhom, svetim Niceforom. Teodor je shvatio da je

pitanje čašćenja slika povezano sa samom istinom o utjelovljenju. U svoje tri knjige *Antirretikoi* (Pobijanja), Teodor povlači paralelu između vječnih odnosa u Presvetom Trojstvu, gdje postojanje svake božanske osobe ne dokida jedinstvo, i odnosa između dviju naravi u Kristu, koje, u Njemu, ne ugrožavaju jednu Osobu Logosa. A zatim kaže: dokinuti čašćenje Kristove slike značilo bi izbrisati njegovo djelo otkupljenja, jer se nevidljivi vječni Logos, preuzevši ljudsku narav, pojavio u vidljivom ljudskom tijelu i na taj način posvetio sav vidljivi svemir. Slike, posvećene liturgijskim blagoslovom i molitvama vjernika, ujedinjuju nas s Kristovom osobom, s njegovim svecima i, po njima, s nebeskim Ocem te svjedoče ulazak božanske stvarnosti u naš vidljivi i materijalni svijet.

Teodor i njegovi monasi, svjedoci odvažnosti u vremenu ikonoklastičkih progona, neraskidivo su vezani uz reformu cenobitskog života u bizantskom svijetu. Njihova se važnost nameće već zbog jedne izvanjske okolnosti – njihova broja. Naime, dok samostani toga doba nisu brojali više od trideset-četdeset redovnika, iz djela Teodorov život doznajemo da je postojalo ukupno više od tisuću studitskih redovnika. Sam nas Teodor izvještava da je u njegovu samostanu živjelo tristotinjak monaha. Ipak, više no broj, utjecajnim se pokazao novi duh koji je utemeljitelj udahnuo u cenobitski život. U svojim je spisima insistirao na urgentnosti svjesnog povratka učenju otaca, prije svega svetom Baziliju, prvom zakonodavcu redovničkog života i Doroteju iz Gaze, glasovitom duhovnom ocu iz palestinske pustinje. Karakteristični Teodorov doprinos sastoji su u insistiranju na nužnosti da se monasi drže reda i žive u podložnosti svojim poglavarima. Tijekom progona, naime, ovi su se raspršili, naviknuvši živjeti svaki prema vlastitom nahođenju. Sada kada je bilo moguće obnoviti zajednički život, trebalo se snažno potruditi oko toga da samostan ponovno postane prava živa zajednica, prava obitelj ili, kako on kaže, pravo "tijelo Kristovo". U toj se zajednici na konkretan način ostvaruje stvarnost Crkve u njezinoj cjelini.

Drugo duboko Teodorovo uvjerenje bilo je sljedeće: redovnici moraju preuzeti obavezu živjeti kršćanske dužnosti s većom strogošću i intenzitetom od vjernika koji žive u svijetu. Zato su izgovarali posebnu ispovijest, koja pripada hagijsmatu (posvećenju), riječ je gotovo o "novom krštenju", čiji je simbol oblačenje. Za redovnike je, za razliku od onih koji žive u svijetu, karakteristično zauzimanje za siromaštvo, čistoću i poslušnost. U svojem obraćanju njima, Teodor govori na konkretan, katkad slikovit način o siromaštvu, ali ono u nasljedovanju Krista je od samih početaka bitni sastavni dio redovništva i pokazuje također put kojim nam je svima ići. Odricanje od privatnog vlasništva, ona sloboda od materijalnih stvari, kao i umjerenost i jednostavnog vrijede na radikalna način samo za redovnike, ali duh toga odricanja je jednak za sve. Naime, ne smijemo ovisiti o materijalnom vlasništvu, već, naprotiv, moramo se naučiti odricanju, jednostavnosti, skromnosti i umjerenosti. Jedino se tako može razviti solidarnost društvo i pobijediti veliki problem siromaštva u ovome svijetu. Stoga u tome smislu duboki znak siromašnih redovnika u suštini pokazuje također put za sve nas. Kada zatim izlaže o napastima protiv čistoće, ne skriva vlastita iskustva i pokazuje put nutarnje borbe za ovladavanje samim sobom i tako poštivanja vlastitog i tuđeg tijela kao Božjeg hrama.

Ali glavna su odricanja, prema njemu, ona koja zahtijeva poslušnost, jer svaki od redovnika ima vlastiti način življenja i uključivanje u veliku zajednicu od tri stotine redovnika podrazumijeva novi način života, koji on naziva "mučeništvom podložnosti". Naime, iz "vlastite volje" se rađaju svi moralni nedostaci i neurednosti u stezi. I ovdje redovnici daju tek primjer onoga što je nužno za sve nas, jer, nakon istočnoga grijeha, čovjek teži vršiti vlastitu volju, prvi je princip život svijeta, sve ostalo treba podvrgnuti vlastitoj volji. Ali na taj način, ako svatko slijedi samoga sebe, društvo ne može funkcionirati. Samo ako ljudi nauče uključiti se u slobodnu zajednicu, dijeliti s drugima i pokoriti joj se, naučiti se

zakonitosti, to jest podvrgavanju i poslušnosti pravilima općeg dobra i zajedničkog života, moguće je ozdraviti čisto individualističko društvo od oholosti kojom teži biti u središtu svijeta. Tako sveti Teodor svojim redovnicima i u konačnici također nama, s oštroumnom pronicljivošću pomaže shvatiti pravi život, oduprijeti se napasti da se vlastita volja stavi kao najviše pravilo života i sačuva pravi osobni identitet – koji je uvijek identitet zajedno s drugima – i mir srca.

Prema Teodoru Studitu krepost jednako važna kao poslušnost i poniznost bila je philergia, to jest ljubav prema radu, u kojoj on vidi kriterij za ocjenjivanje kvalitete osobne pobožnosti: onaj koji je gorljiv u materijalnim zadaćama, koji revno radi, tumači Teodor, to je i u duhovnim. Ne priznaje stoga da redovnik, pod izlikom molitve i kontemplacije, oslobađa sebe rada, koji je u stvari sredstvo za pronalaženje Boga. Teodor bez straha govori o radu kao "žrtvi redovnika", njegovoj "liturgiji", čak nekoj vrsti mise po kojoj redovnički život postaje anđeoski život. Upravo tako svijet rada biva humaniziran i čovjek po radu postaje više ono što jest i bliži Bogu. Vrijedi spomenuti jednu od posljedica toga jedinstvenog pogleda: upravo zato što su plod neke vrste "liturgije", bogatstva koja se stječu zajedničkim radom ne smiju služiti udobnosti redovnika, već ih treba namijeniti za pomaganje siromasima. Ovdje svi možemo uočiti nužnost da plod rada bude dobro za sve. Očito, rad "podložnika" nije bio samo manualni: oni su imali veliku važnost u religijsko-kulturnom razvoju bizantske kulture kao krasopisci, slikari, pjesnici, odgajatelji mladih, učitelji u školama, knjižničari.

Premda je radio mnoštvo poslova, Teodor nije dopuštao da ga oni odaleče od onoga što je smatrao usko vezanim uz svoju službu poglavara: biti duhovni otac svojim redovnicima. On je itekako bio svjestan toga koji su presudni utjecaj imali u njegovu životu pobožna majka i sveti ujak Platon, kojega je oslovljavao znakovitim naslovom "otac". Zato je svojim redovnicima bio i duhovni vođa, stavljajući im se na raspolaganje

uvijek spreman saslušati ih i čuti što im je na duši (ex-agóreusis). Svakoga dana, izvješćuje životopisac, nakon večernje molitve bi dolazio pred ikonostas gdje bi mu se redovnici dolazili povjeriti. Bio je također duhovni savjetnik mnogima izvan samostana. Duhovna oporuka i Pisma ističu tu njegovu otvorenu i srdačnu narav i pokazuju kako su iz toga njegova očinskog odnosa rođena istinska duhovna prijateljstva u redovničkom okruženju i izvan njega.

Pravilo, poznato pod nazivom Hypotyposis, sastavljena nedugo nakon Teodorove smrti, primjenjivano je, uz neke preinake, na Gori Atosu, kada je 962. sveti Atanazije Atonita ondje utemeljio Veliku Lavru i u Kijevu, kada ga je na početku tisućljeća sveti Teodozije uveo u Lavru spilja. Shvaćeno u svojem istinskom značenju, to se Pravilo pokazuje veoma aktualnim. Postoje danas brojne struje koje prijete jedinstvo zajedničke vjere i potiču prema nekoj vrsti opasnog duhovnog individualizma i duhovne oholosti. Nužno je poraditi na obrani i na rastu savršenog jedinstva Kristova tijela, u kojem se mogu skladno ujediniti mir reda i iskreni osobni odnosi u Duhu.

Možda je korisno na kraju podsjetiti na neke glavne sastavne dijelove Teodorova duhovnog učenja. Ljubav prema utjelovljenom Gospodinu i prema njegovoj vidljivosti u bogoslužju i u slikama. Vjernost krštenju i zauzimanje da se živi u zajedništvu Tijela Kristova, shvaćenom kao međusobno zajedništvo kršćana. Duh siromaštva, umjerenosti, odricanja, čistoće, vlasti nad samim sobom, poniznosti i poslušnosti protiv primata vlastite volje, koja uništava društveno tkivo i mir duša. Ljubav prema materijalnom i duhovnom radu. Duhovno prijateljstvo proizišlo iz pročišćenja vlastite savjesti, vlastite duše i vlastitog života. Pokušajmo slijediti ta učenja koja nam stvarno pokazuju put pravoga života. (kta/ika)

Papina kateheza na općoj audijenciji u srijedu, 3. lipnja 2009

Raban Mauro

Draga braćo i sestre!

Danas želim govoriti o uistinu izvanrednoj osobi s latinskog Zapada: mislim na monaha Rabana Mauru. Zajedno s ljudima poput Izidora Seviljskog, Bede Časnog, Ambrozija Autperta, o kojima sam već govorio na prethodnim audijencijama, on je tijekom stoljeća takozvanog kasnog Srednjeg vijeka održavao kontakt s velikom kulturom drevnih mudraca i kršćanskih otaca. Često spominjan kao "praeceptor Germaniae", Rabana Maura resi izvanredna plodnost. Svojom apsolutno iznimnom radnom sposobnošću pridonio je možda više od svih drugih da se održi živom ona teološka, egzegetska i duhovna kultura na kojoj će se nadahnjivati naredna stoljeća. Na njega će se pozivati velike ličnosti koje pripadaju redovničkom svijetu poput Petra Damianija, Petra Časnog i Bernarda iz Clairvauxa, kao i sve veći broj "klerika", koji su tijekom 12. i 13. stoljeća iznjedrili jedan od najljepših i najplodnijih procvata ljudske misli.

Rođen u Mainzu oko 780., Raban je u još vrlo ranoj dobi ušao u samostan: pridodano mu je ime Mauro po mladiću Mauru kojeg su, prema drugoj knjizi Dijaloga svetog Grgura Velikog, njegovi roditelji, rimski plemići, još dok je bio dijete povjerali opatu Benediktu Nursijskom. Taj rani ulazak Rabana, kao "puer oblatu", u benediktinski redovnički svijet i korist koju je iz toga izvukao za vlastiti ljudski, kulturni i duhovni rast, već sami po sebi pružaju veoma zanimljivu sliku ne samo o životu redovnika i Crkve, već također o cjelokupnom društvu njegova doba, koje se obično naziva "karolinškim". O tome, ili možda o samom sebi, Raban Mauro piše: "Ima onih koji su imali sreće da stječu znanja o Svetom pismom još od najranijeg djetinjstva ("a cunabulis suis") i bili su tako dobro hranjeni hranom koju im pruža sveta Crkva da su mogli biti pro-

maknuti, zahvaljujući primjerenom odgoju, u najviše svete redove" (PL 107, col 419BC).

Zbog izvanredne naobraženosti, po kojoj se Raban Mauro isticao, vrlo je brzo skrenuo na sebe pozornost velikana svoga doba. Postao je savjetnik prinčeva. Zalagao se za to da se zajamči jedinstvo Carstva i, na široj kulturnoj razini, nije nikada odbijao pružiti onome koji bi mu uputio neko pitanje mudar odgovor, koji je najradije crpio iz Biblije i iz tekstova svetih otaca. Nakon što je izabran najprije za opata glasovitog samostana u Fuldi a zatim za nadbiskupa rodnoga grada, Mainza, nije prestajao zbog toga baviti se i dalje svojim proučavanjima, pokazujući primjerom svoga života da se može istodobno biti na raspolaganju drugima i posvetiti prikladno vrijeme razmišljanju, proučavanju i meditaciji. Tako je Raban Mauro bio egzegeta, filozof, pjesnik, pastir i Božji čovjek. Biskupije Fulda, Mainz, Limburg i Wrocław časte ga kao sveca odnosno blaženika. Njegova djela zauzimaju čak šest svezaka Migneove Latinske patrologije. On je vjerojatno autor jednog od najljepših i najpoznatijih himana latinske Crkve, "Veni Creator Spiritus" (Dođi Duše Presveti), u kojem je na čudesan način sažet kršćanski nauk o Svetom Duhu. Prvi su Rabanovi teološki radovi imali, naime, pjesničku formu i imali su za temu otajstvo svetog križa u djelu pod naslovom "De laudibus Sanctae Crucis" (Pohvale svetom križu), zamišljenom tako da čitatelju ponudi ne samo pojmovne sadržaje već također najvrsnije umjetničke poticaje, koristeći u istom rukopisu kako pjesničku formu tako i slikovitu formu. Predstavljajući na slikoviti način između redaka svoga spisa sliku Krista raspetoga, on na primjer piše: "Evo slike Spasitelja koji, svojim stavom, posvećuje za nas blagotvorni, preslatki i preljubljeni oblik križa, kako bi vjerujući u njegovo ime i slušajući njegove zapovijedi uz mogli postići vječni život zahvaljujući njegovoj Muci. Zato svaki put kada uzdižemo svoj pogled prema križu sjetimo se Onoga koji je trpio za nas da nas istrгне iz vlasti tame, prihvaćajući smrt kako bi

nas učinio baštinicima vječnoga života" (Lib. 1, Fig. 1, PL 107 sv. 151 C).

Ta metoda u kojoj se objedinjavaju razni umjetnički izražaji, um, srca i osjetila, a koja potječe s istoka, veoma se proširila na zapadu dosegnuvši nedostižne vrhunce u biblijskim kodeksima ukrašenim minijaturama i u drugim vjerskim i umjetničkim djelima, koja će cvasti u Europi sve do izuma tiska ali i nakon toga. U svakom slučaju ona pokazuje kod Rabana Maura izvanrednu svijest o nužnosti da se, u vjersko iskustvo, uključe ne samo um i srce, već također osjetila posredstvom onih drugih aspekata estetskog ukusa i čovjekova sjetilnog svijeta koji daju čovjeku da uživa istinu čitavim svojim bićem, "duhom, dušom i tijelom". Budući da je Bog postao čovjekom od krvi i mesa, da je ušao u sjetilni svijet, mi u svim dimenzijama svoga bića moramo tražiti i susretati Boga. Tako Božja stvarnost, po vjeri, prodire u naše biće i preobražava ga. Zbog toga je Raban Mauro usredotočio svoju pozornost prije svega na liturgiju, kao sintezu svih dimenzija naše percepcije stvarnosti. Zbog toga svojeg shvaćanja Raban je izvanredno aktualan. Od Rabana Maura nam je ostala također glasovita zbirka djela "Carmina", za koja je predlagao da se koriste prije svega u liturgijskim slavljinama. Budući da je Raban bio prije svega redovnik, nije bilo ništa neobično da se zanima za liturgijsko slavlje. On se međutim nije posvećivao pjesništvu radi pjesništva, već – što je bilo potpuno uobičajeno u njegovu vrijeme – umjetnost i sva druga znanja koristio je za produblјivanje Božje riječi. Zato je pokušavao, svim silama i krajnje ozbilјno, uvesti svoje suvremenike, ali prije svega službenike (biskupe, prezbitere i đakone) u shvaćanje dubokog teološkog i duhovnog značenja svih sastavnica liturgijskog slavlja.

Pokušao je tako shvatiti i drugima približiti teološka značenja skrivena u obredima, nadahnjujući se na Bibliji i na otačkoj tradiciji. Nije oklijevao navesti, zbog svoje iskrenosti ali i da bi dao veću težinu svojim tumačenjima, patrističke izvore kojima je dug-

ovao svoja znanja. Njima se služio slobodno i s pomnim razlučivanjem, nastavljajući razvijati patrističku misao. Na završetku "Prve poslanice" upućene nekom "korepiskopu" iz biskupije Mainz, primjerice, nakon što je odgovorio na njegove zahtjeve da mu objasni kako se ima vladati u vršenju svoje pastoralne službe, kaže: "Napisali smo ti sve to kako smo zaključili iz Svetog pisma i iz otačkih kanona. Ti, ipak, presveti čovječe, donosi svoje odluke onako kako se tebi najbolje čini, od slučaja do slučaja, pokušavajući uvijek svoje vrednovanje odmjeriti tako da se u svemu zajamči diskrecija, jer je ona majka svih kreposti" (Epistulae, I, PL 112, sv. 1510 C). Vidi se tako kontinuitet kršćanske vjere, koja ima svoje korijene u Božjoj riječi; ona je međutim uvijek živa, razvija i se izražava na nove načine, uvijek u dosljednosti s čitavom građevinom, s čitavim zdanjem vjere.

Budući da je sastavni dio liturgijskog slavlja Božja riječ, Raban Mauro se ovoj potonjoj posvećivao svim silama tijekom čitavog svog života. Od njega potječu odgovarajuća egzegetska tumačenja za gotovo sve knjige Starog i Novog zavjeta s jasno pastoralnim ciljem, kojeg je opravdavao riječima poput ovih: "Napisao sam ovo... saževši tumačenja i prijedloge mnogih drugih prije mene kako bih pomogao siromašnom čitatelju koji ne može imati na raspolaganju mnoge knjige, ali i da olakšam onima koji u mnogočemu ne uspijevaju duboko proniknuti u shvaćanje skrivenih značenja otaca" (Commentariorum in Matthaemum praefatio, PL 107, sv. 727D). Komentirajući biblijske tekstove obilno je crpio iz djela drevnih otaca, a posebno su mu omiljeni bili Jeronim, Ambrozije, Augustin i Grgur Veliki.

Istaknuta pastoralna osjetljivost navela ga je za tim da se uhvati u koštac s jednim od najosjetljivijih problema za vjernike i svete poslužitelje njegova doba – pokorom. Sastavio je, naime, "penitencijare" – tako ih je on nazivao – u kojima su, sukladno senzibilitetu toga doba, bili nabrojani grijesi i odgovarajuće kazne, koristeći koliko je više moguće obrazloženja preuzeta

iz Biblije, koncilskih odluka i papinskih uredbi. Tim su se tekstovima služili također "karolinzi" u svojem pokušaju reforme Crkve i društvu. Isti su, pastoralni, cilj imala i djela poput "De disciplina ecclesiastica" (O crkvenoj stezi) te "De institutione clericorum" (O kleričkom staležu) u kojima je Raban, nadahnjujući se u prvom redu na Augustinu, objašnjavao običnim vjernicima i kleru svoje biskupije osnovna počela kršćanske vjere: bili su to svojevrsni mali katekizmi.

Želim zaključiti predstavljanje ovog velikog "čovjeka Crkve" citirajući neke njegove riječi u kojima se izvrsno odražava njegovo temeljno uvjerenje: "Onaj tko je nemaran u kontemplaciji ("qui vacare Deo negligit") sam sebe lišava gledanja Božjeg svjetla; nadalje, onaj koji dopusti da ga potpuno obuzmu brige i dopusti svojim mislima da ih privuče buka ovozemnih stvari osuđuje samoga sebe na potpunu nemogućnost da pronikne tajne Boga nevidljivoga" (Lib. I, PL 112, sv. 1263A). Mislim da Raban Mauro upućuje ove riječi i nama danas: u vrijeme posla, s njegovim užurbanim ritmom, i u slobodno vrijeme moramo posvetiti svoje trenutku Bogu. Moramo otvoriti Njemu naš život upućujući mu neku misao, neko razmišljanje, kratku molitvu, a prije svega ne smijemo zaboraviti nedjelju kao dan Gospodnji, dan liturgije, kako bismo zapazili u ljepoti naših crkava, svete glazbe i Božje riječi ljepotu samoga Boga, puštajući mu da uđe u nas. Samo tako će naš život postati velik, pravi život. (kta/ika)

Poruka pape Benedikta XVI. za Svjetski dan molitve za duhovna zvanja 2009.

Pouzdanje u Božju inicijativu i čovjekov odgovor

U prigodi predstojećega Svjetskoga dana molitve za duhovna zvanja, koji se obilježava 3. svibnja 2009., na Četvrtu uskrsnu nedjelju, pozivam Božji puk da razmišlja o temi "Pouzdanje u Božju inicijativu i čovjekov odgovor". U Crkvi odzvanja trajni Isusov poziv učenicima: "Molite dakle gospodara žetve da pošalje radnike u žetvu svoju" (Mt 9, 38). Molite! Taj urgentni Gospodinov poziv ističe kako molitva za zvanja mora biti neprekidna i puna povjerenja. Jedino ako bude nadahnjivana molitvom, kršćanska će zajednica zaista moći "imati veću vjeru i nadu u božansku inicijativu" (posinodska apostolska pobudnica Sacramentum caritatis, 26).

Poziv na svećeništvo i posvećeni život poseban je dar Božji koji se uključuje u sveudiljni naum ljubavi i spasenja koji Bog ima za svakoga čovjeka i cijelo čovječanstvo. Apostol Pavao, kojega se na poseban način spominjemo u ovoj Pavlovoj godini o dvijetisućitoj obljetnici njegova rođenja, piše Efežanima: "Bog i Otac Gospodina našega Isusa Krista, koji nas blagoslovi svakim blagoslovom duhovnim u nebesima, u Kristu. Tako: u njemu nas sebi izabra prije postanka svijeta, da budemo sveti i bez mane pred njim" (Ef 1, 3-4). U sveopćem pozivu na svetost ističe se posebni Božji zahvat, kojim odabire neke da izbliza slijede njegova Sina Isusa Krista i budu njegovi povlašteni službenici i svjedoci. Božanski je učitelj osobno pozvao Apostole "da budu s njime i da ih šalje propovijedati s vlašću da izgone đavle" (Mk 3, 14-15); njima su se, malo po malo, pridružili ostali učenici, vjerni suradnici u misionarskoj službi. I tako su se, odgovarajući na Gospodinov poziv i poslušni djelovanju Duha Svetoga, čete bezbrojnih svećenika i posvećenih osoba u tijeku stoljeća stavile u Crkvi u posvemašnju službu evanđelju. Zahvaljujemo Gospodinu da i danas nastavlja pozivati radnike u svoj

vinograd. Premda je istina da se u nekim krajevima svijeta bilježi zabrinjavajući nedostatak svećenika i da Crkva na svojem putu nailazi na teškoće i prepreke, jača nas nepokolebljiva sigurnost da nas na putovima vremena prema konačnome ostvarivanju Kraljevstva čvrsto vodi On, Gospodin, koji slobodno bira i poziva da ga nasljeđuju ljudi svih kultura i svih životnih dobi, prema nedokučivoj promisli svoje milosrdne ljubavi.

Naša prva obveza je neprestanom molitvom održavati živim taj poziv božanske inicijative u obiteljima i župama, u pokretima i udrugama zauzetim u apostolatu, u redovničkim zajednicama i u svim strukturama dijecezanskoga života. Moramo se moliti da se cijeli Božji puk sve više pouzdaje u Boga, uvjeren da "gospodar žetve" ne prestaje tražiti da neki svoj život slobodno založe kako bi tješnje s njim surađivali u djelu spasenja. A od pozvanih se iziskuje pažljivo slušanje i mudro prosuđivanje, velikodušno i spremno prihvaćanje božanskoga nauma te ozbiljno produblјivanje onoga što je svojstveno svećeničkom i redovničkom zvanju kako bi na nj odgovorno i uvjerenom odgovorili. Katekizam Katoličke Crkve u vezi toga podsjeća da slobodna Božja inicijativa zahtijeva slobodan čovjekov odgovor. Taj pozitivan odgovor uvijek pretpostavlja prihvaćanje i udioništvo u naumu koji Bog ima sa svakim od nas. Taj odgovor, isto tako, prihvaća inicijativu Gospodine ljubavi a za pozvanoga postaje obvezujući moralni zahtjev, izraz zahvalnog poštovanja Boga i potpuna suradnja u naumu koji On ostvaruje u povijesti (br. 2062).

Razmišljajući o euharistijskom otajstvu, koje na najbolji način očituje dar koji je Otac u osobi svoga jedinorođenoga Sina podario za spas ljudi, te potpunoj i poslušnoj Kristovoj odanosti u kojoj je ispio do dna "kalež" Božje volje (usp. Mt 26, 39), bolje shvaćamo kako "pouzdanje u Božju inicijativu" oblikuje i daje vrijednost "ljudskome odgovoru". U euharistiji, savršenom daru koji ostvaruje naum ljubavi za otkupljenje svijeta, Isus se slobodno žrtvuje za spas čovječanstva. "Crk-

va je – pisao je moj ljubljani prethodnik Ivan Pavao II. – primila euharistiju od Krista svoga Gospodina ne kao dar, premda se među mnogim drugima ističe svojom dragocjenošću, već kao najuzvišeniji dar, jer je dar njega samog, dar njegove osobe u njegovu svetom čovještvu, kao i njegova djela spasenja" (enc. Ecclesia de Eucharistia, 11).

Svećenici su određeni da vrše to spasonosno otajstvo kroz vjekove, sve do ponovnoga Gospodinova dolaska u slavi. Oni upravo u euharistijskome Kristu mogu kontemplirati izvrstan obrazac "pozivnoga dijaloga" između slobodne Očeve inicijative i Kristova odgovora danog s punim pouzdanjem. U euharistijskome slavlju Krist djeluje u onima koje je pozvao da mu budu službenici; podupire ih kako bi njihov odgovor bio u znaku pouzdanja i zahvalnosti koja raspršuje svaki strah, čak i onda kad čovjek snažno osjeća koliko je slab i nemoćan (usp. Rim 8, 26-30) ili je neshvaćen pa čak i izložen progonu (usp. Rim 8, 35-39).

Svijest da smo po ljubavi Kristovoj spašeni, koju svaka misa jača u vjernicima i svećenicima, nužno u njima potiče pouzdano predanje Kristu koji je položio svoj život za nas. Vjerovati u Gospodina i prihvatiti njegov dar potiče nas, dakle, povjeriti mu se zahvalna duha prianjajući uz njegov naum spasenja. Ako se to uspije postići, onaj tko je pozvan dragovoljno se prepušta i stupa u školu božanskoga učitelja; tada otpočinje plodan dijalog između Boga i čovjeka, otajstveni susret između ljubavi Gospodina koji zove i slobode čovjeka koji ljubavljju odgovara, slušajući kako u njegovoj nutrini odzvanjaju Isusove riječi: "Ne izabrate vi mene, nego ja izabrah vas i postavih vas da idete i rod donosite i rod vaš da ostane te vam Otac dadne" (Iv 15, 16).

To ispreplitanje Božje inicijative i ljudskoga odgovora prodahnuto ljubavljju također je na čudesan način prisutno u pozivu na posvećeni život. Drugi vatikanski koncil uči: "Evandeoski savjeti Bogu posvećene čistoće, siromaštva i poslušnosti – kako su utemeljeni u riječima

i primjerima Gospodinovim i kako ih apostoli, crkveni oci, naučitelji i pastiri preporučuju – božanski su dar koji je Crkva primila od svojega Gospodina i koji njegovom milošću uvijek čuva" (konst. *Lumen gentium*, 43). Isus je još jednom primjeran uzor posvemašnjega i pouzdanog prihvaćanje volje Očeve, u kojega se svaka posvećena osoba mora ugledati. Privučeni njime, već od prvih stoljeća kršćanstva mnogi su muškarci i žene napustili obitelj, posjede, materijalna bogatstva i sve što je ljudski poželjno, da bi velikodušno slijedili Krista i beskompromisno živjeli evanđelje, koje je za njih bilo škola radikalne svetosti. Brojni idu i danas tim zahtjevnim putom evanđeoskoga savršenstva i ostvaruju svoje poslanje ispovijedanjem evanđeoskih savjeta. Svjedočanstvo te naše braće i sestara, u samostanima kontemplativnoga života kao i u ustanovama i družbama apostolskoga života, podsjeća Božji puk na "onu tajnu Božjega kraljevstva koje već djeluje u povijesti, ali očekuje svoje puno ostvarenje u nebu" (posinodska apostolska pobudnica *Vita consecrata*, 1).

Tko se može smatrati dostojnim pristupiti svećeničkoj službi? Tko može prigrliti posvećeni život oslanjajući se samo na ljudske snage? Korisno je još jednom ustvrditi kako čovjek u svojem odgovoru na Božji poziv, budući da smo svjesni da je inicijativa na Božjoj strani i da On ostvaruje svoj naum spasenja, nikada ne smije postupiti poput bojažljivog lijenog sluga koji je zakopao u zemlju povjerene mu talente (usp. Mt 25, 14-30), već mora spremno prihvatiti Gospodinov poziv, po uzoru na Petra koji, pouzdavši se u Učiteljeve riječi, nije oklijevao ponovno baciti mreže, premda čitavu noć nije ništa ulovio (usp. Lk 5, 5). Nipošto ne poričući osobne odgovornosti, slobodan čovjekov odgovor Bogu postaje "suodgovornost", odgovornost u Kristu i s Kristom, u snazi djelovanja njegova Duha Svetoga; postaje zajedništvo s Onim koji nas čini kadrima donijeti obilat plod (usp. Iv 15, 5).

Primjeran ljudski odgovor, pun povjerenja u Božju inicijativu jest onaj velikodušni i potpuni Amen – Neka

mi bude – Nazaretske Djevice, izgovoren poniznim i odlučnim prihvaćanjem planova Svevišnjega, koje joj je priopćio glasnik s neba (usp. Lk 1, 38). Njen spremni "da" omogućio joj je da postane Majkom Božjom, Majkom našega Spasitelja. Marija, nakon tog prvog "fiat" – neka mi bude, morala ga je još mnogo put ponoviti, sve do trenutka Isusova razapinjanja, kada je "stajala pod križem", kako bilježi evanđelist Ivan, sudjelujući u užasnoj boli svoga nevinog Sina. Upravo s križa, umirući Isus ju je svima, a osobito nama svećenicima i posvećenim osobama, dao za Majku i njoj nas je povjerio kao sinove (usp. Iv 19, 26-27). Želio bih njoj povjeriti sve koji osjećaju Božji poziv krenuti putom ministrijalnoga svećeništva ili posvećenog života.

Dragi prijatelji, ne dajte se obeshrabriti u teškoćama i sumnjama; uzdajte se u Boga i vjerno slijedite Isusa i bit ćete svjedoci radosti koju daje prisno zajedništvo s njim. Nasljeđujući Djevicu Mariju, koju naraštaji proglašavaju blaženom jer je povjerovala (usp. Lk 1, 48), trudite se svom duhovnom snagom ostvariti spasonosni naum nebeskoga Oca, gajeći u svom srcu, poput Marije, sposobnost divljenja i štovanja Onoga koji ima moć činiti "velika djela" jer sveto je ime njegovo (usp. isto, 1, 49). (kta/ika)

Papin nagovor uz molitvu Anđeo Gospodnji u nedjelju 7. lipnja 2009.

Rasti u vjeri u trojstveno otajstvo

Draga braćo i sestre!

Nakon uskrsnoga vremena, koje je svoj vrhunac imalo u blagdanu Pedesetnice, liturgija predviđa ove tri Gospodnje svetkovine: danas je Presveto Trojstvo; sljedeći četvrtak je blagdan Tijelova (Corpus Domini) koji će se u mnogim zemljama među kojima je i Italija slaviti sljedeću nedjelju; i na kraju, sljedeći petak je blagdan Presvetoga Srca Isusova. Svaka od tih liturgijskih prigoda ističe određenu perspektivu s koje se obuhvaća cijelo otajstvo kršćanske vjere: na prvome mjestu stvarnost Boga koji je jedan i trojstven, pa sakrament euharistije i božansko-ljudsko središte Kristove osobe. Zapravo je riječ o aspektima jedinstvenoga otajstva spasenja, koji na određeni način sažimlju cijeli put Isusove objave, od utjelovljenja do smrti i uskrsnuća pa sve do uzašašća i dara Duha Svetoga.

Upravo danas razmatramo Presveto Trojstvo onako kako nas je s njime upoznao Isus. On nam je objavio da je Bog ljubav "jedan Bog u trojstvu osoba jednake božanske naravi" (Predslovlje): on je Stvoritelj i milosrdni Otac; on je jedinorođeni Sin, vječna utjelovljena Mudrost, koji je za nas umro i uskrsnuo; konačno, on je Duh Sveti koji pokreće sve, svemir i povijest, prema potpunoj konačnoj rekapitulaciji. Tri Osobe koje su samo jedan Bog jer je Otac ljubav, Sin je ljubav, Duh je ljubav. Bog je sav i samo ljubav, najčistija ljubav, beskrajna i vječna. Ne živi u nekoj sjajnoj usamljenosti, već je neiscrpan izvor života koji se neprekidno daruje i priopćava. To u nekoj mjeri možemo naslutiti promatrajući kako makrokozmos: našu zemlju, planete, zvijezde, galaksije, tako i mikrokozmos: stanice, atome, najmanje čestice. U svemu onome što postoji na neki je način utisnuto "ime" Presvetoga Trojstva, jer cijeli bitak, sve do krajnjih čestica predstavlja bitak u odnosu i tako se pokazuje Bog-odnos, te se u krajnjem

slučaju pokazuje stvarateljska Ljubav. Sve proistječe iz ljubavi, teži prema ljubavi i pokreće se potaknuto ljubavlju, naravno s različitim stupnjevima svijesti i slobode. "Jahve, Gospode naš / divno je ime tvoje po svoj zemlji" (Ps 8,2) – kliče Psalmist. Govoreći o "imenu", Biblija pokazuje Boga samoga, njegov najtočniji identitet; identitet koji se odražava nad svim stvaranjem, gdje svako biće samo zbog svoga postojanja i zbog "tkiva" od kojega je načinjeno upućuje na transcendentno Počelo, na vječni i beskrajni Život koji se daruje; jednom riječju: na Ljubav. "U njemu – rekao je sveti Pavao na areopagu u Ateni – živimo, mičemo se i jesmo" (Dj 17,28). Najjači dokaz da smo stvoreni na sliku Trojstva je ovaj: samo nas ljubav čini sretnima, jer živimo u odnosu, i živimo da bi ljubili i bili ljubljeni. Koristeći analogiju koju sugerira biologija, reći ćemo da ljudsko biće u vlastitom "genomu" nosi duboki trag Trojstva, Boga-Ljubavi.

Djevica Marija, u svojoj poslušnoj poniznosti, učinila je sebe samu službenicom božanske Ljubavi: prihvatila je Očevu volju i začela Sina po Duhu Svetom. U njoj si je Svemogući stvorio dostojan hram i od nje učinio model i sliku Crkve, otajstvo i dom zajedništva za sve ljude. Neka na pomogne Marija, ogledalo Presvetoga Trojstva, da rastemo u vjeri u trojstveno otajstvo. (kta/ika)

Poruka pape Benedikta XVI. za 43. svjetski dan sredstava društvene komunikacije 2009.

"Nove tehnologije, novi odnosi. Promicati kulturu poštivanja, dijaloga i prijateljstva"

Draga braćo i sestre,

Uoči predstojećeg Svjetskog dana društvenih komunikacija, rado vam se obraćam kako bih vam iznio neka svoja razmišljanja o temi odabranoj za ovu godinu: Nove tehnologije, novi odnosi. Promicati kulturu poštivanja, dijaloga i prijateljstva. Naime, nove digitalne tehnologije uvjetuju duboke promjene u modelima komunikacije i u ljudskim odnosima. Te su promjene osobito očite kod mladih koji su odrasli u tijesnom doticaju s tim novim tehnikama komunikacije i lako se snalaze u digitalnom svijetu koji, međutim, često izgleda nepoznat onima od nas, odraslih, koji su morali naučiti shvatiti i cijeniti mogućnosti koje ovaj pruža za komunikaciju. U ovogodišnjoj poruci imam posebno pred očima one koji pripadaju takozvanoj digitalnoj generaciji: s njima bih želio podijeliti neka svoja razmišljanja o izvanrednim mogućnostima novih tehnologija, ukoliko ih se koristi za dublje razumijevanje i učvršćivanje solidarnosti među ljudima. Te su tehnologije pravi dar za čovječanstvo: moramo zato učiniti da se prednosti koje one pružaju stave u službu svih ljudi i svih zajednica, prije svega onih koji su u potrebi i ranjivi.

Zahvaljujući dostupnosti mobilnih telefona i računala, kao i sveudiljnoj prisutnosti i kapilarnosti Interneta, stvoreni su mnogi načini kojima je moguće slati riječi i slike u najudaljenije i najizoliranije krajeve svijeta: sve je to prethodnim naraštajima bilo nezamislivo. Mladi su, na poseban način, shvatili goleme mogućnosti novih medija u olakšavanju povezivanja, komunikacije i razumijevanja među pojedincima i zajednicama i koriste ih za komuniciranje sa svojim prijateljima, na njima uspostavljaju nova prijateljstva, stvaraju zajednice i mreže, traže informacije i vijesti te iznose vlastite ideje i mišljenja. Ta nova kultura komu-

nikacije donosi mnoge blagodati: obitelji mogu ostati u kontaktu i kada su jedni daleko od drugih, studentima i istraživačima je omogućen lakši i izravan pristup dokumentima, izvorima i znanstvenim otkrićima te mogu, zato, raditi timski s različitih mjesta; pored toga, interaktivna narav novih medija olakšava dinamičnije oblike učenja i međusobnog saobraćanja, koji pridonose društvenom napretku.

Premda zapanjuje brzina kojom su se nove tehnologije razvile u pogledu pouzdanosti i učinkovitosti, njihova popularnost među korisnicima ne bi nas trebala iznenaditi, jer one odgovaraju na temeljnu želju ljudi da jedni s drugima uspostave odnos.

Ta želja za saobraćanjem i prijateljstvom utkana je u samu našu ljudsku narav i ne može se ispravno shvatiti samo kao odgovor na tehnološke novine. U svjetlu biblijske poruke, tu želju treba tumačiti prije kao odraz našeg dioništva u komunikacijskoj i ujedinjujućoj ljubavi Boga, koji od čitava čovječanstva želi učiniti jednu obitelj. Kada osjećamo potrebu približiti se drugim osobama, kada ih želimo bolje upoznati ili pak želimo da drugi nas upoznaju, odgovaramo na Božji poziv – poziv koji je utisnut u našu narav bića stvorenih na sliku i priliku Boga, Boga komunikacije i zajedništva.

Želja za povezivanjem s drugima i nagon komunikacije, koji su nešto što se u suvremenoj kulturi samo po sebi podrazumijeva, nisu u stvari ništa drugo već suvremene manifestacije temeljnog i konstantnog nagnuća ljudi da se odmaknu od samih sebe kako bi stupili u odnos s drugima. Kada se otvorimo drugima, mi zapravo ispunjavamo naše najdublje potrebe i postajemo potpuniji ljudi. U Stvoriteljevoj smo promisli, naime, stvoreni za ljubav. Naravno tu ne mislim na prolazne i površne odnose, već na pravu ljubav, koja je u samom središtu Isusova moralnog nauka: "Ljubi Gospodina Boga svojega svim srcem svojim i svom dušom svojom, svim umom svojim i svom snagom svojom" i "Ljubi svoga bližnjega kao sebe samoga" (usp. Mk

12,30-31). Kada se u tome svjetlu razmišlja o značenju novih tehnologija, važno je promotriti ne samo njihovu nedvojbenu sposobnost da omoguće lakši kontakt među osobama, već također kvalitetu sadržaja koje su one pozvane staviti u optjecaj. Želim potaknuti sve ljude dobre volje, koji djeluju u novonastalom svijetu digitalne komunikacije, da se založe u promicanju kulture poštivanja, dijaloga i prijateljstva.

Zato se oni koji rade na polju proizvodnje i širenja sadržaja koje se prenose putem novih medija moraju zalagati za poštivanje dostojanstva i vrijednosti osobe. Ako nove tehnologije moraju služiti dobru pojedinaca i društva, oni koji se njima koriste moraju izbjegavati da raspačavaju riječi i slike koje su ponižavajuće za ljudsko biće, te zato isključiti sve ono što potiče mržnju i nesnošljivost, obezvrjeđuje ljepotu i intimnost ljudske spolnosti, zloupotrebljava slabe i nevine.

Nove tehnologije također su utrle put dijalogu među pripadnicima različitih naroda, kultura i religija. Nova digitalna pozornica, takozvani cyberspace, omogućuje susresti druge ljude i upoznati tuđe vrijednosti i tradicije. Takvi susreti, ipak, da bi urodili plodom, zahtijevaju savjesne i ispravne oblike izražavanja kao i pažljivo slušanje i poštovanje sugovornika. Dijalog mora biti ukorijenjen u iskrenom i uzajamnom traženju istine, kako bi se podupirao razvoj u razumijevanju i snošljivosti. Život nije puko izmjenjivanje događaja i iskustava: to je prije traženje istine, dobra i ljepote. Upravo zbog toga donosimo svoje odluke, ostvarujemo svoju slobodu i u tome, to jest u istini, dobru i ljepoti, nalazimo sreću i radost. Ne smijemo se dati obmanuti od onih koji jednostavno traže potrošače na tržištu nediferenciranih mogućnosti, gdje izbor u samom sebi postaje dobro, novost se protura pod ljepotu, a subjektivno iskustvo istiskuje istinu.

Pojam prijateljstva doživio je novi zamah u rječniku digitalnih društvenih mreža koje su se javile posljednjih godina. Taj je pojam jedna od najuzvišenijih

stečevina ljudske kulture. U našim prijateljstvima i po njima rastemo i razvijamo se kao ljudi. Upravo se zato pravo prijateljstvo oduvijek smatralo jednim od najvećih bogatstava kojima čovjek uopće može raspolagati. Zato treba paziti da se ne banalizira pojam i iskustvo prijateljstva. Bilo bi žalosno ako bi naša želja za održavanjem i produbljivanjem prijateljstava on line bila na štetu raspoloživosti za obitelj, za bližnje i za one koje susrećemo svakoga dana, na radnome mjestu, u školi i slobodnom vremenu. Kada, naime, želja za virtualnim povezivanjem postane opsesivna, to ima za posljedicu da se osoba izolira, prekidajući stvarne socijalne interakcije. To na kraju dovodi do toga da se remeti također odmor, tišinu i razmišljanje koji su nužni za zdrav čovjekov razvoj.

Prijateljstvo je veliko ljudsko dobro, ali bi bilo obezvrijeđeno kada bi ga se smatralo nečim što je cilj samome sebi. Prijatelji se trebaju uzajamno podupirati i bodriti u razvijanju svojih darova i talenata i u stavljanju tih darova u službu ljudske zajednice. U vezi s tim, pravo je zadovoljstvo vidjeti kako se rađaju nove digitalne mreže koje nastoje promicati solidarnost, mir i pravdu među ljudima, ljudska prava i poštivanje života i stvorenih dobara. Te mreže mogu znatno olakšati oblike suradnje među narodima različitih zemljopisnih predjela i kulturnih okruženja, omogućujući im da prodube zajedničko čovječstvo i osjećaj suodgovornosti za dobro svih ljudi. Morat će se ipak pobrinuti i za to da digitalni svijet, u kojem se te mreže mogu uspostaviti, bude svijet koji je uistinu dostupan svima. Bila bi velika šteta po budućnost ljudskog roda, ako nova komunikacijska sredstva, koja omogućuju brzo i djelotvorno s drugima podijeliti stečena znanja i informacije, ne bi bila dostupna onima koji su već ekonomski i društveno marginalizirani ili ako bi još više produbila jaz koji dijeli siromašne od novih mreža koje se razvijaju u službu informacije i ljudske socijalizacije.

Želio bih zaključiti ovu svoju poruku obraćanjem, osobito, mladim katolicima: pozivam ih da u digital-

ni svijet unose svjedočanstvo svoje vjere. Predragi, osjećajte svojom obvezom unositi u kulturu ovog novog komunikacijskog i informacijskog okruženja vrijednosti na kojima počiva vaš život! U prvim vremenima Crkve, apostoli i njihovi učenici pronosili su Isusovu Radosnu vijest grčkim i rimskim svijetom: kao što je tada evangelizacija, da bi bila plodonosna, iziskivala detaljno razumijevanje kulture i običaja ondašnjih poganskih naroda kako bi se dotaklo njihove pameti i srca, tako sada naviještaj Krista u svijetu novih tehnologija predmnijeva njihovo duboko poznavanje kako bi se moglo njima pravilno služiti. Na vama, mladi, koji ste se gotovo spontano suživjeli s tim sredstvima komunikacije, leži posebna zadaća evangelizacije toga "digitalnog kontinenta". Znajte s oduševljenjem preuzeti na sebe zadatak naviještati evanđelje svojim vršnjacima! Vi poznajete njihove strahove i njihove nade, njihova oduševljenja i njihova razočaranja: najdragocjeniji dar koji im možete dati je da s njima podijelite "dobru vijest" o Bogu koji je postao čovjekom, koji je trpio, umro i uskrsnuo da spasi ljudski rod. Ljudsko srce čezne za svijetom u kojem kraljuju ljubav, u kojem se darovi dijele, gdje se izgrađuje jedinstvo, gdje sloboda nalazi svoje značenje u istini i gdje se identitet svakog pojedinca ostvaruje u zajedništvu i ozračju međusobnog poštivanja. Na ta očekivanja vjera može dati odgovor: prenesite to cijelom svijetu! Papa je uz vas svojom molitvom i svojim blagoslovom! (kta/ika)

Papin nagovor uz molitvu Kraljice neba na svetkovinu Duhova, u nedjelju 31. svibnja

Duh Sveti je duša Crkve

Draga braćo i sestre!

Crkva diljem svijeta danas, na svetkovinu Duhova, iznova proživljava otajstvo svoga rođenja, vlastitog „krštenja“ u Duhu Svetom (usp. Dj 1,5), koje se dogodilo u Jeruzalemu pedeset dana nakon uskrsnuća, upravo na židovski blagdan Pedesetnice. Uskrsli Isus je rekao učenicima: „Ostanite zato u gradu dok se ne obučete u Silu odozgor“ (Lk 24,49). To se zbilo u dvorani Posljednje večere, dok su svi bili okupljeni u molitvi s Marijom, Djevicom Majkom. Kao što čitamo u Djelima apostolskim, iznenada se na to mjesto spustio snažni vjetar te ognjeni jezici siđoše na svakog od nazočnih. Apostoli tada iziđoše i počеше propovijedati na različitim jezicima da je Isus Krist, Sin Božji, koji je umro i uskrsnuo (usp. Dj 2, 1-4). Duh Sveti, koji je s Ocem i Sinom stvorio svemir, koji je vodio povijest izraelskog naroda i govorio po prorocima, koji je u punini vremena surađivao u našem otkupljenju, na Duhove je sišao na Crkvu i učinio je misionarskom, pozvavši je da naviješta svim narodima pobjedu Božje ljubavi nad grijehom i smrću.

Duh Sveti je duša Crkve. Na što bi se ona svela da nije Njega? Bila bi jamačno veliki povijesni pokret, složena i trajna društvena institucija, možda neka vrsta humanitarne organizacije. Takvom je zapravo i smatraju oni koji je ne promatraju očima vjere. Međutim, u njezinoj pravoj naravi kao i u njezinoj istinskoj povijesnoj prisutnosti, Crkvu neprestance oblikuje i vodi Duh njezina Gospodina. Ona je živo tijelo, čija vitalnost je upravo plod nevidljivog Duha Božjega.

Dragi prijatelji, ove godine svetkovina Duhova pada na posljednji dan mjeseca svibnja, na koji se obično slavi lijep marijanski blagdan Pohođenja Marijina. To nas poziva da se prepustimo nadahnuću i dadnemo

poučiti od Djevice Marije, koja je bila protagonist obaju događaja. U Nazaretu joj je naviješteno njezino jedinstveno majčinstvo i odmah potom je začela Isusa po Duhu Svetom, istim Duhom ljubavi je bila potaknuta otići pomoći rođakinji Elizabeti, koja je već bila u šestom mjesecu, također čudesne, trudnoće. Mlada Marija, koja u krilu nosi Isusa i, zaboravljajući sebe, pritječe u pomoć bližnjemu, divna je slika Crkve u trajnoj mladosti Duha, misionarske Crkve utjelovljene Riječi, pozvane nositi tu Riječ svijetu i svjedočiti je osobito u služenju s ljubavlju. Zazovimo stoga zagovor Presvete Marije, da izmoli Crkvi našeg vremena da bude snažno ojačana Duhom Svetim. Na osobit način, neka osjete utješnu prisutnost Tješitelja crkvene zajednice koje trpe progone poradi Kristova imena, kako bi, sudjelovanjem u njegovu trpljenju, primile u obilju Duha slave (usp. 1 Pt 4, 13-14).

Nakon Kraljice neba

Ovih se dana brojni mladi iz Abruzzo okupljaju oko križa Svjetskog dana mladih, koju je u njihov kraj donijela skupina dragovoljaca poslanih iz Međunarodnog centra mladih San Lorenzo u Rimu. U zajedništvu s mladima toga kraja koji je tako teško kušan potresom, molimo umrlog i uskrsllog Krista da izlije na njih svoga Duha utjehe i nade. Upućujem svoj pozdrav također i svim mladima iz Italije koji se danas u svojim biskupijama okupljaju kako bi zaključili sa svojim biskupima trogodišnju Agoru. S radošću se prisjećam nezaboravnih događaja koji su označili to trogodište: susreta u Loretu, u rujnu 2007 i Svjetskog dana mladih u Sydneyu u srpnju prošle godine. Dragi mladi Talijani, budite sa snagom Duha Svetoga također svjedoci Gospodina uskrsloga!

Bilješke

- (1) *Poruka za Svjetski dan mira*, 1.
- (2) *Pavao VI, enciklika Populorum progressio*, 19.
- (3) *Ivan Pavao II, enciklika Sollicitudo rei socialis*, 28.
- (4) *Ivan Pavao II, enciklika Centesimus annus*, 38.
- (5) *Usp. Pavao VI, enciklika Populorum progressio*, 37; *Ivan Pavao II, enciklika Sollicitudo rei socialis*, 25.
- (6) *Benedikt XVI, Pismo kardinalu Renatu Raffaeleu Martinu u prigodi Međunarodnoga simpozija u organizaciji Papinskoga vijeća Pravda i mir o temi „Razoružanje, razvoj i mir. Perspektive za cjelovito razoružanje“*, 10. travnja 2008: *L'Osservatore romano*, 13. 04. 2008, str. 8.
- (7) *Enciklika Populorum progressio*, 87.
- (8) *Usp. Ivan Pavao II, enciklika Centesimus annus*, 58.
- (9) *Usp. Ivan Pavao II, Govor na Audijenciji za predstavnike ACLI-ja*, 27. travnja 2002, 4: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II, XXV*, 1 [2002], 637.
- (10) *Ivan Pavao II, Govor Općoj skupštini Papinske akademije za društvene znanosti*, 25. travnja 2001, 4: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II, XXIV*, 1 [2001], 802.
- (11) *Drugi vatikanski koncil, dogmatska konstitucija Lumen gentium*, 1.
- (12) *Usp. Papinsko vijeće Pravda i mir, Kompendij socijalnog nauka Crkve*, 368.
- (13) *Usp. isto*, 356.
- (14) *Govor na audijenciji vođama sindikata radnika i velikih tvrtki*, 2. svibnja 2000, 3: *Insegnamenti di Giovanni Paolo II, XXIII*, 1 [2000], 726.
- (15) *Br. 28*.
- (16) *Usp. Pavao VI, enciklika Populorum progressio*, 3.
- (17) *Ivan Pavao II, enciklika Sollicitudo rei socialis*, 42; *usp. isti, enciklika Centesimus annus*, 57.
- (18) *Enciklika Rerum novarum*, 45
- (19) *Usp. Ivan Pavao II, enciklika Centesimus annus*, 58.
- (20) *Isto*.

KAZALO

Predgovor	3
Papin nagovor uz molitvu Anđeo Gospodnji na Dušni dan 2.11.2008	7
Papinu katehezu na općoj audijenciji u srijedu 5. studenoga 2008.	9
Papin nagovor uz molitvu Anđeo Gospodnji u nedjelju 9. studenoga 2008.	14
Papina kateheza na općoj audijenciji u srijedu 12. studenoga 2008.	17
Papin nagovor uz molitvu Anđeo Gospodnji u nedjelju 16. studenoga 2008.....	22
Papina kateheza na općoj audijenciji u srijedu 19. studenoga 2008.	24
Papin nagovor uz molitvu Anđeo Gospodnji u nedjelju 23. studenoga 2008.....	28
Papina kateheza na općoj audijenciji u srijedu, 26. studenoga 2008.	30
Papin nagovor uz molitvu Anđeo Gospodnji u nedjelju, 30. studenoga 2008.....	34
Papina kateheza na općoj audijenciji u srijedu 3. prosinca 2008.	37
Papin nagovor uz molitvu Anđeo Gospodnji u nedjelju 7. prosinca 2008.	41
Papin nagovor uz molitvu Anđeo Gospodnji na svetkovinu Bezgrešnog začeća 8 prosinca 2008.....	43

Papina kateheza na općoj audijenciji u srijedu 10. prosinca 2008.	45
Papin nagovor uz molitvu Anđeo Gospodnji u nedjelju 14. prosinca 2008.	51
Papina kateheza na općoj audijenciji 17. prosinca 2008.	53
Papin nagovor uz molitvu Anđeo Gospodnji u nedjelju, 21. prosinca 2008.	57
Papin nagovor uz blagoslov Urbi et Orbi na Božić 2008.....	59
Papin nagovor uz molitvu Anđeo Gospodnji 26. prosinca 2008.....	62
Poruka pape Benedikta XVI. za Svjetski dan mira, 1. siječnja 2009.	64
Papin nagovor uz molitvu Anđeo Gospodnji, 1. siječnja 2009.	75
Papin nagovor uz molitvu Anđeo Gospodnji u nedjelju 4. siječnja 2009.	77
Papin nagovor uz molitvu Anđeo Gospodnji na Bogojavljenje, 6. siječnja 2009.	79
Papina kateheza na općoj audijenciji u srijedu 7. siječnja 2009.....	82
Papin nagovor uz molitvu Anđeo Gospodnji u nedjelju, 11. siječnja 2009.	88
Papina kateheza na općoj audijenciji u srijedu 14. siječnja 2009.....	90

Papin nagovor uz molitvu Anđeo Gospodnji u nedjelju, 18. siječnja 2009.	95
Papina kateheza na općoj audijenciji u srijedu 21. siječnja 2009.	98
Papin nagovor uz molitvu Anđeo Gospodnji u nedjelju, 25. siječnja 2009.	103
Papina kateheza na općoj audijenciji u srijedu 28. siječnja 2009.	106
Izjave Svetog Oca	111
Papin nagovor uz molitvu Anđeo Gospodnji u nedjelju 1. veljače 2009.	113
Papina kateheza na općoj audijenciji u srijedu 4. veljače 2009.	115
Papin nagovor uz molitvu Anđeo Gospodnji u nedjelju 8. veljače 2009.	120
Poruka pape Benedikta XVI. za Svjetski dan bolesnika 2009.	123
Papina kateheza na općoj audijenciji u srijedu 11. veljače 2009.	127
Papin nagovor uz molitvu Anđeo Gospodnji u nedjelju 15. veljače 2009.	133
Papina kateheza na općoj audijenciji u srijedu 18. veljače 2009.	135
Papin nagovor uz molitvu Anđeo Gospodnji u nedjelju 22. veljače 2009.	140
Papin nagovor uz molitvu Anđeo Gospodnji u nedjelju 22. veljače 2009.	142

Poruku pape Benedikta XVI.22.2. za korizmu 2009.	144
Papin nagovor uz molitvu Anđeo Gospodnji u nedjelju 1. ožujka 2009.	149
Papin nagovor uz molitvu Anđeo Gospodnji u nedjelju, 8. ožujka 2009	151
Papina kateheza na općoj audijenciji u srijedu 1. travnja 2009.	154
Poruka pape Benedikta XVI. za 24. svjetski dan mladih 2009.	159
Papina kateheza na općoj audijenciji u srijedu 11. ožujka 2009.	166
Papin nagovor uz molitvu Anđeo Gospodnji u nedjelju 15. ožujka 2009.....	172
Papin nagovor uz molitvu Anđeo Gospodnji, Luanda, 22. ožujka 2009.	174
Papin nagovor uz molitvu Anđeo Gospodnji, 29. ožujka 2009.	176
Papina kateheza na općoj audijenciji u srijedu, 8. travnja 2009.	178
Papin nagovor uz blagoslov Urbi et Orbi, na Uskrs, 12. travnja 2009.	182
Papin nagovor prije molitve Kraljice neba na Uskrsni ponedjeljak 2009	186
Papina kateheza na općoj audijenciji u srijedu 15. travnja 2009.	188

Papin nagovor uz molitvu Kraljice neba u nedjelju 19. travnja 2009.	192
Papina kateheza na općoj audijenciji u srijedu 22. travnja 2009.	195
Papina kateheza na općoj audijenciji u srijedu 29. travnja 2009.	201
Papin nagovor uz molitvu Kraljice neba u nedjelju 03. svibnja 2009.....	206
Papin nagovor uz molitvu Kraljice neba u nedjelju, 24. svibnja 2009.	207
Papina kateheza na općoj audijenciji u srijedu 27. svibnja 2009.	209
Papina kateheza na općoj audijenciji u srijedu, 3. lipnja 2009.....	214
Poruka pape Benedikta XVI. za Svjetski dan molitve za duhovna zvanja 2009.	219
Papin nagovor uz molitvu Anđeo Gospodnji u nedjelju 7. lipnja 2009.....	224
Poruka pape Benedikta XVI. za 43. svjetski dan sredstava društvene komunikacije 2009.	226
Papin nagovor uz molitvu Kraljice neba na svetkovinu Duhova, u nedjelju 31. svibnja	231
Bilješke.....	233

